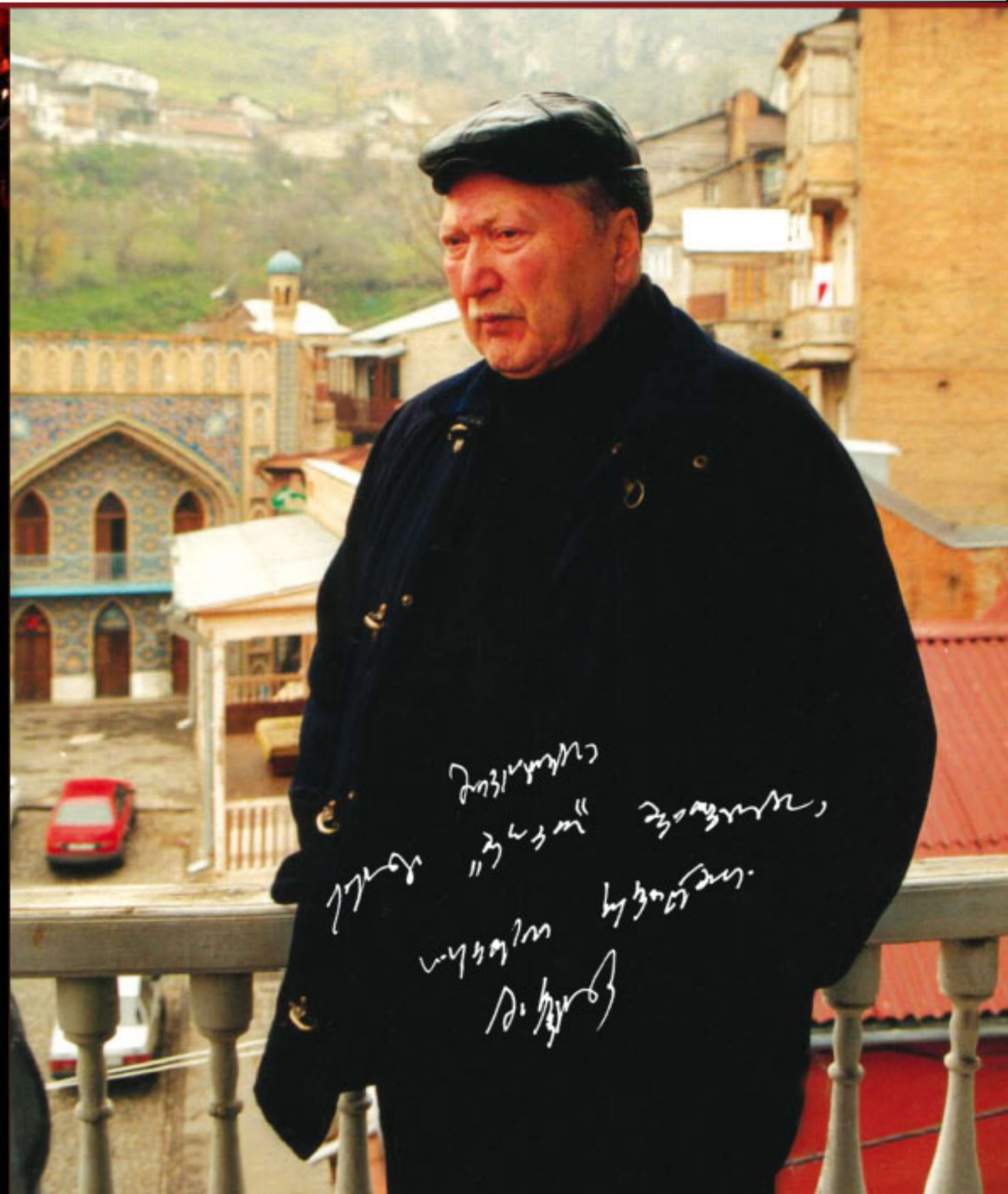

მუსიკა

საქართველოს კომპოზიტორთა შრომთაშორის კავშირის ჟურნალი №2-3 2009

მეტი პატივით
"მუსიკა"
საქართველოს
კომპოზიტორთა
შრომთაშორის
კავშირის
ჟურნალს,
მადლობა,
მეტი პატივით
მ. ჯიქია

30 30

Մեզնից Երեմիքյան ժամակն Նախնայն Երեմիքյան
Նախնայն Երեմիքյան Երեմիքյան
„Նախնայն“

ს ა რ ჩ ე მ ბ ი

ბამონაშაშაშა

ნოდარ ანდლუშაძე, გიგა ლორთქიფანიძე,
ლია სტურუა, თამაზ ჭილაძე,
ნინო ზაალიშვილი 4

წლების გადასახადიდან

რუსუდან ქუთათელაძე

საყოველთაო სიყვარული მრავალჯამიერ! 6

ოკპარა

ზურაბ ოიკაშვილი

პრემიერიდან პრემიერამდე..... 10

სტუმრად სამგობლოში

თამარ თავაშაძე

ელისო ბოლქვაძე: „საქართველო მსოფლიომ
თავისი კულტურით უნდა გაიცნოს!“..... 14

სტუმრად მთავარსამართლებელი

თამარ მიქაძე

ახალი სფერო, ახალი ფორმები —
ფესტივალი „Art-გენი“..... 20

საკონცერტო მიმონილა

გულბათ ტორაძე — შემოდგომის

მუსიკალური ჭირნახული..... 25

ფასტივალის ფორმები

მზია ჯაფარიძე — ფიქრები ერთი

კონცერტის შემდეგ..... 29

ფასტივალი

თეა ბახტაძე — კამერული სამემსრულებლო

ხელოვნების პრობლემები ფესტივალის
შუქზე 32

გახსენება

მარინა ქავთარაძე

„მწვანე იონჯა მოვა. გასხვივსნდებით“..... 35

ლიანა ისაკაძე — ალექსი მაჭავარიანი..... 37

დილოგი ხელოვნების

რუსუდან ქუთათელაძე ეთერ გულისაშვილი

საკუთარი და სხვების თვალთ. 38

საქმენი მადლიანობაში

მზია ჯაფარიძე

„დარბაზი გულბათი მარტო...“ 42

ქართული მუსიკოსები საზღვარგარეთ

ნინო გვეტაძე..... 44

საკონცერტო პრონიკა

„ქართული მუსიკის სიხალისი“ 45

სიმპონიები

რუსუდან ნურნუშია — მრავალხმიანობის

V საერთაშორისო სიმპონიუმი..... 46

წლების გადასახადიდან

მარინა ქავთარაძე — ქართული მუსიკის

ისტორიის უამთაღმწერი 49

მუსიკალური აღზრდის კარა

ნანა ღვინიაძე — ეროვნულ ტრადიციათა
ღირსეული მემკვიდრე 52

ფასტივალი

ნანა ღვინიაძე — „სახალწლო

მუსიკალური შეხვედრები“..... 55

საკონცერტო პრონიკა

„ნოდარ გაბუნიაშვილი დღეები“..... 59

შოკინის მუსიკა საქართველოში

თინათინ ღვინია — შოპენის სახელობის
ნორჩ პიანისტთა კონკურსი თბილისში..... 60

შოპენის მუსიკით შთაგონებული

კონცერტი 63

„მომიგონება, გახსოვდა“...

მერი დავითაშვილი

შეხვედრები პასტერნაკთან..... 64

სტანისლავ ნეიჰაუზი..... 65

მუსიკა და მხატვრობა

ზურაბ მექმარიაშვილი

შეხვედრები სულხან ცინცაძესთან..... 66

სტუმრად სამგობლოში

მანანა კორძია — ლიანა ფენომენი..... 68

ქართული მუსიკოსები საზღვარგარეთ

„საუკუნის გრანდიოზული მევიოლინე“..... 69

გახსენება

გულბათ ტორაძე — ოთარ გორდელი 70

სულხან ნასიძე, ანტონ ნულუკიძე,

ფელიქს ლლონტი — „ალბათ, მომავალი
მეტად დააფასებს“ 71

ქართული მუსიკა საზღვარგარეთ

ოთარ გორდელის ნაწარმოებების
სიცოცხლე გრძელდება..... 71

ზაპარია ფალიაშვილის სახლ-მუზეუმიდან

ცირა ჩიკვაძე — დაუფიქარი საღამოები
დიდი კომპოზიტორის დაკრძალვის დღე..... 72

რევაზ კაკაბაძის გახსენება..... 73

წლების გადასახადიდან

თენგიზ ჩოჩუა — სიტყვა მეგობარზე
(შალვა დავითაშვილი) 74

ახალი ბამონაშაშა

თამარ ნულუკიძე — ქართველი მომღერლის
პორტრეტი — „თენგიზ მუშუკუდიანი“ 75

მსოფლიო მუსიკალური სივრცე

მითი თუ რეალობა?! —
გუსტავო დუდაშვილი..... 76

მეჯლისი ვენის საოპერო თეატრში..... 77

მუსიკალური აღზრდის კარა

თამარ ნულუკიძე სტუდია „დო-რე-მი“ 78

ჯაზი საქართველოში

მაგდა პაპიაშვილი — „მოდით, ერთად მივცეთ
სტიმული ქართველ კომპოზიტორებს“ 82

ჯიმშერ იაშვილი — ქართული ჯაზის
პიონერი გიორგი გაბესკირია 86

ფასტივალი

ეკა ჭაბაშვილი — თანამედროვე მუსიკის
ფესტივალი - „კონტაპუნქტი №2“..... 88

საავტორო კონცერტის ბამონაშაშა

რუსუდან ქუთათელაძე — ტრადიცია
ცოცხლობს, გრძელდება! 90

ქართული მუსიკა უცხოეთში

გია ყანჩელის დღეები ერევანში 93

წლების გადასახადიდან

ბიძინა კვერნაძე, მანანა ახმეტელი, მანანა
კორძია, რევაზ ტაკიძე — იოსებ კეჭაყმაძე. 94

მომონაშა

ნესტან (ნუგეშა) მესხი — მერი ძვირფასო! 97

გახსენება

იური ცუცქერიძე — ჯრმალ ოიკაშვილის
ხსოვნას 98

მუსიკალური აღზრდის კარა

მერი დავითაშვილი, მედეა ამირანაშვილი,
გომარ სიხარულიძე — ქუთაისის
მ. ბალანჩივაძის სახელობის სამუსიკო
სასწავლებელი—90..... 99

ლაშქარაშაშა

ვულკანოვთ ეროვნულ პრემიას!..... 100

ზაპარია ფალიაშვილის სახლ-მუზეუმიდან

„მუზეუმების გაზაფხული — 2009“ 100

საავტორო კონცერტის ბამონაშაშა

გულბათ ტორაძე, ამირან შალიკაშვილი —
გიორგი ჩლაიძე..... 101

ახალი ბამონაშაშა

ცისანა ბოტკოველი —
„ცხოვრება ხელოვნებაში“ 86

მეირფასო მკითხველო!

ჟურნალ „მუსიკის“ წინა ნომრის გამოცემიდან საკმაოდ დიდმა ღრმად განვლო. მას შემდეგ არათუ ახალი საკონცერტო სეზონი დადგა, არამედ ახალი წელიც უკან დაგვრჩა და გაზაფხულიც გავიდა. ამ ხნის მანძილზე კი უფრო მეტმა წყალმა ჩაიარა, ვიდრე ჩვენს გონებას შეეძლო წარმოეგდინა... ამიტომაც ამ ნომრის ერთ-ერთ ძირითად მიზანს წარმოადგენს ღრმის გარკვეული მონაკვეთის მუსიკალური მოვლენების აღნუსხვა, დედაქალაქის კულტურული ცხოვრების შუაგულში რომ მოექცნენ. გაკვირვებას იწვევს სწორედ მათი ინტენსივობა და ხარისხი სულ ცოტა ხნის წინ ქვეყნის თავს დატეხილი განსაცდელის შემდეგ, ამის გამო ეს ჟურნალიც მოძავლის მემატანეს შეიძლება ვერ შეუქმნის სათანადო წარმოდგენას ქვეყანაში მიმდინარე პოლიტიკურ პროცესებზე, მაგრამ, ალბათ, იმაში კიდევ ერთხელ დაგვარწმუნებს, რომ საქართველოში ქვემეხების გუგუნსაც კი არც ისე იოლად ძალუძს მუხათა დადუმება. ყოველივე ამის თვალის გადავლება კვლავ განვიმტკიცებს ეროვნული ღირსების შეგრძნებას და, რაც მთავარია, ცხადყოფს, რომ მუსიკალური ცხოვრების უწყვეტობის მოთხოვნა ჩვენი მენტალობის ერთ-ერთ მახასიათებელს წარმოადგენს!

ჟურნალ „მუსიკის“ რედაქციას!

ძვირფასო ყალმის ყოლელებო! მივესალმებით გულითადად ჟურნალის აღდგენას და იმედია, განახლებას გამო. ვისურვებთ მალაი მიზნების განხორციელებას, ნახელას მუსიკალური ყოლეყონისა და ვეძიებებს განვითარების, დახეგნის საქმეში. იმაც ჩვენი სახეიადიება ძალზე ჩამოიხება.

ვისურვებთ შროფესაული ავტორიყვეცის და შროფესაული ღონის საქმიროების გამოძუმდაეგბას შროფესაულიში.

ამაშროფესაიონალიზში და თიფთმეძიქმელებითი თიფთებობა ლუძავს ჩვენს საქმეს.

ყოველივე ამისყინ მივიხილვებთ. ვისურვებთ ნაიმიყვებას და ყალიფი მიქთხელოს ეროფეულებას. რომელთა შირის მეც მიველეთ. თიფენი

ნიღანი ახლულაძე

დიდი ინყენობით ვაყიყახნი ჟურნალ „მუსიკის“ ნინა ნიძინს. რომელიმაც მესანიშნავი შობეფილიება დაიყიფა უშიროფესად შროფესაიონალიზმის გამო. თუყილებელია ასეთი ჟურნალის ამხებობა სხირედ საქმიროფელოში. საქმიროფელი მუსიკალური ჩეყასნა თიფისი ჟეხებით. ცხიდაყიყებით და უნდა შირიძიებოდეს თიფსანი. რომელიმაც შროფესაულიად გააშუქებს მუსიკალური ხელიობების საყიფებს სხიდასხხეა მიმანიოლეებით. ამიციომაც ჟურნალ „მუსიკის“ მიღლა და შაყნირობა ჩიროება.

ვიფა ლორთფიყახანიძე

ପି. କୁମାର

წლების გადასახედინად

რუსუდან ქუთათელაძე

საყოველთაო სიყვარული ძრავალეპიერ!

ბიძინა კვერნაძე. უბრალოდ ბიძინა. ეს სახელი დღეს განა მხოლოდ მუსიკალურ წრეებში არ საჭიროებს არავითარ წარდგინებას, მთელს საქართველოშია განთქმული. კომპოზიტორს, მართალია, უამრავი ჯილდო და წოდება აქვს მინიჭებული და ეს პატივისცემისა და აღიარების ერთ-ერთი ნიშანია, მაგრამ ბიძინა კვერნაძეს აქვს მეტი, ის, რაც, ვფიქრობ, ყველა საპატიო ჯილდოსა და წოდებას აღემატება — საყოველთაო სახალხო სიყვარული.

კვერნაძისეული მშვენიერი მუსიკა ხიბლავს როგორც პროფესიულ მუსიკოსებს, ისე ყველა კუთხისა და ასაკის ადამიანს. მისი „შემოდგომის ყვავილებს“ და სხვა ბევრი სიმღერა იმდენად პოპულარული შეიქნა, კომპოზიტორის სიცოცხლეშივე ლამის ხალხურ პანგად იქნეს მიჩნეული. ეს იმიტომ ხდება, რომ ღვთისთბომებული მაღალნიჭიერების გარდა, წრფელი, უშუალო განცდა ახასიათებს, კეთილი, კეთილშობილი გულითაა ნაკარნახევი და ოსტატის ხელით ჩაწერილი.

წლებს ამ სასიქადულო პიროვნებასა და ხელოვანს დაბადების 80 წელი შეუსრულდა. ამ დიდოსტატს, სრულიად არა ჩვეულებრივსა და არაჩვეულებრივ ადამიანს ტრივიალური საიუბილეო სიტყვებით არ მსურს მივესალმო. ჩემი მოკრძალებული მილოცვისათვის სხვა გზას ვირჩევ.

ბიძინა კვერნაძეს, სახელოვანი კომპოზიტორის გარდა, უსათუოდ უწყვილდება ხოლმე სიტყვები — იუმორი, ოხუნჯობა, გადაკრული სიტყვა, ქარაგმა. მახვილგონიერების ნაკლებობას ქართული საკომპოზიტორო სკოლის წარმომადგენლები, ნამდვილად, ვერ დაიჩივ-

ლებენ, მაგრამ ბიძინა კვერნაძე მაინც განსხვავებული მოვლერის ჭეშმარიტი გროს-მისი მონოდებაა, მისი ადამიანური განუყოფელი ნაწილია. ქარაგმა, ორაზროვნება, გადაკრული სიტყვა, ჩანჩქერივით უჩქეფს.

ვიცი, ერთი მუსიკისმცოდნე ინერდა კიდეც კვერნაძისეულ იუმორისტულ გამონათქვამებს. ვინძლო

დრო დადგეს, „აკაკის ნაკვესების“ არ იყოს, „ბიძინას ნაკვესებიც“ ერთ წიგნაკად აიკინძოს. დასაკარგად, ნამდვილად, არ არის გასამეტებელი. რამდენიმე ეპიზოდს, მესსიერებაში შემონარჩუნებულს, მეც გავიხსენებ.

პირველად ბიძინა კვერნაძის სახელი ჩემს შორეულ ბავშვობისას გავიგონე. მაშინ VIII-IX მუსიკალური სკოლა რომ ერქვა, იქ, სოლფეჯიოს მასწავლიდა. დამწყები კომპოზიტორისათვის, წარმომიდგენია, რარიგ სახალისო იყო ამგვარი „შემოქმედებითი საქმიანობა“.

და გვიკრავდა კარნახს, მერე უცნაურად შემოიდებდა ფეხს ფეხზე, ერთი ფეხის კოჭს მეორე ფეხის მუხლს დააყრდნობდა და მზერას სადღაც შორეთს მიაპყრობდა. ფიქრით, ალბათ, მომავალ „მოლოდინსა“ თუ „ბერიკაობას“ უტრიალებდა, ან კიდეც ათას სხვა საკომპოზიტორო სივრცეს უწვდენდა თვალს. პირველი დაკვრისთანავე, იოლად ჩავინერდი ხოლმე ბიძინა - მას-

ნავლებლის დაკრულ კარნახს. I თუ II კლასელმა არც კი ვუწყოდი ამას აბსოლუტური სმენა თუ ერქვა. მაგრამ აბსოლუტურ სმენასთან ერთად მუსიკალურ მართლწერის საკითხებში აბსოლუტურად უცოდინარი გახლდით. ბიძინა-მასწავლებელს ეს არც უკვირდა, არც გამწყრომია და არც სწავლება-ჩიჩინით მოუბებრებია თავი. მომლიმარი სახით ჩამოივლიდა მერხებს შორის, მეტყოდა: „ოჰ! რა კარგად დაგინერია! მოდი ახლა შენი მძივები ავასხათ!“ და სანოტო ხუთ ხაზზე ჩემს მიერ მიმოხნულ შავ ნერტილებს გრძლიობასა და ტაქტის ხაზებს მიუწერდა. მერე ამ „ერთობლივ შემოქმედებას“ ხუთიანზე შეაფასებდა. სხვა მასწავლებელი რომ შემოვიდა კლასში და ანათუ დამინუნა „მძივი“, არამედ, დამტუქსა კიდევ,

და სათანადო პროცედურების მიზეზით საქორნილო სუფრას რომ ვეახლეთ ქეიფი გაჩაღებული დაგვხვდა. ბიძინა კვერნაძე, გივი ორჯონიკიძე, სულხან ნასიძე, გია ყანჩელი, ჯანსულ კახიძე, იმხანად ფართოდ ცნობილი მუსიკოსების მეგობრულ წრეს რომ შეადგენდა, უკვე მთელი ეშხით ილხენდნენ. ახლადდადგმული თივის ზვინივით აბულულებული, ლაკით განებილი, მბზინვარე, მოლაპლაპე „პრიჩოსკებიანი“, ერთმანეთს ტყუპისცალევივით მიმსგავსებული გოგონების დანახვისთანავე ბიძინა ზეზე წამოიჭრა: „ეს რა ხდება, კაცო?! მე მეგონა ქორნილში მოვედი. ეს კიდევ რა არის, ბოსტანია?! რა იყო, რა კომპოსტოებს დაგიმსგავსებიათ თავები!“ - ნირწამხდრები მივუსხედით სუფრას. მაგრამ ბიძინას და სულხანის ოხუნჯობამ, ჯანოს უბადლო სიმღერამ, გუნება უშალ შეგვიცვალა, ყველაფერი თავ-თავის ადგილზე დააყენა.

და კიდევ ერთი მოგონება. ბიძინა კვერნაძის საოპერო პირმშოს „წამება წმიდისა შუშანიკისაი“ (სცენაზე დადგმისას რომ მოინათლა როგორც „იყო მერვესა წელსა“) სცენური რეპეტიციების დაწყებისთანავე მუსიკალურ წრეებში ხმა დაირხა — მეტად უჩვეულო რამ მზადდებო. ეს იყო საოპერო სცენაზე დებიუტი მსოფლიოში სახელმწიფეტილი რობიკო სტურუასი. ამრიგად, ყველა მზად იყო იმისთვის, სპექტაკლი რობიკოსებურად ახლებური, უჩვეულო, სრულიად ორიგინალური რომ იქნებოდა. მაგრამ ნანახმა, მაინც, ყოველგვარ ლოდინს გადააჭარბა. 1983 წ. 15 ნოემბერს გამართულმა საპრემიერო სპექტაკ-

ლმა, რბილად თუ ვიტყვი, მაყურებელი დაზაფრა, შოკში ჩააგდო. მომწონს, არ მომწონს, ამ პრინციპით საუბარი შეუძლებელი შეიქნა. აზრთა უმწვავესი შხლა-შემოხლა ვერა და ვერ ცხრებოდა, პირიქით, crescendo-ს მიმართულეპით მიექანებოდა. მუსიკოსები რა სათქმელია, ცხარე ბრძოლაში ხელდაკაპინებული ლიტერატორებიც ჩაებნენ. სცენური სანახაობა იმდენად ძლიერ შთაბეჭდილებას ახდენდა, რომ მუსიკამ, ერთგვარად, მეორე პლანზეც კი გადაინაცვლა. გაოგნებულმა, განცვიფრებულმა ანტრაქტზე წარმოვთქვი: — „ასე მგონია, ბანის გასაღებში დანერილი მუსიკა ვიოლინოს გასაღებშია ნაკითხული -მეთქი. ამ ფრაზის პასუხად გია ყანჩელმა განმგმირავი მზერა მტყორცნა, თვალებით გამბურღა. სიტყვა პირზე შემამრა. ღამე თეთრად გავათენე და შეთანხმებისამებრ გაზეთში „Вечерний Тбилиси“, დაკვეთილი წერილი ციმციმ დილას, უზმოზე მივარბენინე. დაბეჭდვის საკითხის შეთანხმებას ცეკასა თუ რომელიღაც სხვა ზემდგომ ინსტანციებში ლამის ორი კვირა დასჭირდა. ბოლოს და ბოლოს, რის ვაივავალით, 2 დეკემბერს, გაზეთმა, იმ საბ-

ჭოური დროისათვის გასაკვირად დიდი ადგილი დამითომ და წერილი მცირე-ოდენი კორექტივით გამოქვეყნდა. ერთი, სხვისი თვალისთვის შეუმჩნეველი, უმნიშვნელო რედაქტორული შესწორება ასეთი იყო. მე მენერა: „Каждый спектакль Роберта Стурау рождая бурные споры, утверждается на сцене, доказывает правомерность интерпретации, жизнеспособность, обретает известность и, обойдя чужие сцены, находит безоговорочное признание за рубежом и на Родине.“ გაზეთში კი ასე დაიბეჭდა: „... находит безоговорочное признание на Родине и за рубежом“.

სულ მალე თბილისის საოპერო თეატრმა მასშტაბური გასტროლები გამართა მოსკოვის დიდ თეატრში. სპექტაკლმა „იყო მერვესა წელსა“ სენსაცია მოახდინა. შთაბეჭდილებებით განებივრებულმა და მომთხროვნმა მოსკოვის აუდიტორიამ ოვაცია გამართა, ქათინაურებს არ იშურებდა... და თბილისმაც „ალიარა დადგმა“...

მართალია, ეს იყო სრულიად არაჩვეულებრივი დადგმა, სრულიად ახლებური, ჩვენთვის ნაჩვევისგან რადიკალურად განსხვავებული, ახალი სიტყვა ქართულ საოპერო რეჟისურაში. შთაბეჭდილება იმდენად ამაღელვებელი იყო, დღემდე რომ არ გამწვანდება. მაგრამ ასევე დღემდე მჯერა — ამ პარტიტურის „ნაკითხვა“ სხვა „გასაღებშიც“ შეიძლება. ასევე მტიკიცედ მწამს, ბიძინა კვერნაძის ოპერა „ნამეზაი წმიდისა შუშანიკისაი“ კიდევ ბევრჯერ იხილავს რამპის შუქს და მისი მომწუსხავი მუსიკა გულის სიღრმეში კიდევ ბევრჯერ ჩასწვდება მსმენელს.

დასასრულს ორიოდ მოდულაცია არცთუ შორეულ ტონალობაში.

მოდულაცია პირველი. ბიძინა კვერნაძის მეუღლის, ნუგეშა მესხის მასწავლებელს, ყველა მუსიკოსისათვის კარგად ცნობილ დიდ ქალბატონ ანასტასია ვირსალაძეს, ერთხელ სწვევია სტუმარი. კონცერტიდან დაბრუნებული ჩიოდა, თურმე, ამა და ამ პიანისტმა ძალიან ცუდად დაუკრა შოპენიო. შემდეგ გამართულა ასეთი დიალოგი:

ქ-ნი ანასტასია: А Вы видели его жену?

სტუმარი: Нет, не видела. Причём тут жена, он играл скверно!

ქ-ნი ანასტასია: Ну вот, детка, если бы Вы видели какая у него жена, то вовсе не удивились бы, что он играл так скверно.

ამ მცირე ეპიზოდით აი რა მიიწვინებოდა ვთქვა. კომპოზიტორ ბიძინა კვერნაძეს ერთგულ მეუღლეობას უწევს ნესტან, იგივე ნუგეშა მესხი, უმშვენიერესი ქალბატონი, სათნო, სულით და ხორციით ლამაზი ადამიანი, თხემით ტერფამდე დახვეწილი ინტელიგენტი, ნიჭიერი მუსიკოსი. გავკადნიერდები და მოვახდენ ქ-ნ ანასტასიას პერიფრაზს: ვისაც უნახავს ნუგეშა, მას არ გაუკვირდება, თურათომ წერს ასეთ მშვენიერ მუსიკას ბი-

ძინა.

მოდულაცია მეორე. ანდრია ბალანჩივაძეს, ბიძინა კვერნაძის მასწავლებელს, დაბადების 80 წელი რომ შეუსრულდა, სოციალისტური შრომის გმირის ნოდება უბოძეს. კულტურის სამინისტროში ჯილდოს მისაღებად საკმაოდ გვიან მიბრძანდა და სამკურნალო ნიშანიც ერთობ გულგრილად მიიღო. სამინისტროს გაკვირვებულ ჩინოვნიკებს კი

მიუგო: „Когда я умру, то буду просто Андрей Баланчивадзе, как просто Бетховен или просто Моцарт. Как мне помнится ни Бетховен, ни Моцарт не были героями социалистического труда, были просто х о р о ш и м и композиторами...“

ბიძინა კვერნაძეს, როგორც დასაწყისში აღვნიშნე, მართალია, მინიჭებული აქვს უამრავი ჯილდო და რეგალია, ნოდება და ტიტული, მაგრამ მისი სახელი, ისევე, როგორც მოცარტისა, ბეთჰოვენისა, ანდრია ბალანჩივაძისა, სხვა მავანი და მავანი დიდი კომპოზიტორისა, თავად არის მრავლისმეტყველი.

მისი მუსიკა მრავალჟამიერ იცოცხლებს და სიკეთე, მშვენიერება, კეთილშობილება, რომელსაც გულუხვად ასხივებს, მრავალჟამიერ ნათელი განცდით ალავსებს ადამიანს, სიამოვნებით განმსჭვალავს.

პტიმიტიდან პტიმტიამდე

წელიწადი და ოდნავ მეტი ოპერისა და ბალეტის თეატრში

ერთი ან ორი წელიწადი თეატრისთვის, რომლის ისტორია აგერ უკვე 157-ე წელს მიითვლის, თითქოს დიდი პერიოდი არ უნდა იყოს, მაგრამ თბილისის ზაქარია ფალიაშვილის სახელობის ოპერისა და ბალეტის სახელმწიფო თეატრის შემოქმედებითი პროცესის დინამიკის გათვალისწინებით, ერთი წელიწადი შეიძლება საკმაოდ დატვირთული და ნაყოფიერი გამოდგეს. ვფიქრობთ, სწორედ ასეთი იყო 2008 წელი კულტურის ამ ძირძველი კერისთვის (იმის გათვალისწინებით, რომ ჟურნალმა „მუსიკამ“, პრაქტიკულად, ახლა დაიწყო სრულფასოვანი ფუნქციონირება, ალბათ, მკითხველისთვის უინტერესო არ უნდა იყოს ოპერის თეატრის ცხოვრების მიმოხილვა 156-ე სეზონის დასაწყისიდან, ანუ 2007 წლის სექტემბრიდან).

უწინარესად, პრემიერებია აღსანიშნავი. გაიმართა საოპერო პრემიერები: 2008 წლის მარტში — ჯუზეპე ვერდის „ატილა“ (დამდგმელი დირიჟორი — ზაზა აზმაიფარაშვილი, დამდგმელი რეჟისორები — დავით საყვარელიძე და ჟან ლუი გრინდა, დამდგმელი მხატვრები — ჟან პიერ კაპეირონი და დავით მონავარდისაშვილი). ამ ოპერის დადგმა პაატა ბურჭულაძის თხოვნით იყო განპირობებული, ამიტომაც, საპრემიერო სპექტაკლში სწორედ მან იმღერა და მისი მოწვევით თანამედროვე საოპერო ხელოვნების ვარსკვლავმა მიშელ კრაიდერმაც გაიბრწყინა „ატილას“ პრემიერაში.

2009 წლის 4 და 6 იანვარს გაიმართა ვერდის კიდევ ერთი ოპერის „ნაბუქოს“ პრემიერა (საკონცერტო შესრულებით). „ნაბუქოს“ დამდგმელი დირიჟორია ზაზა აზმაიფარაშვილი. პირველ წარმოდგენაში სცენაზე თეატრის გუნდთან და ორკესტრთან ერთად წარსდგნენ ქართველი საოპერო ვარსკვლავები — ლადო ათანელი, ზურაბ სოტკილავა, პაატა ბურჭულაძე, ნანა ქავთარაშვილი, ნინო სურგულაძე, ასევე თეატრის სოლისტები ტარიელ ჭიჭინაძე, თამაზ საგინაძე, მანანა იორდანიშვილი (მათ მეორე სპექტაკლშიც იმღერეს); მეორე საპრემიერო სპექტაკლი თეატრის ძალებით წარიმართა — მღეროდნენ სულხან გველესიანი, გიორგი მახარაძე, ლეგი იმედაშვილი, ირინე რატინი, ელენა პუტილოვა. და რაოდენ სასიამოვნოა,

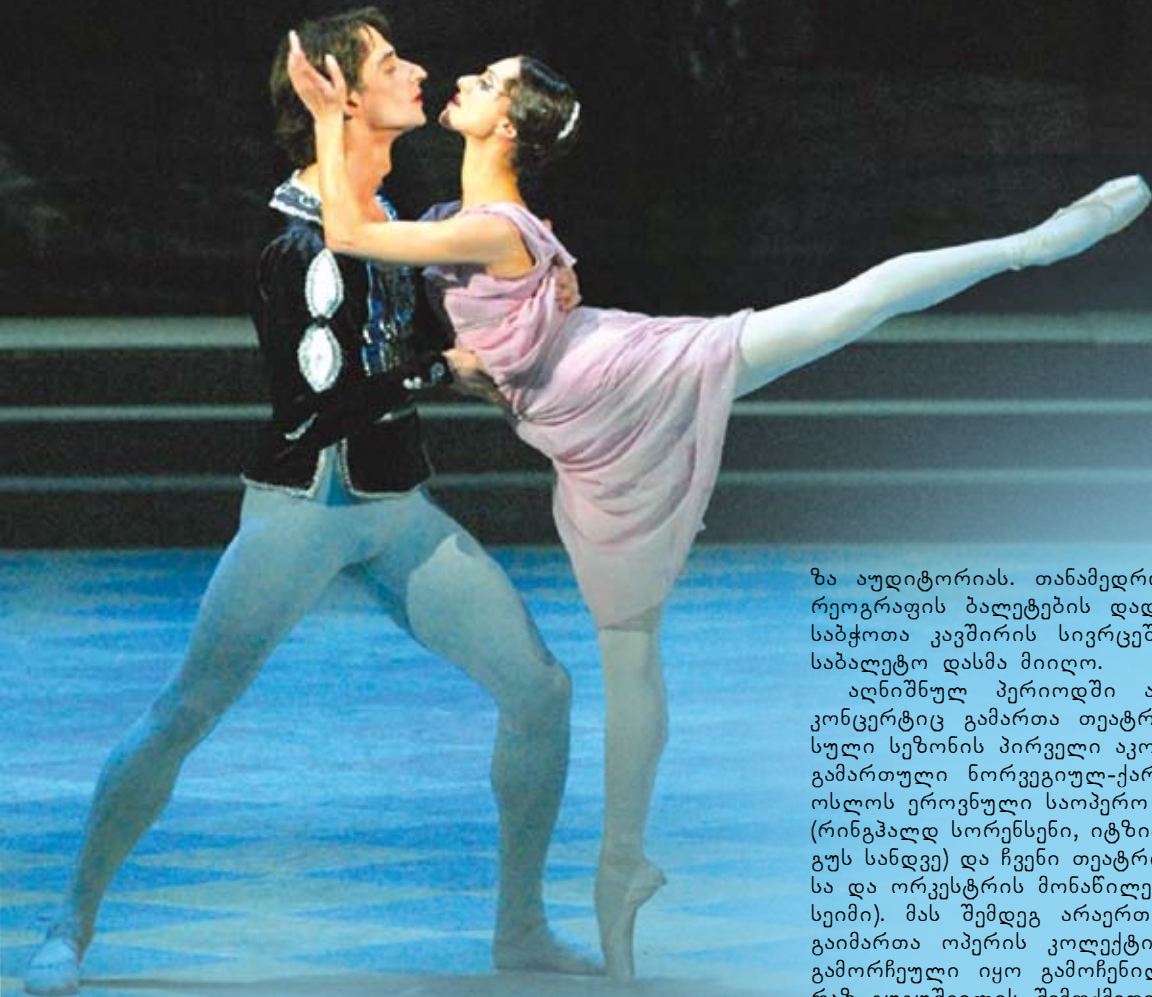
რომ საპრემიერო წარმოდგენებში სამშობლოში საგანგებოდ ჩამოსულმა ქართველმა ვარსკვლავებმაც და თბილისის ოპერის თეატრის სოლისტებმაც საუკეთესოდ წარმოაჩინეს „ნაბუქოს“ მთელი ხიბლი. ამ ოპერის დრამატურგიულ განვითარებაში მნიშვნელოვანი როლი მიუძღვის საგუნდო სცენებს, ამიტომ „ნაბუქოს“ ხშირად ქორალურ ფრესკას, საგუნდო დრამასაც უწოდებენ. თეატრის გუნდი (მთავარი ქორმაისტერი ავთანდილ ჩხენკელი, ქორმაისტერი შალვა შაორშაძე), ტრადიციულად, მოწოდების სიმაღლეზე იყო. ჩინებულად ჟღერდა ორკესტრიც. დიას, პრემიერამ ნამდვილად დიდი წარმატებით ჩაიარა და იმის მიუხედავად, რომ შესრულება საკონცერტო იყო (დეკორაციების, კოსტიუმების, სასცენო მოქმედების გარეშე), მერწმუნეთ, მუსიკალურად იმდენად დახვეწილი და სრულფასოვანი გამოდგა, რომ ვიზუალური დინამიკის არარსებობამ, საუკეთესო შთაბეჭდილების შექმნას ხელი ვერ შეუშალა. და ცხადია, ასეთი წარმატების მთავარი გმირი, მთავარი სულისჩამდგმელი დირიჟორი ზაზა აზმაიფარაშვილია, რომლის ხელოვნება მუდამ იმსახურებს უმაღლეს შეფასებას. და კიდევ ერთი მნიშვნელოვანი ფაქტორი 4 იანვრის პრემიერისა — „ნაბუქოს“ შესრულება მიქძღვნა სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქის, უწმინდესისა და უნეტარესის ილია II-ის დაბადების დღეს.

სულ ახლახანს, 29 მარტს, 1 და 3 აპრილს ზაზა აზმაიფარაშვილის ხელდასხმით კიდევ ერთი პრემიერა გაიმართა — ვერდის „ტრავიატა“, ცხადია, ისევე და ისევე საკონცერტო შესრულებით.

— სამწუხაროა, რომ სადადგმო თანხის უქონლობის გამო „ნაბუქო“ და „ტრავიატა“ ვერ შევთავაზეთ მაყურებელს სრულყოფილი სპექტაკლების სახით, მაგრამ ექსპერიმენტულ, არასრულყოფილ დადგმას საკონცერტო შესრულება ვამჯობინეთ. ქართველ აუდიტორიას კარგი გემოვნება აქვს და არ გვინდა მისი იმედის გაცრუება. ცხადია, სამომავლოდ მაინც შევეცდებით სპექტაკლების ხორცშესხმას, რადგან საკონცერტო ვარიანტით რეპერტუარში დამკვიდრება ცოტა რთულია. ვიმედოვნებთ, რომ საჭირო თანხები გამოიძებნება, — ამბობს ზაზა აზმაიფარაშვილი.

და ამჯერადაც, „ტრავიატას“ თანმდევი იყო წარმატება, განპირობებული მაღალპროფესიული, მიმზიდველი, დასამახსოვრებელი შესრულებით. საგულისხმოა საპრემიერო სპექტაკლებში შემდგარი დებიუტებიც — მარიკა მაჩიტაძე, არმაზ დარაშვილი, ირაკლი კახიძე, პრაქტიკულად, პირველად წარსდგნენ მსმენელთა წინაშე თეატრის სოლისტების სტატუსით და საკმაოდ შთაბეჭდავადაც... ჩვეული ოსტატობით გამოირჩეოდნენ „ტრავიატაში“ უკვე ნაცადი კადრები — ნინო ჩაჩუა, ირინე ალექსიძე, ელენა პუტილოვა, მზია დავითაშვილი, მანანა იორდანიშვილი, გია მახარაძე, სულხან გველესიანი, ნიკოლოზ ლაგვილავა, ზაალ ხელაია, თამაზ საგინაძე, გივი ფეიქრიშვილი, გია ასათიანი, ტარიელ ჭიჭინაძე, ბონდო გოგია, ზურაბ იაშვილი. ტრადიციულად, მაღალ დონეზე ასრულებდა „ტრავიატას“ გუნდი, ორკესტრი ზაზა აზმაიფარაშვილის ხელმძღვანელობით.

„ტრავიატა“ ოპერის თეატრის რეპერტუარში ვერდის მეშვიდე ოპერაა („აიდა“, „ტრუბადაური“, „დონ კარლოსი“, „რიგოლეტო“, „ატილა“, „ნაბუქო“, ასევე „რეკვიემი“), ამიტომაც აშშ-ის ოპერის სამხატვრო ხელმძღვანელი და მთავარი დირიჟორი ზაზა აზმაიფარაშვილი (ნახევრად ხუმრობით, თუმცა, არა უსაფუძვლოდ), სანამ ვერდის ოცდაექვსივე ოპერას არ დადგამთ, არ შევჩერდებით.

მნიშვნელოვან მოვლენად იქცა მსოფლიო საბალეტო პრემიერები — ქორეოგრაფმა ალექსეი რატმანსკიმ ჟორჟ ბიზეს „ქრომატიულ ვარიაციებზე“ დადგა ერთმოქმედებიანი ბალეტი „ვარიაციები“ (დამდგმელი მხატვარი მიხეილ მახარაძე); იური პოსოხოვმა კი ქართულ მუსიკაზე დადგა ერთმოქმედებიანი ბალეტი „საგალობელი“ (დამდგმელი მხატვარი ანა კალატოზიშვილი); ინგლისის სამეფო ბალეტმა ჩვენს საბალეტო დასს მისცა ფრედერიკ ეშტონის რამდენიმე ბალეტისა და მინიატურის დადგმის უფლება, რომელთა პრემიერა 2008 წლის 9 მაისს გაიმართა — ოთხი საბალეტო მინიატურა და ორი ერთმოქმედებიანი ბალეტი — „დღესასწაული“ (ა. გლაზუნოვის მუსიკა, დამდგმელი ბალეტმაისტერი ქრისტოფერ კარი) და „მარგარიტა და არმანი“ (ფ. ლისტის სონატა სი მინორი, დამდგმელი ბალეტმაისტერი გრანტ კოილი). საგულდისა და დიდი მარგო ფონტინისა და რუდოლფ ნურიევისთვის, მათ შემდეგ ის მხოლოდ სილვია გიილმა იცეკვა, ამჯერად კი, მისი შესრულების უფლება ნინო ანანიშვილს მიენიჭა (დამდგმელი დირიჟორი დავით მუქერია).

157-ე სეზონის დასაწყისში საბალეტო დასმა ირჟი კილიანის ბალეტების შტეპპინგ შტონეს (ნენსი ეუვერინკისა და კენ ოსოლას დადგმა) და „SECHS TANZES“ (პატრიკ დელაკრუას დადგმა) პრემიერა შესთავა-

ზა აუდიტორიას. თანამედროვეობის ცნობილი ქორეოგრაფის ბალეტების დადგმის უფლება ყოფილი საბჭოთა კავშირის სივრცეში მხოლოდ ქართულმა საბალეტო დასმა მიიღო.

აღნიშნულ პერიოდში არაერთი წარმატებული კონცერტიც გამართა თეატრის კოლექტივმა — გასული სეზონის პირველი აკორდი იყო 7 სექტემბერს გამართული ნორვეგიულ-ქართული გალა-კონცერტი ოსლოს ეროვნული საოპერო თეატრის სოლისტებისა (რინგვალდ სორენსენი, იტიზარ გალდოსი, კეილ მინგუს სანდვე) და ჩვენი თეატრის სოლისტების, გუნდისა და ორკესტრის მონაწილეობით (დირიჟორი კეილ სეიმი). მას შემდეგ არაერთი ჩინებული კონცერტი გაიმართა ოპერის კოლექტივის მონაწილეობით — გამორჩეული იყო გამოჩენილი მომღერლის თეიმურაზ გუგუშვილის შემოქმედებითი საღამო, მიძღვნილი მისი სასცენო მოღვაწეობის 30 წლისთავისადმი (დირიჟორები გოგი ჭიჭინაძე, რევაზ ტაკიძე, რეჟისორი მაია გაჩეჩილაძე); მანამდე ღირსეულად აღინიშნა დაუვიწყარი ზურაბ ანჯაფარაძის საიუბილეო 80 წლისთავი (დირიჟორი ზაზა აზმაიფარაშვილი). პატივი მიეგო გამოჩენილი ქართველი კომპოზიტორის ალექსი მაჭავარიანის ხსოვნასაც — თეატრის ორკესტრმა, გუნდმა, სოლისტებმა (ნინო ჩაჩუა, ირინე ალექსიძე, ზაალ ხელაია, მამუკა ტეფნაძე, გოჩა დათუასანი-ჯილაური). ვახტანგ მაჭავარიანის დირიჟორობით მსმენელებს „ალექსი მაჭავარიანის პრემიერები“ შესთავაზეს — პირველად შესრულდა ნაწყვეტები ოპერა „ჰამლეტის“ პირველი მოქმედებიდან და მეშვიდე სიმფონია „გელათი“; გაზაფხულზე ორკესტრის მუსიკოსებმა აუდიტორიას გააცნეს კომპოზიტორ ირაკლი ცინცაძის ახალი კამერული ქმნილებებიც. მიმდინარე სეზონის ერთ-ერთ ღირსშესანიშნაობად იქცა ბიძინა კვერნაძის საიუბილეო კონცერტი გოგი ჭიჭინაძის დირიჟორობით, რომელზეც ცნობილ ნაწარმოებებთან ერთად შედგა პრემიერაც — პირველად შესრულდა რეკვიემი „რჩება სიმღერის ხმა“.

თეატრის სცენაზე აღნიშნულ პერიოდშიც არაერთხელ გაიბრწყინეს უცხოეთში მოღვაწე ქართველმა ხელოვანებმა — ზურაბ სოტკილაძემ, პაატა ბურჭულაძემ, ლადო ათანელმა, იანო-თამარ ალიბეგაშვილმა, თამარ ჯავახიშვილმა, ნინო სურგულაძემ, ნანა ქავთაშვილმა, ეკატერინე ბუგაიანიშვილმა, იყვნენ დირიჟორებიც — ვახტანგ მაჭავარიანი, გიორგი ბაბუაძე, დავით კინწურაშვილი, თბილისურ დონ კიხოტში იცეკვა ირმა ნიორაძემ...

სიტყვა თეატრში გამართულ გასტროლებს შეეხო და არ შეიძლება არ გავისვენოთ ზოგიერთი მათგანი — დაუვიწყარი იყო ცოცხალი ლეგენდის მონსერატ კაბალიეს და მისი ქალიშვილის მონსერატ მარტის კონცერტი (დირიჟორი ხოსე კოლადო), რომელიც

მუსიკა

პაატა ბურჭულაძის საქველმოქმედო ფონდის „იავნანას“ მეოხებით გაიმართა; კვლავაც, აქტიურია ამ ფონდისა და თეატრის თანამშრომლობა, რაც კიდევ ერთხელ, 6 მაისსაც დადასტურდა, როდესაც ფონდის ეგიდით კონცერტი გამართეს პაატა ბურჭულაძემ, ცნობილმა იტალიელმა ბარიტონმა ამბროჯიო მანესტრიმ და თამარ ჯავახიშვილმა თეატრის გუნდთან და ორკესტრთან ერთად ზაზა აზმაიფარაშვილის დირიჟორობით. საგულისხმოა, რომ ფონდის დაარსების დღიდან საკმაოდ ინტენსიური და ნაყოფიერია „იავნანას“ და ოპერის თეატრის თამაშრომლობა. ვფიქრობ, ოპერის თეატრის ერთ-ერთი აქტიური მხარდამჭერია ფონდის ინიციატივებისა და ამდენად, შესაძლებლობის ფარგლებში, ქველმოქმედების თანამონაწილაც.

ვოკალური ხელოვნების კიდევ ერთმა ვარსკვლავმა — ხოსე კარერასმა მოხიბლა აუდიტორია — საქართველოს პრეზიდენტის ინაუგურაციისადმი მიძღვნილ ვალა-კონცერტზე სწორედ იგი მღეროდა (იანო-თამარ ალიბეგაშვილთან და თეატრის სოლისტ ნინო ჩაჩუასთან ერთად; დირიჟორი საშა გიოცელი). ორივე კონცერტზე მომღერლებს სათანადო მაღალპროფესიული პარტნიორობა გაუწია თეატრის ორკესტრმა. თბილისელები ალაფრთოვანა ფლამენკოს ვარსკვლავის ხოაკინ კორტესის და ფლამენკოს თეატრის „ფიერვერკულმა“ სალამომ. ივლისში გაიმართა პაატა ბურჭულაძის მშვენიერი შემოქმედებითი სალამო 30

წელი სცენაზე, სანკტ-პეტერბურგის ფილარმონიის აკადემიური სიმფონიური ორკესტრისა და დირიჟორ იური ტემირკანოვის მონაწილეობით. აუღელვებელი არავინ დატოვა არც მიშელ ლეგრანთან შეხვედრამ.

ქართველმა მსმენელებმა გაიცნეს დოლორა ზაჯიკის (მეცო-სოპრანო), ლეონარდო გრამენიას (ტენორი), დირიჟორების — რობერტ კოულის (აშშ), ხოსე კოლადოს (ესპანეთი), ფახრადინ კერიმოვის (აზერბაიჯანი), კეილ სეიმის (ნორვეგია), დენ ეტინგერის (ისრაელი) ხელოვნება.

სექტემბრის ბოლო დეკადაში წლეულსაც ოპერის თეატრმა უმასპინძლა მე-16 საერთაშორისო მუსიკალურ ფესტივალს „შემოდგომის თბილისი“, რომლის მთავარი გმირი, ტრადიციულად, თბილისის სიმფონიური ორკესტრი იყო, ვახტანგ კახიძის დირიჟორობით. მრავალფეროვნება გამოარჩევდა საფესტივალო პროგრამას, რომლის ხორცშესხმაში მონაწილეობდნენ ქართველი და უცხოელი სოლისტები (პიანისტები — ანი ტაკიძე, ცოტნე ცოცხალაშვილი, ვალტორნისტი ერეკლე ჟულიანი, ვიოლონჩლისტი ცვი პლესერი, მომღერლები — ეტი ბენ ზაკენი, მარიამ გულორდავა, ეკა გაბიტაშვილი, არმან დარაშვილი, კახაბერ შავიძე, თბილისის კონსერვატორიის საგუნდო-სადირიჟორო კათედრის გუნდი ლია ჭონიშვილისა და არჩილ უშვერიძის ხელმძღვანელობით). ფესტივალის ხუთივე კონცერტი საინტერესო

იყო, მაგრამ, ალბათ, გამორჩეული მნიშვნელობა ჰქონდა იოსებ ბარდანაშვილის შემოქმედებით სალამოს, რომელზეც მაღალ დონეზე შესრულდა ამ კომპოზიტორის ელეგია სიმფონიური ორკესტრისთვის, მეორე სიმფონია, დიალოგები ვიოლონჩლისა და სიმფონიური ორკესტრისთვის და ლოცვანი სოპრანოსა და სიმფონიური ორკესტრისთვის.

მასპინძლობას დიდი ხიბლი აქვს, მაგრამ სტუმრად ყოფნაც არ არის ნაკლებად მომხიბლავი, მით უფრო, ძალზე მნიშვნელოვანია წარმატებული გასტროლები, რითაც ხდება ქართული საშემსრულებლო ხელოვნების საერთაშორისო ასპარეზზე პოპულარიზაცია. საგასტროლო სეზონი თეატრის ორკესტრის კამერულმა შემადგენლობამ „გახსნა“ მოსკოვში ცნობილ რუს მუსიკოსებთან დიმიტრი კოგანთან (ვიოლინო) და ივან რუდინთან (ფორტეპიანო) 2007 წლის ნოემბერში გამართული კონცერტით. (ახლახანს, 8 აპრილს თეატრის ორკესტრის კამერული შემადგენლობა ურთულესი პროგრამით წარმატებით წარსდგა სტამბოლის კლასიკური მუსიკის ტრადიციული სერიების აუდიტორიის წინაშე, აზერბაიჯანელი ფახრადინ კერიმოვის დირიჟორობით).

ქართველ მუსიკოსებს, — ამჯერად, ზაზა აზმაიფარაშვილს, მომღერლებს ირინე რატიანს და სულხან გველესიანს, — რუსეთის დედაქალაქმა 2007 წლის დეკემბერშიც უმასპინძლა, — მოსკოვის კონსერვატორიის დიდ დარბაზში რუსეთის დიდ სიმფონიურ ორკესტრთან ერთად მათ გამართეს კონცერტი სახელწოდებით „თაქთაქიშვილიდან ვერდიმდე“.

შარშან თებერვალსა და მარტში საბალეტო დასს ამერიკის შეერთებულ შტატებში ერთ თვეზე მეტი ხნის განმავლობაში მოუხდა გამოსვლა სხვადასხვა პრესტიჟულ სცენებზე. ბერკლის, სანტა ბარბარას, ლოს ანჟელესის, ნიუ-იორკის, ჩიკაგოს, აიოვასა და მინესოტას საკონცერტო დარბაზებში დასმა 21 სპექტაკლი გამართა. საგასტროლო პროგრამაში შეტანილი იყო ორი კლასიკური ბალეტი „ჟიზელი“ და „დონ კიხოტი“ და ერთმოქმედებიანი ბალეტების პროგრამა (ბალანჩინის „ჩაკონა“, „Duo Concertant“, ალექსეი რატმანსკის „ვარიაციები“ და იური პოსოხოვის „საგალობელი“). გასტროლმა დიდი წარმატებით ჩაიარა, რასაც მოწმობს პრესის გამოხმაურებები. ანანიამვილიასა და მისი დასის ფესტივალზე გამოსვლით მათ სამშობლოს შეუძლია იამაყოს - ნერდა ინგლისური პრესა.

აგვისტოში საბალეტო დასმა მონაწილეობა მიიღო ედინბურგის საერთაშორისო ფესტივალში. საგასტროლო პროგრამაში შეტანილი იყო კლასიკური ბალეტი „ჟიზელი“ და ერთმოქმედებიანი ბალეტების პროგრამა. გასტროლმა დიდი წარმატებით ჩაიარა, რასაც მოწმობს პრესის გამოხმაურებები. ანანიამვილიასა და მისი დასის ფესტივალზე გამოსვლით მათ სამშობლოს შეუძლია იამაყოს - ნერდა ინგლისური პრესა.

ედინბურგის საერთაშორისო ფესტივალის იმ მონაწილეთა შორის, რომლებმაც „Herald Angels Awards“-ის ჯილდო დაიმსახურეს, თბილისის ზ. ფალიაშვილის სახელობის ოპერისა და ბალეტის სახელმწიფო თეატრის საბალეტო დასიც აღმოჩნდა.

წამყვანი სოლისტები — ლალი კანდელაკი და ვასილ ახმეტელი სამეფო ბალეტთან ერთად ჩინეთში გამოვიდნენ ჩაიკოვსკის „გედების ტბაში“.

საკმაოდ აქტიური და ნაყოფიერი ურთიერთობა ჯერ კიდევ 2007 წელს დაამყარა ოპერამ ისრაელთან. ეს ურთიერთობა 2008 წელსაც გაგრძელდა, — საგასტროლო ტურნეით ისრაელში გაიცნეს თეატრის სოლისტებისგან შექმნილი კოლექტივი — ფოლკლორული ანსამბლი „სულიკო“ (ხელმძღვანელი — ვანო გალუაშვილი, ლოტბარი — კახა ონაშვილი; ორიოდ სიტყვით ისევ „სულიკოს“ მივუბრუნდები — სექტემბრის ბოლოს ანსამბლმა წარმატებით მიიღო მონაწილეობა

ილეობა ტალინში გამართულ მართლმადიდებლური საგალობლების მე-15 საერთაშორისო ფესტივალში). აპრილში ისრაელის რამდენიმე ქალაქი (იერუსალიმი, კვირიათ ჰაიმი, ჰერცელია, რიშონ ლეციონი) ლეონკავალოს „ჯამბაზებით“ და გალა-კონცერტებით (დირიჟორები — ზაზა აზმაიფარაშვილი, გოგი ჭიჭინაძე, რეჟისორი — დავით საყვარელიძე) კვლავ დაიპყრო ოპერის კოლექტივმა — ორკესტრმა, გუნდმა, სოლისტებმა — თეიმურაზ გუგუშვილმა, მაცვალა ასპანიძემ, სულხან გველესიანმა, გიორგი ონიანმა, ირინე რატიანმა, გიორგი მახარაძემ, ზაალ ხელაიამ, ელენა პუტილოვამ, ნინო ჩაჩუამ, ლეგი იმედაშვილმა, გოჩა დათუსანი-ჯილაურმა.

საგულისხმოა, რომ არასრული ერთი წლის მანძილზე თბილისის ოპერის თეატრისთვის ეს უკვე მესამე გასტროლი იყო ისრაელში, რაც უდავოდ მეტყველებს ქართული მუსიკალურ-საშემსრულებლო კულტურით დაინტერესებაზე, თბილისის ოპერის მაღალ სახელოვნებო დონეზე და იმ პერსპექტივაზე, რომელიც თეატრს უჩნდება საერთაშორისო ასპარეზზე.

სხვათა შორის, იგივე დადასტურდა შარშან 14 მაისსაც რიშონ ლეციონის სიმფონიური ორკესტრის მუსიკალური დირექტორისა და მთავარი დირიჟორის დენ ეტინგერის თბილისში შემოქმედებითი სტუმრობისას, როდესაც იგი ოპერის ორკესტრს, გუნდს და სოლისტებს — მიშელინა ქობალიანს, ელენა პუტილოვას, გიორგი მახარაძეს და ლეგი იმედაშვილს, — წარუძღვა ვერდის „რეკვიმის“ შესრულებისას. კონცერტის შემდგომ გადაწყდა სოლისტებისა და გუნდის (მთავარი ქორმაისტერი ავთანდილ ჩხენკელი, ქორმაისტერი — შალვა შაორშაძე) მიწვევა რიშონ ლეციონის ორკესტრის იუბილზე ვერდის „რეკვიმის“ შესასრულებლად. და აი, დეკემბერში ამ მომღერლებმა და გუნდმა კიდევ ერთხელ ასახელეს თეატრი ისრაელში.

სასიამოვნო კონცერტებით ანებივრებს აუდიტორიას თეატრის სიმებიანი კვარტეტიც გიორგი ხაინდრავას, პაატა ჭანტურიშვილის, ირაკლი ჯაფარიძისა და გიორგი ჯორჯაძის შემადგენლობით. ნაყოფიერი, შედეგიანი არსებობის ორი წლის მანძილზე ამ ანსამბლმა ქართულ მუსიკალურ-საშემსრულებლო სამყაროში ღირსეული დამკვიდრებისკენ სერიოზული ნაბიჯებიც გადადგა, საკმაო პოპულარობაც მოიპოვა და ერთგული აუდიტორიაც შეიძინა, რაც ამ მუსიკოსების ნიჭიერებითა და ჭეშმარიტად მაღალი პროფესიონალიზმით არის განპირობებული. კვარტეტთან ერთად კონცერტებში სოლისტების ამპლუაში წარსდგნენ ახალგაზრდა მუსიკოსები — კლარნეტისტი შოთა გოგოძე, პიანისტები თამარ ლიჩელი და ირაკლი ოკაშვილი. საგულისხმოა, რომ კვარტეტი მუდამ დიდ ყურადღებას უთმობს ქართველი კომპოზიტორების შემოქმედებას, რაც კიდევ ერთხელ დადასტურდა 19 ოქტომბერს გამართული კონცერტით, რომლის პროგრამა ქართული მუსიკით იყო დაკომპლექტებული — შესრულდა სულხან ცინცაძის მე-12 კვარტეტი და შედგა ორი პრემიერა: ვაჟა აზარაშვილის საფორტეპიანო კვინტეტი და ჯემალ ოიკაშვილის კვარტეტი „მიძღვნა აფხაზეთს“.

თეატრის წითელ დარბაზში კამერულ-ვოკალური მუსიკის მშვენიერი კონცერტები გამართეს თეატრის სოლისტებმა ელენა პუტილოვამ, ირინე რატიანმა, ლეგი იმედაშვილმა.

კვლავაც წარმატებულია თეატრის ბავშვთა ქორეოგრაფიული ანსამბლი „შეჯიბრი“ (ხელმძღვანელი თამაზ გოგოტიშვილი).

შარშან 24 აპრილს თეატრში გაიმართა ნინო ანანიაშვილისა და ჟილბერ ალბერის საერთაშორისო პრემია ვარსკვლავის დაჯილდოების პირველი ცერემონიალი და გალა-კონცერტი. პრიმა-ბალერინა ნინო

ანანიაშვილმა და ცნობილმა შვეიცარიელმა იუველირმა ჟილბერ ალბერმა ახალგაზრდა, ნიჭიერი მოცეკვავებისათვის 2003 წელს დააწესეს სპეციალური პრემია ვარსკვლავი (იუველირმა თავისი ნაკეთობა საზღვაო ვარსკვლავის ფორმით დაამზადა, რადგან მას სურდა იგი ახლოს ყოფილიყო ბუნების მოვლენებთან. პრემია მაქმანისებურ ვარსკვლავს წარმოადგენს, რომელიც ვარდისფერი მარგალიტისაგანაა დამზადებული და შავ პოტსდამენტზეა დამაგრებული).

პრემიის პირველი ლაურეატები გახდნენ მარიას თეატრის (სანკტ-პეტერბურგი) საბალეტო დასის სოლისტი ევგენია ობრაზცოვა და თბილისის ოპერისა და ბალეტის თეატრის წამყვანი სოლისტი ლაშა ხოზაშვილი.

გასულ წელს კიდევ ერთი, ვფიქრობ, უმნიშვნელოვანესი ფაქტი უკავშირდება — საერთაშორისო საქველმოქმედო ფონდის „ქართუს“ მეოხებით დასრულდა თეატრის ორკესტრის ახალი ინსტრუმენტებით აღჭურვის ესოდენ აუცილებელი პროცესი და ორკესტრის მუსიკოსებს საშუალება მიეცათ მსოფლიოს საუკეთესო ფირმებისა და ოსტატების მიერ საგანგებოდ, სახელობითად შექმნილი მუსიკალური საკრავებით გამოავლინონ საუკეთესო პროფესიული პოტენციალი.

მიუკერძოებლად აღსანიშნავია თეატრის ორკესტრის, გუნდის, საბალეტო დასის, სოლისტების პერმანენტული მაღალი დონე, პროფესიონალიზმი, დახვეწილი საშემსრულებლო ოსტატობა, რისი ერთობლიობაც ქმნის თეატრის იერ-სახეს, რაც უმკვიდრებს ქართულ საოპერო და საბალეტო ხელოვნებას საუკეთესო რენომეს.

ვიმედოვნებთ, რომ თბილისის ზაქარია ფალიაშვილის სახელობის ოპერისა და ბალეტის სახელმწიფო თეატრი მომავალშიც თქვენი ერთგული მეგობარი იქნება, ისევე როგორც მისთვის თქვენ.

P.S. სტატია პრემიერებით დაიწყო და ამიტომ ბოლოსაც კიდევ ერთი პრემიერის ანონსს შემოგთავაზებთ — 9, 12 და 22 ივნისს გაიმართება მოცარტის „დონ ჯოვანის“ აღდგენილი, განახლებული სახით წარმოდგენა.

ჯანსუღ კახიძის, მიხეილ თუმანიშვილის, იური გეგეშიძის, იური ზარეცკისეული სპექტაკლი, რომლის პრემიერა 1983 წელს შედგა, აღადგინეს და განახლეს დირიჟორმა გოგი ჭიჭინაძემ, რეჟისორმა ლელა გვარიშვილმა, მხატვარმა ნინო ჩიტიანიშვილმა და ქორეოგრაფმა ჩუქურთმა გუდიაშვილმა.

„დონ ჯოვანის“ საპრემიერო სპექტაკლებს გოგი ჭიჭინაძის დირიჟორობით შეასრულებენ მომღერლები : ნიკოლოზ ლაგვილავა, მამუკა ტეფნაძე, ირინე რატიანი, მიშელინა ქობალიანი, ირინე თაბორიძე, ტარიელ ჭიჭინაძე, კახაბერ თეთვაძე, მაცვალა ასპანიძე, მანანა იორდანიშვილი, ლეგი იმედაშვილი, გოჩა დათუსანი-ჯილაური, ბონდო გოგია, ნინო ჩაჩუა, მარიკა მაჩიტაძე, თეატრის გუნდი და ორკესტრი.

ელისო ბოლქვაძე: საცხოველო მსოფლიოდ თბილისი კულტურით უნდა გავიცნოს!

„მისი ვარსკვლავი ამოდის და მთელი
მსოფლიოს საკონცერტო დარბაზები მალე
მხოლოდ მას დაუკრავენ ტაშს“ -

ვან კლაიბერნი

„მომხიბლავი სოლისტი“ -

„ჩიკაგო ტრიბუნა“

„უზარმაზარი ტალანტი“ -

„ნიუ იორკ ტაიმსი“

„ახალი ვარსკვლავი პიანისტურ კაბადონზე“ —

„ზუდოიჩე ცაიტუნგი“

ეს არის მცირე ჩამონათვალი იმ აღფრთოვანებულ
შეფასებებისა, რომლითაც უცხოური პრესა
უკვე დიდი ხანია ამკობს ცნობილ
ქართველ პიანისტს ელისო ბოლქვაძეს.

ქ-ნი ელისო საფრანგეთში ცხოვრობს და მას
სიამოვნებით უსმენენ ისეთი მდიდარი მუსიკალური
ტრადიციების მქონე ქვეყნებში, როგორებიცაა საფრანგეთი,
გერმანია, შვეიცარია, ავსტრია, საბერძნეთი, ა.შ.შ....

2008 წლის 22 სექტემბერს ელისო ბოლქვაძეს საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქის, უწმიდესი
და უნეტარესი ილია II -ს იუბილეს აღსანიშნავად კონცერტი უნდა გაემართა, რომლის პირდა-
პირ ეთერში გადაცემასაც ფრანგული მუსიკალური ტელეარხი გეგმავდა. კონცერტზე დასწრებას
აპირებდა ცნობილი ფრანგი პიანისტი მიშელ სონიცი.

სამწუხაროდ, აგვისტოში განვითარებულმა მოვლენებმა ამ გეგმების განხორციელება შეუძლებელი
გახადა. თუმცა, ქალბატონმა ელისომ სექტემბერში მაინც მოახერხა საქართველოსადმი თანადგო-
მა — მან მონაწილეობა მიიღო აგვისტოს ომის მსხვერპლთა სხოვნისადმი მიძღვნილ კონცერტ-
ში, რომელიც პარიზში 18 სექტემბერს გაიმართა ქართული დიასპორის თავმჯდომარის ოთარ
ზურაბიშვილის ინიციატივით. კონცერტმა, რომელიც მადლენის ეკლესიაში მოეწყო და 1500
ადამიანი დაესწრო, დიდი რეზონანსი გამოიწვია საფრანგეთში. მასში ელისო ბოლქვაძის გარდა
მონაწილეობდნენ გიორგი ხარაძე (ჩელო), თამარ ივერი (სოპრანო), ემანუელ როსფელდერი
(კლასიკური გიტარა), ანსამბლი „შინი“, „ქართული ხმები“ და ნიაზ დიასამიძე. კონცერტი გაშ-
უქდა რადიო-ფრანსის მიერ.

მანამდე, კონცერტისთვის საჭირო საორგანიზაციო საქმეების მოსაგვარებლად ქ-ნი ელისო საქა-
რთველოში იმყოფებოდა. მიუხედავად ძალზე დატვირთული გრაფიკისა, მან ჟურნალ „მუსიკი-
სათვის“, დრო მაინც გამოიხატა და საკმაოდ ვრცელი ინტერვიუ მოგვცა. ქალბატონი ელისო
ძალზე საინტერესო და გულახდილი რესპონდენტი აღმოჩნდა. ვფიქრობთ, მიუხედავად იმისა,
რომ ამ საუბრის შემდეგ ჩვენს სინამდვილეში ბევრი რამ შეიცვალა, ინტერვიუს არ დაუკარგავს
აქტუალურობა და საინტერესო იქნება ჩვენი მკითხველისათვის.

სტუმრად სამშობლოში

თამარ თავაძე

— ქ-ნო ელისო, რამდენად ხშირად ახერხებთ კონცერტების გამართვას საქართველოში?

— ჩემი ბოლო კონცერტი თბილისში, სხვადასხვა მიზეზების გამო, 2007 წელს გაიმართა, თუმცა საქართველოსთან მუდმივი კონტაქტი მაქვს, წელიწადში ორჯერ მაინც ჩამოვდივარ და ყველაფრის საქმის კურსში ვარ.

— თქვენი მომავალი კონცერტი ძალიან მნიშვნელოვან თარიღს ეძღვნება — საქართველოს კათოლიკოს პატრიარქის, მისი უწმინდესობისა და უნეტარესობის, ილია მეორის დაბადებიდან 75 და აღსაყდრებიდან 30 წლისთავს. რას ნიშნავს თქვენთვის პატრიარქისათვის დაკვრა და თუ საიდუმლო არ არის, რა ნაწარმოებები გაქვთ შერჩეული?

— მე ძალიან ბედნიერი ვარ, რომ შემიძლია ჩემი პატარა წვლილი შევიტანო პატრიარქის საიუბილეო წლის აღნიშვნაში. ეს კონცერტი საქველმოქმედო იქნება და მთელი შემოსავალი გადაირიცხება პატრიარქის საერთაშორისო ფონდში. ფართო უნდა იყოს მისი ამსახველი პრესა: ქართული მედიის გარდა მის გასაშუქებლად ჩამოდიან „ევრონიუსის“, „ფიგარო მაგაზინის“ ჟურნალისტები, ტელეარხი „მეცო“. მომავალი წლის 5 თებერვალს კი პარიზში, „ქართული სეზონის“ ფარგლებში, ამ კონცერტის პროგრამა გამეორდება და მისი დაფინანსება მოხდება საქართველოს კულტურის სამინისტროს მიერ.

— საფრანგეთში „ქართული სეზონები“ უკვე მესამედ იმართება, რომელის მიზანიც ქართული ხელოვნების ევროპისათვის გაცნობაა. თქვენი აზრით, რამდენად მნიშვნელოვანია ასეთი პროექტების განხორციელება?

— „ქართული სეზონი“ არის ძალიან საჭირო და სერიოზული პროექტი, მასში მონაწილეობენ მხატვრები, მუსიკოსები, მომღერლები. იგი ტარდება საქართველოს პირველი ლედის ქ-ნ სანდრა რულოვის პატრონაჟით, მის განხორციელებაში ძალიან ბევრი ადამიანი და ორგანიზაციაა ჩართული: პირველ რიგში საქართველოს კულტურის სამინისტრო და საფრანგეთის საელჩო, „თი-ბი-სი ბანკი“, ეროვნული ზარაფხანა. აქვე დიდი მადლობა უნდა გადავუხადო ქალაქ თბილისის მერიასა და პირადად ბ-ნ გიგი უგულავას, რომელიც აქტიურადაა ჩართული როგორც „ქართული სეზონების“ პროექტში, ასევე „მეცოს“ მიღებაში. ეს ყველაფერი მათგან მოითხოვს დამატებით ენერჯიას, ფინანსებს, მაგრამ ამ მხრივ აბსოლუტური მხარდაჭერა გვაქვს.

მიმაჩნია, რომ „ქართული სეზონების“ ჩატარება უაღრესად მნიშვნელოვანია, იმიტომ რომ ქვეყანას, რომელსაც ჰყავს ამდენი საქებარი არტისტი, ნამდვილად სჭირდება მათი მსოფლიოსათვის ჩვენება. ეს დადებითად იმოქმედებს ქვეყნის სახელზე.

ახლა საქართველო მსოფლიოში ცნობილია, როგორც ერთ-ერთი ცხელი წერტილი, სადაც არსებობს კონფლიქტები. ჩვენ შეგვიძლია დასავლეთს დავანახოთ, რომ საქართველო არის ქვეყანა, სადაც აინტერესებთ და უყვართ ხელოვნება და ამაში სახელმწიფო აქტიურადაა ჩართული. ეს საშუალებას მოგვცემს დასავლეთმა სწორი კუთხით შემოგვხედოს — საქართველო უნდა გაიცნონ თავისი კულტურით, მუსიკით და არა ომითა და არეულობებით.

— როგორც ვიცით, თანამშრომლობთ კლასიკური მუსიკის ტელეარხ „მეცოსთან“. უკვე რამდენიმე წელია თქვენი ჩანაწერები ხშირად ჩნდება ამ არხზე. თუ შეიძლება უფრო დანვრისლებით გვესაუბრეთ თქვენი და „მეცოს“ ურთიერთობის შესახებ

— „მეცოსთან“ დიდი ხნის კავშირი მაქვს: უკვე მესამე წელია სისტემატურად ვჩნდები „მეცოზე“. ახლაც დაგეგმილი მაქვს კონცერტი პარიზში, რომელსაც მთლიანად იღებს „მეცო“. ამასთან დაკავშირებით შემომთავაზეს თბილისის კონცერტის გაშუქებაც. ეს იქნებოდა ამ ტელეარხზე საქართველოს ერთგვარი პრეზენტაცია. ამის შემდეგ თვითონ გამოთქვეს სურვილი, რომ პირდაპირ ეთერში გაუშვან მომავალი კონცერტიც. სწორედ ამის გამო თბილისში იყო ჩამოსული ბატონი ფილიპ დელაკრუა, „მეცოს“ დღევანდელი დირექტორი. ახლა უნდა ჩამოვიდნენ პროდიუსერები, რომლებიც გადანყვეტენ ტექნიკურ საკითხებს. ქართული მხარე მათ ყველანაირ დახმარებას ჰპირდება. ჩემი აზრით, „მეცოს“ დაინტერესება ამ კონცერტით ძალიან მნიშვნელოვანია, რადგან, მოგეხსენებათ, ეს არხი 38 ქვეყანაზე მაუწყებლობს და 21 მილიონი მაყურებელი ჰყავს. ასეთ აუდიტორიის წინაშე წარდგენა ისევე, როგორც ევრონიუსის „ლე მაგში“ თუნდაც რამოდენიმე წუთიანი სიუჟეტი, ხელს შეუწყობს ქართული ხელოვნების პოპულარიზაციას.

— რამდენად ხშირად ჟღერს კლასიკური მუსიკა საფრანგეთის ტელევიზიებში?

— ერთადერთი სპეციალიზირებული არხი არის „მეცო“. არსებობს აგრეთვე „არტე“, აქ ასევე დიდი ადგილი ეთმობა კლასიკურ მუსიკას. სხვა არხებიდან გამოვეყოფდი TNT სა და RT, სადაც კლასიკური მუსიკა, მართალია, ღამის საათებში, მაგრამ მაინც არის. საერთოდ, მიმაჩნია, რომ ტელევიზიის როლი კლასიკური მუსიკის პოპულარიზაციის საქმეში ძალიან დიდია.

— ელექტრონული მედიის სხვა საშუალებების შესახებ რას იტყვით, რამდენად მნიშვნელოვანია მათი გამოყენება დღეს?

— მასმედია, ჩანაწერები პიანისტისათვის ძალიან მნიშვნელოვანია. მაგალითად, ბ-ნ ჯანსუღ კახიძესთან ერთად Sony-სთან გავაკეთეთ CD, რომელიც მთელ მსოფლიოში გავიდა (სხვათა შორის, მასზე დღემდე არის მოთხოვნა). სწორედ ამ ჩანაწერების დამსახურებაა, რომ ლოს ანჯელესში შეიქმნა ჩემი ფან-კლუბი, რომელსაც ხელმძღვანელობს პროფესიონალი მუსიკოსი და დიდი მელომანი რიჩარდ ამერსონი. ეს ჩემთვის სრული მოულოდნელობა იყო: ერთ მშვენიერ დღეს მოდის E-mail-ი, რომელშიც ბ-ნი ამერსონი მწერს, რომ მისთვის დიდი ბედნიერებაა ჩემი შესრულებული რახმანიოვის კონცერტის მოსმენა. ამ ადამიანმა ჩემთვის ძალიან ბევრი გააკეთა.

ჩემი ჩანაწერები youtube-ზეც არის. მართალია, მე დიდად დაინტერესებული არ ვარ ამ საიტით, რადგან მიმაჩნია, რომ საკმაოდ მიკერძოებული და არაპროფესიულია, მაგრამ ესეც რაღაც რეკლამაა, რომელიც გარკვეული „ცნობადობის“ მოსაპოვებლად მაინც საჭიროა.

საერთოდ, უნდა გითხრათ, რომ კომპაქტების ინდუსტრია ინგრევა იმიტომ, რომ იმდენი რამ არის ინტერნეტში, ისე ადვილია ამ ყველაფრის გავრცელება, რომ აღარავის არ აქვს ჩანაწერების ყიდვის სურვილი. თანაც, ახლა სტუდიური ჩანაწერები ნაკლებად აინტერესებთ. როცა სტუდიაში უკრავ და მერე ხელოვნურად ჭრი და კერავ ყველაფერს, იქ

მუსიკა

ალარ არის ცოცხალი, სპონტანური მომენტი. დღეს მთელი ინდუსტრია გადასულია იმაზე, რომ გააკეთოს ცოცხალი ჩანანერი.

— **თქვენი, როგორც პიანისტის ჩამოყალიბებაზე, ალბათ, დიდი გავლენა მოახდინეს პედაგოგებმა. თუ შეიძლება რამდენიმე სიტყვა მათზეც გვითხარით.**

— ჩემი პირველი პედაგოგი ქ-ნი ეკა მუსხაძე იყო. მასთან რომ მივედი, სულ 4 წლის ვიყავი. მიუხედავად ამისა, ყველაფერი კარგად მახსოვს: მისი გაკვეთილები, მისი ხმა, ხასიათი. პირველი პედაგოგი, ინსტრუმენტთან პირველი ურთიერთობა, საერთოდ, ძალიან მნიშვნელოვანია. მე დამეყოლი ხასიათი არ მაქვს არც მუსიკაში და არც ცხოვრებაში. ყველაფერზე ჩემი აზრი მაქვს ხოლმე და ვცდილობ, რამდენადაც შესაძლებელია, ის ბოლომდე გავიტანო. ამ თვისებებიდან გამომდინარე, ჩემი ურთიერთობა პედაგოგებთან ადვილი არ იყო.

ათწლედში მაია წულუკიძესთან ვსწავლობდი. ეს ის ასაკია, როცა ძალიან დიდი მნიშვნელობა აქვს პიროვნულ ურთიერთობას. მაია ჩემთვის მარტო მასწავლებელი კი არ იყო, არამედ მზრუნველი, ახლობელი ადამიანი. მიუხედავად ამისა, მასთანაც მქონდა ნერვილ-ნვრილი კინკლაობები, ძირითადად იმაზე, თუ რა ნაწარმოები უნდა დამეკრა. ხანდახან ნოტების ფრილაშადეც მიდიოდა საქმე, თუმცა ეს არ იყო მნიშვნელოვანი. მაია ყოველთვის იყო სტიმულის მომცემი ჩემთვის. ყოველთვის მთავაზობდა კონკურსებზე წასვლას, ჰქონდა საინტერესო იდეები.

კონსერვატორიაში ჩემი პედაგოგები იყვნენ ბ-ნები გიზი ამირეჯიბი, თემურ მათურელი, ნოდარ გაბუნია, ქ-ნი ნანა ხუბუტია. ყოველმა მათგანმა თავისი წვლილი შეიტანა ჩემი, როგორც პიანისტის, ჩამოყალიბებაში.

ბ-ნი გიზი ძალიან საინტერესო მუსიკოსი და დახვეწილი პიროვნებაა. მასთან ურთიერთობა უკვე ჩემი განვითარების სხვა ეტაპი იყო. ძალიან ბევრი რამ მომცა, როგორც პიანისტს — ბგერასთან და თავისუფლებასთან დაკავშირებით.

დიდი გულსტკივილით უნდა მოვიხსენიო ბ-ნი თემურ მათურელი, რომელმაც ძალიან დიდი კვალი დატოვა ჩემს შემოქმედებაზე. ვფიქრობ, რომ ის შემოქმედებითი თანხვედრა, რაც ჩვენ გვექონდა, არის ერთ-ერთი ბედნიერი მაგალითი იმისა, თუ როგორი უნდა იყოს არა მარტო პედაგოგისა და მოსწავლის, არამედ მეგობრების ურთიერთობა. ის მე არ მექცეოდა, როგორც მოსწავლეს და საერთოდ არავის არ ექცოდა ასე. ჩვენს შორის არ იყო ტიპური მოსწავლისა და მასწავლებლის ურთიერთობა, როდესაც მოსწავლე უკრავს, პედაგოგი შენიშვნებს მისცემს და შემდეგ მოსწავლე წავა. ის მიღებდა, როგორც ადამიანს, რომელიც მასთან უკრავს. სწორედ ეს იყო ჩემთვის ძალიან მნიშვნელოვანი. მასთან მხოლოდ მუსიკაზე არ ვლაპარაკობდი. ჩვენი სასაუბრო თემა საკმაოდ ფართო იყო. ხელოვნება, წიგნები, ჩანაწერები... საკმაოდ დიდ დროს მითმობდა. შეიძლება 5-6 საათი ვყოფილიყავი მასთან და არა მარტო დამეკრა, ან საერთოდ არ დამეკრა და ძალიან ბევრი გველაპარაკა.

ნოდარ გაბუნიასთან მუშაობა თუმცა ძალიან ხანმოკლე იყო, მაგრამ უაღრესად ნაყოფიერი. ის ძალიან ინტელექტუალური პიროვნება იყო. მასთან ასპირანტურის დამთავრების შემდეგ მივედი, მაშინ, როცა პარიზის კონკურსისათვის ვემზადებოდი. მისგან მივიღე ბევრი ახალი არა მარტო ინტერპრეტაციასთან, არამედ ტექნიკასთან დაკავშირებითაც. ბ-მა ნოდარმა მომანოდა უნიკალური ინფორმაცია ტექნიკის შესახებ, რომელიც სათავეს ლისტისაგან იღებს. ეს შეეხებოდა

მარჯვენა ხელს, წონას და სხვა ამგვარ დეტალებს, რაც ძალიან მნიშვნელოვანი იყო.

კამერულ კლასში ვიყავი ქ-ნი ნანა ხუბუტიასთან. ჩვენ ძალიან მეგობრული და ღრმა ურთიერთობა გვექონდა. მან ჩემი ყურადღება წარმართა ანსამბლის — კვარტეტის, კვინტეტისა და თანამედროვე მუსიკის მიმართულებით.

აქვე არ შემიძლია არ ვახსენო ბატონი ჯანსუღ კახიძე. მართალია, ის ჩემი პედაგოგი არ იყო, მაგრამ მისგან შუმანის „ფანტაზიაზე“ და მოცარტის სონატებზე ბევრი საინტერესო რამ გავიგე, რაც შემდეგ ძალიან დამეხმარა ამ ნაწარმოებების ინტერპრეტაციაში.

საერთოდ, მუსიკოსის ცხოვრება ის არის, რომ სულ რაღაც ახალი გინდა ცხოვრებაში. ყველასგან გინდა ახალი აიღო. სწორედ ეს იძლევა გარკვეულ რეზულტატს ცხოვრებაში. მე არ ვარ იმის მომხრე, რომ ერთ პედაგოგთან იყო მთელი ცხოვრება. მიმაჩნია, რომ ეს არ არის სწორი. დასავლეთშიც პიანისტები უამრავ პედაგოგთან გადიან მასტერ-კლასებს. ეს არ ნიშნავს, რომ ერთი მეორეზე უკეთესია, უბრალოდ სხვადასხვაა. ეს მრავალფეროვნება კი ამდიდრებს მუსიკოსს.

— **თქვენ უცხოელ პედაგოგებზე რას გვეტყვი?**

— საქართველოში სწავლის დროს სშირად დავდიოდი კონსულტაციებზე რუსეთში ისეთ პიანისტებთან, როგორებიცაა ლევ ნაუშოვი, ტატიანა ნიკოლაევა, შემდეგ კი გავემგზავრე ავსტრიაში, სადაც ვსწავლობდი გამორჩენილ ფრანგ პიანისტთან და პედაგოგთან მიშელ სონისთან, გავიარე მასტერ-კლასები ცნობილ იტალიელ პიანისტთან მაურიციო პოლინისთან.

საინტერესოა, რომ დასავლეთში პედაგოგი გაძღვეს უფრო მეტ თავისუფლებას. იქ არასოდეს გახვევენ თავს თავის აზრს. იქ პროგრამას უფრო პიანისტის ბუნებიდან გამომდინარე არჩევენ და არა რაიმე სტანდარტის მიხედვით. მათი მიზანი უფრო მეტად ადამიანის ინდივიდუალობის გახსნაა.

— **როგორია მაურიციო პოლინისთან ურთიერთობა?**

— პოლინი ძალიან ინტელექტუალური მუსიკოსია. მისი გონება დღეს მიმართულია თანამედროვე მუსიკისადმი. ახლა იმასაც ამბობენ, რომ მისი ინტელექტუალური დაკვრის მანერა ცოტა გადამეტებულიცაა. რთული მუსიკოსია, ძალიან რთული. ჩემთან მან კარგი კონტაქტი დაამყარა და ბევრი დრო გამომიყო - ერთხელ 1 საათი, მეორედ 2, მესამედ კი ნახევარი დღე, რამაც ძალიან გამაკვირვა, იმიტომ, რომ გაგონილი მქონდა, რომ ზოგიერთს 10 წუთს უსმენს და მშრალ, აბსოლუტურად არაფრისმომცემ შენიშვნებს იძლევაო. ჩემს შემთხვევაში სრულიად სხვაგვარად იყო საქმე. ალბათ არის თემები, რომელიც პოლინის შინაგან სამყაროსთან უფრო ახლოა. მაგალითად, ძალიან საინტერესო იყო ჩემთვის მასთან ბეთჰოვენის სონატებზე და შონბერგზე მუშაობა, ნაკლებად საინტერესო მოცარტზე და საერთოდ არ იყო საინტერესო ჩემთვის მისი მოსაზრებები რაველის საფორტეპიანო ნაწარმოებების შესახებ.

— **როგორც ზემოთ აღნიშნეთ, უცხოეთში კიდევ ერთ ცნობილ პიანისტთან — მიშელ სონისთან სწავლობდით. რას გვეტყვით მის შესახებ?**

— მიშელ სონის შევხვდი პარიზში, მარგარიტა ლონგის კონკურსის დროს, 1995 წელს. ამ ადამიანმა ჩემი ცხოვრება საერთოდ შეცვალა. ამისთვის მე ღმერთს ყოველდღე მადლობას ვუწუბნები. მიშელ სონი უდიდესი პიროვნება გახლავთ: მოაზროვნე, ნოვატორი შემოქმედი, კომპოზიტორი, პიანისტი, ახალი მეთოდის ავტორი, რომელმაც საზოგადოების

ყურადღება მიიპყრო სრულიად უნიკალური შედეგების გამო. მან შექმნა საერთაშორისო ფონდი “SOS TALENTS” რომელიც, ხელს უწყობს ახალგაზრდა ნიჭიერ პიანისტებს მათ შემდგომ შემოქმედებით გზაზე. აღსანიშნავია, რომ ამ ფონდის სტიპენდიანტები ქართველი ბავშვებიც არიან.

— საქართველოში მიმდინარეობს სამუსიკო სწავლების რეფორმა. ხომ ვერ გვეტყვიტ როგორი სისტემა დასავლეთში?

— ამ კითხვაზე მიჭირს პასუხის გაცემა, იმიტომ, რომ მე არ მაქვს ურთიერთობები მუსიკალურ სკოლებთან. ისე კი მიმაჩნია, რომ რეფორმა აუცილებელია იმისათვის, რომ არ მოხდეს დაშტამპვა.

— თუ ენეთუ პედაგოგიურ მოღვაწეობას?

— პედაგოგობა მაინტერესებს და, რაღაც დროით, ვასწავლი კიდეც: ვთანამშრომლობ მიშელ სონის საერთაშორისო ფონდთან, რომელსაც ბავშვებთანაც აქვს ურთიერთობა. მე მაინტერესებს მათზე დაკვირვება, თვალყურის დევნება. თუმცა, რომ ვთქვა, ვზრდი ვინმეს, არ იქნება სწორი. ჩემი მოსწავლეებთან ურთიერთობა ჯერჯერობით იფარგლება მასტერკლასებით. მასტერკლასებს ვატარებ ავსტრიაში, შვეიცარიაში, საფრანგეთში, აშ.შ.-ში.

— საქართველოში?

— თუ მექნება ასეთი შემოთავაზება, სიამოვნებით.

— როდის გააცნობიერეთ, რომ გინდათ გახდეთ პიანისტი?

— საერთოდ არ გამიცნობიერებია. ეს ყველაფერი თავისთავად მოხდა.

— თქვენ არაერთი საერთაშორისო კონკურსის ლაურეატი ბრძანდებით. რამდენად აუცილებელია ახალგაზრდა პიანისტისათვის კონკურსები?

— ვთვლი, რომ კონკურსი აუცილებელია, მით უმეტეს დღეს, როცა ასეთი კონკურენციაა — მსოფლიოში ძალიან ბევრი პიანისტია. სხვათა შორის, „პიანისტური გეოგრაფია“ ახლა ისეთი ფართოა, როგორც არასოდეს — რუსეთის, ევროპისა და აშ.შ.-ს გარდა ახლა ძალიან ბევრი კარგი პიანისტი ჰყავთ ჩინელებსა და იაპონელებს. კონკურსი გზის გასაკვალად ძალიან კარგი საშუალებაა, თუმცა კონკურსში გამარჯვება არ ნიშნავს, რომ აუცილებლად დაიმკვიდრებ შენს ადგილს. ყველაფერი დამოკიდებულია როგორ განვითარდება მოვლენები, როგორ მოახერხებ შენი ინდივიდუალობის წარმოჩენას, მუსიკის რთულ სამყაროში შენი ნიშის მოძებნას, თუმცა კონკურსზე წარმატება ამ გზაზე გადადგმული პირველი მნიშვნელოვანი ნაბიჯია.

— თქვენ რა მოგიტანათ კონკურსებმა?

— კონკურსებმა ჩემს კარიერაში თავისი წვლილი შეიტანეს. ჩემი ყველაზე დიდი გამარჯვება ვან კლაიბერნის კონკურსს უკავშირდება. ეს იყო 1989 წელი, საზღვარგარეთ ჩემი ერთ-ერთი პირველი გასვლა. ამ კონკურსმა გარკვეული სახელი მომიტანა. თვითონ ბ-მა კლაიბერნმა, მოსკოვში მიცემულ ინტერვიუში, ძალიან თბილად ილაპარაკა ჩემზე. ეს დიდ პატივად ჩავთვალე, იმიტომ, რომ როგორც იცით, მანამდე საქართველოდან ამ კონკურსის ლაურეატი მხოლოდ ლექსო თორაძე იყო. აქვე უნდა აღვნიშნო, რომ ლექსოსგან ძალიან დიდი მხარდაჭერა მქონდა, რაც ძალიან მნიშვნელოვანი იყო ჩემთვის. ამის შემდეგ ჩვენს შორის თბილი, მეგობრული ურთიერთობა ჩამოყალიბდა. ის ჩემი გულშემატიკივარია, მე მისი.

— საზღვარგარეთ მცხოვრებ კიდეც რომელ ქართველ მუსიკოსთან გაქვთ ურთიერთობა?

— ძალიან მიყვარს და დიდ პატივს ვცემ გიორ-

გი ხარაძეს და მიხარია მისი წარმატებები. ჩვენ ერთობლივი კონცერტიც ჩავატარეთ.

ძალიან კარგი ურთიერთობა მაქვს ალექსანდრე კორსანტიასთან, მაგრამ იშვიათად ვხვდებით, იმიტომ, რომ ის ძირითადად ამერიკაში ცხოვრობს.

ნაყოფიერი თანამშრომლობა მაკავშირებს საქართველოს სახელმწიფო კვარტეტთან. ჩვენ ბევრჯერ გვაქვს დაკრული ერთად - თბილისში, თელავში, ვენაში, ათენში და ა.შ. ახლა ვგეგმავთ დგორჟაკის კვინტეტის შესრულებას. ვაპირებდი მის შესრულებას თბილისში კამერული ანსამბლების ფესტივალზე, მაგრამ, სამწუხაროდ, მე ვერ ვახერხებ ნოემბერში ჩამოსვლას და ამიტომ დავუჟკრავთ მოსკოვში.

— თქვენ მრავალ ქვეყანაში გიხდებთ დაკვრას. განსხვავდება თუ არა მსმენელი?

— განსხვავდება, რასაკვირველია. არსებობს პუბლიკა ქართული, ამერიკული, გერმანული და ა.შ. იმასაც მნიშვნელობა აქვს რომელ დარბაზში უკრავ. მაგალითად, საფრანგეთში მძიმე მსმენელია, განებივრებული ძალიან მაღალი დონის პიანისტებით. არის ადგილები, სადაც მსმენელი ძალიან მომთხოვნია და ამას კარგად გრძნობ. თუმცა ყველაფერი იცვლება. მაგალითად, ზალცბურგში კარაიანის დროს სულ სხვა პუბლიკა იყო, ახლა ისინი უფრო ლიბერალურები გახდნენ.

მუსიკა

— სად უფრო გიადვილდებათ დაკვრა?

— მე მიადვილდება დაკვრა ყველგან, სადაც კარგ განწყობას ვგრძნობ ჩემს მიმართ. მაგალითად, ავსტრიაში და საფრანგეთში, იმიტომ, რომ ვიცი, რომ იქ ხალხი მელოდება.

— საქართველოში?

— ვნახავ ახლა.

— თქვენს რეპერტუარზე რას იტყვით?

— საერთოდ, არსებობენ პიანისტები, რომლებსაც გარკვეული მიმართულება აქვთ. მეც ასეთი ადამიანების რიცხვს მივეკუთვნები. მაგალითად, ალფრედ ბრენდელი მთელი ცხოვრება უკრავდა შუბერტს. ადრე მივიკვირდა ეს ფაქტი, მაგრამ თანდათან მივხვდი, რომ ეს ადამიანი შუბერტის მუსიკაში აღწევს სრულყოფილ თვითრეალიზაციას, ისევე, როგორც, მაგალითად გლენ გულდი ბახის შესრულებისას. გლენ გულდის მოცარტი და ბახი ერთი და იგივე არ არის, ხომ მართალია?!

ჩემი განსაკუთრებული სიყვარული არის მოცარტი, ბეთჰოვენი, ფრანგული მუსიკა — რაველი და დებიუსი. მიყვარს რუსული მუსიკა, განსაკუთრებით პროკოფიევი არის ჩემთან ძალიან ახლოს. ვთვლი, რომ ამ კომპოზიტორის ნაწარმოებებში მთელი სისრულით შემიძლია გამოვავლინო ჩემი შესაძლებლობები.

— თანამედროვე კომპოზიტორთა ნაწარმოებებს თუ ასრულებთ?

— სამწუხაროდ, თანამედროვე მუსიკა ჩემს შემოქმედებაში ფართოდ არ არის წარმოდგენილი, რადგან არა მგონია, რომ ეს არის ჩემი საკუთრებული საქმე. ეს არ არის ჩემი რეპერტუარი. თუმცა დამიკრავს შონბერგის, ბერგის, პულენკის ნაწარმოებები, რაც ქ-ნ ნანა ხუბუტიას დიდი დამსახურებაა.

— როგორც ცნობილია, თქვენ მონაწილეობა მიიღეთ ბ-ნი ალექსი მაჭავარიანის საფ-ნო ციკლის „ფიროსმანის შესანდობარის“ პირველ შესრულებაში. თუ ასრულებთ ქართველ კომპოზიტორთა ნაწარმოებებს უცხოეთში?

— სიამოვნებით ვიხსენებ იმ დროს, როდესაც ვმუშაობდი „ფიროსმანის შესანდობარის“ შესრულებაზე, ისევე, როგორც ანდრია ბალანჩივაძის კვინტეტზე. ვთვლი, რომ ეს ძალიან ნაყოფიერი პერიოდი იყო ჩემს ცხოვრებაში. მაშინ ეს კომპოზიტორები ცოცხლები იყვნენ და როცა ცოცხალ კომპოზიტორთან გაქვს ურთიერთობა, ეს ძალიან ბევრს გმატებს შემსრულებელს. რაც შეეხება ქართული ნაწარმოებების დაკვრას უცხოეთში, ვისურვებდი, რომ ქართული მუსიკა უფრო მეტად იყოს გასული და შესრულებული. ყოველთვის მაქვს სურვილი ჩავრთო ქართული მუსიკა საფესტივალო პროგრამაში მაინც, მაგრამ მენეჯერები არ თანხმდებიან, იმიტომ, რომ ეს ნაწარმოებები არ იცინა, რისკზე წასვლა კი არავის უნდა.

— რას იტყვით დირიჟორების შესახებ?

— დირიჟორს პიანისტისათვის უზარმაზარი მნიშვნელობა აქვს, ორკესტრთან ურთიერთობა კიდევ ახალ ელფერს აძლევს პიანისტის კარიერას. თუმცა, როცა დირიჟორს მხოლოდ ერთი კონცერტისათვის ხვდები, რაც 2-3 რეპეტიციას გულისხმობს, თუ რაღაც გიგანტ დირიჟორთან არ გაქვს საქმე, ეს შენზე გავლენას ვერ მოახდენს. სხვა საქმეა დირიჟორი, რომელთან ერთადაც ხშირად თანამშრომლობ, გასტროლებზე დაიხარ. ამ დროს იბადება რაღაც განსაკუთრებული ურთიერთობა, რომელსაც ძალიან საინტერესო შედეგები მოაქვს.

დირიჟორებს შორის უპირველეს ყოვლისა უნდა ვახსენო ბატონი ჯანსუღ კახიძე. თვით მისი არსებობის ფაქტი, საქართველოსათვის დიდი საჩუქარი იყო. როცა ბ-ნი ჯანსუღი გარდაიცვალა, ვფიქრობდი, როგორ დაობლდა საქართველო-მეთქი. გარდა იმისა, რომ ეს იყო გენიალური დირიჟორი, იყო არაჩვეულებრივად ნიჭიერი ადამიანი აბსოლუტურად ყველაფერში. ის ორგანიზატორიც იყო, მენეჯერიც და შემსრულებელიც. ვეუბნებოდი, მაესტრო, როგორ ასწრებთ ყველაფერს-მეთქი და ბატონი ჯანსუღი მპასუხობდა: — ამის გარეშე არაფერი გამოდისო. ახლა ვხვდები, რამდენად სწორი იყო — სხვანაირად არ გამოდის. მე შემიძლია უსასრულოდ ვისაუბრო მის ინტერპრეტაციაზე. მაგალითად, გენიალური იყო მის მიერ რახმანინოვის შესრულება. ბ-ნმა ჯანომ განსაკუთრებული აღიარება სიცოცხლის ბოლო წლებში მოიპოვა. მას „კავკასიელ კარაიანადაც“ მოიხსენიებდნენ. ჩვენ 6-7 კონცერტი გავმართეთ საქართველოში, ეს იმ პერიოდში, როდესაც სინათლე არ იყო და გაყინულ დარბაზში ვისხედით. რეპეტიციებზე ქუდებითა და პალტოებით ვუკრავდით, მაგრამ ძიან ხარისხსზე უარყოფითად არ იმოქმედა, იმდენად ძლიერი იყო ის მუსიკა, რომელიც მისგან მოდიოდა, რომ ეს მოშვების საშუალებას არ გვაძლევდა.

ამჯერად საკმაოდ მჭიდრო შემოქმედებითი კონტაქტი მაქვს დამყარებული ცნობილ ფრანგ დირიჟორთან ლორან პიტი-ჟერართან, ეს არის ძალიან კარგი მუსიკოსი - დირიჟორიც, პიანისტიც და კომპოზიტორიც და არაჩვეულებრივად საინტერესო პიროვნება. მასთან დიდი გეგმები მაქვს თბილისშიც და პარიზშიც.

ახლო მომავალში, ნოემბერში უნდა შევხვდე ბ-ნ ზუბინ მეთას, თანამედროვეობის ერთ-ერთ უდიდეს დირიჟორს, რომელიც ლოს ანჯელესისა და ისრაელის ფილარმონიული ორკესტრების ხელმძღვანელია და ფლორენციული Maggio Musicale-ს უცვლელი დირექტორი. მან ერთხელ მომიხსინა და ძალიან კარგი წერილი დაწერა ჩემზე. იმედი მაქვს, ეს შეხვედრა საინტერესო შედეგებს გამოიღებს.

— თუ გყავთ საყვარელი პიანისტი?

— ჩენთვის ყოველთვის იდეალი იყო რიხტერი. ის იმდენად კიდევ ყოვლისმომცველი პიანისტია, რომ არა მგონია ვინმე კარგა ხნის მანძილზე გამოჩნდეს ვინმე - ასე უსაზღვროდ დიდი. დიდი ზეგავლენა მოახდინა ჩემზე ალფრედ ბრენდელმა. ამას წინათ დავესწარი მის კონცერტს და ალფრედოვანებული დავრჩი. იგი უკრავდა რაღაც ჯადოსნური, საოცარი ბგერით, რომელსაც თითქოს სულ სხვა სამყაროში გადავყავდი.

— რამდენად ძნელია იყო პიანისტი, მუდამ იყო ფორმაში?

— ძალიან რთულია. განსაკუთრებით 30-ს რომ გადააბიჯებ, ჩნდება უფრო მეტი წინააღმდეგობა: ცხოვრება თავისას მოითხოვს, ინსტრუმენტი თავისას. შენ კონცენტრირებული ხარ შენს საქმეზე და ყველაფერი შენს გარშემო ტრიალებს. მე, საერთოდ, ეგოისტური ბუნების ადამიანი არ ვარ, მაგრამ იმდენად დატვირთული ვარ ჩემი ცხოვრებით, რომ არ ვიცი მრჩება თუ არა საკმარისი დრო სხვებისათვის. აი, ეს ჩვენი პროფესიის ერთ-ერთი ყველაზე რთული მომენტი.

— სცენის შიში თუ გაქვთ?

— აუდიტორიის წინაშე გეუფლება არა სცენის — არამედ დაკვრის შიში. ეს არის შიში იმისა, რომ არ ხარ ბოლომდე მზად. ამიტომ, დიდი მნიშვნელობა

აქვს იმას, თუ როგორ მოემზადები კონცერტისათვის. თუ კარგად ხარ მომზადებული, შიში მალევე ითრგუნება, თუმცა რაღაც დოზით ყოველთვის არსებობს.

სცენა — ეს არის ის მაგიური ადგილი, სადაც უკრავ ისე, როგორც ვერასოდეს ვერ დაუკრავ სახლში. აუდიტორია ისეთ ელექტრონულ მუხტს გაძლევს, ისეთი ენერგეტიკული გაცვლა-გამოცვლა ხდება არტისტსა და პუბლიკას შორის, რომ ამას ვერაფერი შეცვლის. სწორედ ეს ბალებს განუმეორებელ მომენტებს.

— რას უსურვებთ ახალგაზრდა ქართველ პიანისტებს?

— ვუსურვებდი, ჰქონდეთ იმის შეგრძნება, რომ ეს ძნელი გზაა, ძალიან რთული პროფესიაა, რომელსაც მიაქვს უზარმაზარი ენერჯია და გიყენებს უზარმაზარ მოთხოვნებს საკუთარი თავის მიმართ, მოითხოვს ყოველდღიურ და ყოველწუთიერ განვითარებას. ჩვენ პროფესიაში არ არსებობს ცნება გავაკეთე და ბედნიერი ვარ. მაგალითად, არის ასეთი ძალიან დიდი პიანისტი გრიგორი სოკოლოვი. კონცერტის დამთავრების შემდეგ, იგი მიდის სახლში და იწყებს მეცადინეობას, — ასწორებს იმას, რაც კონცერტზე თავის დაკრულში არ მოეწონა. იგივეს აკეთებდა რიხტერიც... ეს არის ის მაგალითები, რომ ყველა წუთი მათთვის ძვირფასია იმისათვის, რომ წინ წავიდეს მათი შემოქმედება.

— მომავლის გეგმების შესახებ რას იტყვი?

— თბილისის შემდეგ ძალიან სერიოზული კონცერტი მაქვს დაგეგმილი პარიზში 18 ოქტომბერს, ახალი პროგრამით, ნოემბერში ავსტრიაში ვუკრავ, მაქვს კონცერტი შვეიცარიაშიც, რომელიც რადიომ უნდა ჩაინეროს, დეკემბერში იტალიაში მივემგზავრები, არის გარკვეული გეგმები ინგლისსა და ა.შ.შ.-სთან დაკავშირებითაც. აქვე უნდა ვთქვა, რომ მე არ მივეკუთვნები იმ პიანისტთა რიცხვს, რომლებიც წელიწადში 50 კონცერტს მართავენ. ასე არ შემიძლია, იმიტომ, რომ ყოველი კონცერტის შემდეგ მჭირდება დრო, რომ მეორე კონცერტზე გადავერთო და ენერჯია დავუთმო.

— ძალიან დიდი მადლობა საინტერესო საუბრისათვის. წარმატებას გისურვებთ.

PS. კომპანია Cascavel-მა გამოსცა ელისო ბოლქვაძის ახალი CD, რომელმაც კრიტიკოსების დიდი ინტერესი გამოიწვია. ერთ-ერთი მათგანი ფრანგული გამოცემის Figaro Magazin-ის დავალებით ქ-ნ ელისო ბოლქვაძესთან ერთად ნოემბერში საქართველოშიც იყო ჩამოსული.

25 მაისს რუსთაველის თეატრში შედგა დიდი ხნის ნანატრი შეხვედრა პიანისტ ელისო ბოლქვაძესთან და დირიჟორ ლორან პეტი ჟერართან.

„Ant-გენი“

ახალი სახეები, ახალი ფორმები

ადამიანებს ყოველთვის ჰქონდათ მისწრაფება დასვენებისა და მოგზაურობისაკენ. ეს მოთხოვნილება ადამიანს შექმნის დღიდან ახლდა. ჯერ კიდევ უძველეს დროში დასვენების სხვადასხვა ფორმები არსებობდა: ნადირობა, მშვილდოსნობა, ჭიდაობა, დოლი, და რა თქმა უნდა, განტვირთვის ერთ-ერთი საშუალება — მუსიკალურ ინსტრუმენტებზე დაკვრა. დღევანდელ დღეს უამრავი სააგენტო თუ ობიექტი იღვწის მოგზაურობის, დასვენებისა და გართობის ორგანიზების მიზნით. თავგადასავლების მოყვარულნი მსოფლიოს სხვადასხვა ღირსშესანიშნავ ადგილებში ბევრს მოგზაურობენ, ეს მართლაც რომ ძვირი სიამოვნებაა. მაგრამ, საბედნიეროდ, არსებობს ფესტივალი „Aut-გენი“; — რომლის საშუალებით შესაძლებელია მუსიკალური მოგზაურობა საქართველოს კუთხეებში, რომელიც დამსწრეთ პირდება დაუფინყარ შთაბეჭდილებასა და სიამოვნებას.

ფესტივალი „Aut-გენი“ — ოთხი წლის განმავლობაში ქვეყნის მასშტაბით ყოველწლიურად იმართება, საბოლოოდ კი თბილისის ეთნოგრაფიულ მუზეუმში იდებს ბინას. „Aut-გენი“ 2008“ 11 ივლისს დაიწყო და 27 ივლისამდე გაგრძელდა. წინა წლებისაგან განსხვავებით წლებანდელი ფესტივალი ორ ნაწილად ჩატარდა. პირველი, მუსიკალური ნაწილი, ვაკის პარკის ღია კინო-თეატრში შედგა. მეორე ნაწილი დაეთმო ხალხურ რენვასა და ფოლკლორულ ხელოვნებას, რომელიც ტრადიციისამებრ ღია ცის ქვეშ, ეთნოგრაფიულ მუზეუმში გაიმართა.

ფესტივალის მიზანია ეთნოგრაფიული ხელოვნების პოპულარიზაცია, საზღვარგარეთ მოღვაწე ქართული დიასპორების მოწვევა, მათი კულტურული ინტეგრაცია და შიდა ტურიზმის განვითარება. რაც მთავარია, მისი კარი ღიაა ნებისმიერი ხელოვანისათვის, ვისაც შეუძლია წარმოაჩინოს საკუთარი თავი და შესაძლებლობები. „Aut-გენი“-ს წარმომადგენელი წელს გაერთიანებული ტელეკომი გახლდათ, მუდმივი მხარდამჭერები — თბილისის მერია, კულტურის, სპორტისა და ძეგლთა დაცვის სამინისტრო. ფესტივალის ორგანიზატორების: ნიაზ დიასამიძის, ზაზა კორინთელის („ზუმბა“), გიორგი ბარამიძის, ნიკა ანჯაფარიძის, მარიამ ლანევსკის, თამარ მელიქიშვილის განცხადებით წლებანდელი ფესტივალი საიუბილეო იყო, იგი უკვე მეხუთედ გაიმართა. მართლაც, ხუთი წლის განმავლობაში ფესტივალმა შეიძინა უამრავი ერთგული მაყურებელი, რომელთა რიგებში მე და ჩემი სამეგობრო წრეც ვართ.

დაარსების დღიდან (2004 წ.) ფესტივალ „Aut-გენი“-ს აქტიურ პოპულარიზაციას უწევენ ტელე-რადიო

სამაუწყებლო საშუალებები, რომლებიც გვამცნობენ დაწყების თარიღსა და სამემსრულებლო კოლექტივებს. რეკლამა რომ გულისხმობს მიზნობრივი აუდიტორიის პროდუქციის ხელის შეწყობასა და სტიმულირებას, ეს ცხადია, მაგრამ რეკლამაცაა და რეკლამაც. „Aut-გენი“ ის ფესტივალია, რომელიც საზოგადოების ორგანული ნაწილი გახდა და ბევრი ჩვენთაგანისათვის ზაფხული „Aut-გენი“-ს გარეშე ძნელად წარმოსადგენია.

ივლისის თვე, როდესაც ღამენათვე, გადაქანცული სტუდენტებს გადალახული აქვთ გამოცდების ციებ-ცხელება, იწყება „Aut-გენი“ — განტვირთვის, დასვენების, მეგობრების თავშეყრის ჩინებული ადგილი. ფესტივალის იმიჯი კი ასეთია: ყველაზე საყვარელი, ეროვნული, ახალგაზრდული, მხიარული, სანახაობრივი, მრავალ ეთნიკური, თემატურად მრავალფეროვანი. ფესტივალის პროგრამა გათვლილია ნებისმიერი ასაკისა და გემოვნების ადამიანზე. ჩვენი აზრით ესაა ერთ-ერთი მთავარი მიზეზი იმისა, თუ რატომ უყვარს ხალხს „Aut-გენი“ და რატომ ხდება ფესტივალი ყოველწლიურად უფრო და უფრო მზარდი და პოპულარული.

როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ, წელს „Aut-გენი“ ორ ნაწილად გაიყო. პირველი ნაწილი ცხრა დღის განმავლობაში ვაკის პარკის ღია კინო-თეატრში გაიმართა. წარმოდგენილი იყო თანამედროვე ქართველი ფოტო-ხელოვანების და მხატვრების ნამუშევრები; „სუბიშვილებთან“ ერთად, მრავალი ცნობილი და უცნობი ჯგუფი: საესტრადო, ჯაზის, პოპის, როკის, ფოლკლორის სფეროდან; აგრეთვე გაიმართა პოეზიის საღამოები, ქართული კინოს დღეები. მოკლედ შეიძლება ითქვას, რომ „Aut-გენი“-მა მოიცვა ხელოვნების ყველა დარგი და მრავალი მუსიკალური მიმდინარეობა.

ვაკის პარკი — მთანმინდის ქედის ფერდობზე გაშლილი, მოჩუხჩუხე შადრვენით, საბავშვო ქალაქი, კაფე-ბარები და რაც მთავარია — განახლებული ღია კინო-თეატრი, რომელიც 7 ივნისს გაიხსნა, იგი წლების მანძილზე გამოუყენებელი იყო და ნიაზ დიასამიძის წყალობით დანგრეული კედლების ნაცვლად სოლიდურ, მრავალპროფილიან, თანამედროვე ტექნიკური აპარატურით აღჭურვილ საკონცერტო დარბაზად იქცა. ამფითეატრი ღია ცის ქვეშ — ადგილი, სადაც ყველა თაობის მაყურებელს შეუძლია მოვიდეს და ცოცხალ, გემოვნებინ მუსიკას მოუსმინოს. ახლა კი შევეცდები მოკლედ მიმოვიხილო თითოეული საღამო და გააცნოთ ფესტივალში მოწაწილე ჯგუფები.

11 ივლისი — ფესტივალი საზეიმოდ გახსნა ყველასათვის კარგად ცნობილმა და საყვარელმა ჯგუფ-

მუსიკა

მა „33ა“. სალამოს მასპინძელი ნიაზ დიასამიძე ახლაც ჩვეული უშუალოდ და სიტბოთი მიმართავდა მსმენელს, დასწრების მსურველი კი ძალიან ბევრი აღმოჩნდა. დარბაზი ვერ იტევდა მაყურებელს, რომელიც იმპროვიზირებულად მოეწყო სცენაზე, რამაც მეტი უშუალობა შესძინა კონცერტს. მთავარიანი ღამის ფონზე ჟღერდა ნაცნობი ჰიტები და ახალი კომპოზიციები. კონცერტი გვიანობამდე გაგრძელდა.

12 ივლისი — ქართული ნაციონალური ბალეტი „სუხიშვილები“. ფესტივალი „Aut-გენი“ ყოველწლიურად გვიანებიერებს უკვე ლეგენდად ქცეული ანსამბლის საღამოებით. ტრადიციულად მსოფლიოში არაერთგზის აღიარებული ანსამბლის კონცერტები, ჩვეულებისამებრ სრული ანშლაგით მიდის, გამონაკლისს არც 12 ივლისის საღამო წარმოადგენდა. პირადად ჩემთვის ეს გამოსვლა ყველაზე უფრო შთამბეჭდავი იყო. ახალი ორიარუსიანი სცენა „ასა ფართისათვის“ ძალიან კომფორტული აღმოჩნდა. ზემოთ მუსიკოსები ისხდნენ, მათგან თავბრუდამხვევი რიტმული დინამიკა მოდიოდა. ქვემოთ კი მოცეკვავეთა ოსტატობა სწყვეტდა თვალს. ამ დღესაც „სუხიშვილების“ ახალი თაობის წარმომადგენელთა მიერ შესრულებული ცეკვები უმცროსი ილიკო სუხიშვილის, როგორც ქორეოგრაფის ვირტუოზობას უსვამდა ხაზს. უწყვეტი იყო ცეკვების ჯაჭვი, ოვაციები და აპლოდისმენტები. პატარა ბავშვები, რომლებსაც სცენასთან თავი მოეყარათ და დიდი მონდომებით ცდილობდნენ მსგავსი ილეთების განმეორებას კიდევ უფრო ახალისებდნენ და ამშვენებდნენ ამ სანახაობას.

13 ივლისი — ქართული ხელოვნების წარმომადგენელთა მესამე დღე ჯგუფ „მგზავრებს“ დაეთმო. სამი წლის წინ სამი შემსრულებლისაგან შემდგარი ჯგუფი დროთა განმავლობაში გაიზარდა და თოთხმეტკაციანი შემადგენლობით წარსდგა „Aut-გენ“-ზე. ანსამბლის წევრები მუსიკას თავად ქმნიან, მათი შერეული რეპერტუარი კი გაჯერებულია ქართული ფოლკლორის ელემენტებით. ჯგუფის ინსტრუმენტული შემადგენლობა შერეულია: ფლეიტა, გიტარა,

სინთეზატორი, ჩელო, კონტრაბასი, ტამტამი. საღამოს დასასრულს ჯგუფის დამფუძნებელმა გიგი დამაზიშვილმა აუდიტორიას მიმართა: „ჩვენ ძალიან მოხარულები ვართ, რომ მოგვეცა საშუალება გამოვსულიყავით „Aut-გენ“-ზე, ეს არის ჩემი ყველაზე საყვარელი ფესტივალი საქართველოში. ეს მართლაც უმაღლესი რანგის ფესტივალია“.

13, 14 და 15 ივლისი — დაეთმო ქართული კინოხელოვნების ნიმუშებს, ფოტოგრაფიას და მხატვრულ გამოფენებს. კინოჩვენების დაწყებამდე მაყურებელი ფერწერულ და ფოტო ნამუშევრებს ეცნობოდა. ნამუშევრები ამფითეატრის კედლებზე იყო განთავსებული. ორგანიზატორებმა ღია კინო-თეატრის თითოეული კუთხე მაქსიმალურად აითვისეს, რამაც მეტი შინაარსობრივი და ვიზუალური ეფექტი შექმნა.

კინოჩვენებებზე წარდგენილი იყო ახალგაზრდა ქართველი რეჟისორების კინო ნამუშევრები — ზოგი მოკლემეტრაჟიანი, ზოგიც კი სრულმეტრაჟიანი. კინო ნამუშევრების არასრული ჩამონათვალი ასეთია: სერგი გვარჯალაძე „ელექტრონატები“, ირაკლი შავდერაძე „მონეტა“, გიორგი ნიქარიშვილი „პირველი სიტყვა“ და „დაკრულია“, გიორგი ტაბიძე „ვარიაცია“ და ირაკლი მეტრეველი „ორიენტაცია“. სამწხაროდ, კინოჩვენებებზე შედარებით სიხალვათე შეინიშნებოდა. ალბათ, ამის ერთ-ერთი მიზეზი ისიც უნდა იყოს, რომ ქართული კინო-პროდუქცია წლების განმავლობაში გაჩერებული იყო, ახლა კი თითქოს მატარებელი დაიძრა... იმედია, მომავალში უფრო მეტი მაყურებელი ეყოლება ქართულ კინემატოგრაფს. დასრულდა სამდღიანი კინოჩვენებები, ფესტივალის შემდეგი დღეები ისევ მუსიკალური საღამოებით გაგრძელდა.

16 ივლისი — ჯგუფი „The Sanda“, „მგზავრებისაგან“ განსხვავებით, დიდი ხანია არსებობს, ეს ჯგუფი ჩამოყალიბდა 1993 წელს. „The Sanda“-მ მოღვაწეობა ბლუზის და სოფტ-როკის ჟანრში დაიწყო, მოგვიანებით კი მათი კომპოზიციები ბრიტანული ფოლკ-როკის ელემენტებით გამდიდრდა. საგულისხმოა, რომ მათ რეპერტუარში ქართული კომპოზიციებიც შედის. სამწხაროდ, 1997 წელს ფინანსური პრობლემების გამო ჯგუფმა მოღვაწეობა შეწყვიტა, მაგრამ მოგვიანებით ანსამბლი ისევ შეიკრიბა და პირველი ალბომი „ლეთურნ“ ჩაწერა. ამჯერადაც ჯგუფმა „The Sanda“-მა კიდევ ერთი საინერესო საღამო გამართა. ფოლკ-როკის ელემენტებით გაულენთილი ორიგინალური კომპოზიციები, აოცებდა მსმენელს და დიდი ოვაციებით პასუხობდა.

17 — ჯგუფი „სინათლის წელიწადი“, ეს ერთ-ერთი პროგრესული როკ-ჯგუფი 2004 წელს შეიქმნა გიგი გეგელაშვილის თაოსნობით, ამავე წელს ჩაიწერა პირველი ალბომი — „Sky Way“ და რაც მთავარია, „Aut-გენი“-ის დაარსების დღიდან ისინი ამ ფესტივალის ყოველწლიური სტუმრები არიან. ჯგუფ „სინათლის წელიწადს“, არაერთი სოლო კონცერტი გაუმართავს საქართველოში თუ მის ფარგლებს გარეთ, მაგრამ ამ ჯგუფის ისტორიაში მანაც გამოვყოფდი ერთ გრანდიოზულ პროექტს, რომელიც განხორციელდა 2006 წლის 15 მაისს, თბილისის ზ. ფალიაშვილის სახელობის ოპერისა და ბალეტის თეატრში. ეს იყო პირველი როკ-კანტატა ქართული მუსიკის ისტორიაში, 150 კაციანი

შემადგენლობით, რომელსაც ძალიან დიდი საზოგადოებრივი რეზონანსი მოყვა. ამჯერადაც ჩვეული ენერგიით იყო დამუხტული მათი კომპოზიციები.

18 — ივლისი ჯგუფ „Ketrine & Me“-ს დაეთმო. ჯგუფის შექმნის ისტორია ანსამბლის ერთ-ერთმა წევრმა — ეკა ამბულაშვილმა გვიამბო: **„ჩვენი ჯგუფი სულ რამდენიმე თვეა რაც შეიქმნა, შესაბამისად, მსმენელი კარგად არ გვიცნობს. ჩვენთვის ძალიან სასიამოვნო ფესტივალზე გამოსვლა, საშუალება გვაძლევს ახალი და ძველი ნამუშევრები გავაცნოთ მაცურებელს. თავიდან იყო ორი გიტარა, მერე საბოლოო შემადგენლობამდე მოვედით. ჩვენი შემოქმედება გათვლილია ყველა ასაკის მსმენელისათვის“.**

19 ივლისის საღამო ვაკის პარკის ღია კინო-თეატრში კახა ბაკურაძის **„მოდრაობის თეატრს“** და ჯგუფ **„გზას“** დაეთმო. იგი სხვა საღამოებისაგან ორიგინალური თეატრალური გაფორმებით გამოირჩეოდა. კონცერტის ძირითად ნაწილს კახა ბაკურაძის **„მოდრაობის თეატრი“** წარმოადგენდა. ჯოხებზე აღმართული პერსონაჟები ძალიან სახასიათოდ გამოიყურებოდნენ და ერთნაირად ახალისებდნენ, როგორც ბავშვებს, ისე უფროსებს. სპეციალურად „Art-გენისთვის“ კახა ბაკურაძემ ახალი წარმოდგენა შემოგვთავაზა, რომელიც მოიცავდა პლასტიკის, მიმიკის და მუსიკის სინთეზს. არანაკლებ მნიშვნელოვანი იყო საღამოს განათებაც, დრამატურგიის, მუსიკალურ-თეატრალური ქმედების მძლავრი ზემოქმედების საშუალებად რომ მოგვევლინა.

20 ივლისს — ფესტივალის პირველი ნაწილი დაასრულა **„ჯაზ-ტრიომი“** გიორგი მიქაძის (ფორტეპიანო), გია მახარაძის (ბასი) და ლაშა სხილაძის (დასარტყამი ინსტრუმენტები) მონაწილეობით. გიორგი მიქაძე: **„ახალგაზრდა და უფროსი თაობის წევრები ჯაზისადმი სიყვარულმა შეგვყარა. რაც შეეხება „Art-გენ“-ს, ოთხი წლის განმავლობაში ამ ფესტივალის ხშირი სტუმარი ვიყავი — მსმენელის ამბულაშვი, ახლა მონაწილე ვარ, ეს კი ნიაზ დიასამიძის დამსაურებაა. დიდი მადლობა პირადად მას, ზუმბას და გიგი ოქროპირიძეს. ვთვლი, რომ „Art-გენი“ ერთ-ერთი ყველაზე სოლიდური და პრესტიჟული ფესტივალია და მასში მონაწილეობა ჩვენთვის მეტად საპასუხისმგებლო და საპატიოა“.** საღამო ჩაფიქრებულ იყო ორ ნაწილად. პირველში შემსრულებლებმა თელონიუს მონკის, ჯერომ კერნის, მაილზ დევისის, ბილ ევანსის, იანგის,, ჯოზეფ კოზმას, ფრენკ ჩარჩილის, ვერნონ დიუკის — ჯაზ-სტანდარტები შემოგვთავაზეს, მათ შეენაცვლა ანტონიო კარლოს ჯობიმის, მიშელ პეტრუჩიანის, თელონიუს მონკის, ჩიკ კორეას ლათინო-ამერიკული თემები.

ამგვარად, „Art-გენი“-ს პირველმა ნაწილმა მეტად ორიგინალურად და დამუხტულ ატმოსფეროში ჩაიარა. ფაქტობრივად, ფესტივალმა მოიცვა ხელოვნების თითქმის ყველა სფერო: ჩვენ მოვისმინეთ ჯგუფები, რომლებიც თანამედროვე სხვადასხვა მუსიკალურ

მიმდინარეობას მოიცავდა, ვნახეთ კინოფილმები, მოძრაობის თეატრი, ფოტო და ფერწერული ნამუშევრები და ყველაფერი ეს იდილიური მთვარიანი, მყუდრო, იდილიური საღამოს ფონზე.

ორდღიანი შესვენების შემდეგ „Art-გენი“ ჩვეულ, ტრადიციულ ფორმას დაუბრუნდა და ეთნოგრაფიულ მუზეუმში გადმოინაცვლა. ეს ადგილი კავკასიაში პირველი უნიკალური მუზეუმია ღია ცის ქვეშ, დაფუძნებული აკადემიკოს გიორგი ჩიტაიას მიერ. აქ საქართველოს სხვადასხვა რეგიონებიდან ჩამოტანილია საცხოვრებლები თუ სამეურნეო ნაგებობები, წარმოდგენილია ხალხური რენვის და ყოფის ნიმუშები.

ფესტივალის პირველი ნაწილისაგან განსხვავებით „ეთნოგრაფიულში“ გაცილებით „შინაურული“ სიტუაცია იყო. აქ ყველა თავისებურად ზეიმობდა, ოღონდ ყველა ერთად. ზოგი ბალახზე იჯდა და მზეს ეფიცებოდა, ზოგიც კი ხიდან ხეზე გაკიდებულ ჰამაკში იწვა. რაც შეეხება გამოფენებს: წარმოდგენილი იყო XX ს. -ის ნახევრის ქალაქისა და თანამედროვე თბილისის ხედების ამსახველი ფოტოები. დეკორატიული ხელოვნების ნიმუშები: კერამიკა, ქართული საიუველირო სკოლა — მინანქრის უახლესი ნაკეთობებით. ქართული კოსტუმები ამა თუ იმ ქსოვილისაგან (თუქა, აპლიკაცია, ბატიკა) დამზადებული. ძირითადი აქცენტი ხელით ნაკეთ აქსესუარებზე გაკეთდა — ჩანთები, ქუდეები, თავშელები, საღამოს კაბები. აქსესუარებისთვის გამოყენებული ძირითადი მასალა იყო ჯვალა, ტილო, შიფონი, დეკორატიული ბისერი. ჩანთებზე ასევე დეკორის მიზნით, შერჩეული იყო ნატურალური ტყავისა და ბენვის ფიგურები. პარალელურად კი წარმოდგენილი იყო საბრძოლო ხელოვნება, კულინარია, თეატრალიზებული სანახაობა. საქართველოს თითქმის ყველა კუთხიდან იყვნენ ჩამოსულები ქართული ფოლკლორის ოსტატები, რომლებმაც მაღალ დონეზე წარმოაჩინეს ეროვნული კულტურული მემკვიდრეობა. ამდენად დამთვალეირებლებს შეეძლოთ ეხილათ ერთიან ჰარმონიაში მოქცეული ქართული მხატვრული აზროვნების სხვადასხვა ტრადიციული და ნოვატორული ფორმები.

წლევანდელმა „Art-გენ“-მა ჩვეულ ფორმატს ერთი სიახლეც შემატა და ჩინური კულტურის საპრეზენტაციო დღეც შემოგვთავაზა. ქართველ მაყურებელს მათ წარუდგინეს საბრძოლო ხელოვნება, კულინარია და მუსიკალურ-თეატრალური სანახაობა. ფესტივალის ამ სიახლეს დიდი წარმატება ხვდა და ამიერიდან „Art-გენი“ ყოველ წელს ეცდება ახალი კულტურა გააცნოს

ქართველ მაყურებელს.

24 ივლისი — ქართულ ფოლკლორულ თეატრ „ნაბადს“ და ახალგაზრდა ფილკლორულ ანსამბლებს დაეთმო. სპეციალურად ამ დღისათვის „Art-გენ“-ს ეწვია 30 კაციანი დელეგაცია საფრანგეთიდან, რომლის წევრებსაც ქართული სიმღერის სიყვარული აერთიანებთ. ანსამბლის რეპერტუარი წლების განმავლობაში ცნობილ ქართველ ლოტბარებთან შესხვედრებითა და მათთან მეცადინეობით ყალიბდება.

25 ივლისი — „Art-გენ“-მა უფრო მასშტაბური სახე მიიღო და შიდა ქართლიდან, სამცხე-ჯავახეთიდან, მცხეთა-მთიანეთიდან, იმერეთიდან ჩამოსულ ანსამბლებს უმასპინძლა. საგულახმოა, რომ თითქმის ყოველი ანსამბლი „Art-გენ“-ის ყოველწლიური სტუმარია. მუზეუმში შეკრებილმა ფოლკლორის მოყვარულებმა დიდი ოვაციებით გააცილეს სტუმრები.

26 ივლისს — „Art-გენ“-მა უმასპინძლა თურქეთიდან მოწვეულ სტუმარს — თულინ სარიბაიას, რომელიც ადგილობრივ ანსამბლებთან: „ალილო“, „ივერიონი“, „ურმული“, „ფერეიდანი“, „ახალუხლები“ ერთად გამოვიდა.

27 ივლისი — ეთნოგრაფიული მუზეუმი, „Art-გენი“-ს გრანდიოზული დახურვა. თავისი თვითმყოფადი ხელოვნება წარმოადგინეს ჩვენმა მშობლიურმა კუთხეებმა: აჭარამ, გურიამ, პანკისმა და თუშეთმა. ბოლო საღამო კი საზეიმოდ დაავიჯრგინა ჯგუფმა „ზუმბალენდმა“. „გული მწყდება, რომ ფესტივალი მთავრდება. სრულდება. „Art-გენი“-ის სახელით დღეს მაყურებლებს დავემშვიდოებთ. სცენაზე ყველასათვის საყვარელი ანსამბლები გამოვიდნენ. „Art-გენი“-ი 2008 დასრულებულია. იმედია, ხალხის მოლოდინი გავაპართლეთ ჩვენი წლევანდელი პროგრამით“ — ასე მიმართა ხალხს „ზუმბამ“ — ზაზა კორინთელი.

15 დღიანი ხელოვნების ფესტივალი „Art-გენი“ წარმატებით დასრულდა. ამ ხნის მანძილზე ვაკის პარკის ღია კინოთეატრმა და ეთნოგრაფიულმა მუზეუმმა ბევრ დაუვიწყარ სანახაობას უმასპინძლა, ერთი მთავარი მიზანი შეასრულა — „ნაცნობ“ და „უცნობ“ ხელოვანთა შემოქმედება ღია ცის ქვეშ წარმოაჩინა.

ეთნოგრაფიული მუზეუმი დაცარიელდა, ერთმანეთს იმ იმედით დავშორდით, რომ „Art-გენი“ სტარტს ისევ აიღებს და მომავალ წელს კვლავაც ბევრ ღამაზე დაუვიწყარ შემოქმედებით საღამოს გვაჩუქებს.

ზუმბა (ზაზა კორინთელი)

უეპოფაოპის მუსიკალური ჭირნახული

უმაგალითოდ დიდი და ნაყოფიერი აღმოჩნდა წლევეანდელი შემოდგომის მუსიკალური ჭირნახული. ჯერ იყო და, როგორც მუდამ, მაღალ პროფესიულ და შემოქმედებით დონეზე ჩატარდა მუსიკალური ფესტივალი „შემოდგომის თბილისი“, ამას მოჰყვა პირდაპირ განდიობული პროექტი — „თანამედროვე მუსიკის საღამოები“, რომელსაც შემდეგ ჩაენაცვლა ასევე შთამბეჭდავი „კამერული ანსამბლების ფესტივალი“ და გამოჩენილი ქართველი კომპოზიტორის ალექსი მაჭავარიანის დაბადების 95 წლისთავისადმი მიძღვნილი კონცერტები: ერთი კამერული, ერთიც სიმფონიური. თავისი საკონცერტო სეზონი გახსნა ეროვნულმა სიმფონიურმა ორკესტრმაც.

მოკლედ, ეს იყო, როგორც ფრანგები იტყვიან, ნამდვილი „embarra des richesses“ („გასაჭირი სიუხვისაგან“)! ზოგიერთი ამ საკონცერტო საღამოებიდან სინქრონულად ტარდებოდა და, ბუნებრივია (სამწუხაროდ!), ყველა მათგანს ვერ დავესწრებოდი, მაგრამ არ შემიძლია ჩემი დიდი კმაყოფილება არ გამოვთქვა მოსმენილი კონცერტების მაღალი მხატვრული დონით, რაც გამოცდილ ქართველ და უცხოელ მუსიკოსებთან ერთად, ჩვენი ნიჭიერი ახალგაზრდობის დამსახურებაცაა.

უკვე მეთექვსმეტედ საკონცერტო სეზონი გაიხსნა პოპულარული საერთაშორისო ფესტივალი „შემოდგომის თბილისი“, რომლის დამაარსებელიც იყო დიდი ჯანსუღ კახიძე. მისი შესანიშნავი ნამოწყების გამგრძელებლად 2002 წლიდან გვევლინება ჯანსუღის ძე — ნიჭიერი და მრავალმხრივი მუსიკოსი ვახტანგ კახიძე. მისი ხელმძღვანელობითა და ცნობილი ქართველი და უცხოელი მუსიკოსების თანამშრომლობით „თბილისის სიმფონიური ორკესტრი“ ყოველწლიურად მართავს ძალზე საინტერესო და შინაარსიანი კონცერტების ციკლს, რომელიც მთელი მუსიკალური სეზონის ერთ-ერთ ყველაზე დასამახსოვრებელ მხატვრულ მოვლენად რჩება. ამ მხრივ, არც წლევეანდელი ფესტივალი წარმოადგენდა გამონაკლისს.

უკვე პირველმა კონცერტმა ძალიან დააინტერესა მუსიკის მოყვარულები იმით, რომ შესრულდა ჩვენი მსმენელებისათვის უცნობი ნაწარმოები — ინგლისელი კომპოზიტორის ედუარდ ელგარის (1857-1934) სიმფონიური ვარიაციები — „ენიგმა“, (ლათინურად „ენიგმა“ ამოუცნობს ნიშნავს).

თუმცა მსმენელთათვის თავიდანვე საცნაური გახდა ის, რომ საქმე გვქონდა ძალზე საინტერესო, ოსტატურად დაწერილ, მდიდარი მუსიკალური შინაარსის მქონე ნაწარმოებთან (იგი შექმნილია 1899 წ.), რომელიც თავისი სტილით ენათესავება გვიანდელი რომანტიზმის ნიმუშებს. რამდენადმე ასკეტური, გრაფიკული აღნაგობის თემა ვარიაციების პროცესში (სულ 16 ვარიაცია) სხვადასხვა ემოციურ იერს (ზოგჯერ კეკლუც, ხან კი შთაგონებულად ლირიკულს) იძენს.

დიდი მადლობა ბ-ნ ვახტანგ კახიძეს და მის ორკესტრს ამ შესანიშნავი ნაწარმოების ჩვენი მსმენელებისათვის „აღმოჩენისა“ და დიდებული შესრულებისათვის.

ამავე კონცერტის სასიამოვნო სიურპრიზს წარმოადგენდა ზ.ფალიაშვილის სახ. ცენტრალური სამუსიკო სკოლის მოსწავლის ცოტნე ცოცხალაშვილის მიერ (მისი პედაგოგია ქ-ნი ვეკა სვანიძე) შოპენის №2 საფორტეპიანო კონცერტის შესრულება, რომელიც მხატვრული კულტურითა და გემოვნებით გამოირჩე-

ოდა და მსმენელთა მოწონებაც დაიმსახურა.

მომდევნო საკონცერტო საღამო დაამშვენა მოცარტისა და რ. შტრაუსის ვალტორნის (!) კონცერტების ასევე პირველმა თბილისურმა შესრულებამ. მრავალი პრესტიჟული კონკურსის, ფესტივალისა და ა.შ. ლაურეატის, ცნობილი ფრანგი მუსიკოსის ერვე ჟულენის მიერ. მართლაც, იგი მოგვევლინა თავისი საქმის დიდოსტატად, როგორც რთული ტექნიკური ფიგურაციების, ასევე რბილი, ხავერდოვანი, მღერადი ეპიზოდების შესრულებისას.

პროგრამის სიმფონიური ნაწილი წარმოდგენილი იყო მოცარტის №31 სიმფონიითა და რაველის სიმფონიით №2 — ბალეტიდან „დაფნისი და ქლოე“. ამ ძალზე კონტრასტული ნაწარმოებების შესრულება მათი მუსიკალური შინაარსისა და სტილის ადექვატური იყო, ე.ი. ფორმისა და ხმოვანების ბალანსის კლასიკური განონასწორებულობა — სიმფონიაში და მჩქეფარე დინამიკა და საორკესტრო ფერთა ელვარება — „დაფნისში“.

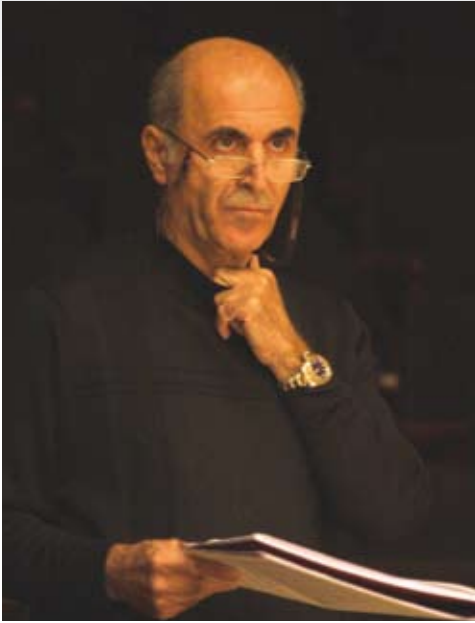
მესამე სიმფონიური საღამოს სოლისტად აზერბაიჯანელი პიანისტი მურად ადიგებალზადე უნდა ყოფილიყო, მაგრამ რაღაც მიზეზით ვერ ჩამოვიდა. იგი შეცვალა ცნობილმა ახალგაზრდა პიანისტმა, ს. რისტერის პრესტიჟული კონკურსის (მოსკოვი. 2006) ლაურეატმა ანი ტაკიძემ, რომელიც იმჟამად თბილისში იმყოფებოდა (მუდმივად მუშაობს მიუნხენის კონსერვატორიაში). უნდა გითხრათ, რომ ხსენებული გარემოებამ გაგვახარა, რადგანაც იშვიათად გვეძლევა ამ შესანიშნავი მუსიკოსის ხელოვნებასთან შეხვედრა. ა. ტაკიძე უმაღლესი მუსიკალური კულტურის პიანისტია, რაც მან დაადასტურა ბეთჰოვენის V საფორტეპიანო კონცერტის შესრულებით, რომელიც ყოველმხრივ სრულყოფილი იყო. ეს თანაბრად შეეხება საერთო ინტერპრეტაციულ კონცეფციას, ბგერის მაღალ კულტურას, ფრაზირების მოხდენილობას.

კონცერტის განყოფილებაში ვ. კახიძის დირიჟორობით ორკესტრმა შეასრულა მუსორგსკის განთქმული „სურათები გამოფენიდან“ (რაველის გაორკესტრება) — მხატვრულად და ტექნიკურად ძალზე რთული ნაწარმოები.

ერთი კონცერტი მთლიანად დაეთმო იოსებ (სოსო) ბარდნაშვილის (ისრაელი) შემოქმედებას. ჩვენ ვამაყობთ შესანიშნავი კომპოზიტორით, საქართველოს ხელოვნების დამსახურებელი მოღვაწით, ზ. ფალიაშვილის სახ-

ს(ო)ლისტო
ანბო ტაკიძე,
დირიჟორი
ვახტანგ კახიძე

ორსო
ბარდანაშვილი

ელობის პრემიის ლაურეატი, იოსებ (სოსო) ბარდანაშვილი, რომელიც დაიბადა და დავაჟიცდა საქართველოში. ბათუმის მკვიდრმა, 1973 წ. დაამთავრა თბილისის სახელმწიფო კონსერვატორია პროფ. ა.შავერზაშვილის ხელმძღვანელობით, ხოლო 1995 წლიდან ცხოვრობს და მოღვაწეობს ისრაელში, სადაც ფართო აღიარება მოიპოვა და ამჟამად თელავივის მუსიკალური აკადემიის (კონსერვატორიის) პროფესორია.

ჩემ შეკითხვაზე, თუ რამ განაპირობა მისი გადასახლება ისრაელში, ბ-მა სოსომ ასე მიპასუხა: — პირველი გარემოება, ცხადია, იყო „სისხლის ყივილი“ (ჩემი წინაპრები მუდამ სახლობდნენ ისრაელში), მეორე გარემოება კი — ის უაღრესი სიძნელეები საკუთარი შემოქმედებითი თვითრეალიზაციის საკითხში, რომლებიც შეიქმნა საქართველოში გასული საუკუნის 90-იან წლებში. ძნელი გადასადგმელი ნაბიჯი იყო. ჩემთვის ხომ ქართული ენა, როგორც სალაპარაკო, ისე მუსიკალურიც (!), პირველი და მშობლიური იყო და ახლაც ჩემ მუსიკაში ცოცხლობს ქართული ინტონაცია.

ჩემი მხრივ, დავამატებ, რომ ისრაელში სოსომ საერთაშორისო აღიარება მოიპოვა. იგი რამდენჯერმე დაასახელეს წლის საუკეთესო კომპოზიტორად, მისი ნაწარმოებები სრულდება სხვადასხვა ქვეყანაში. იგი ხშირად ჩამოდის საქართველოში, მართავს კონცერტებს, ატარებს მასტერ-კლასებს კონსერვატორიაში და ა.შ.

ბარდანაშვილი სხვადასხვა ჟანრის მრავალი ნაწარმოების ავტორია, რომლებშიც ორგანულადაა შერწყმული ებრაული და ქართული ხალხური მუსიკალური კულტურის ნიშნები. ამაში კიდევ ერთხელ დავრწმუნდით ამ დღეებში, როდესაც „შემოდგომის თბილისის“ კონცერტების სერიალში გაიმართა მისი შემოქმედებითი საღამო.

თავისი შემოქმედებითი საღამოს პროგრამისათვის კომპოზიტორმა შეარჩია ის ნაწარმოებები, რომლებიც თავისი ხასიათით ეხმიანებიან ამასწინდელ ტრაგიკულ ამბებს საქართველოში. ასეთებია: სიმფონია №2 (2001), „ლოცვები ხმისა და ორკესტრისათვის“ (1998), „დილოგები ჩელოსა და ორკესტრისათვის“ (2001) და „ელეგია“ (1996). ყველა მათგანს აერთიანებს მძაფრი დინამიკური პულსი, დიდი დრამატიზმი, რომელთაც პერიოდულად ენაცვლება ნაღვლიანი და ამაღლებული მუსიკის ფურცლები.

სხნებული დრამატურგიული პრინციპი განსა-

კუთრებით მკაფიოდ გამოვლინდა მასშტაბურ, ძალზე კონცენტრიულ სიმფონიაში, რომელსაც მრავალსმეტყველი სათაური აქვს — „გზა“ („Way to“) და შესანიშნავ „ლოცვანში“. ეს უკანასკნელი ბრწყინვალედ შეასრულა ისრაელელმა მომღერალმა ეტი ბენ ზაკენმა. ნაწარმოებში სამი ნაწილია: „დილის კურთხევა“, „წმინდა ლოცვა“, „სიმღერა ეკლესიასტეს ტექსტზე“, რომელშიც მკვნესარე ინტონაციები თანდათან შთაგონებულ არიოზულ გალობაში გადაიზრდება. ამ მუსიკალური შედეგით, რომელსაც დიდი წარმატება ხვდა წილად, დასრულდა კონცერტი, მაგრამ მსმენელებმა სიამოვნება მიიღეს მანამდე შესრულებული ნაღვლიანი „ელეგით“ და, განსაკუთრებით, სავიოლოზზელი „დილოგებითაც“, რომლებიც დაუკრა ცნობილმა ებრაელმა მუსიკოსმა ცვი პლესერმა. განსაკუთრებით შთამბეჭდავად გაისმა მაღალი რელიგიური სულით გამსჭვალული დასასრული.

მადლობა სოსოს, მადლობა ვახტანგ კახიძეს და ამ კონცერტის ყველა მონაწილეს.

23 ნოემბერს იოსებ ბარდანაშვილს 60 წელი შეუსრულდა. ჟურნალის მკითხველებისა და მუსიკალური საზოგადოებრიობის სახელით ვულოცავთ მას ამ შესანიშნავ თარიღს.

მუსიკალური ფესტივალის — „შემოდგომის თბილისი“ ბოლო კონცერტის პროგრამა შეიცავდა მოცარტის მე-40 სიმფონიას, მოცარტისა და როსინის საოპერო ნაწყვეტებსა და საგუნდო ნაწარმოებებს. მონაწილეობდნენ თბილისის კონსერვატორიის სტუდენტები და მაგისტრანტები და საგუნდოსადირიგორო კათედრის გუნდი (ხელმძღვანელები ლია ჭანიშვილი და არჩილ უშვერიძე).

რაც შეეხება ფესტივალს „თანამედროვე მუსიკის საღამოები“. თბილისი — 2008“, მან გაგვაოცა როგორც მასშტაბურობით (7 კონცერტი), ისე საინტერესო და შინაარსიანი პროგრამებითა და შესრულების დონით.

მადლობა, პირველ რიგში, ფესტივალის მთავარ ორგანიზატორებს, — ნიჭიერ მუსიკოსებს, „ავანგარდული“ მუსიკის ენთუზიასტებსა და პროპაგანდისტებს კომპოზიტორ თეიმურაზ ბაკურაძესა და მუსიკისმცოდნე ქეთევან ბოლაშვილს, აგრეთვე ყველა იმ ორგანიზაცია-დანესებულებებს, რომლებმაც ხელი შეუწყეს ამ პროექტის განხორციელებას.

პარიზის ინსტრუმენტულმა ანსამბლმა „Circuit“ (6 მუსიკოსი, დირიჟორი ფილიპ იურელი) უმაღლეს დონეზე შეასრულა ო. მესიანის გრანდიოზული „კვარტეტი ჟამთა დასასრულზე“ (8 ნაწილად), აგრეთვე ვ. იურელის „Step“ („ნაბიჯი“) და ჟ. გრიზის „ტალეა“.

დიდი ინტერესი გამოიწვია ქართული „მუსიკალური ავანგარდის“ ლიდერის, თ.ბაკურაძის ორიგინალური საფორტეპიანო ნაწარმოების — „შობის სიმღერების“ („ოცდაათი ალელუია“) შესრულებამ. ეს გახლავთ ციკლი სახარების სიუჟეტურ და თემატურ მოტივებზე, რომელიც საერთო ჯამში საათზე მეტ ხანს გრძელდება. ნაწარმოების დიდებულ ინტერპრეტატორად მოგვევლინა შესანიშნავი ქართველი პედაგოგი და პიანისტი ქ-ნი ნანა ხუბუტია.

კ. შტოკჰაუზენის ქმნილებების აღიარებულმა შემსრულებელმა, ნიჭიერმა პიანისტმა ნინო ჟუნიამ გამოჩენილი გერმანელი კომპოზიტორის მუსიკა წარმოგვიდგინა, ხოლო ცნობილმა მევიოლინე თამაზ ბათიაშვილმა მის მიერ დაარსებულ ინსტრუმენტულ ანსამბლ „კამერატის“ შესრულებით — ჰ. პერსელის, გ. ტელემანის, ლ. ბოკერინის, გ. დე მასოს ქმნილებები.

ფრიად ორიგინალური მუსიკალური სანახაობის მოწმენი გახდნენ რუსთაველის თეატრის მცირე დარბაზში დამსწრენი, რომელთაც შესთავაზეს მულტიმედიური წარმოდგენა ორ მოქმედებად „Musikalisches Opfer“ („მუსიკალური შესანიშნავი“). შემსრულებლად აქ მოგვევლინენ რეჟისორ გელა კანდელაკის „ჩრდილების

60კა მემანოშვილი

თეატრი“ და სოლისტები — პიანისტები ნ. სუბუტია, ნ. ჟვანია, მოცეკვავე მარიამ ალექსიძე. ჟღერდა შტოკჰაუზენისა და ბაკურაძის მუსიკა.

ფესტივალის დასკვნითი კონცერტის საერთო სათაური იყო: მესიანი — „ასიზელის ცხოვრება“ (ინსტრუმენტული თეატრი). კონცერტის პაუზებში და ინტერლუდებში ჟღერდა ამ ოპერის ფირზე ჩანერილი მუსიკა, აგრეთვე მესიანის ცალკეული საფორტეპიანო პიესებიც: „შობა“ (ნუცა კასრაძე), „რიტ-

მული ნევები“ (გიორგი სირბილაშვილი), „ხილვა მამისა“ (ვალერიან შიუკაშვილი), „დაკარგული წამიერებანი“ (მარიკა ასათიანი), „დიდი კრონშენკი“ (ანი ტაკიძე), აგრეთვე დაკენის, ბახის, ვაგნერის, ბრამსის, დებიუსის, რაველის, ალბენისის, შონბერგის, ბერგის, ბულღის, შულლიაშვილის საფორტეპიანო პიესები, რომლებიც შეასრულეს ნინო მაისურაძემ, თამარ ჟვანია, ნინო გვეტაძემ, ვალერიან შიუკაშვილმა, ანი ტაკიძემ. კონცერტი კი დაავგირგვინა ეპილოგის სახით — შოპენის ღვთაებრივმა მუსიკამ (ნოქტიურნი. თხზ. 27 №2), რომელიც შთაგონებულად დაუკრა ა. ტაკიძემ.

„კამერული ანსამბლების ფესტივალის“ ორგანიზატორად „საქართველოს მუსიკალური საზოგადოება (თავმჯდომარე — მ. ახმეტელი) და თბილისის კონსერვატორია (რექტორი — მ. დოიჯაშვილი) მოგვევლინენ. სულ გაიმართა ხუთი ერთი მეორეზე საინტერესო კონცერტი. პირველ მათგანში საქართველოს სახელმწიფო სიმებიანმა კვარტეტმა (კ. ვარდელი, თ. ბათიაშვილი, ნ. ჟვანია, ო. ჩუბინიშვილი) ჩვეულ მაღალ აკადემიურ დონეზე წარმოგვიდგინა კლასიკური საანსამბლო რეპერტუარის ცნობილი ნიმუში — ჰაიდნის „ჯვარცმული იესო ქრისტეს შვიდი უკანასკნელი სიტყვა“.

დიდი ინტერესით ველოდით ზემოთ უკვე ნახსენები ოლივიე მესიანის ნაწარმოების — „კვარტეტი ჟამთა დასასრულზე“ შესრულებას. აქ ცნობილ მუსიკოსებს კ. ვარდელს (ვიოლინო) და ო. ჩუბინიშვილს (ჩელო) შეუერთდნენ შოთა გოგოძე (კლარნეტი) და კონსერვატორიის მაგისტრატურის სტუდენტი გიორგი სირბილაშვილი (ფორტეპიანო).

ეს კვარტეტი მესიანმა დაწერა 1941 წელს, როდესაც

საც, ტყვედ ჩავარდნილი იმყოფებოდა გერმანიის საკონცერტაციო ბანაკში (როგორ მოგწონთ?!). ამითაა შთაგონებული მესიანის საოცარი ნაწარმოების, ერთი მხრივ, ტრაგიკულ „აპოკალიფსური“ და, მეორე მხრივ, რელიგიური ამაღლებულობითა და სინმიდნით აღბეჭდილი ფურცლები. სხვათა შორის, ამითვეა გამოწვეული კვარტეტის უჩვეულო ინსტრუმენტული შემადგენლობაც (უბრალოდ, ბანაკში სხვა საკრავები არ აღმოჩნდა!).

ვფიქრობ, მანქანო მესიანი ძალიან კმაყოფილი დარჩებოდა ქართველი მუსიკოსების შესრულებით და ჩვენ რალა გვეთქმის, კონცერტის დიდად მაღლიერ მსმენელებს.

გამოჩენილი კომპოზიტორის, პიანისტისა და პედაგოგის, ნოდარ გაბუნიას 75 წლისთავს მიეძღვნა კონცერტი, რომელიც გამართა მისმა ქალიშვილმა, ნიჭიერმა მევიოლინემ, ნატო გაბუნიამ. მან ოსტატურად შეასრულა შუბერტის (სონატინა), შუმანის (სონატა №1) და პროკოფიევის (სონატა №2) ნაწარმოებები. მას აკომპანემენტს უწევდა ახალგაზრდა პიანისტი, ნოდარ გაბუნიას მოწაფე, ნინო გვეტაძე, რომელიც ამ ფესტივალის ერთ-ერთ ყველაზე დაკავებულ მონაწილედ მოგვევლინა და ჩინებულადაც გაართვა თავი რთულ პროფესიულ მოვალეობას.

ერთი კონცერტი დაეთმო კონსერვატორიის სტუდენტებსა და კონცერტმანისტურებს: გ. ნასარიძეს, ი. ქობულაშვილს, კ. ჩავლეიშვილს, თ. გენაძეს, ნ. ჯანიკაშვილს, ნ. დავითაშვილს, გ. ბუნიათიშვილს, რ. ქაჯაიას, გ. ზანგალაძეს, თ. გვანცელაძეს, დებს ა. და ნ. სულხანიშვილებს, თ. მიქელაძეს, ს. ბუკიას, გ. ჯორჯაძეს, რომლებმაც ბეთჰოვენის, დებიუსის, რახ-მანიოვის, შნიტკეს, ჩიკ კორეას ნაწარმოებები შეასრულეს და სამაგალითო პროფესიული მომზადებაც გამოავლინეს.

აქვე აუცილებლად უნდა აღინიშნოს პროფესორების — ნ. ლესელიძის, კ. ვარდელის, ნ. კვიციანიას, ლ. სანიკიძის და, განსაკუთრებით, ო. ჩუბინიშვილის დამსახურება. ბატონმა ოთარმა არათუ გამოიყვანა თავისი აღსაზრდელები, არამედ თვითონაც მიიღო კონცერტებში ძალზე აქტიური მონაწილეობა, როგორც ჩელოზე დამკვრელმა.

შარშანგარდაცვლილი ცნობილი მუსიკოსის, კონსერვატორიის პროფესორის, შესანიშნავი პიროვნების, თამაზ გომელაურის ხსოვნას მიეძღვნა სახელმწიფო სიმებიანი კვარტეტის კონცერტი, რომელშიც მონაწილეობა მიიღო პიანისტმა ნ. გვეტაძემაც. შესრულდა ბეთჰოვენის კვარტეტი №12 და შოსტაკოვიჩის საფორტეპიანო კვინტეტი.

ღირსეულად დაავგირგვინა კამერული მუსიკის ფესტივალი კონცერტმა, რომელშიც მოვისმინეთ ბე-

„თანამედროვე მუსიკის საღამოების“ დახურვა

მუსიკა

თჰოკუნის ადრინდელი საფორტეპიანო კვარტეტი (თხზ. 3), ბრამსის საფორტეპიანო ტრიო №3, სიმებიანი კვინტეტი (თხზ. 111) და შოსტაკოვიჩის საფორტეპიანო ტრიო №2. გამოცდილ პროფესორებთან — ოთარ ჩუბინიშვილთან და მანანა ქანთარასთან (მან დიდებულად შეასრულა პირველი ვიოლინოს პარტია) ერთად კონცერტში მონაწილეობდა კონსერვატორიის ნიჭიერი ახალგაზრდობა, სხვადასხვა კურსის სტუდენტები: ეკა გაგნიძე, ნინო ბაქრაძე (ორივე ფორტეპიანო), მარიამ მალრაძე (ვიოლინო), ირინა ხოშტარია, კოტე ჩავლეიშვილი (ორივე ალტი).

ერთადერთი, რამაც დაგვწყვიტა გული იყო ის, რომ „კამერული მუსიკის ფესტივალზე“ არ შესრულებულა ქართველი კომპოზიტორების არცერთი ნაწარმოები (რა ხდება?!). დარწმუნებული ვარ, ეს შეგებულად არ გაკეთებულა, მაგრამ მაინც...

დიდი ხანია არ განმიცდია ისეთი ესთეტიკური სიამოვნება, როგორც იმ საღამოს, როდესაც საქართველოს ე. მიქელაძის სახელობის ეროვნულმა სიმფონიურმა ორკესტრმა გახსნა თავისი საკონცერტო სეზონი.

ნინო შაბაძე

სელმძღვანელი ნიკა მემანიშვილი და სოლისტი — ახალგაზრდა, უკვე სახელმწიფო პიანისტი ხატია ბუნიათიშვილი.

ნიჭიერი და მრავალმხრივი მუსიკოსი ნ. მემანიშვილი სადირიჟორო ხელოვნებას, ფაქტობრივად, დამოუკიდებლად დაეუფლა (ძალზე იშვიათი შემთხვევაა ჩვენ დროში!) და ყოველ ახალ გამოსვლასთან ერთად ავლენს შემოქმედებით და პროფესიულ ზრდას. იგივე შეიძლება ითქვას ორკესტრზე, რომელსაც იგი ხელმძღვანელობს.

რაც შეეხება ხატია ბუნიათიშვილს, იგი ბოლო ხანებში პიანისტთა მსოფლიოს ახალგაზრდულ ელიტაში დამკვიდრდა, რასაც ადასტურებს მისი წარმატებები საერთაშორისო კონკურსებსა და კონცერტებზე.

ხატია პროფესორ თენგიზ ამირეჯიბის აღზრდილია და ამჟამად თავის ხელოვნებას სრულყოფს ვენის სამუსიკო აკადემიაში, პროფესორ ოლეგ მაიზენბერგის ხელმძღვანელობით.

და აი, ნ. მემანიშვილისა და ხ. ბუნიათიშვილის შემოქმედებითი „ტანდემი“ წარმოდგა ჩვენ წინაშე ბრამსის ერთდროულად გენიალური და რთული საფორტეპიანო კონცერტის შესრულებით. ამ მონუმენტურ (ოთხნაწილიან) კონცერტს ხშირად უწოდებენ ხოლმე „სიმფონიას სოლო ფორტეპიანო“, რაც თავისთავად მეტყველებს იმ მხატვრული ამოცანების შესახებ, რომლებიც დგას დირიჟორისა და, შესაბამისად, პიანისტის წინაშე.

ხ. ბუნიათიშვილი იმ საღამოს წარმოჩნდა, როგორც პიანისტური ხელოვნების დიდოსტატი. მისი დაკვრა გამოირჩეოდა მხატვრული სიმწიფითა და არტისტიზმით, რაც აუცილებელია ამ დიდებული

მუსიკალური ქმნილების შესრულებისას. ეს თანაბრად ეხება ეპიკურ პირველ ნაწილს, „დემონურ“ მეორეს, ამაღლებულ და შთაგონებულ მესამეს და სადღესასწაულო ფინალს.

დიდი ინტერესით ველოდით გ. ყანჩელის V სიმფონიას, რომელიც დიდი ხანია აღარ მოგვისმენია. ეს სიმფონია (პრემიერა 1975 წლის 13 იანვარს შედგა ჯანსუღ კახიძის დირიჟორობით), კომპოზიტორის ერთ-ერთი საუკეთესო ქმნილებაა, რომელმაც სათავე დაუდო ყანჩელის საერთაშორისო აღიარებას.

სიმფონია, როგორც ცნობილია, მიქელანჯელოს 500 წლისთავისადმია მიძღვნილი. მისი მუსიკა ემყარება ყანჩელის „საფირმო“ დრამატურგიულ ხერხს: ამაღლებულ—განწმენდილ (ჩუმ) და მჭუხარეტრაგიკული ხმოვანების მკვეთრ კონტრასტულ დაპირისპირებას.

ყანჩელის სიმფონიებისა და, საზოგადოდ, მისი ყველა ნაწარმოების შესრულების სირთულე მდგომარეობს მისი პარტიტურების განსაკუთრებულ ტემბრულ-ინსტრუმენტული დიფერენციულობისა და მგვრგვინავი ტუტტი-ების შეთავსებაში და, მეორე მხრივ, გამჭოლი განვითარების ფაქიზ გატარებაში, რაც ასე გვიბილავდა ხოლმე ჯანო კახიძის ინტერპრეტაციით.

ნ. მემანიშვილის დამსახურებაა, რომ V სიმფონიის პარტიტურის სიმძლეები მან მაღალ პროფესიულ დონეზე დაძლია. მუსიკოსები მისი ხელმძღვანელობით უკრავდნენ მწყობრად და ადეკვატური განწყობილებით. ვფიქრობ, რომ ეს იყო ორკესტრის საუკეთესო გამოსვლა ბოლო წლებში.

დაბოლოს, ალექსი მაჭავარიანის შემოქმედებისადმი მიძღვნილი კამერული და სიმფონიური კონცერტების შესახებ, სადაც კიდევ ერთხელ ვეზიარება გამოჩენილი კომპოზიტორის შთაგონებულ მუსიკას. კონცერტების სამხატვრო ხელმძღვანელი გახლდათ კომპოზიტორის ვაჟი — ცნობილი დირიჟორი ვახტანგ მაჭავარიანი.

კამერულ კონცერტში სასიამოვნო შთაბეჭდილება დატოვეს პროფ. რევაზ თავაძის სტუდენტებმა გ. თავაძემ და თ. ნათობიძემ („ექსპრომტი ორი ფორტეპიანოსათვის“) და ა. ლილევაშვილმა (საფორტეპიანო ციკლი „პარიზული ჩანახატები“).

პირველად მოვისმინე (და, ალბათ, არა მარტო მე) რომანსები ბანისათვის: „დაბნეულდა სული“, „მონადირის ბალადა“, „ბალადა მასხარაზე“, „ჩაგუნა“ ჩვენი ოპერის თეატრის სოლისტის გ. დათუნასის (ბანი) შესრულებით (კონცერტანოსტერი ნ. აზარაშვილი), ასევე სავიოლინო სონატა (სტუდენტი გ. ნასარიძე). შესრულდა აგრეთვე 6 სიმღერა ხმისა და კამერული ორკესტრისათვის, რომლებიც წარმოგვიდგინეს სტუდენტმა თათია ჯიბლაძემ (ლამაზი ტემბრის მეცო სოპრანო) და სამხატვრო აკადემიასთან არსებულმა კამერულმა ორკესტრმა (გაცნობა სასიამოვნო იყო!) ვახტანგ მაჭავარიანის დირიჟორობით. მათვე შეასრულეს საორკესტრო მინიატიურები.

უფრო ფართოდ და მომგებიანად იქნა წარმოდგენილი გამოჩენილი კომპოზიტორის მუსიკა სიმფონიურ კონცერტზე, სადაც ჩვენმა ეროვნულმა ორკესტრმა და ვ. მაჭავარიანმა ჩინებულად შეასრულეს დიდებული საბალეტო სიუიტა (№3) „ოტელო“ და პირველად, (!) ნაწყვეტები ბალეტიდან „ჭირვეულის მორჯულება“, რამაც დაინტერესა მსმენელები.

კონცერტი დაამშვენა ჩვენი ბრწყინვალე ახალგაზრდა მომღერლის მარიკა გულორდავას მონაწილეობამ, რომელმაც შთაგონებითა და მაღალი ოსტატობით შეასრულა გენიალური რომანსები „ცისა ფერს“ და „სხივო, მზეთა მზის სახეო“.

შემოდგომა მიიწურა. სასიამოვნო შთაბეჭდილებების იმედით დაველოდებით ზამთრის ტრადიციულ წინასახალწლო კონცერტების სერიალს.

ფიქრები ერთი კონცერტის შემდეგ

რაოდენ გასაკვირიც არ უნდა იყოს, აგვისტოს ომის საშინელებათა შემდეგ თბილისში საკონცერტო ცხოვრება არამცთუ ჩვეულ რიტმში ჩადგა, არამედ გასაოცარი ინტენსიურობით წარიმართა. ალბათ, ყველა ერს, ისევე როგორც ნებისმიერ ცოცხალ ორგანიზმს, თვითგადარჩენის ინდივიდუალური მექანიზმები აქვს. ქართველებისთვის ეს, ჩემი აზრით, მეტწილად მსაბურველ ფორმებში გამოიხატება. ისტორიულ წარსულზე და ქართულ სასიმღერო ფოლკლორზე რომ აღარაფერი ვთქვათ (რომლის თითქმის 90 %, ჩვენი ისტორიული ბედის უკუპროპორციულად, სუფრულსა და სამხიარულო სიმღერებზე მოდის), ამას უახლესი ისტორიაც ადასტურებს. არც ის მეჩვენება შემთხვევითად, რომ სწორედ ქართველმა კინორეჟისორმა ნიკოლოზ შენგელაიამ კ/ფ „ელისოში“ საერთო სახალხო გლოვის იშვიათ მსატვრულ გადაწყვეტას მიიღო, ზღვარგადასული გლოვა, კულმინაციის მომენტში, ზღვარგადასულ ცეკვა-თამაშში გადაიზრდება. ვისაც ერთხელ მაინც უნახავს ეს თავზარდამცემი უნიკალური კადრები, არა მგონია ოდესმე დაივიწყოს. საინტერესო ისაა, რომ ამგვარი სცენა, მსგავსი მსატვრული გადაწყვეტა, არც ალექსანდრე ყაზბეგის „ელისოში“ გვხვდება და არც მსოფლიო კინემატოგრაფში (და არა მხოლოდ კინემატოგრაფში) მეგულება. ვფიქრობ, ესაა ადამიანური ტრაგედიის უზენაესი გამოსატყულება და ყოველისმომცველი მსატვრული ხორცშესხმა ამ სულიერი ტკივილისა... ჩანს, ეს მაშინ ხდება, როდესაც „გლოვა არც ერთი სიტყვის

შეგ ჩოხაში არ ეტევა“ (ლევან გოთუა). ქართველთა რეაქცია, ამ შემთხვევაში, ხშირად გაკილვის საგანი ხდება ხოლმე, თუმცა ვფიქრობ, რომ იგი განსჯასა და ანალიზს უფრო საჭიროებს.

ამიტომ იყო, რომ არ გამკვირვებია, როცა სექტემბრის თვეში ქართველმა მუსიკოსებმა, როგორც ერთგვარი პროტესტი აგრესიაზე, თითქოსდა მთელი ძალა, ნიჭიერება, გემოვნება, პროფესიონალიზმი მოიკრიბეს და ერთი მეორეზე უკეთესი კონცერტები შესთავაზეს მსმენელს. კონცერტთა ძირითადი ნაწილი საქველმოქმედო იყო.

საშემოდგომო კონცერტების ციკლებიდან ერთ-ერთი გამორჩეული იყო საერთაშორისო ფესტივალი „შემოდგომის თბილისის“ მეთექვსმეტე სეზონი.

ჩემს მიერ ზემოთ მოყვანილ მოსაზრებას ფესტივალის ხელმძღვანელის, კომპოზიტორისა და დირიჟორის ვახტანგ კახიძის სიტყვებიც ეხმარება: „პირველ რიგში მთელმა მსოფლიომ უნდა დაინახოს, რომ შექმნილი რთული ვითარების მიუხედავად, ქართული საზოგადოება სულით არ დაცემულა, პირიქით, გაერთიანდა და გაათმაგებული ენერგიით გააგრძელებს ქვეყნის შენებასა და განვითარებას. მუსიკის დიდი ძალა სწორედ იმაშია, რომ უნარი შესწევს ნებისმიერი განწყობის გადმოცემისა, ამიტომაც იმედს გამოვთქვამთ, რომ ეს საღამოები ცოტათი მაინც შეამსუბუქებს ქართული საზოგადოების განწყობას და მუსიკა კიდევ ერთხელ შეძლებს სულიერი იარების მოშუშებას“.

მუსიკა

სუთივე კონცერტი, ჩატარებული ფესტივალის ფარგლებში, როგორც წესი, მეტად საინტერესო და მრავალფეროვანი პროგრამით გამოირჩეოდა: მოცარტი, როსინი, შოპენი, რახმანინოვი, რაველი, მუსორგსკი, ელგარი, რიჰარდ შტრაუსი, ბარდანაშვილი. მაგრამ მთავარია ის, რომ თითოეული კონცერტი მაღალი პროფესიული და მხატვრული დონის იყო, რასაც მსმენელის ადეკვატური რეაქცია მოჰყვა კიდეც — მსმენელები ერთსულოვნად საუბრობდნენ კონცერტების დაუვინყარ შთაბეჭდილებებზე.

მე, სამწუხაროდ, მხოლოდ პირველ კონცერტზე დასწრების შესაძლებლობა მომეცა. შთაბეჭდილება ისე ძლიერი იყო, რომ იმთავითვე სურვილი გამიჩნდა ემოციები კვლავ გადამეტანა, მაგრამ ამაოდ. ქართველი მუსიკისმცოდნეებისათვის კონცერტებზე დასწრებაცა და პუბლიკაციის გამოქვეყნებაც პრობლემაა და მე არ ვარ ერთადერთი, ვისაც გული დასწყდა, რომ სექტემბრის კონცერტები ისტორიის კუთვნილება ისე გახდა, სათანადოდ რომ არ აისახა პრესაში. მაქსიმუმ, რაც ჩვენ პერიოდიკაში შეიძლება დაიბეჭდოს, ესაა ჩატარებულ კონცერტებზე მშრალი ინფორმაცია, რაშიც ნაკლებად ვლინდება ხარისხი, დონე თუ მნიშვნელობა ამა თუ იმ კონცერტისა.

კონცერტების პროგრამა, ალბათ, ბევრად ადრე იყო შედგენილი, მაგრამ ფესტივალის „შემოდგომის თბილისი“ მეთექვსმეტე სეზონის შოპენის №2 კონცერტით გახსნა თითქოსდა არ იყო შემთხვევითი. შოპენი ხომ ის კომპოზიტორია, რომლის მთელი შემოქმედება გაყდენილია სამშობლოს თემით — ტკივილი და სევდა მშობლიური ქვეყნის ბედზე მის ყველა ნაწარმოებში იგრძნობა და ამ მხრივ, არც №2 კონცერტია გამონაკლისი. პოლონეთიც, კომპოზიტორის პატარა სამშობლო, ხომ საუკუნეების მანძილზე იმავე იმპერიას ებრძოდა, აგერ უკვე XX საუკუნის გარიჟრაჟზე, საქართველოს რომ დაუპირისპირდა...

განგების ნება იყო უთუოდ ისიც, რომ ვახტანგ კახიძემ ამ ნაწარმოების შესრულება ჯერ კიდევ დამწყებ პიანისტს, თბილისის ცენტრალური სამუსიკო გიმნაზიის მოსწავლეს ცოტნე ცოცხალაშვილს მიანდო. საკონცერტო პროგრამა მიზეზთა გამო მოულოდნელად შეიცვალა და ცოტნეს სულ ორიოდ კვირაში მოუხდა ურთულესი ნაწარმოების მომზადება. დამწყები პიანისტისთვის ეს ერთგვარი ფსიქოლოგიური ბარიერიც იყო, ბუნებრივია.

ცოტნე ცოცხალაშვილი, ჯერ კიდევ სულ პატარა

12-13 წლისა იყო, როდესაც პირველად სპიკაკოვის საერთაშორისო ფესტივალის „მოსკოვი ხედება მეგობრებს“ შესარჩევ ტურში მოვისმინე. არ გამკვირვებია, რომ პედაგოგ ვეკა სვანიძის მოსწავლის პროგრამა არ იყო აგებული ბრავურულ, ეფექტურ, ტექნიკურად რთულ ნაწარმოებებზე, ვინაიდან ის არასდროს ცდილობს ვირტუოზობის, ეფექტურობის საფარქვეშ ხარვეზების „მიჩქმალვას“ და ყოველთვის მაღალ მუსიკალურ მოთხოვნებს უყენებს თავის მოსწავლეებს, მაგრამ მე გამოაცა ამ პატარა შემსრულებლის უნარმა ჩასწვდომოდა ბახის ურთულესი პოლიფონიური სამყაროს სიღრმეებს, გამოაცა მისი სმენის სიფაქიზემ, პატარა პიანისტი საოცრად გრძნობდა და მიჰყვებოდა პოლიფონიური ხაზების ყოველ ნიუანსს, გრძნობდა იმას, რაში წვდომის მცდელობაც კი ნაადრევია ამ ასაკის ბავშვისათვის. როგორც გენიალური ჩეხი მწერალი მილან კუნდერა წერს: „განვლო რა ერთხელ მივიწყების უდაბნო, ბახის მუსიკა, კვლავინდებურად თავის სახეს ნაწილობრივ მალავს ვუაღიით -ო“. თუნდაც მცდელობა ამ ვუაღის შილმა ხედვისა, უკვე უჩვეულოდ მეჩვენა ესოდენ ნორჩი ასაკისათვის. მოგვიანებით მოვისმინე მის მიერ შესრულებული შოპენის ფა მინორული ფანტაზია, რომლის ურთულესი სტრუქტურისა და შინაარსის დაძლევა დიდი შემსრულებლებისთვისაც კი არაა იოლი. ბუნებრივია, აქ ტექნიკურ მხარეს არ ვგულისხმობ, ვინაიდან დღეს „აკრობატიზმამდე“ მისული ტექნიკურობაც აღარაა გასაკვირი, ხოლო ის, რაც ცოტნე ცოცხალაშვილის შესრულებაში გამოსჭვივის — მუსიკალობა, ლირიზმი, მრავალპლანიან მუსიკალურ შინაარსში წვდომის უნარი, თითოეული ბგერის მხატვრული ფასეულობის შეგრძნება და მისი შინაარსობრივი დატვირთვა, ეს მართლაც იშვიათი მონაცემია. ამიტომაც, ბუნებრივია, რომ ჯერ კიდევ სამუსიკო გიმნაზიის მოსწავლემ მიაღწია კიდეც წარმატებებს: იგი ნოდარ გაბუნიას სახელობის პიანისტთა ეროვნული კონკურსის პრიზიორი და დიპლომანტი (2002), ეროვნულ კონკურსზე კი მესამე პრემიის ლაურეატი (2006); 2003-2004წ. „რუსული საშემსრულებლო ხელოვნების“ სტიპენდიანტი გახდა; 2005 წელს თბილისის ახალგაზრდა პიანისტთა საერთაშორისო კონკურსზე მან მოიპოვა პრიზი და კულტურის სამინისტროს სპეციალური პრიზი „კლასიკური ნაწარმოების საუკეთესო შემსრულებლის“. 2008 წელს ცოტნე ცოცხალაშვილმა მონაწილეობა მიიღო

ცოტნე ცოცხალაშვილი

ვილნიუსსა და კაუნასში გამართულ საქველმოქმედო კონცერტებში, მასტერ-კლასები გაიარა მიუნჰენში პროფ. ჰანს-იურგ შტრებთან და მონანილობა მიიღო იქ გამართულ კონცერტში.

ცოტნე ცოცხალაშვილი მსმენელის წინაშე ამჯერად შოპენის №2 კონცერტით წარსდგა. ესაა შემსრულებლის ტიპი, რომელიც, პირობითად, თუ ვიტყვი, უფრო ინტროვერტულია, ვიდრე ექსტრავერტული. მისი ხედვა მიმართულია არა მუსიკის გარეგანი მახასიათებლებისაკენ, არამედ მის მიღმა არსებული აზრისკენ, ანუ არსისკენ. ამიტომაც, ჩემი აზრით, მისი სტიქია უფრო პოლიფონიური და ლირიკულ-კამერული სამყაროა. შოპენის №2 კონცერტის შესრულებისას, სადაც 20 წლის კომპოზიტორის „პიროვნული მე“ და ლირიზმი ყველაზე მეტად იჩენს თავს, იქ 17 წლის ცოტნეს შესრულებაც უფრო მეტად იყო გამორჩეული...

ცოტნე ცოცხალაშვილი, ჩემი აზრით, ღვთით მომადლებული ნიჭის მქონე დამწყები პიანისტია, რომელსაც უდავოდ სჭირდება ხელშეწყობა და ფინანსური მხარდაჭერა, მით უფრო, რომ მას უკვე საინტერესო შემოთავაზებები და პერსპექტივები აქვს. ცოტნე ცოცხალაშვილი დღეს უკვე ამერიკაშია, ბოსტონის „New England Conservatory“-ში მან გაიარა მეორე ტური, ცოცხალი შესრულებით და ჟიურის უმაღლესი შეფასებაც მიიღო. იგი სექტემბრიდან სწავლას შეუდგება კონსერვატორიაში, სადაც ქართული პიანისტური სკოლის ისეთი ბრწყინვალე წარმომადგენელი მოღვაწეობს, როგორცაა ალექსანდრე კორსანტია. ვულოცავ ცოტნეს ამ გამარჯვებას და ჩემის მხრივ დავამატებდი, რომ ასეთ ნიჭიერ ახალგაზრდა პიანისტს მხარში უნდა ამოუდგეს სახელმწიფოცა და ჩვენი ბიზნესის წარმომადგენლებიც. მათი მხრიდან ეს იქნება ინვესტიცია, რომლისგანაც „მოგება“ ბევრად აღემატება ყველა მატერიალურ დოვლათს! თუმცა არ შეიძლება არ აღინიშნოს ნანა და ვიქტორ გელოვანების თანადგომა ნიჭიერი ყმანვილისადმი, რისთვისაც დიდი მადლობა ამ მეცენატ ადამიანებს.

რაც შეეხება ვახტანგ კახიძეს და მისი ბოლო წლების მოღვაწეობას, ვფიქრობ, ეს სათანადოდ არაა შეფასებული. ამ წერილის ფარგლებში ძნელია სრულფასოვნად მოვიცვათ ამ მუსიკოსის მოღვაწეობა. საზოგადოებას ინერცია სჩვევია და ჩვენი, ჩვენ შეფასებებში, ნაწილობრივ მაინც, ინერციით მისი მამის, ჯანსუღ კახიძის ჩრდილში აღვიქვამთ ხოლმე მას, არადა ვახტანგ კახიძე სრულიად დამოუკიდებელი, ინდივიდუალური ხელწერის მქონე შემოქმედია. იგი ყოველთვის საინტერესო პროგრამასა და ორიგინალურ ინტერპრეტაციას სთავაზობს მსმენელს, რაც მთავარია, მისი ორკესტრის ჟღერადობა დღითიდღე სრულყოფილი და დახვეწილი ხდება, ყოველ ჯერზე პროფესიონალიზმის ახალ ხარისხს წარმოაჩენს. ამჯერადაც ასე იყო.

კონცერტის II განყოფილებაში, საქართველოში პირველად, შესრულდა ჩვენში ნაკლებად ცნობილი, თუმცა პერსელის შემდეგ ინგლისის უდიდეს კომპოზიტორად აღიარებული ედვარდ ელგარის საორკესტრო ვარიაციები „ენიგმა“, ნაწარმოები - „გამოცანა“, რომლის თითოეული ვარიაცია კომპოზიტორის რომელიმე ახლობელ ადამიანს ან მათთან დაკავშირებულ კონკრეტულ ინციდენტს უკავშირდება. თუმცა, ეს არაა პორტრეტები და არც სათაური „გამოცანა“ უკავშირდება იმ სახეებს, ვისაც ეძღვნება თითოეული ვარიაცია. ნაწარმოებში წამყვანი თემის გარდა, რომელიც საფუძვლად უდევს ვარიაციებს და მისი შექმნის იდეას, „დაშიფრულია“ აგრეთვე მთავარი თემა. ამ თემაზე კომპოზიტორი ამბობდა: „იგი

არსად არ ჩნდება, როგორც თანამედროვე დრამებში — თანამედროვე გმირი არასდროს არ გამოდის სცენაზე“. ფიქრობენ, რომ ეს უხილავი „სხვა თემა“, რომელიც „ტარდება, მაგრამ არ იკვრება“ არის ის, რაც ვარიაციების პერსონებს აერთიანებდათ — სიყვარული, მეგობრობა, თუმცა თვით კომპოზიტორს ამის თაობაზე ზუსტი განმარტება არსდროს მიუცია.

საიდუმლოებით მოცულ ამ არაჩვეულებრივ ნაწარმოებში, ვახტანგ კახიძემ, როგორც ინტერპრეტატორმა, ვფიქრობ, თავისი სათქმელიც „დაშიფრულად“ ჩადო. ეს, ალბათ ყველაზე ახლოს იდგა პარტიტურის ბოლოს კომპოზიტორის მიერ მიწერილ ალორძინების ეპოქის პოეტის ტორკვატო ტასოს სიტყვებთან: „მგზნებარედ მსურს, ცოტას ვიმედოვნებ, არაფერს ვითხოვ“. შესაძლოა ვცდები, მაგრამ ვახტანგ კახიძის პიროვნულსა და შემოქმედებით პორტრეტთან ეს სიტყვები უფრო მახლობლად მეჩვენება.

ვახტანგ კახიძემ „ენიგმას“ შესრულებაში ადამიანურ განცდათა და განწყობილებათა მთელი გამა შემოგვთავაზა — რომანტიკული, ლირიზმით გამსჭვალული, პირველი ვარიაციით დაწყებული, ენერგიულ, მაჟორულ ფინალამდე. ნაწარმოების მდიდარი დინამიური თუ ტემბრული პალიტრა სრულფასოვნად იქნა წარმოჩენილი — გამოირჩეოდა არა მხოლოდ სიმებიან საკრავთა სოლოები, არამედ ხის ჩასაბერებიც, რაც ხშირად ქართულ ორკესტრებში პრობლემატურია. არაჩვეულებრივმა, განონასწორებულმა და თანაბარმა საორკესტრო პიანომ თუ პიანისიმომ, რაც მოგვსვენებთ, არცთუ იოლი მისაღწევია, თავად ვახტანგ კახიძის სიმღერა გამახსენა, სრულიად შემთხვევით რომ მოვისმინე ათეული წლის წინ ერთერთი სპექტაკლის რეპეტიციისას. ეს არ იყო სიმღერა, ეს იყო უჩვეულოდ გულშიჩამწვდომი, ფაქიზი, თითქოსდა შორეთიდან მომავალი, დახვეწილი მუსიკალური ინტონირება პიანისიმოზე, მთელ სივრცეს რომ ავსებდა და რომელსაც „მჟღერ სიჩუმეს“ ვუნოდებდი. ჩემი აზრით, სწორედ ასეთ ფაქიზ და დახვეწილ ნიუანსირებას მიაღწია დირიჟორმა ამ ნაწარმოების შესრულებისას. აღარაფერს ვამბობ ვარიაციების დრამატურგიულ მთლიანობასა და მონოლითურობაზე, რომელშიც კლასიკოსთა ციტატებიც კი ისე ორგანულად იყო შერწყმული, რომ მთლიანი მუსიკალური ქსოვილიდან ძნელად გამოარჩევდით. დირიჟორმა ვახტანგ კახიძემ მთელი სიგრძე-სიგანით გვაგრძნობინა, რომ ელგარს შემთხვევით არ უწოდებენ „რომანტიკული მუსიკის მეფეს“, „რომანტიზმის რაინდს“... ვფიქრობ, ვახტანგ კახიძის შემოქმედებითი სახისათვის ელგარისეული რომანტიკულ-პოეტური სამყარო განსაკუთრებით მახლობელია, რაც იგრძნობოდა კიდევ მის შესრულებაში.

ვბრუნდებოდი კონცერტიდან და დადებითი ემოციების მიუხედავად მახსენდებოდა საშინელი და ბნელით მოცული 90-იანი წლები, როდესაც ჯანსუღ კახიძემ საფუძველი ჩაუყარა ამ ფესტივალს... ჩაბნელებული თბილისი, გაჭირვება, უტრანსპორტობა, გაყინული დარბაზი და ... ღვთაებრივი მუსიკა, რომელიც ორიოდ საათით გვაგვიწყებდა იმ გაუსაძლის, შავ-ბნელ რეალობას და თან იმედის ნაპერწკალს გვისახავდა გულში.

დღეს, კვლავ საშინელი რეალობა, ომის საშიშროება კვლავ დასტრიალებს საქართველოს და... ისევ იმედის ნაპერწკალი ... ერი, რომელსაც შეუძლია გაჭირვების ჟამსაც კი მუსიკის მორევში თავდავიწყებით ასე გადაეშვას, ერი, რომელსაც შეუძლია ნებისმიერ საშიშროებას ესთეტიკური კატეგორიებით დაუპირისპირდეს და შეებრძოლოს, რომელსაც ასეთი შემოქმედნი ჰყავს და ასეთი მომავალი თაობა ეზრდება — არ შეიძლება გადაშენდეს!

კამერული საშემსრულებლო ხელოვნების პრობლემები ფესტივალის ბუქზე

კამერული მუსიკა ჩვენს ქვეყანაში არცთუ ისე პოპულარულია, მაგრამ, საბედნიეროდ, უკვე, არის შესაძლებელი სერიოზული ძვრები მისი აღორძინებისათვის. ჩვენ დიდი პოტენციალი გვაქვს ამ სფეროში. საკმარისია მაგალითად მოვიყვანოთ მე-20 საუკუნის გამოჩენილი ქართველი კომპოზიტორისა და ცნობილი ვიოლონჩელის სულხან ცინცაძის შემოქმედება, რომელიც ქართული კამერულ-ინსტრუმენტული მუსიკის მწვერვალს წარმოადგენს, კერძოდ კი მისი მთავარი სფერო - საკვარტეტო ჟანრი. სწორედ სულხან ცინცაძის სახელობის გახლდათ კონკურსი, რომლის საფუძველზეც დაარსდა კამერული ანსამბლების ფესტივალი.

კამერული მუსიკირების განვითარება-პოპულარიზაციისათვის აუცილებელია სხვადასხვა პროფესიული ანსამბლის ჩამოყალიბება, რაც შეუძლებელი იქნება, თუ პირველ რიგში არ აღიზარდნენ პროფესიონალი ანსამბლისტები.

ქართული კამერული საშემსრულებლო ხელოვნების განვითარების საქმეში განსაკუთრებული ადგილი უკავია სულხან ცინცაძის სახელობის სახელმწიფო კვარტეტს, რომლის წევრები კონსტანტინე ვარდელი (ვიოლინო), თამაზ ბათიაშვილი (ვიოლინო), ნოდარ ჟვანია (ალტი) და ოთარ ჩუბინიშვილი (ვიოლონჩელი) აქტიურ საკონცერტო და პედაგოგიურ მოღვაწეობას ეწევიან მრავალი წლის მანძილზე. მათ დიდი წვლილი მიუძღვით, კამერული ანსამბლების ფესტივალის დაარსებაშიც.

კამერული ანსამბლების მესამე ფესტივალი გაიმართა თბილისში 2008 წლის 1 - 5 ნოემბერს. ფესტივალის პროგრამა მეტად მრავალფეროვანი იყო. პირველი კონცერტი, რომელშიც სახელმწიფო კვარტეტი მონაწილეობდა, მიეძღვნა აგვისტოს მოვლენების შედეგად დაღუპულთა ხსოვნას. მეორე კონცერტში მონაწილეობდნენ საზღვარგარეთ მოღვაწე ახალგაზრდა ქართველი მუსიკოსები: ნატო გაბუნია (ვიოლინო) და ნინო გვეტაძე (ფორტეპიანო). კონცერტი მიეძღვნა გამოჩენილი კომპოზიტორის, პიანისტისა და პედაგოგის ნოდარ გაბუნიას 75 წლისთავს. 3 ნოემბერს გამართულ კონცერტში მონაწილეობდნენ თბილისის სახელმწიფო კონსერვატორიის სტუდენტები. წარმოდგენილი იყო როგორც დუეტები, ისე ტრიოები და სიმებიანი კვარტეტი. 4 ნოემბერს ჩატარებული კონცერტი მიეძღვნა ცნობილი ვიოლონჩელისტის პროფესორ თამაზ გომელაურის ხსოვნას. მასში მონაწილეობდნენ სახელმწიფო კვარტეტი და პიანისტი ნინო გვეტაძე. ფესტივალი საზეიმოდ დაიხურა 5 ნოემბერს. გამორჩეული იყო ამ კონცერტის პროგრამა.

იმისათვის, რომ გააცნოთ ფესტივალის დაარსების ისტორია, მნიშვნელობა და სამომავლო გეგმები, გთავაზობთ ინტერვიუებს ფესტივალის სულისჩამდგმელებთან ქალბატონ მანანა ახმეტელთან (მუსიკალური საზიოგადობის თავმჯდომარე) და ბატონ ოთარ ჩუბინიშვილთან (თბილისის სახელმწიფო კონსერვატორიის სიმებიანი კვარტეტისა და კამერული ანსამბლების კათედრის გამგე).

თ.ბ.: ქ-ნო მანანა, როგორია ფესტივალის დაარსების ისტორია, საიდან გაჩნდა ეს იდეა და რა სირთულეები შეგხვდათ მისი განხორციელებისას?

მ.ა.: რატომღაც ისე მოხდა, რომ კამერული ანს-

ამბლური შემსრულებლობა ჩვენთან სათანადოდ ვერ განვითარდა. ერთადერთი კოლექტივი, რომელიც გამოჩენილი წარმოადგენს, სულხან ცინცაძის სახელობის სახელმწიფო სიმებიანი კვარტეტია. ამ ფორმას ჩვენთან განვითარების საკმაოდ ხანგრძლივი ისტორია აქვს. ახლანდელი შემადგენლობა, ჩვენი საუკეთესო კოლექტივია და ათეული წლების მანძილზე ახარებს მსმენელთ არა მარტო ჩვენს ქვეყანაში, არამედ საზღვარგარეთაც. ანსამბლური შემსრულებლობის დანარჩენმა ფორმებმა სამწუხაროდ ვერ დაიმკვიდრა ადგილი ჩვენს საკონცერტო ცხოვრებაში და მხოლოდ ეპიზოდურად გამოჩნდება ხოლმე. სწორედ ამან მაფიქრებინა, რომ რაღაცნაირად უნდა მოგვედინა ანსამბლური მუსიკირების სტიმილირება და თავდაპირველად განვიზრახე, დამეარსებინა კამერული ანსამბლების კონკურსი და მისთვის ჩვენი დიდი კომპოზიტორის, საკვარტეტო ხელოვნების დიდოსტატის, სულხან ცინცაძის სახელი მიმენიჭებინა. პირველი კონკურსი გაიმართა 2000 წელს და არ შემოიქცა დიდი მადლიერების გრძობით არ მოვიხსენიო ბატონი ბორის ჭიაურელი, რომელიც ხელმძღვანელობდა კამერული ანსამბლების კათედრას ათეული წლების მანძილზე. მისი დიდი დახმარებითა და თავდადებული მუშაობის შედეგად კონკურსი წარმატებით ჩატარდა, მაგრამ მაშინვე გამოვლინდა გარკვეული სირთულეები. პირველ რიგში ის, რომ ინსტრუმენტალისტების ნაკლებობას განვიცდით. მოგესხნებათ, ძალიან დიდ პრობლემას წარმოადგენს ჩელისტების დეფიციტი. თანდათან ამ პრობლემამ კიდევ უფრო მეტად იჩინა თავი. სამი წლის შემდეგ მეორე კონკურსიც ჩავატარეთ. იმ დროისთვის ბატონი ბორისი აღარ იყო ცოცხალი და კათედრას ჩვენი გამოჩენილი ჩელისტი ოთარ ჩუბინიშვილი ჩაუდგა სათავეში. სხვათა შორის, ამ კონკურსს წინასთან შედარებით ნაკლები წარმატება ჰქონდა, თუმცა, მიუხედავად ამისა, მაინც გამოჩნდნენ ნიჭიერი ანსამბლისტები. გამოვლინდა, რომ თუ ამ უანრს ექნება ხელშეწყობა, შეიძლება პრობლემა გადაწყდეს და გარკვეულ შედეგებს მივაღწიოთ. მესამე კონკურსი, რომელიც 2006 წელს უნდა ჩატარებულიყო, ჩაიშალა. სახსრები ნაშოვნი იყო, რაც ადვილი არ არის, მაგრამ აღმოვჩნდით ფაქტის წინაშე, რომ კონკურსში მონაწილეობის მსურველები არ გამოჩნდნენ. ამის მიზეზებიც შესასწავლია. აქ ისევ ჩელოს პრობლემა დგას, ასევე ალტის პრობლემაც. მთავარი კი ის არის, რომ თვითონ ახალგაზრდა შემსრულებლებს ერთმანეთთან დაკვირისა და ერთობლივი მუსიკირების არათუ კულტურა, არამედ მოთხოვნილებაც არ აქვთ. ანსამბლები თვითონ უნდა ყალიბდებოდეს და ანსამბლისტები თვითონ უნდა პოულობდნენ ერთმანეთს. ამის მოთხოვნილება კონკურსებმა, როგორც ჩანს, ვერ გააჩინა. ამიტომ გადავწყვიტეთ კონკურსი ფესტივალის შეგვეცვალა, სადაც საკონკურსო პროგრამის ჩარჩოები აღარ იქნება, არც ასაკით ხარ შეზღუდული, ყველას შეუძლია მიიღოს მონაწილეობა. თქვენ წარმოიდგინეთ, ძალიან გაამართლა ამ გადამწყვეტილებამ. პირველივე ფესტივალი ძალიან მაღალ დონეზე ჩატარდა. მოვიწვიეთ გამოჩენილი ქართველი მევიოლინე ქალბატონი მარინე იაშვილი. იმედია, რომ ფესტივალი ტრადიციული გახდება.

თ.ბ.: ბატონო ოთარ, რის მიხედვით შეირჩა ნლევანდელი ფესტივალის პროგრამა? რამდენადაც ჩემთვის ცნობილია, სხვადასხვა მიზეზების გამო იყო გარკვეული ცვლილებები.

ო.ჩ.: ამისათვის სპეციალური პროგრამა არ არის ვცდილობთ ფესტივალის ფარგლებში შესრულდეს ნაწარმოებები, რომლებიც ან არ შესრულებულა საქართველოში, ან იშვიათად სრულდება. მაგალითად, მესიანის კვარტეტი, ბრამსის კვინტეტი (პირველი შესრულება საქართველოში). გვინდოდა ბეთჰოვენის გენიალური ნაწარმოების - სეპტეტის დაკვრა (ვიოლინო, ალტი, ჩელო, კონტრაბასი, ვალტორნა, კლარნეტი, ფაგოტი), მაგრამ ვერ შევასრულეთ, რადგან არ მოხერხდა შემსრულებელთა ჩამოყვანა. შემდეგი ფესტივალისთვისაც არის უკვე რალაც გეგმები პროგრამასთან დაკავშირებით. შემთხვევით მოვისმინე რადიოში შოსტაკოვიჩის ექვსი პოემა მეცო-სოპრანოსა და კლარნეტისათვის - გენიალური ნაწარმოები. დიდი გარჯით ნოტებიც ვიშოვნეთ გერმანიაში და იმედი, რომ შესრულდება. გვინდა გადასარევი მეცო-სოპრანოს ქეთევან ქემოკლიძის ჩამოყვანა. ძალიან მინდა აგრეთვე, რომ შესრულდეს ბრამსის ორი სიმღერა ვოკალის, ალტისა და ფორტეპიანოსათვის. ისევ და ისევ მთავარ პრობლემად დაფინანსების უქონლობა რჩება.

ფესტივალზე ბევრი მონაწილე უნდა იყოს. უფრო მეტიც, მონაწილენი ყოველწლიურად უნდა იცვლებოდნენ. ამ მხრივ ჯერჯერობით, სამწუხაროდ, სავალალო მდგომარეობაა.

ძალიან ვისურვებდი, რომ შევძლოთ ჩვენი დიდი კომპოზიტორის სულხან ცინცაძის სახელობის სიმებიანი კვარტეტების კონკურსის ორგანიზება და მისი ჩატარება საერთაშორისო მასშტაბით, დასაწყისისთვის ამიერკავკასიის ქვეყნების მონაწილეობით.

თ.ბ.: ქ-ნო მანანა, იგეგმება თუ არა სულხან ცინცაძის სახელობის კამერული ანსამბლების კონკურსის აღდგენა?

მ.ა.: ალბათ, ჯერ არა. ამის პირობები ნამდვილად არ არის. სპეციალობის პედაგოგები ზრუნავენ თავიანთი მონაფეხების ზრდასა და მიღწევებზე და, მე მგონი, თვლიან, რომ ასეთი საკონკურსო საანსამბლო პროგრამების მომზადება გარკვეულწილად სპეციალობაში მუშაობის დროს ართმევს. აქ სპეციალობისა და ანსამბლის პედაგოგების ორმხრივი დაინტერესება უნდა იყოს. მართალია, სპეციალობა პირველ პლანზეა, მაგრამ საანსამბლო ხელოვნება უმაღლესი რანგის არის და მხოლოდ ხელს შეუწყობს მუსიკოსის ჩამოყალიბებას.

თ.ბ.: ალბათ, იცით, რომ კონსერვატორიაში ძალიან შემცირდა სიმებიანი კვარტეტისა და კამერული ანსამბლების სწავლების საათები. რა აზრის ბრძანდებით ამაზე?

მ.ა.: მიმაჩნია, რომ საერთოდ მუსიკალურ დისციპლინებს შორის, პრიორიტეტულობის მომენტი არ უნდა არსებობდეს, იმიტომ, რომ სხვა ყველა მუსიკალური დისციპლინა ხელს უწყობს, რომ ადამიანი უფრო ღრმად ჩაწვდეს თავისი სპეციალობის სპეციფიკას. მითუმეტეს ანსამბლური მუსიკირება მუსიკალური აზროვნების უმაღლესი გამოვლინებაა, გარდა ამისა, შექმნილია უმდიდრესი ლიტერატურა. მე მგონი, არც ერთ სხვა სპეციალობაში არ არის დანერგილი ასეთი რაოდენობის ასეთი გენიალური მუსიკა. ჩვენს ფესტივალებზე ახმოვანდა სხვადასხვა ეპოქის კომპოზიტორთა მუსიკა, რომელიც აქ არასოდეს შესრულებულა. მაშასადამე, არ მგონია, რომ საათების შემცირება ამ დარგში მიზანშეწონილი იყოს. ჩვენი ქართული ფსიქოლოგიაც განაპირობებს, ალბათ, რომ ყველას სოლისტობა უნდა და, სამწუხაროდ, ფიქრობენ, რომ ანსამბლში დაკვრა არ არის ურესტიჟული. არადა, თუ ანსამბლში არ დაუკრავ, ორკესტრშიც გაგიჭირდება

დაკვრა. ყველაფერი დაკავშირებულია ერთმანეთთან.

თ.ბ.: ბატონო ოთარ, რამდენადაც ვიცი, ნლევანდელი ფესტივალის სიახლე იყო კონცერტი, რომელშიც კონსერვატორიის სტუდენტები იღებდნენ მონაწილეობას. იქცევა თუ არა ეს ტრადიციად და რა სიახლეებს უნდა ველოდოთ მომავალში.

ო.ჩ.: სტუდენტების ფესტივალში ჩართვის იდეა გაჩნდა იმიტომ, რომ მათაც ჰქონდეთ ინტერესი, სტიმული, ალბათ, საუკეთესო სტუდენტები ყოველ წელს მიიღებენ ფესტივალში მონაწილეობას. თან მათთან ადვილია კონტაქტი, რადგან ისინი ერთუბიასტები არიან და არ თხოულობენ ჰონორარს. თუმცა, რომ იყოს დაფინანსება, სიამოვნებით გადავუხდიდით. ეს საჭიროა, აუცილებელია. საზღვარგარეთ გამორიცხულია ჰონორარის გარეშე რამის გაკეთება, ჩვენში კი, სამწუხაროდ, კომუნისტური დროიდან მოდის მუქთად მუშაობა.

თ.ბ.: სომ არ იგეგმება ფესტივალის მასშტაბების გაზრდა, კამერული მუსიკის კონცერტების ჩატარება საქართველოს სხვადასხვა კუთხეში, უცხოელი მუსიკოსების ჩამოყვანა და ფესტივალის ფარგლებში მასტერკლასების ჩატარება?

ო.ჩ.: გვინდა ბევრი მუსიკოსის ჩამოყვანა საზღვარგარეთიდან, მაგრამ დაფინანსების უქონლობის გამო ეს ვერ ხერხდება. ჩამოსვლის სურვილი ძალიან ბევრს აქვს. გვინდა, მაგალითად, გენიალური მევიოლინე ლიზა ბათიაშვილისა და მისი მეუღლის არაჩვეულებრივი ჰობოისტის - ლელიუს, ასევე ხატია ბუნიათიშვილის (ფორტეპიანო), გიორგი ხარაძის (ჩელო) მოწვევა, მაგალითად. ნლევანდელ ფესტივალზე, მხოლოდ ნინო გვეტაძის (ფორტეპიანო) ჩამოყვანა მოვახერხეთ. ძალიან გვინდოდა მისი მეუღლის ლევან ცხადაძის (ჰობოი) ჩამოყვანა, მაგრამ არ გამოვიდა. მასშტაბების გაზრდას რაც შეეხება, ძალიან გვინდა, მაგრამ ეს ყოველივე ისევ და ისევ ფინანსებს ემყარება, უცხოელებსაც ჩამოვიყვანდით დიდი სიამოვნებით, მაგრამ ამის საშუალება არ არის. მასტერკლასებს კი, ვინც ჩამოვა, ყველა ჩაატარებს ჩვენი პატივისცემით. სიამოვნებით მასწენდება

ელისო ვირსალაძის ფესტივალში თელავში, სადაც იგი პირადად ასრულებდა ნაწარმოებებს, ტარდებოდა მასტერკლასები, მონაწილეობას ეღებოდა მონაწილეობდნენ ისეთი დიდი მუსიკოსები, როგორცაა ნატალია გუტმანი, მისი ან გარდაცვლილი მეუღლე, გენოსი მევიოლინე კაგანი. უამრავ ფესტივალზე ვარ ნამყოფი, მაგრამ ეს ფესტივალი მართლაც გამოირჩეოდა თავისი მაღალი დონით. სამწუხაროდ, 90-იანი წლებიდან ქვეყანაში შექმნილი ვითარების გამო იგი ვეღარ ტარდება. უნდათ აღორძინება, მაგრამ ჯერჯერობით არ გამოდის. თუ გამოჩნდა სპონსორი, შეიძლება გაკეთდეს ფესტივალი საქართველოს ყველა კუთხეში.

თ.ბ.: ქ-ნო მანანა, აპირებთ თუ არა კვლავ ჩართოთ ფესტივალში მოზარდები?

მ.ა.: წინა ფესტივალზე ჭარბობდა არა კამერული ანსამბლები, არამედ სოლისტები აკომპანემენტით, ეს კი არ პასუხობს

ოთარ ჩხოშოვილი

სულხან ცინცაძის სახელობის სახელმწიფო კვარტეტი

ჩვენი ფესტივალის სპეციფიკას. მოსწავლეები უკრავდნენ ილუსტრატორებთან ერთად, ანუ ასაკობრივი ზღვარიც დარღვეული იყო. თუ ანსამბლების ციკლის ფორმები და ჟანრი დაცული იქნება, მაშინ სასურველია, რომ მოსწავლეებმაც მიიღონ მონაწილეობა. სხვათა შორის, ჩვენს კონკურსებშიც კონკურსგარეშე მონაწილეობდნენ ბავშვები. საანსამბლო მუსიციერების მოთხოვნილება ბავშვობიდან უნდა მოდიოდეს. ყველა ევროპულ ქვეყანაში, იგივე გერმანიაში, რომელიც ანსამბლური მუსიკის სამშობლოა, ეს მოდის პირდაპირ საოჯახო ტრადიციიდან. საკვირველია, რომ ჩვენი ხალხური მუსიკის მიხედვით ქართველები ანსამბლურად მოაზროვნე ხალხი ვართ, მრავალხმიანობა და ანსამბლურობა ჩვენს გენეტიკურ კოდში დევს. უცნაურია, რომ ეს ვერ გადმოვიდა ინსტრუმენტულ შემსრულებლობაში, თუმცა ამის პოტენციალი ნამდვილად არის, რასაც ადასტურებს მაღალ დონეზე გამართული კონცერტები. ჩვენი ფესტივალი მოწოდებულია, რომ ეს პოტენციალი განვითარდეს და ჩამოყალიბდეს ანსამბლისტი, როგორც პროფესია.

თ.ბ.: ვინ გეხმარებათ ფინანსურად?

მ.ა.: დაფინანსებისთვის დიდი მადლობა მინდა გამოვთქვა ფონდ ღია საზოგადოება საქართველოს და საქართველოს კულტურის, ძეგლთა დაცვისა და სპორტის სამინისტროს მიმართ. ასევე დიდი მადლობა კოსერვატორიის რექტორს, ქ-ნ მანანა დოიჯაშვილს, რომელიც უსასყიდლოდ გვითმობს დარბაზებს. ეს ფაქტიურად კონსერვატორიის ფესტივალზე არის. მართალია, დაფინანსება დიდი არ არის, მაგრამ ჩვენ მის ფარგლებში მაინც ვახერხებთ ფესტივალის ჩატარებას. ძალიან გვიშლის ხელს არასტაბილური მდგომარეობა. შარშან ნოემბრის მოვლენები დაემთხვა და საგანგებო მდგომარეობის გამოცხადების გამო მოგვიხდა ფესტივალის გადადება. წელსაც საომარი ვითარების გამო ბიუჯეტი მთლიანად ვეღარ მოგვცეს და გაგვინახვერეს. ამიტომაც მუსიკოსების მოწვევა და ჩამოყვანა ვერ მოხერხდა. ფესტივალს დიდი პერსპექტივები აქვს. მთავარია, ქვეყანაში პოლიტიკური სიტუაცია მოწესრიგდეს და სტაბილური გახდეს. არსებულ ვითარებაში კი დიდ დაფინანსებაზე ოცნებაც ძნელია.

ო.ჩ.: ძირითადად კულტურის სამინისტრო გვაფინანსებს, მაგრამ საერთოდ უნდა ითქვას, რომ სპონსორები არ ჩანან. სამწუხაროა, რომ ეს მუსიკა

არავის აინტერესებს, არ უყვართ. ტელევიზიითაც არაფერი შუქდება კლასიკურ მუსიკასთან დაკავშირებით. არ არის არანაირი გადაცემა. ავინყდებათ ის, რომ ხალხის კულტურა ამ მუსიკალური ხელოვნებით ყალიბდება, ეს არის ნამდვილი ხელოვნება. რამდენი კარგი მუსიკოსია წასული საზღვარგარეთ და მათ არაფერ არანაირ ყურადღებას არ აქცევს. არ იცნობენ, მაგალითად, გენიალურ ქართველ მევიოლინეს ლიზა ბათიაშვილს, რომელიც მსოფლიოს საუკეთესო მევიოლინეთა სუთეულში შედის. ძალიან ბევრი ტალანტია, რომელთა შესახებ არაფერი იცის ჩვენმა საზოგადოებამ. შუქდება მხოლოდ ესტრადის სიახლეები და მთელი დაფინანსებაც აქეთკენაა მიმართული. ჩვენ ძირითადად ენთუზიაზმით ვმოქმედებთ.

თ.ბ.: რა იგეგმება სამომავლოდ?

მ.ა.: გეგმები დიდი გვაქვს. ჩვენი ფესტივალი არ არის განკუთვნილი მხოლოდ მოსასმენად. მისი მიზანია ანსამბლური მუსიციერების ფორმების დანერგვა-დამკვიდრება და, რაც მთავარია, მომავალი ანსამბლისტების აღზრდა. გარდა ამისა, მიმანჩია, რომ უნდა გავაძლიეროთ ინტერესი სიმებიანი საკრავების, განსაკუთრებით, ჩელოს მიმართ. საუკეთესო ჩელისტისთვის უნდა დანესდეს პრემია ან პრიზი. დღეს ბატონ ოთარ ჩუბინიშვილს უხდება ფაქტიურად ყველა ანსამბლში დაკვრა, რაც ძალიან დიდი დატვირთვაა. მართალია, როცა იგი ზის პულტთან, ეს ახალგაზრდებისთვის დიდი სტიმული და სკოლაა, მაგრამ გვინდა ახალგაზრდა ჩელისტების მოზიდვა, რადგან თუ აღარ გვეყოლება ჩელისტები, კატასტროფამდე მივალთ. გვინდა ფესტივალის მასშტაბების გაზრდა. სამწუხაროდ, ჩვენთან არც კამერული ვოკალური მუსიკის მდგომარეობაა სახარბიელო, არადა ამ ჟანრშიც უდიდესი რეპერტუარია შექმნილი. გვინდა მომავალ წელს გავაკეთოთ კამერული ვოკალური მუსიკის საღამო. ახლა ჩვენ ბატონ ოთართან ერთად სწორედ ამ მიმართულებით ვფიქრობთ.

თ.ბ.: დიდ მადლობას მოვახსენებთ ქალბატონ მანანასა და ბატონ ოთარს საინტერესო საუბრისათვის. ვიმედოვნებ, რომ გამოჩნდებიან სპონსორები, ამ არაჩვეულებრივი და მეტად საჭირო ფესტივალის მასშტაბები კიდევ უფრო გაიზრდება, ფესტივალი მრავალი წლის მანძილზე იარსებებს და გაახარებს მსმენელს.

„მწვანე იტნჯა მთჯა. გასსიუთსნდემით“

„ბედნიერია ადამიანი, რომელსაც ხალხი შეიყვარებს“, ეს სიტყვები ეკუთვნის ქართული მუსიკის კლასიკოსს, მრავალი ჯილდოსა და პრემიის მფლობელს, ჭეშმარიტად სახალხო არტისტს ალექსი მაჭავარიანს, რომლის შემოქმედება დიდი ხანია შეიყვარა მსმენელმა.

მაჭავარიანის შემოქმედება, ისევე როგორც მისი ცხოვრება, სავსე იყო წარმატებებითა და ამავდროულად ურთულესი წინააღმდეგობებით. „ხალხის მტრის“ შვილის დამლასთან ერთად ადრევე შეიგრძნო შემოქმედებითი წარმატებების სიხარული და დამსახურებული აღიარება. მისმა მუსიკამ პირველმა გაარღვია საბჭოეთის რკინის ფარდა, მაგრამ რაოდენ პარადოქსულიც არ უნდა იყოს ეს, სიცოცხლის ბოლომდე ელოდა თავისი შეუსრულებელი ნაწარმოებების პრემიერებს სამშობლოში; არც ისე ბევრია სიცოცხლეშივე კლასიკოსად აღიარებული კომპოზიტორი, რომლის ათეულობით თხზულებას, მათ შორის სიმფონიებს, ოპერებს, ბალეტებს ასეთი ბედი ეწია.

ქართული ევროპეიზმის ტრადიციის გამგრძელებელი — ალექსი მაჭავარიანი რომანტიკული ბუნების ხელოვანია. ხშირად წერენ მისი მუსიკის შინაგანი შთაგონებისა და დიდი ვნებათაღელვის შესახებ, პოეტურ ბუნებასა და სიფაქიზებზე, შუქჩრდილების ნატიფ თამაშზე, მშვენიერების იდეალზე, ლირიკული და დრამატული სანწყისების ურთიერთქმედებაზე, რიტმის საოცარ ენერგეტიკაზე, ქართული ხორუმის ასიმეტრიული რიტმის ფართო გამოყენებაზე, ვარიაციული ტრანსფორმაციის მეთოდზე და ა.შ. ალბათ, ყოველივე ეს ერთად განაპირობებს იმას, რასაც მაჭავარიანის მუსიკალური სტილი ჰქვია.

ყოველ კომპოზიტორს აქვს ისეთი ქმნილება, რომელშიც მთელი სისავსითა და ცხოველყოფილებით ვლინდება ხელოვანის შემოქმედებითი პოტენცია, ინდივიდუალობა, ნოვატორობა. ა. მაჭავარიანის შემოქმედებაში ასეთ ნაწარმოებებს შეიძლება მივაკუთვნოთ მისი ბალეტი „ოტელო“ და სავიოლინო კონცერტი, რომანსები „ცისა ფერს“ და „სხვიო, მზეთამზის საზეო“, რომლებიც ქართული ეროვნული მუსიკალური ხელოვნების უმაღლეს მიღწევათა შორის მოიხსენიებიან.

მის შემოქმედებას ეხმაურებოდა მსოფლიო პრესა და აღმატებულ ხარისხში აფასებდნენ გამოჩენილი ადამიანები: **„ბრწყინვალე ნაწარმოებია, ბრწყინვალე მუსიკა... ბრწყინვალედ გაორკესტრებული ეს მუსიკა ნიჭიერების გამობრწყინება“**, - დიმიტრი შოსტაკოვიჩმა ეს სიტყვები 1958 წელს ბალეტ ოტელოს მოსმენისა და ნახვის შემდეგ თქვა. **„მთელი ქალაქი /ლენინგრადი/ მოვიდა „ოტელოს“ პრემიერაზე. იმ ატმოსფეროს გათვალისწინებით თუ ვიმსჯელებთ, რომელიც მეფობდა დარბაზში და სცენაზე, ეს იყო ნამდვილი „შალიაპინისეული“ სპექტაკლი. ამაში კი იგულისხმება, რომ ჩვენს შემდგომ თაობას ისევე შეუურდება ჩვენ „ოტელო“ რომ ვინილეთ, როგორც ჩვენ გვშურს იმათი, ვინც შალიაპინი ცოცხლად მოისმინა“** — წერდა ტატიანა ვეჩესლოვა.

მაშინ აღტაცებას იწვევდა ქართველი ხელოვანების მთელი დასი: მაჭავარიანი, ჭაბუკიანი, ვირსალაძე და

ალექსი მაჭავარიანი

დიმიტრიადი - მათ არაერთი გამოჩენილი ადამიანი და მაცურებელი ალაფრთოვანეს. და მაინც, ამ ბალეტში ყველაფერი მუსიკიდან იწყება. ბევრი ადამიანის მეხსიერებაში სწორედ ალექსი მაჭავარიანის ხატოვანი მუსიკის ძალით ჩაიბეჭდა ჭაბუკიანის საბალეტო ოსტატობა და სოლიკო ვირსალაძის მხატვრობა. ცხადია, შექსპირის გენიალურობაზე დაყრდნობით, ამ ბალეტმა არაერთი ქვეყნის მაცურებელი მონუსხა. ბევრს საუბრობდნენ, თუ როგორ შეძლო საბალეტო ჟანრმა შექსპირის ტრაგედიის ასე სრულფასოვნად განხორციელება. დღევანდელი გადასახედიდან, ძნელია ქართული მუსიკალური კულტურის ისტორიაში რომელიმე მოვლენის გახსენება, რომელსაც საზოგადოებაში მსგავსი რეზონანსი და აღიარება ჰქონდა; „ოტელო“ იდგმებოდა იაპონიაში, ფინეთში, რუმინეთში, უნგრეთში, საფრანგეთში, ჩეხეთში, გერმანიაში (ის იხილეს ბრატისლავაში, პრაღაში, მონტე-კარლოში, რიო დე-ჟანეიროში, ლოს-ანჯელესში, სანქტ-პეტერბურგში, ოდესაში, მოსკოვში, კუიბისევეში და სხვა ქალაქებში). მილანის ლა სკალას თეატრთან არსებულმა ხელოვნებათა გალარეა „ბრანდუემ“ „ოტელოს“ მუსიკისათვის ალექსი მაჭავარიანი დააჯილდოვა ოქროს მედლით /1974/; ყოფილი საბჭოთა კავშირის კომპოზიტორებიდან მსგავსი პატივი ხვდათ წილად პროკოფიევსა და შოსტაკოვიჩს.

„ოტელოს“ შემდეგ დიდი წარმატებით მიიღო რუსულმა საზოგადოებამ პეტერბურგში დადგმული ბალეტი „ვეფხისტყაოსანიც“. **„მრავალფეროვანია ალექსი მაჭავარიანის ვეფხისტყაოსნის მუსიკა, თანამედროვე - ქართული აქცენტებით. ეს გიგანტური ნეოკლასიკური მანქანაა ეგზოტიკური ფორმებით“**, წერდა უკვე საფრანგეთში 1988 წლის ლე ფიგარო .

სავიოლინო კონცერტის ასევე ტრიუმფალური წარმატების გამო, 1985 წელს, შექმნიდან 36 წლის შემდეგ იეჰუდი მენუხინი მას ასეთ შეფასებას აძლევდა: **„მაჭავარიანის სავიოლინო კონცერტი მშვენიერია — იგი შეიცავს ემოციას, პოეტურობას, ღრმა შთაგონებას, დამახასიათებელს ქართველი ხალხის ბუნებისათვის, რამაც ძალზე დიდი შთაბეჭდილება**

მუსიკა

მოახდინა ჩემზე. თავისი ლირიკული თვისებებით და მთლიანობაში, მუსიკა ძლიერ ინტელექტუალურ ზემოქმედებას ახდენს“. დავედო ოისტრახი კი წერდა, რომ „მაჭავარიანის სავიოლინო კონცერტი საუცხოო ნაწარმოებია, ამიტომაც არის ჩემს რეპერტუარში“.

მაჭავარიანის სიმფონიის მუსიკაზე ფრანგმა ქორეოგრაფმა ჟოზეფ რუსილიომ შექმნა ბალეტი „მეფე უნდა მოკვდეს“, რაზეც ფრანგულ პრესაში დაიბეჭდა, რომ „მაჭავარიანის ულამაზეს მუსიკაზე დადგმული ეს სპექტაკლი არის გრანდიოზული სილამაზის, ისეთი, როგორც ანტიკური ტრაგედია“, - ლა მარსელეზა, 1979 წელი.

მსგავსი ტექსტის ამოკითხვა ბევრგან შეგვიძლია. ისინი უამრავია. თუ გავიაზრებთ, რომელ წლებში და სად არის დაბეჭდილი, კიდევ ერთხელ სიამაყის გრძნობა გვაკვებს!

„ოტელოს“ პრემიერის შემდეგ

ანდრეის მახვიარ

ქართული მწერლობა არ არის განუხილველი მემუარული ლიტერატურით, მით უფრო მუსიკოსების. ახლახანს გამოცემული ალექსი მაჭავარიანის 450 გვერდიანი „ჩანაწერები უბის წიგნაკში“, სახელწოდებით „შემოქმედი და დრო“ ამ ბედნიერ გამონაკლისთან რიცხვს მიეკუთვნება. წიგნის შემდგენელი და შესანიშნავი ლიტერატურული ვერსიის ავტორია მანანა კორძია.

არ შემიძლია ჩემი აღტაცება არ გამოვხატო ამ წიგნის მიმართ, რომელიც წარმოადგენს მაჭავარიანის დღიურებს, რომელსაც ის 1959 წლიდან აწარმოებდა. ამ ჩანაწერებს წინ უსწრებს თემატურად შეკრული მოგონებები ბავშვობისა და ახალგაზრდობის პერიოდზე.

მსოფლიოს კულტურის ისტორიაში არ შექმნილა რაიმე მნიშვნელოვანი ისე, რომ იგი შემოქმედის შინაგანი სულის გამოძახილი არ ყოფილიყოს. ეს ჩანაწერები ნათლად წარმოგვიდგენს მაჭავარიანს პიროვნებას და მაჭავარიანს შემოქმედს დროსა და სივრცეში; დროს, პიროვნების თვალთ დანახულს; ადამიანს, რომელიც გულისტკივილით წერს: „დაპირებები. აი, ახლა შევალთ კომუნიზმში..... დაპირებები. მხოლოდ და მხოლოდ დაპირებები. აცევირო... ამ გაზაფხულზე გასხივოსნდებით. ნუ გეზინიათ, სულ მალე მწვანე იონჯა მოვა. გასხივოსნდებით. სად არის შენი მეობა, ადამიანო, სად არის შენი სიტყვის ძალა?“ .

ამ წიგნში წარმოჩინდება ალექსი მაჭავარიანი — ღირსეული პიროვნება, განსწავლული, ფართოდ მოაზროვნე ინტელიგენტი, რომლის შემოქმედება ბუნებრივი გამოვლენა იყო მისი ნიჭის, პროფესიული სრულყოფის, ზნეობის, კეთილშობილების, მოქა-

ლაქეობრივი შეგნების და თავისი ქვეყნის სიყვარულის. მის ბოლო ჩანაწერში „ანდერძის მაგიერ“ ვკითხულობთ „მე ვქმნიდი მუსიკას გულწრფელად, შეუბოჭავად, თავისუფლად, ვსწავლობდი, ვწრმობდი, ვიღწვოდი, ვზეიმობდი მთელ ჩემ ხალხთან ერთად, ჩემს სამშობლოში. და მე მივიღე სამაგიერო სიყვარული ხალხისა. დიდა ეს ჯილდო, ფასდაუდებელი. არ გეგონოთ სიმწარე არ მიგემია. ბევრი სიკვება და ტანჯვა დამტეხია თავს, მაგრამ დამვიწყებია და ამ სიბერის ჟამს მხოლოდ თქვენს მიერ გაღებული სიკეთე, სიბო და სიყვარული მასწენდება. ალბათ, ეს არის გულუბრყვილობა. ხოდა, ბედნიერი ვარ, რომ ბოლომდე შევინარჩუნე ეს თვისება, მისი წყალობით არ გაგებოროტდი, ალბათ. კიდევ, ღმერთის შეწევნა დამეხმარა და მუსიკა, რომელიც ჩემი სულის განუყოფელი ნაწილია. მიხარია, ძალიან მიხარია, რომ როცა დრო მოვა, ყველას მიმართ სიყვარულითა და პატივისცემით, უპირველეს ყოვლისა კი ჩემი სამშობლოს სიყვარულით აღსავსე დავტოვებ ამ მშვენიერ სამყაროს, რომელსაც სიცოცხლე ჰქვია. სიყვარულით, ა. მაჭავარიანი“

სანთელ-საკმეველი თავის გზას არ დაკარგავს

„სანთელ-საკმეველი თავის გზას არ დაკარგავს“, ხშირად იმეორდებდა მამა. მართლაც ასეა. ბედნიერი ვარ, რომ ოცდაათი წლის დაგვიანებით, მაგრამ მაინც ვიდრიფორე სუიტა „ჰამლეტიდან“, ხოლო თვრამეტი წლის დაგვიანებით მეშვიდე სიმფონია „გელათი“ — წერდა 5 წლის წინ კომპოზიტორის ვაჟი — ცნობილი დირიჟორი ვახტანგ მაჭავარიანი.

წელს ნოემბერში, ვახტანგ მაჭავარიანის თაოსნობით, ალექსი მაჭავარიანის დაბადებიდან 95 წლისადმი მიძღვნილ კამერული და სიმფონიური მუსიკის კონცერტებზე, კიდევ ერთხელ ვეზიარეთ გამოჩენილი კომპოზიტორის შემოქმედებას. შეიღმა მიზნად დაისახა მამის განუხორციელებელი ოცნების ხორცშესხმა და იმ ნაწარმოებების შესრულება, რომლებიც ათეულობით წელი ელოდნენ მსმენელს; გაისვენეს დიდი მავსტრო, აჟღერდა მისი მუსიკა, დოკუმენტურმა ფილმმა გააცოცხლა მისი პორტრეტი, გაცენენ წერილებს უცხოეთიდან, მათ შორის ლიანა ისაკაძის, ლექსო თორაძის, სიკორსკის გამოცემლობის დირექტორის ჰანს ულრიკ დიუფეკის. . . . .

შეუსრულებელ ნაწარმოებთა ბლოკს მიეკუთვნებოდა ბალეტი ჭირვეულის მორჯულება (შესრულდა I აქტი); თბილისში პირველად აჟღერდა ასევე გვიანდელი სუიტა ბალეტ „ოტელოდან“. აგრეთვე, რომანსები, სიმღერები, სავიოლინო სონატა, მინიატურები კამერული ორკესტრისათვის.

ეს ნაწარმოებები შესრულდა კონსერვატორიის დიდ დარბაზში და ეროვნულ მუსიკალურ ცენტრში ახალგაზრდა სოლისტების (მათ შორის საგანგებოდ გამოიყოფი მარია გულორ-

ვახტანგ მაჭავარიანი

ალქსი მაჭავარიანი
უმცროსი

დავას მიერ უბადლოდ შესრულებულ რომანსებს!) და სამხატვრო აკადემიასთან არსებული კამერული და ევგენი მიქელაძის სახელობის ეროვნული ორკესტრების მიერ ვახტანგ მაჭავარიანის დირიჟორობით. მშვენივრად ჟღერდა ეროვნული (სახელმწიფო) სიმფონიური ორკესტრი, რომლის სამხატვრო ხელმძღვანელი გასული საუკუნის 60-იან წლებში იყო ალექსი მაჭავარიანი; ამ ორკესტრს ედგა სათავეში მისი ვაჟიც — ვახტანგი 90-იან წლებში.

ალექსი მაჭავარიანის შემოქმედება მჭიდროდ არის დაკავშირებული შექსპირთან. კომპოზიტორმა შექსპირის თემებზე სამი მსხვილი ფორმის ნაწარმოები შექმნა: ბალეტები — „ოტელო“, „ჭირვეულის მორჯულება“ და ოპერა „ჰამლეტი“. მათ წინ უძღოდა მუსიკა დრამატული თეატრის სპექტაკლებისთვის „მეფე ღირი“ და „რიჩარდ მესამე“. ბალეტ „ჭირვეულის მორჯულების“ შექმნის იდეის დაბადება, რომლის სტილი პოსტმოდერნისტული ეპოქის ანარეკლია, შემოქმედების პერიოდში შექმნილმა „ოტელომ“ შთააგონა. მის შესახებ პირველ ჩანაწერს „უბის წიგნაკში“ მაჭავარიანი 1987 წლის თებერვალში აკეთებს: **„ფიქრობ „ჭირვეულის მორჯულებაზე“. ნაკლებად ეწება საერთო „ვეფხისტყაოსანსა“ და -V სიმფონიებთან. უფრო „ოტელოსკენ“ იხრება მისი დრამატურგია. ისე კი განვიცდი ერთგვარ გულგატეხილობას, სულიერ დაღლილობას, ჯამრთელობაც მალაბატობს. მაგრამ შინაგანად მაინც ვიბრძვი. ბევრი საინტერესო მასალა მაქვს პორტფელში, ჯერ ხელუხლებელი, აუჟღერებელი, რომელიც რეალიზაციას ითხოვს. გეგმები დიდი მაქვს, დრო . . .“**

მაჭავარიანის 100 წლის იუბილე ფართოდ უნდა აღინიშნოს 2013 წელს. კომპოზიტორთა კავშირში გამოსაცემად მომზადდა №4, 5, 6 კვარტეტების პარტიტურები; დაიწყო ოპერა „მედეას“ დიდიანი პარტიტურის პარტიების გადაწერა — 2010 წელს ეროვნული სიმფონიური ორკესტრის შესრულებით და ვახტანგ მაჭავარიანის დირიჟორობით დავით დოიაშვილი გეგმავს ოპერა „მედეას“ სცენურ განხორციელებას.

ვახტანგ მაჭავარიანი: **„არ ვიცი რამდენი წლის დაგვიანებით აღსრულდება ეს, მაგრამ ამის განხორციელება ჩემი ცხოვრების უმთავრესი მიზანია. ვოცნებობ ასევე, რომ ჩემი შვილი, ალექსი მაჭავარიანი იყოს მისი მესამე საფორტეპიანო სონატის პირველი შემსრულებელი 100 წლის თავზე“**. ამ თარიღისათვის ემზადება დიდი კომპოზიტორის პატარა შვილიშვილიც, ალექსი მაჭავარიანი უმცროსი.

P.S.: ვიდრე ყურნალის ეს ნომერი იბეჭდებოდა, პარიზში, ინვალიდების ტაძარში 5 თებერვალს ფრანგი დირიჟორის ლორენ პეტიჟერარის და ევგენი მიქელაძის სახ. საქართველოს ეროვნული სიმფონიური ორკესტრის მიერ შესრულებულ მაჭავარიანის „დოლურს“ უდიდესი წარმატება ხვდა წილად.

**ლიანა ისაკაძის წუმილი ვაჟი
ალექსი მაჭავარიანი
95 წლისაა**

დღევანდელი დღე ალექსი მაჭავარიანის გახსენების დღე არ არის — ეს მხოლოდ ერთ-ერთი დღეა მისი 95 წლის უწვევტი სიცოცხლისა, მისი მუსიკის უწვევტი ხმაინობისა.

შეხვედრები ა. მაჭავარიანთან დაუვიწყარია. იგი, უპირველეს ყოვლისა ფართო ნიჭიერების პიროვნება იყო. მასში პარმონიულად იყო შეთავსებული პოეტური და ფილოსოფიური საწყისები. სწორედ ეს შინაგანი წყობა აძლევდა მას საშუალებას განთავისუფლებულიყო ქვეყნიერების უძძიმესი ტვირთისაგან და შემოქმედების განმუხტულ სამყაროში აღმოეჩინა სულიერება და თავისუფლება. საოცარია მისი სიმფონიზმი: მისი ინტროსპექტული და ერთდროულად პოეტური I სიმფონია თავისი ტრიუმფალური, ამაღლებული შინაგანი ბორკილების დამამსხვრეველი ფინალით; სამყაროს გამჭოლი ხედვა მის შემდგომ სიმფონიებში, სადაც აჩქარებულ, აფორიაქებულ, ადგზნებულ მიწიერ რეალობას, სულიერი სამყაროს შექერებული, მარადიული ხილვა უპირისპირდება.

შეუდარებელია მისი შედევრებად აღიარებული რომანსები, სავიოლინო კონცერტი, რომელიც მე-20 საუკუნის უდიდეს მევიოლინეთა რეპერტუარში იყო და ახლაც რჩება. იგი მე ვეროპის მრავალ ქვეყანაში შეგასრულე.

ანდა შეიძლება დავიწყებას მიეცეს მისი საბალეტო მუსიკის სვლა მსოფლიოს კულტურის ცენტრებში? — პარიზი, ლონდონი ნიუ-იორკი, ვაშინგტონი, მილანი, ტოკიო, პეტერბურგი, მოსკოვი, სადაც აღტაცებით უსმენდნენ „ოტელოს“ და „ვეფხისტყაოსანს“.

დღეს ჩვენ როგორც არ უნდა ვეცადოთ, ვერ ამოვშლით ალექსი მაჭავარიანის სახელს ვერც ქართული და ვერც მსოფლიო კულტურის მატაინედან.

მე მთელი გულით მივეულოცავ ქართველ ხალხს ა. მაჭავარიანის მუსიკის საღამოების გამართვას და ვუსურვებ მამის მუსიკის შესანიშნავ ინტერპრეტატორს, გამოჩენილ დირიჟორს ვახტანგ მაჭავარიანს — ალექსი მაჭავარიანის ჯერ აუჟღერებელი ნაწარმოებების შესრულებას საქართველოში, რადგან ეს მუსიკა ის სისხლი და გულისცემაა, რაც ქმნის ქართულ კულტურას. კულტურა კი ერის არსებობის წინამძღვარია.

ლიანა ისაკაძე 6.10.2008 მიუნხენი

ალქსი მაჭავარიანი და ლიანა ისაკაძე

ეთერ გულისაშვილი საკუთარი და სხვების თვლით

ეთერ გულისაშვილი ქართული პიანისტური სკოლის საუკეთესო წარმომადგენელთაგანია. ნიჭიერი, განაფული პიანისტის სახელი ადრევე, ჯერ კიდევ „ნიჭიერთა ათწლეულში“ მონაწილეობის დროს მოიხვეჭა. მას მერე წლიდან წლამდე რეგულარულად მარტავს კამერულ სალამოებსა და კონცერტებს სიმფონიურ ორკესტრთან ერთად. ამასთანავე, პედაგოგიურ მოღვაწეობას ეწევა თბილისის ვ. სარაჯიშვილის სახ. სახელმწიფო კონსერვატორიის სავალდებულო ფორტეპიანოს კათედრაზე. 2008 წ. 19 აპრილს კონსერვატორიის მცირე დარბაზში მორიგ სოლო კონცერტზე სოლიდური პროგრამით წარსდგა მსმენელი აუდიტორიის წინაშე. ყვავილები, ტაში, ანუ მონონება დამისახურა მისი შესრულებით საფორტეპიანო კლასიკის შედეგებმა, სახელდობრ შუბერტის ხუთმა ექსპრომტმა (As Dur, c moll, Es dur, Ges Dur, as moll) და შოპენის ოთხივე ბალადამ (g moll, F Dur, As Dur, f moll). კონცერტის პროგრამა თავისთავადაც მეტყველებს მაღალ პროფესიულ მოთხოვნებზე, რომელსაც პიანისტი საკუთარი თავის წინაშე აყენებს. გთავაზობთ კონცერტის შემდეგ ეთერ გულისაშვილთან გამართულ საუბარს, რომელსაც უძღვება მუსიკისმცოდნე რუსულან ქუთათელაძე.

რ. ქ. ქ-ნო ეთერ, გილოცავთ წარმატებას. ვუერთდები გულწრფელ აპლოდისმენტებს, რომლითაც დამსწრე საზოგადოებამ მონონება გამოხატა. თავად თქვენ, კონცერტის შემდეგ, როგორი გრძნობა გეუფლებათ ხოლმე — ვალის პირნათლად მოხდის, სიხარულის, რომ მღელვარება უკანაა, სინანულის, რომ ყველაფერი ვერ შესძელით ისე, როგორც ნატრობდით, როგორც ესწრაფვოდით, თუ კმაყოფილი ხართ ხოლმე საკუთარი შესრულების?

ე. გ. ყველაფრით კმაყოფილი არა ვარ ხოლმე. ვფიქრობ, რომ უკეთესად შემეძლო. ზოგიერთი ნაწარმოები შემეძლო უკეთესადაც დამეკრა, ამას განვიცდი. საერთო ჯამში კი კმაყოფილი ვარ, მაგრამ 100% არასდროს.

რ. ქ. დღევანდელი კონცერტი მთლიანად რომანტიკულ მუსიკას, მის შედეგებს, გენიოსი შუბერტისა და შოპენის თხზულებებს მიუძღვნით, პიანისტთა რეპერტუარს რომ ამშვენებს და ამასთან მეტად რთული პროფესიული ამოცანების გადაჭრას ავალბებს შემსრულებელს. სხვა დროს როგორი პრინციპით ადგენთ ხოლმე საკონცერტო პროგრამას, მონოგრაფიულს ანიჭებთ უპირატესობას, ეპოქით ხელმძღვანელობთ, თუ ... ?

ე. გ. არა, მონოგრაფიული ჩემთვის მთავარი არ არის ხოლმე. მირჩევნია სხვადასხვა კომპოზიტორების ნაწარმოებებისგან შევადგინო. ხან რომელიმე ერთი ნაწარმოები მინდა გავიტანო კონცერტზე, მაგალითად რომელიმე სონატა, შემდეგ კი მას მივუმატებ სხვას, ამავე კომპოზიტორის მცირე ფორმის ნაწარმოებებს. აი, მაგალითად, როცა დავუკარი პროკოფიევის №7 სონატა, პროგრამაში შევიტანე მისივე ტოკატა. საერთოდ, პროკოფიევი ძალიან მიყვარს. დაკრული მაქვს მისი №3, №6 სონატებიც. თემატიკის მიხედვითაც ვადგენ ხოლმე პროგრამას. შოპენის ბევრი ნაწარმოები მიყვარს და ბევრჯერ მაქვს დაკრული მისი პოლიონები, ბალადები, ექსპრომტები. აი, ესლა ოთხივე ბალადა ერთად გამოვიტანე.

რ. ქ. საკონცერტო მოღვაწეობას ადრიდანვე ენ-

ვით. რეპერტუარი მდიდარი დაგიგროვდათ, ყოველ ჯერზე ახალ ნაწარმოებს სწავლობთ, თუ უკვე დაკრულსაც იმეორებთ ხოლმე?

ე. გ. 40 კონცერტის პროგრამა მაქვს შესრულებული. გამოდის, რომ ძალიან ბევრი ნაწარმოები მაქვს დაკრული. ზოგჯერ, რა თქმა უნდა, ვიმეორებ ხოლმე.

რ. ქ. ერთსა და იგივე ნაწარმოებს სხვადასხვა დროს როგორ ასრულებთ — ცდილობთ უკვე მიღწეული სიმაღლე შეინარჩუნოთ, თუ ესწრაფვით ყოველ ჯერზე ახლებურად „ნაიკითხოთ თხზულება“?

ე. გ. რა თქმა უნდა, ყოველთვის ახლებურად მინდა დაკვრა. ძველი თავისთავად რჩება, მაგრამ ახალი აუცილებელია. ესეც თავისთავად ხდება. ჩანაწერი ხომ არ არის, ზუსტად გამეორდეს. მუსიკა თვითონ გკარნახობს და მოითხოვს იმპროვიზაციას. მე საესტრადო მუსიკის იმპროვიზაციაც მიყვარს, ხშირად ვუკრავ, ჩემთვის, მეგობრებისთვის.

რ. ქ. ვფიქრობ, მკითხველისთვის საინტერესო იქნება იმ კომპოზიტორების დასახელება, ვისი ნაწარმოებებიც საკონცერტო ესტრადაზე შეგისრულებიათ. მე პირადად, თქვენი შესრულებული ვენის სამივე კლასიკოსის სონატებიც მახსოვს და ჰინდემიტის №1 სონატაც, იშვიათად რომ სრულდება. მახსოვს ბრამსიც შეგისრულებიათ და ენესკუც, სკრიაბინიც და შედრინიც. თქვენ ვის გაიხსენებდით?

ე. გ. რომელი ერთი გავიხსენო?! ინგლისელებიდან ჰენრი პერსელი, ჯონ ბული, ჯონ ფილდი, სირილ სკოტი, ბენჯამინ ბრიტენი. ესპანელი ალბენისი, მერე კიდევ ლისტე ...

რ. ქ. ჯერ მართო ინგლისელების ჩამონათვალია ფრიად ვრცელი! მაპატიეთ, სიტყვას შეგანყვევინებთ. მინდა ჩვენი შორეული მონაწილეობის ხანა გავიხსენო. მაშინდელი დაბადების დღეები ახლანდელისგან საკმაოდ განსხვავდებოდა. ჩვენ თვითონვე ვმღეროდით, ფორტეპიანოს აკომპანემენტით ვცეკვავდით, ჩვენ თვითონვე ვუკრავდით (და არა მაგნიტოფონი). აი, ერთ-ერთ ასეთ დაბადების დღეს, ჩემი საყვარელი თანაკლასელის, ან გარდაცვლილი, ელისო ჭიჭინაძის სახლში ცოცხალი შესრულებით პირველად მოვისმინე ლისტის „კამპანელა“. მშვენიერი გოგონა, „ნიჭიერთა ათწლეულის“ მონაწილე, ტუკა გულისაშვილი უკრავდა საოცარი ტექნიკური თავისუფლებით, ნატიფი თითები ისე ლაღად, ისე მსუბუქად დაქროდნენ კლავიატურაზე, გეგონებოდათ მისთვის არავითარ სირთულეს არ წარმოადგენდა ამ ვირტუოზული ნაწარმოების შესრულება. ხედავთ, რარიგი იყო შთაბეჭდილება, დღემდე, მრავალი წლის შემდეგაც, რომ შემორჩა ჩემს ხსოვნას. ერთი ეს მითხარით, გთავაყვ, რამ განაპირობა თქვენი ასეთი ტექნიკური განაფულობა, ეს თანდაყოლილი ნიჭია, შრომის შედეგია, თუ ქართული პიანისტური სკოლის ჩინებულ ნაწარმოადგენლების, ანა თულაშვილისა და ვანდა შიუკაშვილის დამსახურებაა, ვისთანაც პიანისტურ ხელოვნებას ეუფლებოდით?

ე. გ. თანდაყოლილი ნიჭი, რა თქმა უნდა, ალბათ, მქონდა. მაგრამ ტექნიკას დამუშავება უნდა. ბუნებრივი მონაცემები შეიძლება გქონდეს, მაგრამ თუ არ იმეცადინე, თუ არ იმუშავე, მართო ნიჭი არაფერია. წინსვლას შრომა სჭირდება. ბედნიერება იყო, რომ ისეთი მასწავლებლები ხელში მოვხვდი, როგორიც

ანა თულაშვილი იყო. შემდეგ, მისივე რჩევით, კონსერვატორიაში მისივე მონაფის, ვანდა შიუკაშვილის კლასში ჩავირიცხე და მასთან დავამთავრე კონსერვატორია. ეს არაჩვეულებრივი პედაგოგები იყვნენ.

რ. ქ. რაკი შრომა ახსენეთ, იქნებ იმასაც შევეხოთ, მუშაობის თუ როგორი სისტემაა თქვენთვის დამახასიათებელი, ყოველდღიური მრავალსაათიანი, თუ საკონცერტო მზადებისას ხდება ძალთა განსაკუთრებული მობილიზება?

ე. გ. რასაკვირველია ყოველდღიური! მაქსიმუმ 5 სთ. კონცერტის წინ 3-5 სთ. აუცილებლად! მომზადებულ პროგრამას კონცერტზე რომ დავუკრავ, მაშინვე ახალ პროგრამაზე ვინყებ ფიქრს. ეს თავისთავად ხდება, ვერ ვჩერდები. შავი სამუშაო ასეთია: ჯერ ცალცალი ხელით ვსწავლობ ზეპირად. ისე, რომ ნებისმიერი ადგილიდან შემეძლოს დაკვრა. ეს, რა თქმა უნდა, ფორმალური მხარეა, მაგრამ აუცილებელი, ამის გარეშე არაფრით არ შეიძლება. პოლიფონიური ნაწარმოების ცალ-ცალი ხელით სწავლა თავისთავად ასეა საჭირო. მაგრამ როცა ცალ-ცალი ხელით ვმუშაობ, მხატვრულ მხარეზე მაშინვე ვფიქრობ. მუსიკა ხომ მთლიანობაა. რასაკვირველია, ჯერ ტექნიკური მხარე უნდა დავძლიო, მერე კი მხატვრული შინაარსი, თუმცა, პრინციპში, ეს ერთდროულად ხდება. მუსიკა ხომ მთლიანობაა!

რ. ქ. მოდით, თქვენს რეპერტუარს დავუბრუნდეთ. იშვიათობაა ქართველი მუსიკოსი (მე მხოლოდ პიანისტებს როდი ვგულისხმობ!), ვინც ასეთი გული-სყურითა და, მეტიც, სიყვარულით ეკიდება ჩვენს ეროვნულ, ქართულ მუსიკას. არ შემიძლია ხშირად არ გავიმეორო: ქართველი მუსიკოსების უდიდესი ნაწილი მშობლიურ მუსიკას ავი დედინაცვალივით ეპყრობა. “Я за хорошую музыку” — ხშირად უპასუხიათ ჩემს საყვედურზე. მეც ვიცი, შუმანისა და რაველის, ბრამსისა და ბარტოკის, სტრავინსკისა და ათასი სხვა დიდი კომპოზიტორის შესრულება უფრო მომგებიანიცაა და, იქნებ, წარმატების მეტ გარანტიასაც იძლეოდეს, მაგრამ ვერაინ დამარწმუნებს, რომ რომელიმე შვილს სხვისი დედა უფრო უყვარდეს იმ მიზეზით, რომ ის პირისახით უფრო ლამაზია. სხვათა შორის, როცა ქ-ნი მანანა დოიჯაშვილის მიერ საქართველოში დაფუძნებულ საშემსრულებლო კონკურსების პროგრამაში ქართული სავალდებულო ნაწარმოები გაისმის, ღირსეულად იკავებს ხოლმე კუთვნილ ადგილს. უვარგისიანო, არც უცხოელ შემსრულებლებს და არც ჟიურის წევრებს არასდროს უთქვამთ, პირიქით! მოსწონთ, აფასებენ და აღნიშნავენ ჩვენი ეროვნული

მუსიკის თვითმყოფ ჰარმონიას, მეტრულ-რიტმულ თავისებურებას. ასე, რომ „хорошая музыка - ს რიცხვში შეტანის რა ღირსიანო, არავის უბრძანებია. თქვენ გამოწკლისთა იშვიათ რიგში ერთ-ერთი პირველი ადგილი გეკუთვნით. რით ახსნით ქართული მუსიკის მიმართ თქვენს ასეთ ყურადღებას, რა გამოძრავებთ, როცა ქართულ ნაწარმოებს ჰკიდებთ ხელს?

ე. გ. (მორცხვი ღიმილით) ხამალაღი ნათქვამი ხომ არ გამომივა? ალბათ პატრიოტიზმი! ძალიან დიდი სიამოვნებით ვუკრავ ქართულ მუსიკას. მიხარია, როცა ახალ ქართულ ნაწარმოებზე ვინყებ მუშაობას. ვგიჟდები, ისე მიყვარს გუდაშვილის ნაწარმოებები. მარტო იმიტომ კი არა, რომ ჩემი ბიძა იყო, არა, მართლა, ძალიან მომწონს. დიდი სიამოვნებით ვუკრავდი მაჭავარიანსაც, ბალანჩინაძესაც. ლალიძის რონდო-ტოკატა ბევრჯერ შემისრულებია. თაქთაქ-იშვილიც, გორდეიც, ცინცაძეც, ლილი შავერზაშვილიც, ელიზბარ ლომდარიძეც დამიკრავს. სხვებიც. ნამდვილად ბევრი ქართული ნაწარმოები დავუკრავ!

რ. ქ. ესე იგი, ყველა თაობის ქართველი კომპოზიტორის შემოქმედებას იცნობთ. გამოდის უარით არავისთვის დაგინყვეტიათ გული.

ე. გ. როგორ არა! იყო შემთხვევა, როცა მივხვდი, რომ ნაწარმოებს ვერ დავძლევდი. ზოგი ნაწარმოები ჩემს სტილში არ არის, ვიცი, ვერ დავუკრავ კარგად, წარმატებით. აი, მაგალითად, ფელიქს ლლოტის კონცერტი. ვეცადე, ვეცადე და ბოლოს ნოტები უკან დავუბრუნე. ვანყენინე, მაგრამ რა მექნა, ვიცოდი ვერ შევძლებდი, ჩემი სტილის არ იყო. მერე თამრიკო ლიჩელმა დაუკრა. ძალიან კარგად დაუკრა.

რ. ქ. ერთი ეს მითხარით, გეთაყვა, კომპოზიტორთა კავშირს როგორ, რა სახით აღუნიშნავს თავისი მადლიერება თქვენი ამ ღვანლისთვის?

ე. გ. კავშირს, მადლიერება? რა ვიცი, მიხაროდა, როცა კარგად დავუკრავდი და რომელიმე სხვა კომპოზიტორი მომცემდა თავის ახალ ნაწარმოებს დასაკრავად.

რ. ქ. სხვა რამ გკითხეთ. ჯილდო, პრემია, წოდება, ხომ არსებობს? მადლიერების გამოხატვის ათასგვარი ფორმა არსებობს.

ე. გ. არა, ჯილდო და პრემია არასდროს მოუციათ.

რ. ქ. ჰმ, მეტი რა ვთქვა? საუბარი სხვა საკითხით განვაგრძოთ. იდეალი თუ გყავთ თქვენს პროფესიაში?

ე. გ. ო, რასაკვირველია ელისო, ელისო ვირსალაძე! ელისოს, როგორც პიანისტის გარდა, სხვა იდეალი არა მყავს. სხვა, არამუსიკოსი იდეალები კი ყველანი უკვე ნასულები არიან, შორს არიან, იმქვეყნად.

რ. ქ. იმქვეყნად ნასულებში, უეჭველია, თქვენს ძვირფას ადამიანებს გულისხმობთ. ნაზ, სათნო, ლამაზ ქალბატონს, ილბალმა სიკეთეც, სიხარულიც განგაცდევინათ, მაგრამ სიმწარე, დიდი ტკივილიც საკმაოდ განწვევინათ. საყვარელი მეუღლეც ადრე გამოგეცალათ ხელიდან, თბილისის ომმა სახლ-კარიც გადაგიბუგათ, „პროფესიული იარაღი“ — როიალიც არ დაინდო, უინსტრუმენტოდ დაგტოვათ; გითქვამთ, საქორწინო სახსოვარი, დიდი ლადო გუდიშელის ნაჩუქარი ნახატიც შეინირა; ახლახან მძიმე ავადმყოფობა და ოპერაციაც გადაიტანეთ. როგორ გაუძელით ამ ყველაფერს? და აქვე ასეთ კითხვაზეც მიპასუხეთ. მუსიკაში, რომელსაც ასრულებთ, ყველა ემოცია უხვადაა აღბეჭდილი, ტრაგედიაც, სიხარულიც, მუსიციერების პროცესში რომელ განცდას ანიჭებთ უპირატესობას, ნათელს თუ შავბნელს?

ე. გ. ამაზე არ მიფიქრია. ვუკრავ იმას, ვცდილობ განვიცადო ის, რასაც მუსიკა გადმოსცემს, რაც ნოტებში წერია. მუსიკის შესრულებაში ხომ ყველაფერი უნდა იყოს აღბეჭდილი, განსაკუთრებით

რომანტიკული. უპირატესობას არაფერს არ ვანიჭებ. ყველაფერი უნდა აისახოს, სიხარულიც, ტრაგედიაც.

რ. ქ. ოდესმე სხვა პროფესიას თუ ინატრებდით?

ე. გ. ბავშვობაში მინდოდა ბალერინობა, ასე 4-5 წლის ასაკში. ეს ოცნებად დარჩა. მერე სხვა პროფესია არ მისურვია. მერე პიანისტობა მინდოდა მუდამ.

რ. ქ. ესე იგი, კმაყოფილი ხართ, თქვენი რეალიზაცია მოხდა, ასეა?

ე. გ. არა, არა! მექონდა შესაძლებლობა მოსკოვში მესწავლა. ვიქტორ მერჟანოვი, ხომ გახსოვთ, მაშინ ცნობილი პიანისტი და პედაგოგი, მოსკოვის კონსერვატორიაში თავის კლასში მიღებას მპირდებოდა, მიწვევდა. აქ რომ მომისმინა ძალიან მოვეწონე. მაგრამ ვერ წავედი. დედა მარტოს, სხვა ქალაქში, არ გამიშვებდა. თვითონ ვერ წამომყვებოდა, სამსახურს თავს ვერ დაანებებდა. მამა მაშინ თავისი ცხოვრებით იყო დაკავებული, ცოლებს იცვლიდა. ველარ წავედი. ამიტომ მომიხდა საქართველოში და სსრკ-ს ქალაქებში კონცერტებით შემოვფარგულიყავი. ამაზე, რა თქმა უნდა, გული მწყდება. გაცილებით მეტის გაკეთება შემეძლო. ვნანობ.

რ. ქ. რატომ, განა რა გაქვთ სანანებელი? ვიცი, საზღვარგარეთაც გაგიმართავთ კონცერტები, არც წარმატება გკლებიათ და პრესაც გამოგეხმაურათ.

ე. გ. მართალია. სამჯერ ზედიზედ ვიყავი გერმანიაში. 1989, 1990, 1991 წლებში გავმართე კონცერტები. ჰონორარიც მომცეს, საკმაოდ დიდი. 7000 გერმანული მარკის ოდენობის ნამლები და სხვა ჰუმანიტარული დახმარება აქ გადმოვგზავნე. ეს პრესაშიც აღინიშნა მაშინ. სხვათა შორის, ქართული მუსიკა რომ შევასრულე, ნიკოლოზ გუდიაშვილის სონატინა და დალი ჩხეიძის „10 წამიერება“, გერმანელებს ძალიანაც მოეწონათ.

რ. ქ. სად უფრო ღელავთ თბილისურ კლავირ-ბენდებზე, თუ უცხოეთში?

ე. გ. თბილისში! აქ ყველა მიცნობს, ყველა რაღაცას მოელის ჩემგან, რაღაცას ახალს, კარგს. ვღელავ, მინდა გავამართლო იმათი იმედები, მინდა რაღაც ახლებურად დავუკრა, კარგად. მინდა ხალხმა, ჩემ მოსამენად რომ მოვიდა, არ მოიწყინოს, სიამოვნება მიიღოს. მინდა ნასიამოვნები დარჩნენ ჩემი მეგობრები.

რ. ქ. თქვენს ერთ-ერთ რეცენზენტს, ბ-ნ გულბათ ტორაძეს მოვიშველიებ: „ეთერ გულისაშვილის ხელოვნებაში ორგანულადაა შერწყმული მაღალი საშემსრულებლო კულტურა და ნაწარმოების მხატვრულ არსში წვდომის უნარი. აღარაფერს ვამბობ ისეთ თვისებებზე, როგორცაა მყარი და გამართული ტექნიკური აპარატი, გამომსახველი ბგერა, უზადოდ გემოვნება. მაღალი მუფასება! უზადოდ გემოვნება, ვფიქრობ, თანდაყოლილი თვისებაა, ამას მხოლოდ და მხოლოდ მეცადინეობით, მუყაითობით ძნელად თუ შეიძენს კაცი. საიდან მოდის თქვენი ეს ღირსება?“. რა ვიცი, ალბათ, ოჯახიდან, ჩემი გარემოცვიდან. ჩემი მშობლები მუსიკოსები იყვნენ. დედა ფორტეპიანოს მასწავლებელი, მამა — ქიმიკოსიც იყო, საფორტეპიანოც ქონდა დამთავებული, ბოლოს კი ცნობილი თეორეტიკოსი გამოვიდა. ჩემი ბიძა ასევე ცნობილი კომპოზიტორი იყო, კოკა გუდიაშვილი. უახლოესი ნათესავები იყვნენ მომღერალი ლეილა გოცირიძე ოპერის მომღერალი, მიშა გოცირიძე — მხატვარი. დიდი ლადო გუდიაშვილი ბაბუაჩემის ძმა იყო. მისი ნაჩუქარი ფერწერული სურათი რომ დავინვა თბილისის მოსის, ხანძრის დროს ჩემ სახლში, ძალიან განვიცაადე. ეს ჩემი ოჯახის რელიქვია იყო. ასეთი ხალხის გარემოცვაში მიხდებოდა ცხოვრება. ამან, ალბათ, ბევრი შემძინა, მასწავლა. მასწავლე-

ბლებიც, ხომ უკვე ვთქვე, ძალიან კარგი მყავდა. ეს ბედნიერება იყო, ასეთ ხალხთან ურთიერთობა. სხვა პიროვნებებიც მინდა გავიხსენო. კარგად მახსოვს ცნობილი პიანისტი მარკ ტაიშანოვი. თბილისში გასტროლების დროს ჩვენთან მოდიოდა, უკრავდა. ახლო ურთიერთობა მქონდა პიანისტ და კომპოზიტორ ნიკოლაი პეტროვთან. გავიხსენებ დირიჟორ გროსმანს. არასდროს დამავინწყებდა, თბილისში კონცერტებს მართავდა რიხტერი. მოვიდა ჩვენთან სტუმრად. ვიდრე სუფრასთან დავსხდებოდით, თქვა: ცოტას დავუკრავო. როიალს რომ მიუჯდა, სუფრა სულ დაავინწყდა. პროკოფიევის №7 სონატას მეცადინეობდა და წარამარა იმეორებდა: „Ах, черт возьми! Ах, черт возьми!“. როცა ამ სონატას ვუკრავ ეს მისი ფრაზა მუდამ მახსენდება. მართლაც ძნელი სონატაა.

რ. ქ. თქვენი პირველი გამოსვლა, სადებიუტო კონცერტი თუ შემოგრჩათ ხსოვნაში?

ე. გ. როგორ არა. პირველ კლასში რომ ვიყავი, უკვე ოქტომბრის თვეში, კონცერტზე ვუკრავდი ჯერ ბეთჰოვენის სოლ მაჟორულ სონატინას, მერე კი ერთი რუსი ავტორის პიესას. კონსერვატორიის მცირე დარბაზში იყო კონცერტი. ხელი მომიკიდა და ესტრადაზე გამომიყვანა გულბათ ტორაძემ. რომ დავამთავრე დაკვრა, არ ვდგებოდი, ველოდებოდი, რომ ისევ გულბათი მოვიდოდა და წამიყვანდა უკან. ვიდრე კონფერანსიე არ მოვიდა და ხელი არ მომიკიდა, ვიჯექი, ფეხი არ მოვიცვალე.

რ. ქ. თქვენის ნებართვით, თქვენი მოღვაწეობის მეორე სფეროს შევხები. არსებობს ერთი ასეთი გამოთქმა: „ოცნდო დისტიმუს“ — „სწავლებით ვასწავლი“. გქნებთ თუ არა რაიმეს პედაგოგიური მუშაობა? კონსერვატორიის სავალდებულო ფორტეპიანოს კათედრის ასოცირებული პროფესორის საქმიანობას ვგულისხმობ.

ე. გ. რას მძენს? აი, სპეციალობის სტუდენტები რომ მყოლოდა, ეს სხვა იქნებოდა. მე, როგორც მუსიკოსს, მაგალითად, ბევრი რამ შემძინა ვოკალისტებთან კონცერტმეისტერად მუშაობამ. როცა ვოკალისტს უსმენ, მის სუნთქვას ადევნებ თვალყურს, მელოდიის განვითარებას, ამას დიდი მნიშვნელობა აქვს, ბევრ რამეს გაძლევს, როგორც პიანისტს. მელოდიასაც მაშინ სხვანაირად უკრავ, ხომ გესმით, რისი თქმა მინდა? მაგრამ სავალდებულო ფორტეპიანო?! ხშირად ისეთი სუსტი სტუდენტები მოდიან, ისეთი სუსტი! მაგრამ, თქვენ წარმოიდგინეთ, მათთან მუშაობა მაინც მიყვარს. მიყვარს ეს ბავშვები, ვცდილობ მათაც შევავყვარო ფორტეპიანო. ესეც ჩემი სპეციალობაა და აქ მუშაობაც სიამოვნებას მანიჭებს.

რ. ქ. ძვირფასო მკითხველო! ვფიქრობ დაგაინტერესებთ კოლეგის აზრი ქ-ნი ეთარის, მისი პედაგოგიური საქმიანობის შესახებ. ამ საკითხზე პასუხისთვის მივმართე თბილისის ვ. სარაჯიშვილის სახ. სახელმწიფო კონსერვატორიის სავალდებულო ფორტეპიანოს კათედრის გამგეს, ბ-ნ ამირან გირგვლიანს. ბ-ნო ამირან, ორიოდე სიტყვას ხომ არ მოგვახსენებდით თქვენი კოლეგის პედაგოგიური საქმიანობის შესახებ?

ამირან გირგვლიანი: რატომ მარტო პედაგოგიურ საქმიანობაზე?! მე მასზე მინდა ვთქვა როგორც მუსიკოსზე! არაჩვეულებრივი მუსიკალობით, დახვეწილი პიანისტური მონაცემებით ხასიათდება. სწრაფად და პროფესიულად სწავლობს ახალ ნაწარმოებებს. ქართულ ნაწარმოებებს ასრულებს ხშირად. და ამას სიამოვნებით აკეთებს. მის მიერ ყოველწლიურად ჩატარებული საანგარიშო კონცერტები გამოირჩევა მაღალი პროფესიონალიზმით. ყველაფერ ამასთან დაჯილდოებულია პედაგოგიური ნიჭით. ძალიან მშრომელი ადამიანია. კონტაქტს სწრაფად ამყარებს სტუდენტებთან, უყვარს თავისი საქმე. გუ-

ლისსმიერი, კეთილმოსურნე კოლეგაა.

რ. ქ. დიდად გმადლობთ, ბ-ნო ამირან! მეც ხშირად შემხვედრია მისი მადლიერი სტუდენტი. „ისეთი კეთილი, ისეთი საყვარელი, ისეთი რბილია ეთერი-მასწავლებელი, მრცხვენოდა გაკვეთილს ცუდად რომ მოვამზადებდი. მე უფრო იმისთვის ვსწავლობდი, ვიდრე ჩემთვის. ისე შემაყვარა თავი, მინდოდა მისთვის მესაამოვნებინა-ო“, უთქვამთ ჩემთვის მის სტუდენტებს. კვლავ ქ-ნ ეთერს მივუბრუნდები. როცა უსმენთ ამა თუ იმ პიანისტს, რას ეძიებთ მის შესრულებაში, შეცდომას, ნაკლს, თუ პირიქით, ღირსებას, მოწაპოვარს?

ე. გ. გააჩნია როგორ უკრავს. როცა პიანისტი მომწონს, მინდა ბოლომდე მომეწონოს. მიხარია, რომ კარგად უკრავს და ვგულშემმატიკვრობ. მაგრამ თუ უკრავს მოსაწყენად, უინტერესოდ, საერთოდ ვითიშები, აღარ მაინტერესებს. მახსოვს, ერთი პიანისტის კონცერტი რომ დამთავრდა, მეგობარი მეკითხება, ეს ნაწარმოები როგორ დაუკრავო. მე გულწრფელად ვუპასუხე, არ ვიცი, ჩამეძინა-მეთქი. მაგრამ როცა კარგი პიანისტია და მომწონს, მთელი გულით მინდა კარგად დაუკრას, განვიცდი, ვღელავ.

რ. ქ. იეპუდი მენუშინი ერთ-ერთ ინტერვიუში ბრძანებს: „მევიოლინე, ისევე, როგორც ტენორი, სულაც არ არის სავალდებულო იყოს ძალიან ჭკვიანი. თუ იზიარებთ დიდი მევიოლინის ამ მოსაზრებას? იგი, შეჭველია, არა მარტო მევიოლინესა და ტენორს, არამედ ზოგადად მუსიკოსებს გულისხმობს.“

ე. გ. ჭკვიანი? ჭკვიანი სულ სხვა რაღაცაა. ნიჭიერი უნდა იყოს! თავის სპეციალობაში ჭკვიანი, კი, უნდა იყოს, ეს ნიჭს ნიშნავს. ჭკუა რაში გამოიხატება? უნდა იცოდეს როგორ იმეცადინოს, როგორ გახსნას ნაწარმოები. არა, მაინც მთავარია ნიჭი!

რ. ქ. ესე იგი დიდ გალაქტიონს ეთანხმებით, „ნიჭი, ძამიკო, ნიჭი“-ო რომ ბრძანა? თქვენ რეპერტუარში კომპოზიტორი ლილი შავერზაშვილის ნაწარმოებებიც შედის. მისი, რომანტიკული ემზით გაჟღერებული პიესა „საკონცერტო ტანგო“, სხვა რამდენიმე ნაწარმოებიც, საზოგადოებამ პირველად თქვენი შესრულებით გაიცნო, მერეც შეგისრულებიათ და მოწონებაც დაგიმსახურებიათ. ჩვენი საუბრის დასასრულს შეკითხვით მას მივმართავ.

ქ-ნო ლილი, საპრემიეროდ თქვენს ნაწარმოებებს რატომ მიანდობთ ხოლმე პიანისტ ეთერ გულისაშვილს? გაქვთ იმის იმედი, გჯერათ, რომ ზუსტად ამოიკითხავს შინაარსს, მასში რომ ჩააქსოვეთ, ენ-

დობით, როგორც აკადემიურ პიანისტს, თუ მხოლოდ და მხოლოდ იმიტომ, რომ მეგობრობთ მასთან. და საერთოდ, ეთერ გულისაშვილის პროფესიულ თვისებებში რომელს აყენებთ ყველაზე მაღლა?

კომპოზიტორი ლილი შავერზაშვილი: მე მუსიკოსში ყველაზე უფრო პიროვნებას ვაფასებ. ეთერი ძალიან ექსპრესიული ადამიანია, შამპანურივითაა, სულ დუღილის პროცესშია. ეს იმიტომ, რომ ნიჭი არ აძლევს მოსვენებას. კონცერტისთვის მზადება მისთვის სულიერი მოთხოვნილებაა. ამას ხომ არაფერ ავალებს. აბა, ერთი მითხარით, ბევრია სავალდებულო ფორტეპიანოს პედაგოგი, კონცერტებს რომ აძლევდეს, თანაც ყოველწლიურად, თანაც ასეთ მაღალ პროფესიულ დონეზე? როცა ამბობენ ეს კაცი ნიჭიერი, მაგრამ ზარმაცი, ეს შეუძლებელია. ნიჭი მოსვენებას არ აძლევს ადამიანს. ტუკა სწორედ რომ ნიჭიერია! მის პროფესიონალიზმზე ის ლაპარაკობს, რომ იგი არასდროს უარს არ ამბობს არც ერთ კონცერტში მონაწილეობაზე, მუდამ მზად არის ახალი ნაწარმოები ისწავლოს. ძალიან დიდი სიამოვნებით აკეთებს იმას, რასაც პროფესიული მოვალეობა ქვია. თან როგორ დატვირთულია, სამი ვაჟიშვილის დედაა, ხუთი შვილიშვილის ბებია, კარგი მეგობარია, ძალიან გულისხმიერი მეგობარია. ყველაფერ ამას დიდი დროც სჭირდება და დიდი ენერჯიაც. ხომ მეთანხმებით? და კიდევ ერთი მისი თვისება მინდა აღვნიშნო, მინდა ხაზი გაუსვა. ტუკას სრულებით არ ახასიათებს შური, ტუკას არასდროს არავისი არ შურს. ეს მის ძლიერ ხასიათზე მეტყველებს.

რ. ქ. მოდით, ამით დავამთავროთ. შური, ვფიქრობ, კაცობრიობის ყველაზე მდგრადი და ყველაზე გავრცელებული სენია. ხელოვან ადამიანებს შორის კი განსაკუთრებით ფესვგამდგარია. ნახეთ ერთი, რარიგად განმარტავს ამ ცნებას დიდი სულხან-საბა: „შური არს მწუხარებაი სხვისა კეთილსა ზედა“. ეს „მწუხარებაი“ ბევრს უკლავს გულს! ვუსურვოთ ეთერ გულისაშვილს, არც არასოდეს შეენუხებინოს „მწუხარებას სხვისა სიკეთსა ზედა“, კვლავაც იყოს შემართული სასიკეთო საქმის საკეთებლად, კვლავაც ინარჩუნებდეს პროფესიულ ფორმას, კვლავაც გაუმრავლოს უფალმა სულიერი ძალა პროფესიის ერთგული მსახურებისათვის, მეგობრების თანადგომისთვის ...

საუბარი ჩანერილია 2008 წ. მაისში.

მსოფლიო მუსიკალური სივრცე

2009 წლის 3 თებერვალს უდიდესი კომპოზიტორის ფელიქს მენდელსონის (1809-1847) დაბადებიდან 200 წელი შესრულდა. ამ საიუბილეო თარიღს მთელი მსოფლიო აღნიშნავს, მრავალ ქვეყანაში ამ თარიღთან დაკავშირებით სხვადასხვა ღონისძიებებია დაგეგმილი...

28 იანვარს ნიუ-იორკის ებრაული მემკვიდრეობის მუზეუმში შედგა პრემიერა ფელიქს მენდელსონის 13 უცნობი ნაწარმოებისა ხმის, სიმებიანი კვარტეტის, ფორტეპიანოსა და ვიოლინოსათვის. ეს ნაწარმოებები მსოფლიოს სხვადასხვა ბიბლიოთეკებსა თუ კერძო კოლექციებში არსებულ კომპოზიტორის 270 ნაწარმოებთა შორის მოიძია დირიჟორმა და მუსიკისმცოდნემ სტივენ სომარმა. ნაწარმოებები, რომლებიც აჟღერდა ამ კონცერტზე მოძიებულ იქნა პოლონეთში, უნგრეთში, რუსეთში, საფრანგეთში და ინგლისში.

„დარბაზი გულებია მარგო...“

1848 წ. იტალიელი რევოლუციური მოღვაწე ჯუზეპე მაძინი ჯუზეპე ვერდის წერდა: „იმას, რასაც მე და გარიბალდი ვაკეთებთ პოლიტიკაში, იმას, რასაც ჩვენი საერთო მეგობარი მანძონი აკეთებს პოეზიაში, თქვენ ამას აკეთებთ მუსიკაში. ჩვენ ყველა, როგორც შეგვიძლია, ვემსახურებით ხალხს...“ ეს სიტყვები, სამწუხაროდ, ყველაზე ნაკლებად ჩვენ პოლიტიკოსებს ესადაგებათ. თუმცა ეს სხვა წერილის თემაა...

2008 წ. 25 სექტემბერს, აგვისტოს თავზარდამცემი მოვლენების, რუსეთ-საქართველოს ომის შემდეგ, თბილისის სპორტის სასახლეში გაიმართა პაატა ბურჭულაძის საქველმოქმედო აქცია-კონცერტი, სადაც შესრულდა ჯუზეპე ვერდის რეკვიემი. პაატა ბურჭულაძესთან ერთად კონცერტში მონაწილეობდნენ მსოფლიოში აღიარებული მომღერლები — ოლგა რომანკო-პრიმავერა (სოპრანო), ლუჩიანა დინტინო (მეცო-სოპრანო), რამონ ვარგასი (ტენორი), დირიჟორი მიგელ გომეს მარტინესი. კონცერტი აგვისტოს ომის შედეგად დაობლებული ბავშვების დასახმარებლად იყო გამიზნული. პროექტი ორგანიზებული იყო ფონდი „იანანას“, „თი ბი სი“ ფონდის, ელიტ-ელექტრონიკის, საქართველოს კულტურისა და სპორტის სამინისტროსა და თბილისის მერიის მიერ.

ამჯერად, ვგონებ, არ ღირს საუბარი ვერდის ერთ-ერთი შედევრის შესრულების, მომღერლების პროფესიული დონისა და მათი ოსტატობის ხარისხზე. უნდა ითქვას, რომ შემსრულებლები საოცრად რთული ამოცანების წინაშე იდგნენ. მათ უჩვეულო გარემოში, საოპერო ხელოვნებისათვის არატრადიციულ აკუსტიკურ სივრცეში, მსმენელთა მრავალათასიან დარბაზში, ფაქტობრივად, ექსტრემალურ ვითარებაში (ვგულისხმობთ ომის შემდგომ გარემოსაც) უხდებოდათ ამ ურთულესი პარტიტურის აუღერება. მიუხედავად ამისა, კონცერტი მაღალმხატვრულ დონეზე ჩატარდა. მართო ნიჭიერებასა და პროფესიონალიზმში არ იყო საქმე, ყველა მონაწილე მაქსიმალურად ისარგებოდა, ამკარად იგრძნობოდა, რომ თითოეული მათგანი შთაგონებული იყო „კეთილი საქმის კეთების მადლით...“

მე ნაჩუქარი, უადგილო ბილეთით მივიჩქაროდი კონცერტზე, მაგრამ გულარხეინად ვიყავი, რადგან მეგონა, სპორტის სასახლის უზარმაზარ დარბაზს ვერდის „რეკვიემი“ მსმენელით ვერ შეავსებდა. ვიმედოვნებდი, ადგილისაც ადვილად მოვიპოვებდი, მაგრამ, ნურას უკაცრავად... ხალხი მოედინებოდა და მოედინებოდა, ზღვა ხალხი... ნაწილი მსმენელებისა, უდავოდ, პაატა ბურჭულაძისა და გასტროლიორთა თანავარსკვლავედის

მეგრე

ვერდის „რეკვიემის“ მაღალმხატვრული შესრულების მოლოდინს აეჩქარებინა, მაგრამ მთავარი მაინც სხვა იყო — მუსიკი, რომელიც ქართველებში აგვისტოს ომს გაეღვიძებინა, შეგრძნება იმისა, რომ ყოველი ადამიანის იქ ყოფნა სამოქალაქო, პატრიოტული აქტი იყო. კონცერტის მსვლელობისას დავრწმუნდი კიდევ საზოგადოების ამ განწყობაში.

სპორტის სასახლის დარბაზი გაჭედილი იყო... აქ ნახავდით საზოგადოების ყველა ფენის წარმომადგენელს, ყველა პროფესიისა და ყველა ასაკის ადამიანს. მართალი გითხრათ, შიშმა ამიტანა, ვერდი და თან „რეკვიემი“?! დრამატული, ჭკრეტიითი, ტრაგიზმით გამსჭვალული ნაწარმოები, სცენური მოქმედების, დეკორაციებისა და კოსტიუმების გარეშე, ნაწარმოები, რომელშიც ვერდიმ უახლოესი ადამიანების დაკარგვით გამოწვეული უმძიმესი განცდები გადმოსცა. ამას ხომ მომზადებული მსმენელი სჭირდება, აქ კი?! ... საბედნიეროდ, ჩემი ეჭვი ამოაღმოჩნდა. გასაოცრად მომზადებული მსმენელი იყო, ყოველ შემთხვევაში იქ, სადაც მე მომიხდა ჯდომა, არც მობილურების წკრიალს და არც გადალაპარაკებას, არც შეფუთული ნუგბარების შრიალს შევუწუხებია და არც უადგილო ტაშს, რომელსაც ხშირად მოისმენთ ე. წ. „პრესტიჟულ კონცერტებზე“, სადაც საგანგებოდ მოწვეული „პრესტიჟულივე მსმენელი“ სჭარბობს.

შემსრულებელთა მხრივ ისიც სარისკო იყო, რომ დირიჟორმა უარი თქვა ხმის გამაძლიერებლებზე — მიკროფონებზე. თქვენ წარმოიდგინეთ, ამანაც გაამართლა. მართალია, „სმენადობა“ ამ დიდი დარ-

ბაზის ყველა კუთხეში სრულფასოვანი არ იყო, მაგრამ ემოცია ამით მაინც არ დაკნინებულა, პირიქით, მატულობდა და მატულობდა. ბოლოს კი, როდესაც 10 000-ზე მეტმა მსმენელმა ერთდროულად აანთო სანთლები, თერთმეტი შვილის დედა, ჟუჟუნა მაისურაძე, თავისი თერთმეტივე შვილით ესტრადაზე გამოვიდა, მთელი დარბაზი ფეხზე ადგა. შემდეგ სცენაზე გამოვიდნენ სოფელ პერევიდან დევნილი 7 შვილის მარტოხელა დედა — ლია ვახტანგაშვილი, 7 შვილის დედა — ლია ლერკენაშვილი. ხოლო ბოლოს, როდესაც პაატა ბურჭულაძემ პატარა დიტო რაზმაძე, რომელსაც მამა და ფეხმძიმე დედა დაბომბვის დროს დაეღუპა, ხელში აიტაცა და გამოაცხადა, რომ ფონდმა „იავენანა“ ვალდებულება იკისრა პატარა დიტოს მზრუნველობა გაუწიოს, რომ ყველასთვის შეძენილია ბინა, მათ შორის, დაბომბვის შედეგად დაობლებული ელენე, მარი, ლევან და ვალერი მჭედლიძეებისათვის, დარბაზში უჩვეულო ემოციურმა განწყობამ დაისადგურა. ეს იყო განწყობა, რომელსაც გრიგოლ რობაქიძის გენიალური კალამი თუ აღწერს: „დარბაზი გულგებია მარტო... თვალები ცრემლებს მალავენ. ერთის თვალები ყველას თვალებშია. ირხევა გვარის ხერხემალი... სიმართლე მზის — სიმართლე ხმლის: ზვავდება გულში. თვალები ცრემლებს ვეღარ აკავებენ. ადამიანი თავის თავს აღარ ეკუთვნის: მიაქვს სადღაც მომსკდარ ნიაღვარს. ტალღა იკარგება (იკარგება?!), ოკეანეში... ყველანი ძმებია... ძმების კრებულს მიაქვს თითოეული შორეულ ფესვებისაკენ...“, „დარბაზში ათი ათასი გულია ერთი სურვილით გაერთიანებული...“ („გველის პერანგი“).

და ბოლოს, კვლავ რემინისცენცია. როდესაც პაატა ბურჭულაძის მოღვაწეობაზე ვფიქრობ, რატომღაც მუდმივად მახსენდება დილემა, რომელიც თანამედროვეობის გენიალური რეჟისორის ინგმან ბერგმანის ფილმს „შემოდგომის სონატა“ ლაიტთემად გასდევს. რა უფრო ფასეულია, ის, რასაც მსოფლიოში სახელოვანი მომღერალი, ათასი ჯილდოსა და წოდების მფლობელი, მაესტრო პაატა ბურჭულაძე საოპერო სცენაზე ასხივებს, ანუ მისი შემოქმედება, თუ ის მადლი, რომელსაც იგი, სხვა ქველმოქმედ ადამიანებთან ერთად, ცალკეული ადამიანისათვის, ცალკეული ოჯახისათვის გაცემს?! პასუხი თითქოს მარტივია — ორივე! მაგრამ, მიუხედავად ამ მარტივი პასუხისა, ვფიქრობ, რომ ერთი გადარჩენილი სიცოცხლის, გზაზე დაყენებული ერთი ბავშვის ტოლფასი ამქვეყნად, მაინც ცოტა რამაა...

P.S. 3 მარტს, დედის დღეს, პაატა ბურჭულაძის ფონდმა დაარსებიდან 5 წლის იუბილე იხეიმა. საიუბილეო გალა-კონცერტი თბილისის ოპერისა და ბალეტის თეატრში გაიმართა. გრანდიოზული ტელემარათონის წყალობითა და ბიზნესმენთა თანადგომით ამჯერად 16 ბავშვის ცხოვრება შემოტრიალდა სასიკეთოდ.

გულოცავთ, ბურჭულაძის ფონდ „იავენანას“ საიუბილეო თარიღს და გუსურვებთ დიდ წარმატებებს ამ მამულიშვილურ საქმეში.

რეკვიემი
ჯუზეპე ვერდი

ოლგა როზანოვი-პრიმავერა (სოპრანო)
ლუჩინა დონდინო (მეცო-სოპრანო)
რამონ ვარბასი (ბასო)
პაატა ბურჭულაძე (ბასო)

თბილისის ოპერისა და ბალეტის თეატრის
ორკესტრი და ბანო

25
საქართველო 2008
სპორტის სასახლე
20.30 სთ

VERDI
REQUIEM

ქართველი მუსიკოსები საზღვარგარეთ

ქართული საფორტეპიანო სკოლის აღ-
ზრდილს (ზედ.: ვერონიკა თუმანიშვილი,
ნოდარ გაბუნია, ნანა სუბუტია)), ქართ-
ველ პიანისტს ნინო გვეტაძეს 2008 წლის
პრიზში, ქალაქ უტრეხტში, ფერენც ლის-
ტის V საერთაშორისო კონკურსში მეორე
პრიზი მიენიჭა, ამასთან იგი დაჯილდოვ-
და პრესისა და მსმენელის სიმბათიის
სპეციალური პრიზით. ნინო გვეტაძის
პრიზის შემადგენელი ნაწილია 2008 წლის
საკონცერტო ტურნე; იგი მიიწვიეს ფე-
რენც ლისტის ფესტივალზე ქალაქ კიტოში
(ეკვადორი) და ბეირუთის საფორტეპიანო
მუსიკის ფესტივალზე პრესტიჟულ
საკონცერტო დარბაზებში.

2008-2009 წლების საკონცერტო სე-
ზონში შედის აგრეთვე ნინოს დებიუტი
ფლამანდიის რადიო-ორკესტრთან ცნო-
ბილი შვეიცარელი კომპოზიტორისა და
დირიჟორის მიშელ ტაბაჩნიკის ხელმე-
ღვანელობით, სადაც იგი შეასრულებს
ბრამსის №2 საფორტეპიანო კონცერტს.

2004 წელს ნინომ გაიმარჯვა პოლან-
დიაში, ახალგაზრდა პიანისტთა კონკურს-
ში. მან აიღო პირველი პრიზი და გრან-
პრი. მას შემდეგ ნინოს კარიერა აღმავალი
გზით წარიმართა: მას ინვევენ პოლანდიის
საუკეთესო საკონცერტო დარბაზებში, იგი
გამოდის მსოფლიოში სახელგანთქმულ
მუსიკოსებთან ერთად. ნინო გვეტაძე
სისტემატურად მონაწილეობს სხვადასხვა
მუსიკალურ ფესტივალებში გერმანიაში,
საფრანგეთში, იტალიაში.
ყურნალ „მუსიკის“ რედაქცია ულოცავს
ქართველ პიანისტს ამ წარმატებას და მო-
მავალ წინსვლას უსურვებს.

„ქართული მუსიკის სიახლენი“

21 და 26 ნოემბერს საქართველოს კომპოზიტორთა კავშირში ჩატარდა კამერული მუსიკის ორი კონცერტი, რომელიც ტრადიციული ციკლის „ქართული მუსიკის სიახლენი“ გაგრძელებას წარმოადგენდა. ორივე კონცერტში მონაწილეობა მიიღო თოთხმეტმა კომპოზიტორმა. ჟანრობრივად მართლაც მრავალფეროვანი ნაწარმოებები იყო წარმოდგენილი

სოლო საკრავებისათვის (მაკა ვირსალაძის „ვარსკვლავთა ციმციმი“ სოლო ფლეიტისათვის— ირაკლი ევსტაფიშვილის შესრულებით და კახა ცაბაძის ფანტაზია სოლო ალტისათვის— მირიან ედილაშვილის შესრულებით). საკუთარი საფორტეპიანო ნაწარმოებები შეასრულეს გიორგი შავერზაშვილმა (ფანტაზია ახალი რედაქციით) და ნანა კობალაძემ (სამი პიესა „თემუჯინ“, „წყაროსთან“, „ნაადამ“ ციკლიდან „მონლოლური ჩანახატები“, რომელიც ავტორმა დაწერა მონლოლეთში ორწლიანი ყოფნის დროს). სოლო ჩელესტისათვის საკუთარი თხზულება 24 მინიატურა.

ააჟღერა ირაკლი ცინცაძემ, ეს იყო ამ ჟანრში, საქართველოში დაწერილი პირველი ნიმუში. ოთარ ტატიშვილის „ბალადა შოპენზე“ ფორტეპიანოსათვის და ნესტან ტურაბელიძის სონატინა „მოცარტი“, ელეგია „საქართველო გაბრწყინდება“ შეასრულეს ნიჭიერმა მოზარდმა პიანისტებმა ანა ყიფიანმა და ირმა გიგანმა. მერაბ მერაბიშვილის „გამოსათხოვარი ცეკვა“ ორი ვიოლინოსა და ფორტეპიანოსათვის, ააჟღერეს დებმა ვისელი და სოფო ჭეჭელაშვილებმა და ავტორ-

მა. კონცერტებზე წარმოდგენილი იყო ვოკალური და ინსტრუმენტული დუეტები. ნინო ზაბუკიძის ვოკალური ნაწარმოებები - „გზა ერთადერთი“, „ილია მოკლეს“ (ნინო ზაბუკიძის და შალვა ფორჩხიძის ლექსებზე) შეასრულეს ლიანა კალმახელიძემ და ნათია აზარაშვილმა, შალვა დავითაშვილის სიმღერები და რომანსები ფორტეპიანოს თანხლებით „კახეთის თვალთ“, „დედი, სროლა არ მთავრდება“, „რაც სხვის ჭკუაზე ვიარეთ“, „დიდი გმირები“, „მთვარე“ (ბერდია ნანობაშვილის, ამირან შალიკაშვილის, ბეჟან სვანიძის, მაია სალარიძის და იკა ქადაგიძის ლექსებზე) წარმოადგინეს მზია დავითაშვილმა და ლელა ასტახიშვილმა. „ექო“, ტრომბონისა და ფორტეპიანოსათვის ასე ერქვა ეკა ჭაბაშვილის ინსტრუმენტულ დუეტს, რომელიც შეასრულეს გიორგი გვალიამ და ანა ქურდოვანიძემ. ბორის ნინიევის პოემა №2 ჩელოსა და ფორტეპიანოსათვის ააჟღერეს ალექსანდრე ბელიმ და ავტორმა. არატრადიციული შემადგენლობით იყო წარმოდგენილი ზვიად ბუცხრიკიძის ტრიო ხმის, მთხრობელისა და ფორტეპიანოსათვის რუსუდან მექვაბიშვილის, რუსუდან ბოლქვაძის და ნანა კობალაძის შესრულებით., ვაჟა აზარაშვილის საფორტეპიანო კვინტეტი შეასრულეს თამარ ლიჩელიმ და თბილისის საოპერო თეატრის სიმებიანმა კვარტეტმა გიორგი ხაინდრავას, პაატა ჭანტურიშვილის, ირაკლი ჯაფარიძის და გიორგი ჯორჯაძის შემადგენლობით.

საქმუსინფორმი

მხოლოდ მუსიკალური სივრცე

18-21 იანვარს კანში, ფესტივალების სასახლეში, ჩატარდა, მსოფლიოში ერთერთი უდიდესი და პრესტიჟული, საგამომცემლო და ხმის ჩამწერი კომპანიების საერთაშორისო ბაზრობა. მასში მონაწილეობას იღებდნენ ხმის ჩამწერი კომპანიები, მენეჯერები, პროდიუსერები, კონცერტების ორგანიზატორები, წამყვანი მუსიკალური გამომცემლობების მთავარი რედაქტორები და სხვ. სამეცნიერო შეხვედრებისა და საქმიანი მოლაპარაკებების პარალელურად ჩატარდა საოცრად საინტერესო და ელვარე კონცერტების სერია. მათ შორის განსაკუთრებული ადგილი დაეთმო კლასიკურ მუსიკას: გაიცა ხმის ჩანერის სფეროში „MIDEM“-ის ერთერთი პრესტიჟული პრემია „Midem Classical Awards“. ესაა ყოველწლიური პრემია, რომელიც უკვე მეხუთედ გაიცა. იგი დაწესებულია მხოლოდ კლასიკურ მუსიკაში. ჯილდოები გაიცემოდა სხვადასხვა ნომინაციაში: საუკეთესო საკონცერტო ჩანაწერი, ისტორიული ჩანაწერი, ძველებური მუსიკის საუკეთესო ჩანაწერი და სხვ. ჟიური შედგებოდა 15 წევრისაგან — ყველაზე მსხვილი მუსიკალური ჟურნალებისა და გამომცემლობების წარმომადგენლებისაგან. პრემიის გადაცემის ცერემონიალი ჩატარდა 20 იანვარს ფესტივალების და კონგრესების სასახლეში, კლოდ დებიუსის საკონცერტო დარბაზში. ამ საღამოს კულმინაციად იქცა სცენაზე ლეგენდარული იტალიელი ტენორის 85 წლის კარლო ბერგონცის გამოჩენა. მას მიენიჭა პრემია „სიცოცხლეშივე ხელოვნების სფეროში მიღწევებისათვის“.

საპატიო პრემია მიენიჭა შარლ აზრაურს ხანგრძლივი და ნაყოფიერი მოღვაწეობისათვის პოპულარულ ჟანრში. მას 2008 წელს ასევე 85 წელი შეუსრულდა.

„MIDEM“-ის მეორე უდიდესი მოვლენა იყო კშიშტოფ პენდერეცკის ორატორიის „იერუსალიმის შვიდი კარიბჭე“ კინოვერსიის ჩვენება, რომელსაც თვით ავტორიც ესწრებოდა მეუღლესთან — ელჰებეტა პენდერეცკაიასთან ერთად, იგი გახლავთ პოლონეთში ბეთჰოვენის საზოგადოების თავმჯდომარე. 19 იანვარს შედგა pera Night, სადაც მონაწილეობას იღებდნენ ჩინეთის, სამხრეთ კორეის, საფრანგეთის დომინიკანური რესპუბლიკის წარმომადგენლები.

მრავალსმიანობის V საერთაშორისო სიმპოზიუმი

2008 წ. 15-19 სექტემბერს თბილისის ვანო სარაჯიშვილის სახელმწიფო კონსერვატორიაში მეოთხედ გაიმართა ტრადიციული მრავალსმიანობის საერთაშორისო სიმპოზიუმი. მისი ორგანიზატორები არიან თბილისის სახელმწიფო კონსერვატორია (რექტორი პროფ. მ. დოიჯაშვილი), ტრადიციული მრავალსმიანობის კვლევის საერთაშორისო ცენტრი (დირექტორი პროფ. რ. ნურსუმი) და ქართული ხალხური სიმღერის საერთაშორისო ცენტრი (ხელმძღვანელი პროფ. ა. ერქომაიშვილი). სიმპოზიუმს ფინანსურად უზრუნველყოფს საქართველოს კულტურის, ძეგლთა დაცვისა და სპორტის სამინისტრო.

„გილოცავთ, რომ ხართ ასე ძლიერები!“ ამ სიტყვებით მოგვმართა 2008 წლის 29 აგვისტოს მადრიდიდან გამოგზავნილ წერილში გამოჩენილმა ესპანელმა ეთნომუსიკოლოგმა პოლო ვალეშომ, როცა გაიგო, რომ მიუხედავად საქართველოში განვითარებული მოვლენებისა, 15-19 სექტემბერს თბილისში მაინც შედგებოდა ტრადიციული მრავალსმიანობის V საერთაშორისო სიმპოზიუმი. ეს არ იყო მარტივი გადაწყვეტილება, არც ორგანიზატორებისათვის და, სხვათა შორის, არც იმ უცხოელი მეცნიერებისათვის, რომელთა ჩამოსვლა სიმპოზიუმში მონაწილეო-

ბის მისაღებად ქართველებისადმი მათი თანადგომის გამოხატულება იყო. და არა მხოლოდ თანადგომის. ახლად ომგადახდილ და ჯერ კიდევ ოკუპირებულ ქვეყანაში ჩამოსასვლელად საჭირო იყო არა მარტო ფორმალური წინააღმდეგობების გადალახვა, არამედ, როგორც აღმოჩნდა, უბრალოდ, ახლობლების თანხმობა, რომ არაფერი ვთქვათ სიმამაცეზე.

აგვისტოს დასაწყისისთვის სიმპოზიუმისათვის მზადება თითქმის უკვე დამთავრებული იყო. ქართველების გარდა მასში მონაწილეობის მისაღებად ემზადებოდა 19 ქვეყნის 30 მეცნიერი. მასობლოდ, 15-19 სექტემბერს სიმპოზიუმი შედგა და საკმაოდ წარმომადგენლობითი აღმოჩნდა: მასში მონაწილეობდა სულ 28 მეცნიერი, აქედან 15 საქართველოდან, ხოლო 13 — ავსტრალიიდან, ავსტრიიდან, აშშ-დან, გერმანიიდან, დიდი ბრიტანეთიდან, ევანეთიდან, ესტონეთიდან, ლატვიიდან, ლიტივიდან, საფრანგეთიდან და სლოვენიიდან. ძალიან მრავალფეროვანი იყო სიმპოზიუმის კონცერტებიც, რომლებზეც ხალხურ მომღერლებთან და ქართულ ანსამბლებთან ერთად წარმოდგენილი იყო ქართული მრავალსმიანობის შესრულებელი ანსამბლები „მასპინძელი“ დიდი ბრიტანეთიდან და „გორანი“ ავსტრალიიდან. გარდა ამისა, სიმპოზიუმის მონაწილეებსა და სტუმრებს შესაძლებლობა ჰქონდათ კორსიკული ვაჟთა ანსამბლის „სპარტიმუსა“ და ლატვიური ქალთა ანსამბლის „საუსიასის“ შესრულებით გაცნობოდნენ კორსიკულ და ლატვიურ მრავალსმიანობასაც, „გორანმა“ კი ქართულთან ერთად ბულგარული მრავალსმიანობაც წარმოადგინა.

ტრადიციული მრავალსმიანობის საერთაშორისო სიმპოზიუმების ისტორიას ჩვენი მუსიკალური საზოგადოება კარგად იცნობს, თუმცა მე მას მაინც შევახსენებდი, რომ იგი აგრძელებს გასული საუკუნის 80-იანი წლებში დაწყებულ ტრადიციას, როცა თბილისის სახელმწიფო კონსერვატორიამ საქართველოს კომპოზიტორთა კავშირთან ერთად მრავალსმიანობისადმი მიძღვნილი საერთაშორისო კონფერენციები ჩაატარა (1984, 1986, 1988წ.წ.). ამ მოვლენების სათავეებთან ბ-ნები გია ყანჩელი, ანზორ ერქომაიშვილი, კუკური ჭოხონელიძე და ამ სტრიქონების ავტორიც იდგნენ, მაგრამ კონფერენციების წარმომადგენლობითი ხასიათი, განსაკუთრებით გამოჩენილი უცხოელი, მათ შორის დასავლეთის მეცნიერების მონაწილეობის თვალსაზრისით, მაშინ ჯერ კიდევ ახალგაზრდა ეთნომუსიკოლოგის სოსო ჟორდანას დამსახურება გახლდათ. საქართველოს მიერ დამოუკიდებლობის მოპოვების შემდეგ, პოლიტიკურმა და ეკონომიკურმა სირთულეებმა უარი გვათქმევინეს ამ კონფერენციებზე, მაგრამ თბილისის სახელმწიფო კონსერვატორიის ძალისხმევით ეს ტრადიცია 1998 წლიდან კვლავ აღდგა. 2000 წ. ფონდ „ლია საზოგადოება — საქართველოს“ მხარდაჭერით კონფერენციაში რამდენიმე უცხოელი მეცნიერის მონაწილეობა შესაძლებელი, თუმცა ჭეშმარიტად საერთაშორისო მასშტაბი ამ სამეცნიერო ფორუმებმა 2002 წლიდან კონსერვატორიის რექტორის, პროფ. მანანა დოიჯაშვილის ინიციატივითა და საქართველოს კულტურის, ძეგლთა დაცვისა და სპორტის სამინისტროს ფინანსური მხარდაჭერით შეიძინა.

მას აქვთ ჩატარდა ტრადიციული მრავალსმიანო-

ბის ოთხი საერთაშორისო სიმპოზიუმი, რომლებშიც მონაწილეობა მიიღო 26 ქვეყნის 82 მეცნიერმა და ქართული და მსოფლიო მრავალხმიანობის 1000-ზე მეტმა შემსრულებელმა.

განუზომლად დიდია ამ სიმპოზიუმების მნიშვნელობა ქართული კულტურისათვის.

გამოჩენილმა ამერიკელმა ეთნომუსიკოლოგმა ალან ლომაქსმა საქართველოს „მსოფლიო მრავალხმიანობის დედაქალაქი“ უწოდა. თუ გავიხსენებთ, რომ თბილისის სიმპოზიუმებზე უკვე წარმოდგენილი იყო გამოკვლევები ქართული, ბულგარული, სამხრეთ-აღმოსავლეთ არაბული, ალბანური, ავსტრიული, უკრაინული, ხორვატული, იტალიური, ფრანგული, ბასკური, კორსიკული, ტანზანიური, რუსული, ცენტრალური აზიის, ინდონეზიური, გვინეური, ლატივიური, ლიტვური, ესტონური, სლოვაკური, პოლინეზიური, ბოსნია-ჰერცეგოვინას, ტაივანის, აფრიკელი პიგმეების, ბანდა-ლინდას მრავალხმიანობის შესახებ, შეიძლება ითქვას, რომ ჩვენი ფორუმები იქცა საერთაშორისო მასშტაბის წარმომადგენლობით ტრიბუნად მსოფლიო მრავალხმიანობის კვლევის შედეგების წარმოსაჩვენად. სწორედ ეს განაპირობებს მთელი მსოფლიოს მრავალხმიანობის მკვლევართა დიდ ლტოლვას თბილისის სიმპოზიუმისაკენ, მათ სურვილს, სხვადასხვა ქვეყნებიდან საქართველოში შეკრებილი კოლეგებს გაუზიარონ თავისი მეცნიერული თვალსაზრისი მუსიკალური აზროვნების ერთ-ერთი ყველაზე ამოუცნობი მოვლენის წარმოშობა-გავრცელების, მისი თეორიული, ისტორიული, ეთნომუსიკოლოგიური თუ კულტურულ-სოციოლოგიური ასპექტების შესახებ.

ტრადიციული მუსიკისადმი მიძღვნილი სემინარები, სიმპოზიუმები თუ კონფერენციები მსოფლიოს მრავალ ქვეყანაში იმართება. ისინი, ცხადია, მოიცავენ ეთნომუსიკოლოგიური კვლევის ყველა ასპექტს, მათ შორის, რეგიონული მრავალხმიანობის საკითხებსაც. მაგრამ თბილისური სიმპოზიუმი პირველი და ჯერჯერობით ერთადერთია, რომელზეც შეუზღუდავად წარმოდგენილი მსოფლიო მრავალხმიანობა, როგორც გეოგრაფიული, ისე თემატური თვალსაზრისით. ასეთი თავისუფალი რეჟიმი ბევრ მკვლევარს იზიდავს სხვადასხვა ქვეყნიდან, მით უფრო, რომ ელოდებოდათ ყოველი მომდევნო სიმპოზიუმისთვის მათ წინაზე ნაკითხული მოხსენებების კრებული, ქართულ-ინგლისურად რომ გამოსცემს ტრადიციული მრავალხმიანობის კვლევის საერთაშორისო ცენტრი.

ერთი სიტყვით, თუ თბილისური სიმპოზიუმების მომავალი ისეთივე წარმატებული იქნება, როგორიც დასაწყისია, საქართველო მართლაც შეიძლება იქცეს მსოფლიო ტრადიციული მრავალხმიანობის ცენტრად, რომლისკენაც იქნება მოპყრობილი მრავალხმიანობის არა მარტო მოყვარულთა, არამედ მკვლევართა მზერაც.

ამ ეტაპზე კი შეიძლება ითქვას ის, რომ სიმპოზიუმებმა ხელი შეუწყეს, ერთი მხრივ, ქართული ეთნომუსიკოლოგიის თვალსაზრისის გაფართოებას, ქართული ეთნომუსიკოლოგიის ინტეგრაციას მსოფლიო მეცნიერებაში, მეორე მხრივ კი, მსოფლიოს გამოჩენილ მეცნიერთა დაინტერესებას ქართული მრავალხმიანობის კვლევით. ამის დასტურია ტრადიციული მრავალხმიანობის საერთაშორისო სიმპოზიუმებზე იაპონელი, ავსტრიელი, შვეიცარიელი, ამერიკელი, გერმანელი მეცნიერების მიერ ქართულ მრავალხმიანობის შესახებ წარმოდგენილი მოხსენებები. ამ თვალსაზრისით, განსაკუთრებით საინტერესო აღმოჩნდა V სიმპოზიუმი, რომელზეც პიგმეების მრავალხმიანობის აღიარებული ფრანგი მკვლევარი სიმპა არომი და მისი მონაწილე ესპანელი პოლო ვალეჰო წარსდგნენ მოხსენებით — „პირველი ნაბიჯები ქართული მრავალ-

ხმიანობის „გრამატიკის“ შესწავლაში“ (იგულისხმება ავტორების „პირველი ნაბიჯები“). შეიძლება ითქვას, რომ პროფ. სიმპა არომი თბილისური სიმპოზიუმების უცვლელი მონაწილეა (2002, 2006, 2008), ხოლო პროექტის იდეა ეკუთვნოდა პოლო ვალეჰოს, რომელმაც 2006 წ. სიმპოზიუმის კონცერტებზე პირველად მოისმინა ქართული მრავალხმიანი სიმღერა-გალობა და გადაწყვიტა საფუძვლიანად გარკვეულიყო მის მუსიკალურ სტრუქტურაში. ერთობლივმა მეცნიერულმა კვლევამ ისინი აქცია ევროპაში ქართული მრავალხმიანობის დესპანებად გასულ წელს იტალიასა და ესპანეთში გამართულ სამეცნიერო კონფერენციებზე მათ წარადგინეს თავიანთი დაკვირვების პირველი შედეგები, ქართული ანსამბლების „მზეთამხისა“ და „ბასიანის“ მონაწილეობით, წელს ასეთივე პროექტის განხორციელებას ანსამბლ „ბასიანთან“ ერთად გეგმავენ დიდ ბრიტანეთში, ხოლო მომავალი სასწავლო წლიდან პოლო ვალეჰო ქ. ტულუზის უნივერსიტეტში აპირებს ქართული მრავალხმიანობის სპეციალური კურსის დანერგვას. V სიმპოზიუმზე კონსერვატორიის მცირე დარბაზში მათ მიერ წარმოდგენილმა მოხსენებამ (ანსამბლ „ბასიანის“ მონაწილეობით), ბუნებრივია, აზრთა სხვადასხვაობა, თუმცა დიდი ინტერესიც გამოიწვია, როგორც ყოველთვის ხდება, როცა შენთვის კარგად ნაცნობ მოვლენას უცხო თვალით უყურებ.

ს. არომისა და პ. ვალეჰოს გარდა V სიმპოზიუმზე ნაკითხული იქნა როგორც ქართველი (მ. ანდრიაძე, რ. ნურნუშია, გ. ბალაშვილი, თ. გაბისონია, ვ. გოგოტიშვილი, ე. დიასამიძე, ნ. ვალიშვილი, ნ. მახარაძე, მ. შილაკაძე, დ. შულღიაშვილი, თ. ჩხეიძე, ზ. წერეთელი, ს. ჯანგულაშვილი), ისე უცხოელი მეცნიერების (მ. ბრეი, ჯ. გრეჰემი, ფ. ფოიდერმაირი, ჯ. შორტისისა და მ. სიმპსონის) მოხსენებები ქართული საერო სიმღერისა და სასულიერო გალობის სხვადასხვა ასპექტებზე. მსოფლიო მრავალხმიანობა წარმოდგენილი იყო პოლინეზიური (დ. ქრისტენსენი), ლატივიური (ტ. ლანჯი), ლიტვური (დ. რაჩიუნაიტე-ვიჩინიენე), ესტონური (ჟ. პარტლასი) და სლოვენიური (უ. შივიცი) სტილებით. მრავალხმიანობის წარმოშობისა და ევოლუციის პრობლემა იყო განხილული ავსტრალიაში მოღვაწე ქართველი ეთნომუსიკოლოგის იოსებ ჟორდანას მოხსენებაში.

V სიმპოზიუმი განსაკუთრებულ ვითარებაში ჩატარდა და, შესაბამისად, შესაძლოა, ნაკლებად მრავალფეროვანი იყო მსოფლიო მრავალხმიანობის გეოგრაფიის თვალსაზრისით, მაგრამ შინაარსობრივად იგი საკმაოდ დატვირთული აღმოჩნდა, რაც ემოციურად მისი სტუმრების სიღნაღში გატარებულმა ერთმა დღემ დაავიწყებინა. კახეთის ულამაზეს ბუნებასთან ერთად წარუშლელი შთაბეჭდილება დატოვა შეხვედრამ ადგილობრივ ფოლკლორულ ანსამბლთან „მრავალჟამიერი“, მათმა ერთობლივმა სიმღერამ

ურება იყო, რაც თბილისის კონსერვატორიის ბიბლიოთეკის თანამშრომლის შალვა ცხოვრებაძის დამსახურება გახლდათ.

განსაკუთრებით უნდა გამოვყო სოსო ჟორდანიას, ამჟამად ავსტრალიაში მცხოვრები ჩვენი თანამემამულე, მეღბურნის უნივერსიტეტის პროფესორი და ჩვენი ტრადიციული მრავალხმიანობის კვლევის საერთაშორისო ცენტრის საზღვარგარეთული ბიუროს ხელმძღვანელი. იგი აქტიურ სამეცნიერო მოღვაწეობას ეწევა, გამოდის სხვადასხვა ქვეყანაში გამართულ სამეცნიერო ფორუმებზე, აქვს ფართო საერთაშორისო კონტაქტები, პროპაგანდას უწევს ჩვენს სიმპოზიუმებს და დიდად გვცხმარება თბილისის სიმპოზიუმებზე მრავალხმიანობის სფეროში მომუშავე მეცნიერების

ბრიტანულ „მასპინძელთან“ და ავსტრალიურ „გორანთან“, განსაკუთრებით კი — იმპროვიზებულმა შეჯიბრმა, როცა ერთმანეთს ენაცვლებოდა ქართული, კორსიკული, ლატვიური, ესპანური და ბრიტანულ სიმღერა, როგორც ადამიანების ერთიანობის სიმბოლო.

და ბოლოს, არ შემოიძლია არ დავასახელო ის ადამიანები, ვინც ამ სიმპოზიუმისათვის მუშაობდნენ. ესენი არიან ტრადიციული მრავალხმიანობის კვლევის საერთაშორისო ცენტრის თანამშრომლები — თამაზ გაბისონია, მაია კაჭკაჭიშვილი და ნანა მჟავანაძე, უცხოეთთან ურთიერთობის სამსახურის უფროსი — ნანა შარიქაძე, კონსერვატორიის მუზეუმის გამგე — მარინა ჩიხლაძე, საგამომცემლო სამსახურის თანამშრომელი — ქეთევან ბაქრაძე. დიდად მადლიერი ვართ ჩვენი სტუდენტების — ხატია ბუნიათიშვილის, თამარ ელიზბარაშვილის, ბაია ჟუჟუნაძის, თამარ მიქაძის, მაია სიგუას, ნინო ნანეიშვილის, ნინო რაზმაძის, მარია ყარალაშვილის, რომელთაც ჩვენს სტუმრებს შესანიშნავი მეგზურობა გაუწიეს თბილისში ყოფნისას.

საზოგადოდ, ყოველი სიმპოზიუმის შემდეგ მოინახება რაღაც ასპექტი, რომლის მიმართ გარკვეული შენიშვნები გამოითქმის ხოლმე, მაგრამ ერთადერთი, რამაც ყველა მონაწილის უმადლესი შეფასება დაიმსახურა, ეს სიმპოზიუმის ტექნიკური მომსახ-

მონვევაში. იგი არის სიმპოზიუმების კრებულების თანარედაქტორი და ჩვენთან ერთად მუშაობს ცენტრის ვებ-გვერდის (www.polyphony.ge) განახლებაზე.

ერთი სიტყვით, რომ არა ჩვენი ქართველი და უცხოელი კოლეგების მხარდაჭერა — (მარტო ის რად ლირს, რომ სიმპოზიუმს ჰყავს, შეიძლება ითქვას, მუდმივი მონაწილეები უცხოეთიდან: დიეტერ ქრისტენსენი, ფრანც ფოიდერმაირი, სიმჰა არომი, იზალი ზემცოვსკი, რომ არაფერი ვთქვათ იმათზე, ვინც ორჯერ იღებდა მონაწილეობას), — ტრადიციული მრავალხმიანობის სიმპოზიუმები ვერ იქცეოდა ასეთი მასშტაბის საერთაშორისო მოვლენად, რისთვისაც ჩვენ გულითად მადლობას ვუხდით მათ.

მსოფლიო მუსიკალური სივრცე

ბრიტანულმა მუსიკალურმა ჟურნალმა რამოპჰონე ჩაატარა კრიტიკოსების გამოკითხვა — მსოფლიოს საუკეთესო ორკესტრები. ექსპერტები იყვნენ ისეთი გამომცემლობებიდან, როგორებიცაა «Los Angeles Times», «New Yorker», «Le Monde», «Die Presse», «De Telegraaf», da ra Tqma unda, «Gramophone». შედეგი ასეთი იყო — პირველ ათეულში შევიდა შვიდი ამერიკული ორკესტრი, ოთხი გერმანული, სამი რუსული და ა.შ. სია ასე გამოიყურება: 1. ორკესტრი „კონცერტ ებაუ“, ამსტერდამი; 2. ბერლინის ფილარმონიული ორკესტრი; 3. ვენის ფილარმონიული ორკესტრი; 4. ლონდონის სიმფონიური ორკესტრი; 5. ჩიკაგოს სიმფონიური ორკესტრი; 6. ბავარიის რადიოს სიმფონიური ორკესტრი; 7. კლიველენდის ორკესტრი; 8. ლოს-ანჯელესის ფილარმონიული ორკესტრი; 9. ბუდაპეშტის საფესტივალო ორკესტრი; 10. საქსონიის შტატსკაპელა, დრეზდენი; 11. ბოსტონის სიმფონიური ორკესტრი; 12. ნიუ-იორკის ფილარმონიული ორკესტრი; 13. სან-ფრანცისკოს სიმფონიური ორკესტრი; 14. მარინის თეატრის ორკესტრი; 15. რუსეთის ნაციონალური ორკესტრი; 16. სანქტ-პეტერბურგის ფილარმონიული ორკესტრი; 17. გევანდჰაუზ-ორკესტრი, ლაიპციკი; 18. მეტროპოლიტენ ოპერის ორკესტრი; 19. საიტოკინენის (იპპონია) სიმფონიური ორკესტრი; 20. ეხეთის ფილარმონიული ორკესტრი.

ქართული მუსიკის ისტორიის ჟამთააღმწერი

გულბათ ტორაძის წარდგენა ჩვენს საზოგადოებას არ სჭირდება; ის დღეს ყველაზე „ცნობადი“ სახეა ქართველ მუსიკისმცოდნეთა შორის, რომლის პუბლიკაციები ყოველდღიურად ჩნდება ჩვენი პრესის ფურცლებზე.

საქართველოს მუსიკალურ ცხოვრებაში მიმდინარე პროცესებით დაინტერესებული ჩვენი შთამომავალი XX საუკუნის მეორე ნახევრისა და XXI საუკუნის დასაწყისის მოვლენების შესახებ წარმოდგენას, ალბათ, ტორაძისეული პუბლიკაციების საფუძველზე სრულად შეიქმნა. ერთად შეკრებილი ისინი ქართული მუსიკის უმნიშვნელოვანესი მოვლენების პანორამას ქმნიან. გულბათ ტორაძე ქართული მუსიკის ნამდვილი „ჟამთააღმწერია“. მისი მრავალმხრივი და ნაყოფიერი კრიტიკულ-პუბლიცისტური, სამეცნიერო და პედაგოგიური საქმიანობა ნახევარ საუკუნეზე მეტს ითვლის და ეროვნული კულტურის ერთგული სამსახურის საუკეთესო მაგალითია.

ტორაძის საიუბილეო თარიღი — დაბადებიდან 80 წელი, ახლახან ფართოდ აღნიშნა მუსიკალურმა საზოგადოებამ. ორი კვირის ინტერვალით, კომპოზიტორთა კავშირში და კონსერვატორიაში ოფიციალური გარეშე ჩატარდა საიუბილეო საღამოები, კონცერტითა და იუბილარის თბილი მოგონებებით; საყოველთაოდ არის ცნობილი გულბათ ტორაძის თხრობის ხიბლი. დარბაზი გაახალისა მუსიკოსის მიერ ჩვეული იუმორით ნაამბობმა მისი ცხოვრების საინტერესო ეპიზოდებმა და გამოჩინილ ადამიანებთან შეხვედრის მოგონებებმა.

უნებურად გამახსენდა ჩინური სენტენცია „საათები მიდიან, დღეები მირბიან, წლები მიქრიან“. დიას, ბატონ გულბათს, რომლის პროფესიული დებიუტიც შორეულ 1953 წელს დაიწყო, 80 წელი შეუსრულდა! არადა რამდენი რამ მოასწრო მან განვლილი წლების მანძილზე; ახლახანს გამოცემულ მის ბიბლიოგრაფიულ ბუკლეტში სრულად არის აღწუსხული შთამბეჭდავი სია, რომელიც ქართულ, რუსულ ენებზე დაწერილ წიგნებს, ბროშურებსა და ასეულობით საგახეთო და საჟურნალო წერილებს, რეცენზიებს ითვლის და მუსიკალური კულტურის ყველა სფეროს მოიცავს. ერთი მხრივ ტორაძის ნააზრევი გვიქმნის წარმოდგენას მისი დროის მუსიკალური კულტურის შესახებ; მეორე მხრივ მის შრომებში, წერილებში, როგორც ფოკუსში, ისე იყრიან თავს გულბათ ტორაძის — პიროვნების, მკვლევარის, ესთეტიკის უმთავრესი თვისებები: მაღალი პროფესიონალიზმი, ინტერესთა ფართო წრე, არჩეული საქმისადმი თავდადება და ენციკლოპედიური განათლება. პრაქტიკულად ქართულ მუსიკისმცოდნეობაში ბოლო ათწლეულებში გამოცემული მრავალი წიგნის თუ სამეცნიერო ნაშრომის რედაქტორად ბ-ნი გულბათი გვევლინება, რაშიც, ცხადია, მას კლასიკური

ფილოლოგიური განათლებაც უწყობს ხელს.

ერთი თავისებურება აქვს მუსიკისმცოდნის და, საზოგადოდ, ხელოვნებამცოდნის პროფესიას; სხვათა შემოქმედების მცოდნისა და მკვლევარის ცხოვრება საზოგადოებისათვის დაფარულია და ჩრდილში რჩება. უდიდესი მნიშვნელობა აქვს ადამიანის ცნობიერებაში ჯერ კიდევ ბავშვობის წლებში დაღეღილ შთაბეჭდილებებს და გარემოს, რომელშიც

გულბათი ტორაძე

პიროვნება ყალიბდება. გულბათ ტორაძე უაღრესად კულტურულ ოჯახურ გარემოში იზრდებოდა. დაიბადა 1928 წლის 14 ოქტომბერს ქუთაისში, სადაც თავისი ცხოვრების პირველი ორი კვირა გაატარა. მამა — გრიგოლ ტორაძე, მეფის ჯარის ყოფილი ოფიცერი, რომელიც სასწაულად გადაურჩა 30-იანი წლების რეპრესიებს, მეგობრობდა ვალერიან გაფრინდაშვილთან. სწორედ მას უძღვნა პოეტმა ცნობილი ლექსი „რიონი“; ქუთაისის კლასიკურ გიმნაზიაში მამის თანაკლასელები ყოფილან შალვა ნუცუბიძე, აკაკი შანიძე, საქართველოში სამთო მეცნიერების ფუძემდებელი გრიგოლ ნულუკიძე, მისი მეგობრის, ანტონ ნულუკიძის მამა. მოგვიანებით ვალერიან გაფრინდაშვილთან მეგობრობა მოყვრობაში გადაიზარდა ისინი ქვისლები გახდნენ. დედა — მარიამ (მერი) ჭავჭავაძე და მისი დები ირინე (ვ.გაფრინდაშვილის მეუღლე) და თამარი (შემდგომში გამოჩინილი მსახ-

მუსიკა

იობი თამარ ჭავჭავაძე) დაიბადნენ ილია ჭავჭავაძის ყვარლის სახლში . . . ასეთი იყო ის გარემო, რომელშიც ბ-ნი გულბათი იზრდებოდა; ბავშვობიდან სწავლობდა ფრანგულსა და გერმანულ ენებს, გატაცებული იყო ჭადრაკით, გამოდიოდა საკავშირო საჭადრაკო ტურნირებზე. ჭაბუკ მოჭადრაკეთა ერთ-ერთ ტურნირზე დაიკავა მეორე ადგილი (პირველი იყო ტიგრან პეტროსიანი, მომავალი მსოფლიო ჩემპიონი, რომელთანაც ბ-ნი გულბათს მეგობრული ურთიერთობა ჰქონდა).

გულბათი ტორაძე ოჯახურ ინტერვიუში

ბ-ნი გულბათს პედაგოგებიც შესანიშნავი ჰყავდა; ამ მხრივაც მას ბედმა გაუღიმა. მუსიკალური განათლება მიიღო თბილისის ცენტრალურ მუსიკალურ ათნლეში (1941-47 წ.წ.). გამოჩენილ პიანისტთან, პროფესორ ანასტასია ვირსალაძესთან, რომელსაც შემდგომ მადლიერმა მონაფემ მონოგრაფია უძღვნა.

თბილისის საშუალო სკოლის ოქროს მედალზე დამთავრების შემდეგ, 1945 წ. ჩააბარა თსუ-ს ქართული ფილოლოგიის ფაკულტეტზე, სადაც მისი ხელმძღვანელი იყო აკადემიკოსი ვარლამ თოფურია, სადიპლომო შრომის თემა კი „აბო ტფილელის წამების ენა“. უნივერსიტეტში მას ასწავლიდნენ უდიდესი მეცნიერები: აკაკი შანიძე, არნოლდ ჩიქობავა, კორნელი კეკელიძე, სიმონ ყაუხჩიშვილი, ალექსანდრე ბარამიძე, ილია აბულაძე, თინათინ შარაძენიძე, ივანე ქავთარაძე და სხვები. უნივერსიტეტში ახლო მეგობრობა ჰქონდა თანაკურსელებთან, მომავალში გამოჩენილ ფილოლოგთან გივი მაჭავარიანთან, რევაზ ბარამიძესთან, ნოდარ ანდელუაძესთან.

პარალელურად 1947-52 წლებში სწავლობდა თბილისის სახელმწიფო კონსერვატორიის მუსიკისმცოდნეობის ფაკულტეტზე. მუსიკის ისტორიის განხრით, რაც მისი ძირითადი სპეციალობა გახდა. კონსერვატორი-

აში მისი პედაგოგები იყვნენ დიდებული მუსიკოსები შალვა ასლანიშვილი, გრიგოლ ჩხიკვაძე, პავლე ხუჭუა, ბორის გულისაშვილი, ნიკოლოზ გუდიაშვილი. მისი უშუალო ხელმძღვანელი კი იყო ქართული საისტორიო მუსიკისმცოდნეობის ფუძემდებელი და კონსერვატორიაში ამავე კათედრის დამაარსებელი (1937) პროფესორი ლადო დონაძე, რომლის მიერ დაწესებული საქმის უშუალო გამგებელი მისი ერთგული მოწაფე – გულბათ ტორაძე გახდა. ვერდის ოპერა „ფალსტაფის“ თემაზე სადიპლომო შრომის დაცვის შემდეგ 1952 წ. გულბათ ტორაძემ სწავლა განაგრძო ასპირანტურაში. 1969 წ. ლენინგრადში დაიცვა საკანდიდატო დისერტაცია თემაზე „ქართული სიმფონიური პოემა“, რომელიც მისი სამეცნიერო მოღვაწეობის ერთ-ერთ კარდინალურ ჟანრად იქცა. მისი ერთ-ერთი პირველი დასავლეთუროპული მუსიკისადმი მიძღვნილი წიგნი, რომელიც დღემდე ყველა ბიბლიოგრაფიულ წყაროებში მოიხსენიება, არის «Леонкавалло и его Паяцы» /1960/.

1952 წ. დაიწყო გულბათ ტორაძის პედაგოგიური მოღვაწეობა საქართველოს სახელმწიფო თეატრალურ ინსტიტუტში, სადაც მისი სტუდენტები იყვნენ მომავალში ქართული თეატრის გამოჩენილი მოღვაწეები ოთარ მელვინეთუხუცესი, ნოდარ მგალობლიშვილი, ირაკლი უჩანეიშვილი, ნანა ხატისკაცი და სხვები. კონსერვატორიაში მისი პედაგოგიური საქმიანობა მუსიკის ისტორიის კათედრაზე 1953 წ. დაიწყო. საქართველოს თითქმის ყველა კუთხის სამუსიკო დაწესებულებებში მოღვაწეობენ გულბათ ტორაძის აღზრდილები; თბილისის სახ. კონსერვატორიის პროფესორ-მასწავლებელთა დიდი ნაწილიც მისი ნამონათფარია. სხვადასხვა წლებში ის იყო კონსერვატორიის თეორიულ-საკომპოზიტორო ფაკულტეტის დეკანი, სპეციალიზებული საბჭოს სწავლული მდივანი; ხოლო მუსიკის ისტორიის კათედრას სათავეში ედგა 15 წლის მანძილზე.

ტორაძის ნაზრევის გაცნობისას უპირველეს ყოვლისა ერთი რამ იპყრობს ყურადღებას; როგორც ჭეშმარიტ მემატიანეს მას შეცნობილი აქვს, რომ ესეთიკური ღირებულებების მატარებელი სფერო — ჩვენი თანამედროვე სულიერი ფასეულობანი, ისევე როგორც გარდასული დროის ფაქტები და მოვლენები, ზუსტ აღწესხვას და ასეთსავე ესეთიკურ მიდგომას მოითხოვენ. ამაში კი მას მწერლური ნიჭი და ოსტატობა ეხმარება. მისი ნათქვამი ყოველთვის გამოკვეთილია, ფრაზა სხარტად, ლაკონურად ჩამოსხმული და სტილი იმდენად სწორი და გამართული, რომ თვით ყველაზე მკაცრ რედაქტორსაც კი გაუჭირდება მათში რაიმე ნაკლის ნახვა. ამასთანავე, მისი მუშაობის სტილი საოცარი ოპერატიულობით და პროდუქტიულობით ხასიათდება, რაც კრიტიკოსის აუცილებელი თვისებაა; რაც დრო გადის, მით უფრო იხვეწება ხელწერა, ლაკონური და ტევადი ხდება ტექსტი, რომელიც სათქმელს ზუსტად და სხარტად გამოხატავს; საოცარია მისი პროფესიული და მოქალაქეობრივი მოვალეობის გრძნობა: მიუხედავად ასაკისა, ის არის ყველგან, ყველაფერის საქმის კურსში, ეხმაურება აქტუალურ მოვლენებს, და არა მარტო მუსიკალურს. გულბათ ტორაძე „ცხელ-ცხელი“ ამბების დასტით, საგაზეთო წერილების ქსერო-ასლებით ხელდამშვენებული, ყოველდღიურად თავის

ბუღბაათი ტორაძე სტატიის ამტორთან ერთად

„საგანმანათლებლო“ მისიას ასრულებს.

კიდევ ერთი თვისება — უკომპრომისობა — მისი ესთეტიკისათვის მიუღებელი მოვლენების, იაფფასიანი არტისტიზმის, პროფესიული რუტინის ან ხანდახან მისი ესთეტიკისათვის უცხო, უახლესი ექსპერიმენტული მუსიკის მიმართ. ამასთანავე, საოცარი იუმორის გრძნობა, რომელიც გულბათ ტორაძის უშრეტი ოპტიმიზმის მასაზრდოებელი წყაროა. იუმორით სავსე მისი საგაზეთო, საჟურნალო ნაკვეთები და წიგნი „მუსიკოსები იცინიან“ დიდი პოპულარობით სარგებლობენ ფართო მკითხველში.

უან პოლს უთქვამს „მოგონებები ერთადერთი სა-მოთხეა, საიდანაც ვერ გამოგვაქევენო“. გულბათ

ტორაძის მოგონებების უშრეტი წყარო მისი მესსიერებაა, რომელშიც საოცარი სიზუსტით არის აღბეჭდილი მოვლენები, ფაქტები, თარიღები. მათი საუკეთესო ნაწილი აკინძული წიგნად „მოგონებათა ჭრელი ფურცლები“ წარსულის მრავალ საინტერესო ფურცელს აცოცხლებს.

მისი პიროვნული თვისებებიდან განსაკუთრებით უნდა აღინიშნოს საოცარი კეთილმოსურნეობა კოლეგების, სტუდენტების მიმართ, მზადყოფნა პროფესიული დახმარება გაუწიოს ნებისმიერ მსურველს. პირადად ჩემი ინტერესების სფეროს განსაზღვრაშიც მან მნიშვნელოვანი როლი შეასრულა, როდესაც 1980 წ. ტაშვენტის საერთაშორისო სიმპოზიუმიდან დაბრუნებულს, იდეა გაუჩნდა კონსერვატორიაში არაევროპული ქვეყნების მუსიკის ისტორიის კურსი წაკითხულიყო და კურსის მომზადება მე, მაშინ სრულიად ახალგაზრდა მუსიკისმცოდნეს მომანდო.

დღეს გულბათ ტორაძე მშვენიერ შემოქმედებითა და ფიზიკურ „სპორტულ“ ფორმაშია. ამასთან დაკავშირებით არ შემიძლია არ მოვიხსენიო მისი ჰობი — ჭადრაკი და ფეხბურთი; სპორტული ჟურნალისტიკის სფეროში ის არანაკლებ კომპეტენტურია.

მისი კოლეგებისა და მრავალრიცხოვანი მოწაფეების სახელით მინდა მადლობა ვუთხრა ქართული მუსიკის მეტრს, გულბათ ტორაძეს იმ დეაწლისათვის, რომელიც მას ეროვნული კულტურის და ჩვენი ალმა მატერ-ის წინაშე მიუძღვის. საოცრად სწრაფად გაიზარდა ხუთმა წელმა — 75 წლის საიუბილეო თარიღი თითქოს გუშინ აღვნიშნეთ; 100 წლამდე სულ რაღაც 20 წელი დარჩა, ეს თარიღიც მალე გვეხვებოდეს.

გუსურვით ჩვენ ძვირფას ბატონ გულბათს ჯანმრთელობა და დღეგრძელობა!

ახილვით მუსიკალური სივრცე

2009 წლის 1 თებერვალს, ნიუ-იორკში, 86 წლის ასაკში გარდაიცვალა ამერიკელი კომპოზიტორი და დირიჟორი ლუკას ფოსი.

ლუკას ფოსი დაიბადა 1933 წელს გერმანიაში, ებრაულ ოჯახში. ხელისუფლებაში ნაცისტების მოსვლისთანავე მისი ოჯახი გადასახლდა პარიზში. ფოსი, როგორც დირიჟორი 1063-70წ.წ. ხელმძღვანელობდა ბუფალოს ფილარმონიულ ორკესტრს, ხოლო 1971 წლიდან — ბრუკლინის ფილარმონიას. 1972-1976წ.წ. იგი სათავეში ჩაუდგა იერუსალიმის რადიოსა და ტელევიზიის სიმფონიურ ორკესტრს, 1981-1986წ.წ. — მილუოკის სიმფონიურ ორკესტრს.

1953 წელს ფოსი კალიფორნიის უნივერსიტეტში დაინიშნა კომპოზიციის კლასის პროფესორად. ამ თანამდებობაზე მან შეცვალა არნოლდ შონბერგი.

ფოსის საკომპოზიტორო შემოქმედებაზე დიდი გავლენა მოახდინა ჰინდემიტის და სტრავენსკის შემოქმედებამ. მისთვის დამახასიათებელი იყო აგრეთვე დიდი ინტერესი ბახის შემოქმედებისა და იმპროვიზაციული მუსიკისადმი, ხოლო გვიანდელ პერიოდში მის ნაწარმოებებში იგრძნობა მინიმალისტთან მიახლოება. 1945 წელს კანტატისათვის „პრერია“ მას მიენიჭა გუგენჰეიმის პრემია. მას ეკუთვნის ოპერები „მსტუნავი ბაყაყი“ და „წარმოდგენა და გამოთხოვება“, ბალეტი „მოგვთა საჩუქრები“.

ეროვნულ გრადიციათა ღირსეული მემკვიდრე

გასულ წელს უდიდესი გერმანელი კომპოზიტორის ლუდვიგ ვან ბეთჰოვენის გარდაცვალებიდან 180 წელი შესრულდა. ეს ღირსსახსოვარი თარიღი ცივილიზებული სამყაროს მრავალმა გამოჩენილმა შემსრულებელმა თუ მუსიკალურმა კოლექტივმა აღნიშნა კონცერტებით. გენიალური ვენის კლასიკოსის შემოქმედებისადმი მოწიწება და სიყვარული ქართველმა მუსიკოსებმაც არაერთი დასამახსოვრებელი საღამოთი გამოხატეს. განსაკუთრებით

დავით ბელენიძე II კლ. კლ. ბატი ანტონიანი

სასიამოვნო და აღსანიშნავია ის, რომ აღიარებულ სახელებსა და ორკესტრებს არც დამწყები მუსიკოსები ჩამორჩნენ – ევგენი მიქელაძის სახელობის №2 ცენტრალური მუსიკალური სასწავლებლის მოსწავლეებმა ბეთჰოვენის შემოქმედებას გასულ სასწავლო წელს ორი ვრცელი მონოგრაფიული კონცერტი მიუძღვნეს. კონცერტების მნიშვნელობისა და მათი ხარისხის ერთ-ერთი მაჩვენებელია

ის გარემოებაც, რომ მოსწავლეებმა თავისი ხელოვნება ჩვენი ქვეყნის მუსიკალური კულტურის მნიშვნელოვანი ცენტრებიდან – ვ. სარაჯიშვილის სახელობის სახელმწიფო კონსერვატორიის მცირე და დიდი საკონცერტო დარბაზებიდან წარუდგინეს მსმენელს. ნოჩმა მუსიკოსებმა შემოგვთავაზეს ბეთჰოვენის სხვადასხვა ჟანრის ნაწარმოებები, უმეტესად კი ის ქმნილებები, რომლებიც ხშირად არ სრულდება საკონცერტო ესტრადამზე და ფართო საზოგადოებისათვის ნაკლებადაა ცნობილი. ამავე დროს პედაგოგთა გაბეღულებასა და მათი შევირდების პროფესიონალიზმზე მეტყველებს ისიც, რომ მოსწავლეთა მიერ აქედრებულ ცნობილ ნაწარმოებშიც კი გქენიკური სირთულეების დაძლევისათვის ერთად შეინიშნებოდა სტილის შეგრძნების, ბეთჰოვენის მუსიკაში აღბეჭდილი შინაარსის მსმენელამდე მიგანის სურვილი.

კონსერვატორიის მცირე დარბაზში ევგენი მიქელაძის სახელობის №2 მუსიკალური სასწავლებლის მოსწავლეებმა ბეთჰოვენის კამერულ-ინსტრუმენტული და ვოკალური მუსიკა ააქლერეს, ხოლო დიდ საკონცერტო დარბაზში სიმფონიურ ორკესტრთან და დირიჟორ გიორგი ჟორდანიასთან ერთად წარსდგნენ მსმენელის წინაშე. ბეთჰოვენის №1, №3 საფორტეპიანო კონცერტები, საგუნდო, სიმებიანი და ვოკალური ნაწარმოებები ორკესტრთან ერთად, ინსტრუმენტული და ვოკალური რომანსები, ბაგატელები, სონატები და სონატინები, გრიოები და კვარტეტები სასწავლებლის საფორტეპიანო, საორკესტრო, ვოკალური თუ საგუნდო განყოფილების მოსწავლეებმა დიდი შემართებით შეასრულეს. ნორჩი მუსიკოსების ნიჭიერებასთან, მონდომებასთან ერთად აუდიტორიამ მხურვალედ

მარიამ ხოშტარია IV კლ. კლ. მიხეილ ხოშტარია

შეაფასა პედაგოგების მიერ გაწეული ღვაწლი. ლ. უგულავამ, ს. ჟორდანიამ, მ. ბაწაშვილმა (პედაგოგი ნ. ნაცვლიშვილი), ა. გურაშვილმა, ნ. ბარნაველმა, გ. დაბრუნდაშვილმა (პედაგოგი მ. გოგაშვილი), ა. ფალაველიშვილმა (პედაგოგი ნ. სხირგლაძე) ბეთჰოვენის საფორტეპიანო ნაწარმოებების შესრულებისას გამოამჟღავნეს გქენიკური გაწაფულობა, მხაგვრულ შინაარსში წვდომის უნარი.

დასამახსოვრებელი იყო თ. გოჩაშვილის, ა. ჩირაძის, ქ. მაისურაძის, ს. ცარციძის, ა. ხარაიძის, ს. ოსტროვსკის, ი. მუჯირის (პედაგოგები ს. ევგოროვა, გ. კარიაული, მ. ხელაია) მიერ აქედრებული რომანსები. კონცერტებზე თავი ისახველა საორკესტრო განყოფილებამაც – ბეთჰოვენის სავიოლინო რომანსები და სავიოლონჩელო სონატა სადად და ამავე დროს კარგი საშემსრულებლო ჩვევებით ააქლერეს მ. კასრაძემ, ე. შავიშვილმა, მ. მაჩაიძემ, მ. ხოშტარიამ (პედაგოგები ე. არაქელოვი, ა. მეგრელიძე, გ. ჭაბუკიანი, მ. ხოშტარია), ხოლო დ. ლაგოპოვამ, ლ. ქეშელაშვილმა, ა. ბუშქინმა (პედაგოგები ნ. ალავიძე, ნ. გაბეღავა, ვ. შიშკინი) ფლეიტამ, ლარნეტსა და ფაგოტზე დაკვრის მზარდი ოსტატობა წარმოაჩინეს. შთაბეჭდავი იყო მოსწავლეების მიერ შესრულებული საანსამბლო მუსიკაც.

ალექსანდრე ბუშკიძე X კლ. კლ. ვაღიშ შიშკიძე

მისასალმებელია, როცა მუსიკოსები მცირე ასაკიდან ეუფლებიან კამერული ანსამბლის მუსიციერების რთულ ხელოვნებას. და განსაკუთრებით სასიხარულოა, რომ ამ სფეროშიც მათ თავი ისახველეს. კარგი შთაბეჭდილება დაგოვა პედაგოგ ნ. დავითაშვილის მოსწავლეთა კვარტეტმა (მ. მაჩაიძე, მ. ჩიკვაძე, ა. პანიევი, გ. მათიაშვილი), მ. ხოშტარიას კლასის გრიომ (ა. გურაშვილი, მ. კასრაძე, გ. მათიაშვილი), და ლუეტმა (ი. ჯალაღონია, ე. შავიშვილი). კარგად ჟღერდა სასწავლებლის შერეული გუნდი, ქორმაისტერების ეჩიქოვანისა და რ. გიორგაძის ხელმძღვანელობით. ასევე დასამახსოვრებელი იყო სასწავლებლის მოსწავლეთა ჩასაბერი და კამერული ორკესტრების მიერ მომზადებული პროგრამა, სადაც პედაგოგების – დირიჟორების ს. გყაბლაძისა და გ. შილაკიძის დიდი ძალისხმევა იგრძნობოდა.

ბეთჰოვენისადმი მიძღვნილი კონცერტების მხაგვრულმა ხარისხმა განაპირობა ევგენი მიქელაძის №2 ცენტრალური მუსიკალური სასწავლებლის მიერ დაგეგმილი სხვა ღონისძიებებით დაინგერესება. აღმოჩნდა, რომ ზემო აღნიშნული საღამოები იმ კონცერტების ათეულში შედიოდა, რომელიც კოლექტივმა გასულ სასწავლო წელს თბილისის სხვადასხვა დიდ საკონცერტო დარბაზებსა თუ საოპერო თეატრში გამართა (ალარაფერს ვამბოთ თავად სასწავლებელში ჩაგარებულ უამრავ კონცერტზე). ხამგასასმელია ის გარემოებაც, რომ კონცერტებზე თითქმის არ გამეორებულა რეპერტუარი და მოსწავლეები ყოველჯერმე ახალი პროგრამით და შესაბამისად ახალი რაკურსით წარსდგებოდნენ ხოლმე მსმენელის წინაშე.

მ. ბერძენიშვილის სახელობის კულტურის საერთაშორისო ცენტრში “მუზა” სასწავლებლის ყველა განყოფილე-

მარია ვიჩიტელი XI კლ. პედი. ანტონი მებრეიდი

ბამ საკუთარი ორგანო-ყოფილებიანი პროგრამა შესთავაზა მსმენელს.

ელენე ახვლედიანის ხსოვნისადმი მიძღვნილ კონცერტში, რომელიც ცნობილი ქართველი მხატვრის სახლ-მუზეუმში გაიმართა-საფორტეპიანო განყოფილების (გამგე მ. გოგაშვილი) პედაგოგების მ. ვასაძის, მ. გოგაშვილის, თ. ღვინჯიას, მ. ნარიშკინ-

იძის, ქ. ლორიას, მ. რამიშვილის, ლ. ცქიტიშვილის, ნ. ურუშაძის, ლოპუხინიძის, გ. ნიკოლაძის, ნ. სუმბათაშვილის, მ. ხუროძის მოსწავლეებმა სხვადასვა ეპოქისა და სტილური მიმართულების კომპოზიტორთა მუსიკა შეასრულეს.

მ. ფალიაშვილის სახელობის საოპერო თეატრის წითელ დარბაზში გამართულ ორ კონცერტში სიმფონიურ ორკესტრთან ერთად მოსწავლეებმა შემოქმედებითი გაბედულობა და საკუთარ ძალითა მობილიზირების უნარი უჩვენეს დამსწრე აუდიტორიას. ერთი საღამო საფორტეპიანო განყოფილების მხოლოდ დაწყებითი რგოლის მოსწავლეებს დაეთმო, ხოლო მეორე კონცერტზე უკვე საორკესტრო განყოფილების (გამგე ა. მეგრელიძე) მოსწავლეებმა ვენიავსკის, მენდელსონის რთული ქმნილებებს კარგი შესრულებით ისახელეს თავი.

ბუნებრივია, რომ დიდი ქართველი ღირსიერის ევგენი მიქელაძის დაბადების 105 წლის იუბილე სასწავლებელმა საგანგებოდ აღნიშნა. ეს კოლექტივი ხომ ამ დიდი ხელოვანის სახელს აგარებს. დასამახსოვრებელი იყო საქართველოს ეროვნული მუსიკალური ცენტრის საკონცერტო დარბაზში და კონსერვატორიის მცირე დარბაზში გამართული მისი ხსოვნისადმი მიძღვნილი კონცერტები.

ამჯერადაც ყველა განყოფილების სხვადასხვა კლასების საუკეთესო მოსწავლეებმა წარმოადგინეს თავისი ხელოვნება. შეიცის, ბახის, ვეკერლენის, ვივალდის, ბრამსის, ვებერის, შაიერის, მოცარტის, ვაგნერის, ლოპლერის, ფორეს, ვენიავსკის, დვორაკის, ვასნერის, ჰაიდნის ნაწარმოებების შესრულებისას თავი ისახელეს მევიოლინეებმა მ.მამაიძემ (პედ.მ.ჭაბუკიანი), ა. წიკლაურმა (პედ. ფერაძე), ე. ჯიოევამ (პედ. გარსევანიძე), პიანისტებმა მ. ღვინჯიამ (პედ. გოგაშვილი), ნ. კორინთელმა (პედ. თ. ღვინჯია), თ. ხუჭუაძემ (პედ. ნ. სხირტლაძე), ჩელისტებმა მ. ხოშგარიამ, ს. შარაშენიძემ, გ. მათიაშვილმა (პედ. მ. ხოშგარია), მესაყვირემ ლ. გელენიძემ (პედ. გ. ანტონიანი), გრომბონისგმა თ. ამბარცუმიანმა (პედ. იუზუენკო), ფლეიტისგმა ლ. მეგრელიშვილმა (პედ. ლომაძე), პედაგოგების ე. მანგურიძისა და ნ. დავითაშვილის კლასის ანსამბლებმა.

პროფესიონალების მაღალი შეფასება დაიმსახურა საგუნდო-სარიდიკორო განყოფილების მიერ შემოთავაზებულმა პროგრამამ (განყოფილების გამგე ლ. ჭონიშვილი), რომელიც ქორმაისტერებს ე. ჩიქოვანის, რ. ვიორგაძის დაუღლაგი შრომის შედეგი გახლდათ. სხვადასხვა ასაკის, დიაპაზონისა და მონაცემების მქონე მოსწავლეების შერეული გუნდი ხმამაწყობით ასრულებდა ქართულ ხალხურ სიმღერებსა თუ საგალობლებს, ევროპელი კომპოზიტორების საგუნდო ქმნილებებს.

ნინო კორანთელი VIII კლ. პედი. თინა ღვინჯია

ღღომის კულტურით მოიწონეს თავი სასწავლებლის ვოკალური განყოფილების მოსწავლეებმა (განყ. გამგე ნ. ნაჭყებია). კონცერტმა დაგვიამედა, რომ ამ თაობის სახით ქართულ სასიმღერო ხელოვნებას ამჯერადაც ღირსეული კადრები გაემზღებათ. ნორჩ ვოკალისტებს თავად დიდი მანსტრო ნოდარ ანდლუაძე უწევს კონსულტაციას. სწორედ მასთან შეთანხმებით, მეთოდური და პროფესიულად დასაბუთებული პროგრამების მეშვეობით და რაც მთავარია პედაგოგების თავდაუზოგავი მუშაობით დამწყებმა მომღერლებმა საუკეთესო შედეგი უჩვენეს საზოგადოებას. ვოკალურ პროგრამებში თავი გამოიჩინეს ს. ეგოროვას, ნ. ნაჭყებია, ა. ჩხრაძის, თ. სარვაშიშვილის, დ. დიასამიძის, მ. ხელაიას, გ. მთვარელიშვილის, ნ. ბესტაევას, ე.წიკლაურის, თ.ელიავას, ლ. გოგლიძის მოსწავლეებმა.

კონცერტებზე მოსწავლეების წარმატებულ გამოსვლებში დიდი ამაგი მიუძღვით კონცერტმანისგერებსაც—ნ.ბერიკაშვილს, ლ.ხუციშვილს, თ. ბუაძეს, ნ. ჩითინაშვილს, ნ.ელისაშვილს, ი. სოსხაძეს, ლ. პაიჭაძეს, აბულაძეს, მარგველაშვილს, ურუშაძეს, ნ.გუნიავას, ყირნოვას, ჩიქობავას, ნ. გოგიშვილს.

ნორჩი ქართველი მუსიკოსების წარმატებული გამოსვლები ქალაქ პოგსდამშიც გაგრძელდა. საქართველო-ბრანდენბურგის ორგანიზაციის თაოსნობითა და ხელშეწყობით

სალომე შორდანიას V კლ. პედი. ნატა ნაცვლიშვილი

ნ. ნაცვლიშვილის, მ. ხოშგარიას და ა. მეგრელიძის მოსწავლეებმა რთული მაფხულის მიუხედავად პოგსდამსა და ბერლინში ექვსი კონცერტი გამართეს. ნორჩი შემსრულებლების ოსტაგობით მოიხიბლულმა გერმანელებმა მ. ბაწაშვილი და ს. ჟორდანიას კვლავ მიიწვიეს სიმფონიური მუსიკის კონცერტში მონაწილეობის მისაღებად. ე. მიქელაძის სახელობის №2 მუსიკალური სასწავლებლის ჩაგარებული კონცერტების მაღალი ხარისხი ვერ დაჩრდილა ცალკეული შემსრულებლის შედარებით უფროდმა გამოსვლამ. ეს ალბათ დიდი აუდიტორიით გამოწვეული მღვლეარებით აიხსნება. ისე, ვინც ოდნავ მაინც არის ჩახედული სამუსიკო განათლების სფეროში, კარგად მოეხსენება ამგვარი ღონისძიების მაღალ დონეზე ჩაგარება შემთხვევას რომ არ მიეწერება, ამგვარი საშემსრულებლო ხარისხი ხანგრძლივსა და გულმოდგინე მუშაობას რომ მოითხოვს და ერთჯერადი მომზადება არ კმარა. სასწავლებლის საანგარიშო კონცერტები გასულ წლებშიც წარმატებული იყო.

ეს კი კოლექტივის დიდი შემოქმედებითი მონღომების, პოტენციის და ამასთანავე გრადიციის შემდეგი გახლდათ. გრადიცია კი ამ სასწავლებელს შესაშური აქვს — მის ისტორიას მალე საუკუნე შეუსრულდება. ჯერ კიდევ გასული საუკუნის 50-იან წლებში, როცა ეს საგანმანათლებლო კერა IX მუსიკალური სკოლის სახელს აგარებდა და დიდი ავტორიტეტის მქონე დირექტორის ი.ხარაბაძის ძალისხმევით დამოუკიდებელი შენობაც ჰქონდა მოპოვებული— პრესტიჟით გამოირჩეოდა და საუკეთესოთა შორის მოიხსენიებოდა. საქართველოს ავბედით 90-იან წლებში კი, როცა ბევრმა სახელოვნებო დაწესებულებამ არსებობა შეწყვიტა,

ლევან უზულაშაძე IV კლ. კმ. ნატა ნაცვლიშვილი

ძირითადად საორკესტრო კადრების აღზრდაზე იყო ორიენტირებული. იმ დროს, როცა ქართველი მუსიკოსები და მთლიანი ორკესტრებიც კი ბელის საძიებლად სამღვარგარეთ მიემგზავრებოდნენ, კოლეჯის ხელმძღვანელობა და მათ მხარდამხარ პედაგოგები ნიჭიერი მოზარდების მოსაზიდად და მათ პროფესიონალებად ჩამოსაყალიბებლად ძალ-ღონეს არ იშურებდნენ. უმძიმესი პერიოდის მიუხედავად ამ ჭერქვეშ (სწორედ შენობის, მისი შესასური ადგილმდებარეობის გამო მრავალჯერ დამდგარა ამ მუსიკალური კერის ყოფნა-არყოფნის საკითხი) აღიზარდა მრავალი შემსრულებელი, რომლებიც დღეს წარმატებით მოღვაწეობენ ჩვენს წამყვან ორკესტრებში.

სახელოვნებო განათლების სისტემაში მიმდინარე რეფორმის შედეგად კოლეჯი ორი წლის წინ სასწავლებლად გადაკეთდა და მას ვ. სარაჯიშვილის სახელობის კონსერვატორიასთან არსებული ექსპერიმენტული სამუსიკო ათწლედის პედაგოგები და მოსწავლეები შეუერთდნენ. მიუხედავად იმისა, რომ ამ ორ დიდ მუსიკალურ დაწესებულებას განათლების საკუთარი პრიორიტეტები ჰქონდათ-სასწავლებლის ღირებულების დიდი დამსახურებაა, რომ

სასწავლებლის ახლანდელი თავიანთი – მუსიკოსისა და ბრწყინვალე მენეჯერის გიორგი ქორქაძის დიდი ძალისხმევითა და სწორად შერჩეული სასწავლო გეგმით, ჩინებულმა დანაგოვარმა ახალი წარმატებითა და პერსპექტივებით კიდევ უფრო გაითქვა სახელი. საკრავიერ კოლექტად გარდაქმნილი კოლექტივი ბევრ ალნიშნულ პერიოდში

ნაწილის თინა ღვინერიას თქმით – დღევანდელი ლიბერალური სწავლების ფონზე, რომელზეც სხვა სამუსიკო კერები გადავიდნენ, მიქელაძის სახელობის კოლექტივი გრადიციის ერთგული რჩება. ეს არის ე.წ. “უწყვეტი სამუსიკო განათლების კონცეფცია” რომელიც ითვალისწინებს მოსწავლის მუსიკალური აღზრდას დაწყებითი სწავ-

მისიელ ღვინერაძე კმ. მზია ბოგაშვილი

ლებიდან, საშუალო და უმაღლეს რგოლებამდე და რამაც სახელი გაუთქვა ქართულ სამემსრულებლო ხელოვნებას მსოფლიო მაშტაბით. განათლების ამ მოდელის ღირსებას დღეს უკვე დასავლეთის მრავალი სხვა ქვეყნის მუსიკოსებიც აღიარებენ.

სასწავლებელი, რომელიც ახალი სასწავლო წლიდან სწავლების 12 წლიან სიგემაზე გადავიდა – ორიენტირებულია ნიჭიერი ბავშვების პროფესიონალებად ჩამოყალიბებაზე. ეს აუცილებლად გულისხმობს კომპლექსური სწავლებას. სხვადასხვა საგნები, როგორცაა სოლფეჯიო, ჰარმონია, მუსიკის ანალიზი, მუსიკის მოსმენა, მუსიკის ლიტერატურა, სავალდებულო ფორტეპიანო, კამერული ანსამბლი, გუნდი, გალობა, მეცადინეობა ორკესტრში, მოწოდებულია რათა საერთო შედეგი მაღალი ხარისხის იყოს. ჩინებული ორგანიზატორის გიორგი ქორქაძის დიდი ძალისხმევის შედეგად დღეისათვის სასწავლებელი აღჭურვილია უახლესი ვიდეო-აუდიო აპარატურით, მაღალი ხარისხის მუსიკალური ჩანაწერებით, რასაც განსაკუთრებით სასიცოცხლო მნიშვნელობა აქვს არა მარტო თეორიული განყოფილების განვ.გამგე მ.ქავთარაძე მოსწავლეთათვის არამედ საერთოდ მომავალი მუსიკოსების თვალსაწიერის გაფართოებისათვის.

დიდი ქართველი ღირებულების ევგენი მიქელაძის სახელობის სამუსიკო სასწავლებელი ძვირფას წარსულზე დამყარებული კერაა და მისასაღმებელია, რომ ღირსეულადვე აგრძელებს ეროვნულ გრადიციას.

ანა ჟიკლაშვილი II კლ. კმ. თ. შერაძე

თამარ ბოჩაშვილი VII კლ. კმ. სვეტა იმბროჯია

შეერთება უმჯობესი უნდა და დღეს მუსიკალური ხელოვნების ყველა დარგის სწავლება მაღალ დონეზე ფუნქციონირებს..

სასწავლებლის ღირებულო გიორგი ქორქაძესთან ერთად ბევრი სასიკეთო წამოწყების სულისჩამდგმელის, საკუთარი საქმის ენთუზიასტის, სასწავლო

ახალი მუსიკალური სივრცე

„ახალი ბაბილონი“ სიდნეიში
 1920-იან წლებში დიმიტრი შოსტაკოვიჩმა დაასრულა თავისი პირველი ნამუშევარი კინოში. მან დაწერა 88 წუთიანი პარტიტურა გრიგორ კოზინცევისა და ლეონიდ ტრაუბერგის მუნჯი ფილმისათვის „ახალი ბაბილონი“. პრემიერამდე ერთი კვირით ადრე 1929 წლის მარტში ცენზურამ ფილმიდან მთელი სცენები ამოჭრა. ამასთან ისე, რომ კომპოზიტორი საქმის კურსშიც კი არ ჩაუყენებიათ. შოსტაკოვიჩის ეს ნამუშევარი დიდი ხნით დავიწყებას მიეცა. მაგრამ ეს მუსიკა თანდათანობით უბრუნდება მსმენელს.
 2008 წლის 9 ნოემბერს სიდნეიში ფესტივალის „რუსეთის ალორძინება ფარგლებში „City Recial holl“-ში აჩვენეს ფილმი „ახალი ბაბილონი“. შოსტაკოვიჩის მუსიკა შესარულა შშ ტელერადიომაუწყებლობის ახალგაზრდულმა ორკესტრმა მეთიუ კრელის ხელმძღვანელობით. „ეს მუსიკა საოცარი ტექნიკური სირთულით გამოირჩევა“ — აღიარა მანესტრომ.
 ფილმის სრული ვერსიის ჩვენება შოსტაკოვიჩის მუსიკის თანხლებით სულ მეექვსეჯერ შედგა.

„საახალწლო მუსიკალური შეხვედრები“

თბილისის სახელმწიფო კონსერვატორიის უღამაზესმა დიდმა დარბაზმა წელიწადის ბოლო თვეს, უკვე მეთერთმეტედ უმასპინძლა საერთაშორისო ფესტივალს „საახალწლო მუსიკალური შეხვედრები“ და თბილისელ მსმენელს კიდევ ერთხელ მისცა ჭეშმარიტ ხელოვნებასთან ზიარების შესაძლებლობა. წლებგანდელი საფესტივალო პროგრამა თერთმეტი საღამოსგან შედგებოდა. მასში მონაწილეობდნენ არა მარტო საქვეყნოდ ცნობილი ქართველი და უცხოელი მუსიკოსები და ის ახალგაზრდა შემსრულებლები, რომლებსაც ასაკის მიუხედავად, მსოფლიოს მრავალ ქვეყანაში უკვე საკუთარი თავყვანისმცემელი ჰყავთ, არამედ ქართველ მუსიკოსთა ის თაობაც, ვინც სულ მალე უნდა ატაროს ეროვნული კულტურის ღირსების მძიმე და ამავდროულად საპატიო ტვირთი.

ნანა ღვინიაძე

„საახალწლო მუსიკალური შეხვედრების“ ორგანიზატორია დიდი დარბაზის შემოქმედებითი კოლექტივი, რომელსაც სათავეში უდგას ფესტივალის სულისჩამდგმელი, ცნობილი პიანისტი და საზოგადო მოღვაწე, კონსერვატორიის რექტორი ქ-ნი მანანა დოიჯაშვილი. ეს მცირერიცხოვანი გუნდი დაუღალავად ემსახურება უდიდეს საქმეს — ცდილობს არ დაიკარგოს კლასიკური მუსიკის ის დიდი ტრადიცია ჩვენს ქვეყანაში, უკვე საუკუნეზე მეტს რომ ითვლის. კონცერტების სერია გათვალისწინებულია ხოლმე განსხვავებული გემოვნების, ასაკისა და პროფესიის მსმენელი აუდიტორიისათვის. ამიტომაც, რომ საფესტივალო საღამოები მოიცავს სიმფონიურსა და კამერულ, ჯაზურსა და ფოლკლორული მუსიკის სფეროებს.

მანანა დოიჯაშვილი: „სამწუხაროდ კლასიკური მუსიკისადმი ინტერესი მთელ მსოფლიოში კლებულობს და ეს ტენდენცია ჩვენშიც ძლიერ შესამჩნევია. თუ ეს სასწრაფოდ არ გამოვასწორებთ, დაკვარავთ იმას, რაც ჩვენთვის ყველაზე ფასეულია. ტრადიციები იქმნება ძალიან ნელა, დიდხანს, ხოლო ნადგურდება ძალიან სწრაფად. დღეს კლასიკური მუსიკის

კონცერტებს ესწრება საზოგადოების ის ნაწილი, რომელიც ჩვენი ტრადიციული მსმენელია. ჩვენ ვცდილობთ მოვიზიდოთ ახალგაზრდობის ის დიდი ნაწილი, სამწუხაროდ, დღეს მდარე ხარისხის მუსიკას უფრო ხალისით რომ ეტანება. მათი გემოვნების დახვეწა კი სწორედ მაღალი ხარისხის მუსიკითაა შესაძლებელი. ის კონცერტები, რომლებიც თბილისში ტარდება, ამისათვის საკმარისი ნამდვილად არ არის. ფინანსური პრობლემების გამო გვიჭირს მუსიკოსების მონვევა, ხოლო ის შემსრულებლები, რომლებიც ჩვენთან ჩამოდიან, ძალიან ხშირად ენთუზიაზმის, პირადი კონტაქტების ხარჯზე გვსტუმრობენ. ფესტივალის მიზანია ასევე მოვიწვიოთ ჩვენთვის სასურველი, ქართველი მსმენლისათვის საინტერესო დიდი სახელის მქონე მუსიკოსები. ამავე დროს გავაცნოთ მათ ჩვენი ქვეყანა, რაც, თავის მხრივ, ჩვენი მდიდარი კულტურის პროპაგანდის კიდევ ერთ საშუალებად მიგვაჩნია.“

საახალწლო ფესტივალი იმითაც არის აღსანიშნავი, რომ ყოველთვის საგანმანათლებლო მიზნებსაც ისახავს. აღიარებული მუსიკოსები კონცერტების გარდა საკუთარ შემოქმედებით გამოცდილებას მომავალ თაობას მასტერკლასების სახით უზიარებენ და ხშირად მონონებულ ქართველ სტუდენტებს საერთაშორისო ასპარეზზე გზის გაკვლევაშიც ეხმარებიან.

წლებგანდელი „საახალწლო მუსიკალური შეხვედრები“ „წინამავალი ფესტივალების დარად“ მაღალი მხატვრული ღირსებებით გამოირჩეოდა. ეს იყო აქცია-კონცერტები, რომლებშიც უკლებლივ ყველა უცხოელი მუსიკოსი ხმამაღლა გამოხატავდა ჩვენი ქვეყნისადმი მხარდაჭერას აგვისტოში დატრიალებული ტრაგიკული მოვლენების გამო. ხოლო ქართველმა შემსრულებლებმა ეთერ ანჯაფარიძემ და ალექსანდრე კორსანტიამ, კონსერვატორიის დიდ დარბაზთან ერთად, კონცერტების შემოსავალი დაზარალებულთა დახმარების ფონდში გადარიცხეს.

უანრული მრავალფეროვნების მიუხედავად, 2008 წ. მუსიკალური ფორუმი კამერული მუსიკისა და ქართული საფორტეპიანო სკოლის გულშემატკივრებისათვის განსაკუთრებით გამორჩეული და დასამახსოვრებელი გამოდგა. მსმენელს საშუალება მიეცა საკონცერტო საღამოების მანძილზე განსხვავებულ ამპლუაში მოესმინა და შეეფასებინა სხვადასხვა თაობის, სხვადასხვა რანგის, სხვადასხვა შემოქმედებითი ხელწერისა და გაქანების, სხვადასხვა მიმართულებისა და ხასიათის მუსიკოსების ხელოვნება.

უამრავი საერთაშორისო თუ ეროვნული რეგალიების მფლობელი, თანამედროვე პიანისტთა ერთ-ერთი საინტერესო წარმომადგენელი, მრავალმხრივი შემსრულებელი ეთერ ანჯაფარიძე ინტენსიურ საკონცერტო ცხოვრებას ნაყოფიერ პედაგოგიურ მოღვაწეობას უთავსებს. ამერიკიდან ჩამოსულმა ქართველმა პიანისტმა საინტერესო გაკვეთილები ჩაუტარა კონსერვატორიის სტუდენტებს, ფესტივალის კონცერტზე კი სოლო პროგრამა შესთავაზა მსმენელს. ეს კონცერტი მამის — დიდი მომღერლის, ზურაბ ანჯაფარიძის და ცნობილი მეცნიერის, ლეონიდე ოკლეის ხსოვნას მიუძღვნა (ამ კონცერტის შესახებ იხილეთ ამავე ჟურნალის გვ. 63 — რედ.). მონოგრაფიული კონცერტი ფრედერიკ შოპენის შემოქ-

ალექსანდრე კორსანტი

მედებს დაეთმო. პროგრამაში წარმოდგენილი იყო გენიალური პოლონელი კომპოზიტორის ურთულესი ქმნილებები ოთხივე ბალადა, ტრაგიკული №2 სონატა და დრამატული პოლონეზი. შოპენის ქმნილებათა ანჯაფარდიისეული ინტერპრეტაცია განსაკუთრებული სევდით, ტრაგიზმითა და ვირტუოზული შესრულებით გამოირჩეოდა. აი რას ამბობს ამ შესრულების შესახებ პიანისტი, პროფესორი რევაზ თავაძე: „ამ კონცერტმა გვიჩვენა, რომ ეთერმა თავის შემოქმედებაში კიდევ ერთი სიმაღლე აიღო, ახალი რაკურსით დაგვანახა თავი. მისი შესრულება — ეს არის უკვე სიმნიფეში შესული მუსიკოსის ნაფიქრი, რომელსაც ასაკთან ერთად ეცვლება პრიორიტეტები, სხვაგვარადაა მოწოდებული ემოციური კულმინაციები.“

ქართველი მსმენელი ყოველთვის განსაკუთრებული სიყვარულით ეგებება საზღვარგარეთ მოღვაწე პიანისტს, ალექსანდრე კორსანტიას, რომლის თბილისური კონცერტები დედაქალაქის მუსიკალური ცხოვრების მნიშვნელოვან მოვლენად იქცევა ხოლმე. ამჯერად სახელგანთქმული შემსრულებელი ასევე ამერიკაში მოღვაწე ცნობილ პიანისტთან, ქეთევან ბადრიძესთან ერთად საფორტეპიანო დუეტით წარსდგა აუდიტორიის წინაშე. კამერული მუსიკის ეს სფერო ქართულ საკონცერტო ესტრადაზე შედარებით იშვიადად ჟღერს. არადა უამრავ კომპოზიტორს აქვს შექმნილი შედეგები ამ ჟანრში. ორი მათგანი - მოცარტის სინატიფითა და სიფაქიზით აღსავსე სონატა და რაველის გროტესკული ხასიათის ვალსი ანსამბლურობით, მაღალი საშემსრულებლო ხარისხით შემოგვთავაზებს სტუმრად ჩამოსულმა ქართველმა მუსიკოსებმა. კონცერტის მეორე განყოფილებაში ალექსანდრე კორსანტიას პარტნიორობა ამჯერად თბილისის ზ. ფალიაშვილის სახელობის ოპერისა და ბალეტის სახელმწიფო თეატრის ორკესტრმა გაუწია. ზაზა აზმაიფარაშვილის დირიჟორობით სახელგანთქმულმა პიანისტმა ჩვეული ოსტატობით, მისთვის დამახასიათებელი განსაკუთრებული ხმოვანებით შეასრულა ბეთჰოვენის დიდებული №5 საფორტეპიანო კონცერტი.

შარშან, რუბინშტეინის სახელობის თელ-ავივის პიანისტთა საერთაშორისო კონკურსზე მოპოვებული დიდი წარმატების შემდეგ, 21 წლის ხატია ბუნიათიშვილის ხელოვნებისადმი მუსიკალური საზოგადოების ინტერესი კიდევ უფრო გაიზარდა. „სახალწლო მუსიკალურ შეხვედრებში“ ხატია თავის თანატოლ, ასევე წარმატებულ ინგლისელ მევიოლინესთან, ბენჯამინ მარკიზ გილმორთან ერთად კამერული მუსიკის კონცერტში მიიღო მონაწილეობა. გილმორი მსოფლიოს მრავალ საკონცერტო დარბაზებში გამოდის, ანსამბლში უკრავს გამოჩენილ მუსიკოსებთან ერთად. ქართველი და ინგლისელი მუსიკოსების შემოქმედებითი ტანდემი კი პირველად ამ ფესტივალზე შედგა. მათი შესრულებით მოცარტის, შუბერტისა და ფრანკის სავიოლინო სონატები აჟღერდა. ახალგაზრდა მევიოლინესათვის მისი სახელოვანი პაპის, ქართველ მუსიკოსთა ერთგული მეგობრის, დირიჟორ ლევ მარკიზის წყალობით თბილისი უცხო ქალაქი არ არის. მუსიკის მოყვარულებს ახსოვთ მისი სხვა გამოსვლები ჩვენს დედაქალაქში, როცა იგი წარმატებით ასრულებდა ქართველ კომპოზიტორთა თხზულებებს. უნდა ითქვას, საფესტივალო საღამოზე გილმორი აშკარად დაჩრდილა ხატია ბუნიათიშვილის ელვარე ნიჭმა, არტისტიზმმა, დახვეწილმა პიანოზმმა. მისმა ხელოვნებამ კიდევ ერთხელ დაგვარწმუნა, რომ ამ მომხიბვლელი გოგონას სახით ქართულ საფორტეპიანო სკოლის სახელოვან ტრადიციას ღირსეული გამგრძელებელი ჰყავს.

პარტნიორობის საუცხოო შეგრძნებით, ემოციურობითა და მაღალი მხატვრული ღირსებით გამოირჩეოდა კიდევ ერთი ანსამბლი, რომელშიც სახელოვან ფრანგ ფლეიტისტსა და მკვლევარს, თანამედროვე კომპოზიტორების ნაწარმოებთა ჩინებულ ინტერპრეტატორსა და პროპაგანდისტს, პარიზის კონსერვატორიის პროფესორს პიერ ივ არტოს ტოლს არ უდებდა ქართველი პიანისტი თამარ ბახტაძე. კონცერტმაისტერმა მეტად მცირე დროში შეისწავლა თბილისელი მსმენელისათვის უცნობი ურთულესი ნაწარმოებები და ღირსეული პარტნიორობა გაუწია აღიარებულ ფრანგ მუსიკოსს. კონცერტზე დებიუსის, პულენკის, ფორეს ქმნილებებთან ერთად თბილისში პირველად აჟღერდა საფრანგეთში მოღვაწე ცნობილი თანამედროვე იაპონელი კომპოზიტორის, იოშიჰიცა ტაირას ურთულესი ნაწარმოები. ფრანგმა ფლეიტისტმა ამ ულამაზესი საკრავის ყველა შესაძლო ნიუანსი აღბეჭდა თავის დაკვრაში. ქართველი მსმენელისათვის განსაკუთრებით სასიამოვნო იყო ბისზე არაჩვეულებრივად აჟღერებული ოთარ თაქთაქიშვილის ძალიან ლამაზი, სადა და ქართველი შემსრულებლებისგან უმართებულოდ მივიწყებული პიესა ფლეიტისა და ფორტეპიანოსათვის.

ცნობილი ფრანგი ფლეიტისტი ივ არტო, რომლის კონცერტი საფრანგეთის საელჩოსა და დიუმას ცენტრის მხარდაჭერით ჩატარდა, მკაცრად შედგენილი საკონცერტო გრაფიკის გამო ვერ დაესწრო მომდევნო დღეს გამართული ფოლკლორული მუსიკის კონცერტს, თორემ ისიც, უეჭველია, სხვა უცხოელი მსმენელის მსგავსად, გაცეცხული და აღფრთოვანებული დარჩებოდა ქართული ხალხური სიმღერების ხიბლითა და თვითმყოფადობით. ეროვნული საგანძურის, გლესური და ქალაქური ფოლკლორის ტრადიციული და თითქმის მივიწყებული ნიმუშებიც ამჯერად სამმა ახალგაზრდულმა კოლექტივმა შემოგვთავაზა. აქ არიან გაერთიანებულნი ქართული სიმღერის სიყვარულით გულანთებული მოყვარული და პროფესიონალი მუსიკოსები. „ახალუხლები“ (ხელმძღვანელი -ფოლკლორისტი ოთარ კაპანაძე), „ბალავარი“

(ხელმძღვანელი - საეკლესიო გალობისა და ხალხური სიმღერის უმაღლესი სასწავლებლის სტუდენტი ბექა ბიძინაშვილი) და თბილისის კონსერვატორიის სტუდენტთა ფოლკლორული ანამბლი (ხელმძღვანელი ნატო ზუმბაძე). განსხვავებული ხელწერის, განსხვავებული გამოცდილებისა და პრიორიტეტის მქონე ჯგუფებია, რომელთაც ერთი საერთო ნიშანი აერთიანებთ — ეს ანსამბლები საკრავიერ ჰანგსა და სიმღერას არა ნოტებიდან, არამედ ფონოჩანაწერებიდან სწავლობენ და ცდილობენ ისინი მსმენელს მიანოდონ იმ სახით, როგორც ეს ხალხს შეუქმნია. ამით მივიწყებას გადაარჩინონ ბევრი ქართული სიმღერა. ახალგაზრდა შემსრულებლებმა საღამოს წამყვანთან, ხელოვნებათმცოდნეობის დოქტორ, ეთნომუსიკოლოგთან, კონსერვატორიის ქართული ხალხური მუსიკალური შემოქმედების მიმართულების ხელმძღვანელთან, ნატო ზუმბაძესთან ერთად მსმენელი საქართველოს ლაბის ყველა კუთხე ცეკვა-სიმღერით შემოატარეს, ზოგს შეახსენეს, ზოგს კი პირველად უჩვენეს ქართული უძველესი ტრადიციები, მისი ზნე-ჩვეულებები.

სულ სხვა ჟანრისა და მიმართულების იყო კონცერტი, რომელმაც თავისი ხარისხით გააოგნა ჯაზის არა მარტო მოყვარულები, არამედ პროფესიონალებიც. საქართველოში ამერიკის შეერთებული შტატების საელჩოს მიერ ორგანიზებულ კონცერტზე ვირტუოზული ხელოვნება აჩვენეს ახალგაზრდა მუსიკოსებმა იარონ ჰერმანმა (ფორტეპიანო), მეთ ბრიუერმა (კონტრაბასი), ჰერალდ ქლივერმა (დრამერი). ქართველი აუდიტორიისათვის ამ არაჩვეულებრივი ტრიოს გაცნობის ერთ-ერთი ინიციატორია დიდი დარბაზის დირექტორი, ჯაზის მუსიკოსი **პ. კვაჭაძე**: „ის მუსიკოსები, რომლებიც სხვა კომპანიებს ჩამოჰყავთ თბილისში, არიან ვარსკვლავები, რომელთა თითოეული კონცერტი, ნებისმიერი გამოსვლა, ზედმინვენით კარგად იცის ქართველმა ჯაზის მოყვარულმა. ჩვენი კოლექტივის პრიორიტეტია მოვიწვიოთ ის ახალგაზრდა მუსიკოსები, რომლებსაც, მართალია, საქართველოში არ იცნობენ, მაგრამ ისინი ძალზე პოპულარული არიან საზღვარგარეთ. ასეთი იყო ჯეკი ტერასონი და მისი ტრიო. ხოლო 28 წლის იარონ ჰერმანი მოვლენაა ჯაზის სამყაროში მან თექვსმეტი წლისამ დაიწყო ფორტეპიანოზე დაკვრა, და უკვე 150 წარმატებული კონცერტი აქვს ჩატარებული. მისი ტრიოს თბილისური კონცერტი იყო ფანტასტიკური იმპროვიზაცია, რომელშიც მან, მართალია, ჯაზის სტანდარტული თემები შეასრულა, მაგრამ ისე, რომ თითოეული კომპოზიციის თანაავტორად გვევლინებოდა. ჰერმანი თავისი პროდუსერის მეშვეობით ინფორმირებული იყო საქართველოში ჯაზის მცოდნე მსმენელის შესახებ და გამოსვლის წინ ჩვენთან საუბარში განაცხადა, რომ როგორც მიიღებდა საზოგადოება დასაწყისში მის მუსიკას, ისე აეწყობოდა მათი კონცერტი. ქართველი მსმენელის მიერ სწორად შეფასებული თითოეული ნიუანსი სტიმული გახდა ტრიოსათვის, რათა ბოლომდე დახარჯულიყვნენ და შესრულების კიდევ უფრო დიდ სიღრმეებში შეეყვანათ საზოგადოება.“

ფესტივალის ერთი საღამო დაეთმო საორგანო მუსიკას. „საკრავთა მეფედ“ აღიარებული ამ ინსტრუმენტის მართლაც არაჩვეულებრივი ჟღერადობა, რომელზეც თითქოს მხოლოდ პოლიფონიური, ბაროკოსული სტილის მუსიკის მოსმენას რომ ვართ ჩვეული, ჩეხმა შემსრულებელმა, პაველ კოხუტმა გენიალური ი.ს. ბახისა და მისი შვილის - ფილიპ ემანუელის, ფ. მენდელსონის, ბ. ვიდერმანის ნაწარმოებებთან ერთად, ჩვენს დედაქალაქში პირველად, ააჟღერა XXს. ჩეხი კომპოზიტორის ი. კლიჩკას რთუ-

ლი საორგანო კომპოზიციები. ახალგაზრდული ასაკის მიუხედავად კოხუტი მრავალი საერთაშორისო საორგანო კონკურსის ლაურეატი და მსოფლიოს მრავალ საკონცერტო დარბაზებსა და ტაძრებში უკრავს.

ორგანი ჟღერდა კიდევ ერთ კონცერტზე, რომელიც ამჯერად მხოლოდ ბაროკოს ეპოქის მუსიკას დაეთმო. ეს მუსიკა ვირტუოზულად, უზადოდ შეასრულა ცნობილმა ესტონურმა ანსამბლმა „ორტუს უსიცუს“. ეს მრავალრიცხოვანი, სახელოვანი ვოკალურ-ინსტრუმენტული კოლექტივი ასრულებს სხვადასხვა მიმართულებისა და ეპოქის კომპოზიტორთა ქმნილებებს, მასთან სიაშოვნებით თანამშრომლობენ თანამედროვე კომპოზიტორებიც, თუმცა შუა საუკუნეების, რენესანსისა და ბაროკოს უცნობი ნიმუშების შესრულება, მაინც, ყველაზე მნიშვნელოვანია ანსამბლის შემოქმედებაში. კოლექტივი პოპულარიზაციას უწევს ასევე ამ ეპოქების მივიწყებულ ინსტრუმენტებს. მუსიკას იმ საკრავებზე აჟღერებს, რომლისთვისაც იწერებოდა ესა თუ ის ქმნილება. თბილისში ამჯერად ვიხილეთ ანსამბლის მცირე შემადგენლობა. ვოკალის, ჩელოს, ორგანის, კლავესინისა და ვიოლინოს ტემბრებით აჟღერდა იტალიური, ფრანგული, ინგლისური და გერმანული მუსიკა. სტრადელას, მონტევერდის, ვივალდის, ტელემანის, ლამბარდის, რამოს, მარეს, ჯირამოს, ჰიუმის, ანონიმური ავტორების, ჩვენთვის თითქმის სრულიად უცნობი რაფინირებული, უფაქიზესი ქმნილებების გაცნობით მსმენელი კიდევ ერთხელ გაოცდა იმ ვირტუოზული საკომპოზიტორო ტექნიკით, ბასამდელი ეპოქის მუსიკოსები რომ ფლობდნენ და კიდევ ერთხელ მხურვალე აპლოდისმენტებით დააჯილდოვა ჩვენი ქვეყნის დიდი ხნის მეგობარი კოლექტივი და მისი უცვლელი ხელმძღვანელი — დირიჟორი და მევიოლინე ანდრეს მუსტონენი.

ფესტივალის პროგრამაში შედგა რამდენიმე ისეთი კონცერტი, რომელიც თავისი ემოციურობით, მხატვრული ხარისხით, შემსრულებელთა გამორჩეული შემადგენლობითა და, შესაბამისად, მსმენელთა განსაკუთრებული ინტერესით, დიდხანს დარჩება საზოგადოების მეხსიერებაში. ასეთი იყო „ბრაუო მანესტროს“ რუბრიკით ჩატარებული საღამო, რომელიც გამოჩენილი დირიჟორის ოდისეი დიმიტრიადის დაბადების 100 წლისთავს მიეძღვნა. სახელოვან მანესტროს მხოლოდ სამი წელი დააკლდა იმისათვის, რათა თავად

ანდრე მუსტონენი

კონსერვატორიის სტუდენტური კვარტეტი

ყოფილიყო ამ იუბილეს მასპინძელი. ოდისეი დიმიტრიადიმ ხანგრძლივი შემოქმედებითი გზა ქართული მუსიკის ხელოვნების განვითარებასა და მის პოპულარიზაციას მიუძღვნა. ფენომენალური მესხიერებისა და მუშაობის საოცარი უნარის მეშვეობით, მის რეპერტუარში სხვადასხვა ჟანრის უამრავი პარტიტურა იყო თავმოყრილი. იგი თანაბარი წარმატებით დირიჟორობდა საოპერო თუ ინსტრუმენტულ, სიმფონიურსა თუ ვოკალურ მუსიკას. თუმცა თავად მას საოპერო ჟანრი განსაკუთრებით უყვარდა. ნოდარ ანდლულაძე ბრძანებს: „ქართული მუსიკალური კულტურა მარადიული მოვალეა მისი ენთუზიაზმისა და პროფესიული თავდადებასა. განსაკუთრებით საოპერო ხელოვნება, რომელსაც მან მუსიკოსთა და მომღერალთა თაობები აღუზარდა.“ ოდისეი დიმიტრიადი იყო არაჩვეულებრივი პედაგოგი, მის შემოქმედებით სამჭედლოში აღიზარდა ჩვენი ქვეყნის მრავალი დირიჟორი: ჯ. კახიძე, რ. ტაკიძე, ა. მამაცაშვილი, შ. შილაძე, დ. მუქერია, ვ. მაჭავარიანი, თ. ჯაფარიძე და სხვანი.

მანანა დოიჯაშვილის სცენარით შედგენილი კონცერტი, რომელშიც ქართული საშემსრულებლო ხელოვნების სხვადასხვა სფეროს საუკეთესო წარმომადგენლებმა მიიღეს მონაწილეობა, საოცარი სითბოთი გამოირჩეოდა. საღამო ჩვეული მჭერმეტყველებით მიჰყავდა ბ-ნ ნოდარ ანდლულაძეს, ხოლო მონაწილეები - ეთერ ანჯაფარიძე, თამარ გაბარაშვილი, ელდარ გენაძე, თემურ გუგუშვილი, მარიკა გულორდავა, ნანა დიმიტრიადი, მანანა დოიჯაშვილი, ირინა თაბორიძე, მაია ბებიაშვილი, თემურ ელიავა, დარეჯან მახაშვილი, ლელა უსენიშვილი, კონსტანტინე ვარდელი, თამაზ ბათიაშვილი, ნოდარ ჟვანია, ოთარ ჩუბინიშვილი, გულბათ ტორაძე, რევაზ ტაკიძე - ვინ მოგონებებით, ვინ თავისი ხელოვნებით გამოხატავენ იმ დიდი მადლიერების გრძნობას, ამ არაჩვეულებრივმა შემოქმედმა, ოდისეი დიმიტრიადიმ კლასიკურ მუსიკასთან დაკავშირებულ ყველა ქართველს რომ გაუჩინა. ემოციური იყო იმ კადრების ხილვაც, რომელმაც კიდევ ერთხელ შეგვახსენა, თუ როგორი ბრწყინვალე დირიჟორი, შესანიშნავი პედაგოგი და ხალასი, სიკეთით სავსე ადამიანი იყო ოდისეი დიმიტრიადი, რომელსაც სულის სიმხნევე, ახალგაზრდული შემართება სიცოცხლის ბოლომდე მიჰყვა.

ფესტივალზე სიმფონიური მუსიკა კონსერვატორიის სტუდენტური ორკესტრის მიერ აჟღერდა. ეს საშემსრულებლო კოლექტივი დიდი მიღწევებით გასული საუკუნის 70-80-იან წლებში გამოირჩეოდა, როცა საერთაშორისო კონკურსებსა და ფესტი-

ვალბში წარმატებული მონაწილეობით გაითქვა სახელი. წარსული დიდების აღდგენაზე მუშაობა ორკესტრმა კონსერვატორიის ამჟამინდელი რექტორის მანანა დოიჯაშვილის მონდომებითა და მხარდაჭერით დაიწყო, ხოლო სერიოზულ წარმატებებს ცნობილი დირიჟორის ლევ მარკიზის ხელმძღვანელობით მიაღწია. ბოლო დროს ორკესტრმა თავი გამოიჩინა გერმანიის ქ. ბონში ბეთჰოვენის ფესტივალსა და თბილისში სახელგანთქმული ქართველი კომპოზიტორის - გია ყანჩელის საიუბილეო კონცერტების ციკლში წარმატებული გამოსვლებითაც. **მ. დოიჯაშვილი:** „ამ ეტაპზე ორკესტრთან ინტენსიურად მუშაობენ დირიჟორის ასისტენტები, კონსერვატორიის პედაგოგები ზურაბ გაბუნია და დავით ჯიშკარიანი. მათი უშუალო ხელმძღვანელობით სწავლობს კოლექტივი ნაწარმოებს და მხოლოდ ამის შემდეგ განაგრძობს მუშაობას მონვეული დირიჟორი. ვფიქრობთ, ამ ეტაპისათვის ეს სწორი არჩევანია, რადგან სხვადასხვა დირიჟორებთან თანამშრომლობა დიდი გამოცდილება, სკოლა და სტიმულია სტუდენტისათვის.“

ახალგაზრდული კოლექტივი კარგად იცნობს „ორტუს უსიცუს“-ის ხელმძღვანელს, ანდრეს მუსტონენს. მისი დირიჟორობით ორკესტრს გია ყანჩელის რამდენიმე ნაწარმოები აქვს შესრულებული. დეკემბრის კონცერტზეც მავსტროს ლაკონიური, გამომსახველი შესტების, ზუსტი მითითებების გათვალისწინებით სტუდენტებმა თბილისში პირველად, ოსტატობითა და სილაღით, შეასრულეს გია ყანჩელის იუმორითა და სევდით გაჯერებული „პატარა დანელიადა“. სტილის შეგრძნებით, ფაქიზად აჟღერდა ვ.ა. მოცარტის სიმფონია №38; ვიოლინოს, ფორტეპიანოსა და კამერული ორკესტრისათვის შექმნილი ფ.ი. ჰაიდნის კონცერტის შესრულების დროსაც ორკესტრის მუსიკოსებმა კარგი მოპილიზაციის უნარი გამოავლინეს. ისინი პარტნიორობას უწევდნენ სახელოვან პიანისტს, კონსერვატორიის რექტორს, მ. დოიჯაშვილს და ა. მუსტონენს, რომელმაც ამ ნაწარმოების შესრულებისას სადირიჟორო ჯოხი ვიოლინოზე გაცვალა. აღსანიშნავია, რომ სტუდენტურმა ორკესტრმა შესრულების ისეთი ხარისხი შემოგვთავაზა, რომლითაც, სამწუხაროდ, ხშირად სხვა კოლექტივი ვერ დაიკვეხნის.

თუკი „სახალწლო მუსიკალური ფესტივალი“ სახელოვანმა ქართველმა მუსიკოსებმა გახსნეს, იგი ღირსეულად დაავიზრგვინა კონსერვატორიის სტუდენტების გამოსვლამ. ახალბედა მუსიკოსებმა სანაქებო პარტნიორობა გაუწიეს მ. დოიჯაშვილს. ამაღლევებე-

ოდისეი დიმიტრიადი

ლი, თავად მონაწილეებისათვის დაუფინყარი იქნება ის წარდგინებაც, რომელიც რექტორმა მოუწყო თავის შეგირდებს. ბევრი მათგანისათვის ეს ხომ იყო დებიუტი დიდ საკონცერტო ესტრადაზე. შუმანის საფორტეპიანო კვინტეტი, მ. დოიჯაშვილთან ერთად წარმატებით შეასრულეს პროფესორ კ. ვარდელის კვარტეტის კლასის სიმებიანი საკრავების ფაკულტეტის სტუდენტებმა: ივანე ქობულაშვილმა, კონსტანტინე ჩავლეიშვილმა, სალომე ბუკიამ და თორნიკე გენაძემ. მხურვალე აპლოდისმენტების ადრესატები იყვნენ ასევე საფორტეპიანო ფაკულტეტის სტუდენტები ვასილ ლალიძე (ასოც. პროფ. ლალი სანიკიძის კლასი), გიორგი აბულაძე (პროფ. ედიშერ რუსიშვილის კლასი) და გიორგი სირბილაშვილი (პროფ. ნანა ხუბუტიას კლასი). ყმანვილებმა მ. დოიჯაშვილთან ერთად, პროფესიულ დონეზე, შესაშური სინქრონულობით, ერთი ამოსუნთქვით შეასრულეს შუმანის, შოპენის, პულენკის საფორტეპიანო დუეტები. **მ. დოიჯაშვილი:** „კამერული მუსიკა სამუსიკო ხელოვნების ერთ-ერთი მარგალიტია. კოლექტიური მუსიცირება, როდესაც რამდენიმე მუსიკოსი ერთად იკრიბება და ერთად ქმნის მუსიკას, ერთად სუნთქავს და ერთი შეხედვით ესმით ერთმანეთის - განსაცვიფრებელი, ერთ აუნერელი მომენტი შემსრულებლისათვის და მისი წინსვლის საწინდარია. ამ ყმანვილებისათვის კი, რომლებიც მუსიკით ცხოვრობენ, ეს განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია. მათთან ურთიერთობა დიდი ბედნიერება და პატივი იყო ჩემთვისაც. მართალია, რეპეტიციებზე ყოველთვის ვგრძნობდი მათ მორიდებას, მოკრძალებას, მაგრამ

კაპელა კონსერტო

სცენაზე გასვლის წინ ჩვენ თანაბარ პირობებში ვართ მე დღესაც ისევე ვწერვიულობ, როგორც ისინი.“ რაც შეეხება მანანა დოიჯაშვილს საოცარია, როგორ ახერხებს ეს ქალბატონი ერთდროულად იყოს სხვადასხვა კონკურსების, ფესტივალების დამფუძნებელი და შეუცვლელი ორგანიზატორი, გასწიოს კონსერვატორიის რექტორობის ჭაპანი, იყოს საზოგადო მოღვაწე, პედაგოგი და ყოველივე ამასთან შეინარჩუნოს მაღალი სამემსრულებლო ფორმა. მის შესრულებაში ერთდროულად იგრძნობა ხანგრძლივი ფიქრის შედეგად დანახული კონცეფცია, ნიუანსებში წვდომის უნარი, ოსტატობა და ამავე დროს შესრულების მკაცრად თავდაჭერილი მანერა.

„საახალწლო მუსიკალური შეხვედრები“ ყოველჯერზე განსხვავებულ პრიორიტეტებს ისახავს მიზნად. თუკი წლევანდელ ფესტივალში სხვადასხვა თაობის მუსიკოსებმა გვიჩვენეს საკუთარი ხელოვნება, მომავალ, რიგით მეთორმეტე ფესტივალში როგორც ქ-მა მ. დოიჯაშვილმა აღნიშნა, მონაწილეობას მიიღებენ მხოლოდ ის ქართველი ახალგაზრდა მუსიკოსები, რომლებიც საზღვარგარეთ წარმატებით მოღვაწეობენ. იმედია, ახალგაზრდების შემოქმედებით უფრო მეტი მათი თანატოლი მსმენელი დაინტერესდება. ეს კი ამ ფესტივალის ორგანიზატორებს მთავარ მისიად მიაჩნიათ.

ქეთევან ბადრიძე

საკონცერტო ქრონიკა

„ნოდარ გაბუნიას დღეები“

5—19 დეკემბერს ეროვნულ მუსიკალურ ცენტრში გაიმართა გამოჩენილი კომპოზიტორის, პიანისტისა და პედაგოგის — ნოდარ გაბუნიას დაბადებიდან 75 წლისთავისადმი მიძღვნილი კონცერტების ციკლი (3 კონცერტი), სახელწოდებით — „ნოდარ გაბუნიას დღეები“, ძირითადად მისი მონაწილეების მონაწილეობით. შესრულდა კომპოზიტორის ნაწარმოებები: „ელეგია“ კამერული ორკესტრისათვის (დირიჟორი — ნიკა მემანიშვილი), „იგავი“ მკითხველისა და სოლისტთა ანსამბლისთვის, შემსრულებლები დავით ზათიაშვილი (მამალი), პაატა ცეცხლაძე (მელა), ზურაბ წკრილაშვილი (ძალლი), დირიჟორის თანაშემწე — არჩილ უშვერიძე, კამერული სიმფონია „ჯოკონდა“ (დირიჟორი ნიკა მემანიშვილი), 7 სიმღერა — მუსიკა მხატვრული ფილმებიდან (სოლისტები — ნატო მეტონიძე (ვოკალი), ნატო გაბუნია (ვიოლინო). აგრეთვე შესრულდა რახმანინოვის საფ-ნო კონცერტი № 2 (სოლისტი — მამიკონ ნახაპეტოვი), სენ-სანსის კონცერტი №2 (სოლისტი — ნატო წვერელი), ბეთჰოვენის საფ-ნო კონცერტი № 5 (სოლისტი — ვალერიან შიუკაშვილი), შოპენის საფ-ნო კონცერტი № 1 (სოლისტი — ნუცა კასრაძე), შოპენის საფ-ნო კონცერტი 2 (სოლისტი — ქეთევან ბადრიძე).

თინათინ ღვინეაძე

შოპენის სახელობის ნოქჩ პიანისტა
კონკუხსი ობიერისში

წელს პირველად საქართველოში გაიმართა ფრედერიკ შოპენის სახელობის ნორჩ პიანისტა კონკურსი. კონკურსის ჩატარების ინიციატორები იყვნენ პოლონეთის საელჩო, მისი ყოფილი ელჩი იაცეკ მულტანოვსკი და საქართველოს მუსიკალური ფონდი, რომლის დირექტორია თბილისის სახელმწიფო კონსერვატორიის რექტორი ქ-ნი მანანა დოიჯაშვილი.

შოპენის შემოქმედება საქართველოში ტრადიციულად დიდი სიყვარულით სარგებლობს. კომპოზიტორის ნაწარმოებები ყოველთვის დომინირებს ქართველ პიანისტთა რეპერტუარში. მის ნაწარმოებებზე გაიზარდნენ პიანისტთა მთელი თაობები. უფრო მეტიც, შოპენის შესრულების მანერით, ნაწარმოების ინტერპრეტაციის პროცესში გამოვლენილი

თინათინ ღვინეაძე

საშემსრულებლო კულტურით, ბგერის სიფაქიზით, გემოვნებითა და ტექნიკური არსენალის ფლობით ხშირად განისაზღვრება ახალგაზრდა შემსრულებლის ნიჭიერების ხარისხი და მისი პერსპექტიულობა. შესაბამისად, შოპენის კონკურსის ჩატარებას საქართველოში მომნიშვნელოვანი ნიადაგი დახვდა და დიდი ინტერესით იქნა აღქმული მუსიკალურ საზოგადოების მიერ.

მიუხედავად იმისა, რომ კონკურსი ერთ ტურად ტარდებოდა, საკონკურსო პირობები საკმაოდ რთული იყო 12-16 წლის პიანისტებისათვის. მათ უნდა დაეკრათ 30 წუთიანი სოლო პროგრამა, სადაც უნდა შესრულებულიყო შოპენის ერთი ეტიუდი, მცირე ან მსხვილი ფორმის რამოდენიმე ნაწარმოები და ქართველი კომპოზიტორის პიესა.

კონკურსზე 13 ნორჩი პიანისტი იყო დაშვებული, თუმცა მათგან რამოდენიმემ ვერ მიიღო მონაწილეობა სხვადასხვა მიზეზის გამო. ძირითადად წარსდგნენ ზ. ფალიაშვილის სახ. თბილისის №1 ცენტრალური სამუსიკო სასწავლებლის მოსწავლეები. სასიხარულოა რომ მათ გვერდით ღირსეულად წარმოაჩინეს თავი ქუთაისის მ. ბალანჩივაძის სახ. სამუსიკო კოლეჯისა და სასწავლებლის მოსწავლეებმა.

ჟიურის შემადგენლობაში შედიოდნენ ქართული პიანისტური სკოლის საუკეთესო წარმომადგენლები, რომლებიც დღევანდელი საფორტეპიანო პედაგოგიკის ბირთვის წარმოადგენენ: თავმჯდომარე — პროფესორი თენგიზ ამირეჯიბი, თბილისის სახელმწიფო კონსერვატორიის სპეციალური ფორტეპიანოს კათედრის გამგე, კონსერვატორიის რექტორი ქ-ნი მანანა დოიჯაშვილი, საფორტეპიანო კათედრის პროფესორები ქ-ნი ნანა დიმიტრიადი, ბ-ნი რევაზ თავაძე და ბ-ნი ედიშერ რუსიშვილი.

უსაფუძვლო აღმოჩნდა შიში, რომ კონკურსის ჩატარებას ხელი შეეშლებოდა აგვისტოს მოვლენების გამო. საზოგადოებაზე შოკისმომგვრელი რუსეთ-საქართველოს ომი, მძიმე პოლიტიკური, სოციალური და ეკონომიკური შედეგები, თითქოსდა ხელს არ უწყობდა ასეთი ტიპის კულტურული ღონისძიების გამართვას. საბედნიეროდ, ასე არ მოხდა.

კონკურსი წარმატებით ჩატარდა 11-14 ნოემბერს. მისმა მსვლელობამ კიდევ ერთხელ დაგვარწმუნა, რომ მიუხედავად დიდი სირთულეებისა, რაც ჩვენი ცხოვრების ბოლო ორი ათწლეულის მუდმივი თანმდევი გახდა, საქართველოში არ ილევინა ნორჩი ასაკის ნიჭიერი მუსიკოსები, რომლებსაც აქვთ პოტენცია და შესალებლობა წარმატებით გააგრძელონ

ლექსო პირმისაშვილი

ანა ყიფიანი

ანა გოგავა

უფროსი თაობის მიერ საფუძველჩაყრილი ქართული საფორტეპიანო სკოლის მდიდარი ტრადიციები, სახელი გაუთქვან საქართველოს და მის საშემსრულებლო კულტურას.

რაც შეეხება კლასიკური მუსიკით დაინტერესებულ საზოგადოების ფართო ფენას, იგი სწორედ ხელოვნებასა და კულტურაში ხედავს თვითგადარჩენას და შვებას. სწორედ ეს ქმნის ნოყიერ ნიადაგს მუდმივი განახლებისა და თაობათა უწყვეტი რეპროდუქციისათვის.

კონკურსში მონაწილეობას იღებდნენ თბილისის ზ. ფალიშვილის სახ. №1 ცენტრალური სამუსიკო სასწავლებლის X კლასის მოსწავლეები ანა ყიფიანი, (პედ. ლევან ინაშვილი), გვანცა ფუტყარაძე (პედ. პროფესორი სვეტლანა კორსანტია), ალექსანდრე ჯულაყიძე (პედ. გომა გოგია), X კლასელები — ანა გოგავა (პედ. დოდო ცინცაძე), ლევან პირმისაშვილი (პედ. ირინა მიქავა), ეკა ბოკუჩავა (პედ. ნანა მახარაძე), თამარ მიდელაშვილი (პედაგოგი ასოც. პროფესორი ალექსანდრე გარბერი). ქუთაისის მ. ბალანჩივაძის სახ. სამუსიკო კოლეჯის II კურსის მოსწავლე თამარ ჩემია (პედ. ლედი კანკავა), ქუთაისის მ. ბალანჩივაძის სახ. სამუსიკო სასწავლებლის X კლასის მოსწავლე ეთერ ცქიფურიშვილი (პედ. ასოც. პროფესორი ცინო თოდუა).

საკონკურსო ტური ხალხით გაჭედილ კონსერვატორიის მცირე დარბაზში ტარდებოდა, რაც ზრდიდა ახალგაზრდა პიანისტებში დღეის ფაქტორს. კონკურსი ხომ ის ადგილია, სადაც გარდა ნიჭიერების და პროფესიული მომზადების დონისა, ვლინდება შემსრულებლის პიროვნული თვისებები: ნებისყოფა, საშემსრულებლო ამოცანებზე კონცენტრირების უნარი, გამძლეობა.

არ არის გასაკვირი, თუ ზოგიერთმა კონკურსანტმა ამ ფაქტორების გამო ვერ მოახერხა თავისი შესაძლე-

ბლობის მაქსიმუმის წარმოჩენა, თუმცა უნდა ითქვას, რომ თითოეულმა მათგანმა გამოავლინა შოპენის ნაწარმოებებში წვდომის უნარი, საშემსრულებლო ტექნიკის მაღალი დონე, და წარმატებით დააღწია თავი ყველაზე დიდ საფრთხეს — შოპენის შესრულების დილეთანტურ მანერას.

მიუხედავად საერთო მაღალი დონისა, კონკურსს ყავდა თავისი ფავორიტები. ესენი იყვნენ, საერთაშორისო კონკურსებში უკვე გამოცდილი პიანისტები: თბილისის ზ. ფალიშვილის სახ. №1 ცენტრალური სამუსიკო სასწავლებლის მოსწავლეები: ანა ყიფიანი, X კლასი (პედ. ლევან ინაშვილი), ანა გოგავა X კლასი, (პედ. დოდო ცინცაძე) და ლევან პირმისაშვილი X კლასი, (პედ. ირინა მიქავა). სწორედ მათ შორის გაიმართა ნამდვილი შეჯიბრი საპრიზო ადგილებისათვის.

კონკურსის პრემია მოიპოვა ლევან პირმისაშვილმა, რომლის დაკვრა გამოირჩეოდა მკაფიო ინდივიდუალობით, ემოციური სიხალასით და მასშტაბურობით.

პრემიის ლაურეატი გახდა ანა ყიფიანი, რომელმაც გამოავლინა უკვე შემდგარი პიანისტისათვის დამახასიათებელი თვისებები - არტისტიზმი, ინსტრუმენტის უზადლო ფლობის უნარი, აზროვნება. თუმცა იგრძნობოდა, რომ მის პროგრამაში ყველაფერი ერთნაირად არ იყო მზად. ეს განსაკუთრებით ემჩნეოდა შოპენის „ბარკაროლას“.

პრემია მიენიჭა ანა გოგავას. მან წარმოადგინა ფრიად გაბედული საკონკურსო პროგრამა, რომლის მთავარი ღერძი იყო შოპენის თორმეტი ეტიუდი (თხზ. 10 და 25). შესანიშნავი პიანისტური მონაცემების მქონე ახალგაზრდა პიანისტმა ამ ურთულეს ამოცანას წარმატებით გაართვა თავი. მის შესრულებას ახასიათებდა სიმსუბუქე და ძალდაუტანლობა, მხ-

თამარ ჩემია

ეთერ ცქიფურიშვილი

ნანა ლიმიტრიადი

ატვრულ ამოცანებზე ორიენტირება. მეორე მხრივ, რეპერტუარულმა ჩარჩომ შეზღუდა მისი შესაძლებლობა წარმოეჩინა თავი დრამატურგიული კონცეფციის მქონე მსხვილი ფორმის ნაწარმოებში, რაც უკეთ გამოავლენდა მისი მუსიკალური აზროვნების სიღრმეს და მასშტაბს.

ჟიურიმ სპეციალური პრიზით ქართველი კომპოზიტორის ნაწარმოების საუკეთესო შესრულებებისათვის დააჯილდოვა ნორჩი პიანისტები ქუთაისიდან: თამარ ჩემია, ს. ცინცაძის ორი პრელუდის შესანიშნავი შესრულებისათვის და ეთერ ცქიფურიშვილი, რომელმაც მოხიბლა მსმენელი თავისი არტისტიზმით და გამომსახველობით ო.თაქთაქიშვილის „შაირში“.

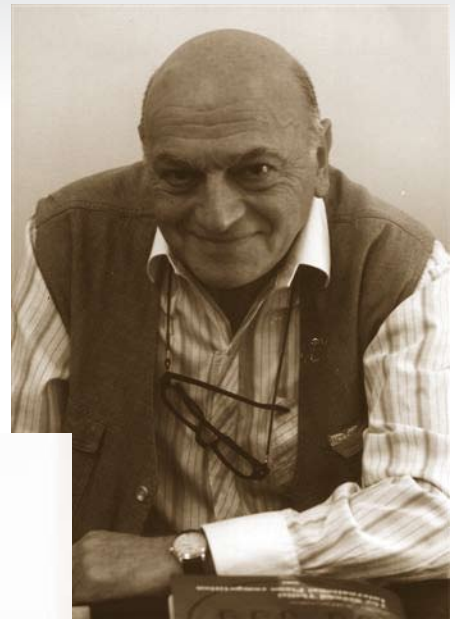
მიუხედავად იმისა, რომ დანარჩენ მონაწილეებს პრიზები არ მოუპოვებიათ, ისინიც აღნიშვნის ღირსნი არიან, რამეთუ საინტერესო პროგრამებითა და შესრულებით წარსდგნენ მსმენელის წინაშე. ალექსანდრე ჯულაყიძე, გვანცა ფუტყარაძე, თამარ მიდელაშვილი, ეკა ბოკუჩავა — ეს ის ახალგაზრდა პიანისტები არიან, რომლებმაც კარგი გამოცდილება მიიღეს კონკურსში

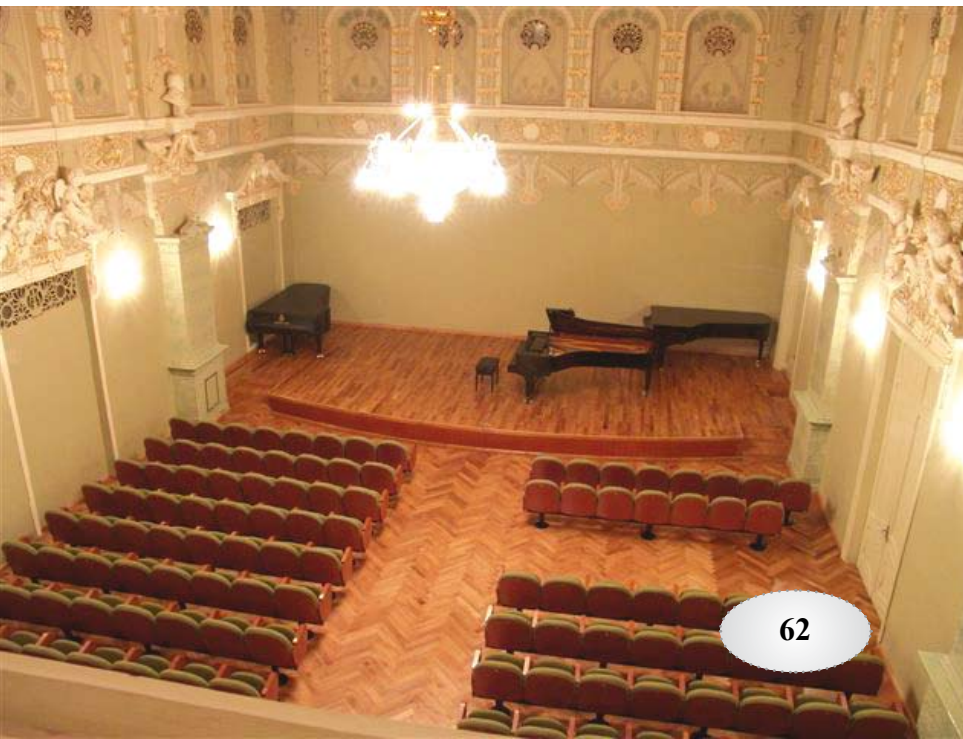
რევაზ ტიკაძე

რა ნორჩი პიანისტების მიმართ. ისინი ხომ თავდაუზოგავად და მთელი პასუხისმგებლობით ემზადებოდნენ კონკურსისათვის, მიუხედავად ირგვლივ ომისა და ნგრევისა, რასაც არ შეეძლო ფსიქოლოგიურად არ ემოქმედა მათზე (ასეთ პირობებში ინტობიან საქართველოში ახალგაზრდა კადრები).

პოლონეთის საელჩოსა და ქ-ნ მანანა დოიჯაშვილის ნაყოფიერი თანამშრომლობის შედეგად ორგანიზებულმა შოპენის სახელობის ნორჩი პიანისტთა კონკურსმა საინტერესო კვალი დატოვა ჩვენი ქვეყნის კულტურულ ცხოვრებაში. მან უზიდა ახალგაზრდა პიანისტებს მობილიზებისაკენ, მიზანმიმართული შრომისაკენ, მისცა სტიმული და ენერჯია თავიანთ პედაგოგებთან ერთად პროფესიულად მაღალ დონეზე მოემზადებინათ საკონკურსო პროგრამები. ზოგს მეტად გაუმართლა, ზოგს ნაკლებად, მაგრამ მთლიანობაში არავინ დარჩა წაგებული. თითოეულმა ნორჩმა პიანისტმა შეიძინა გამოცდილება და გადადგა მნიშვნელოვანი ნაბიჯი პროფესიული დაოსტატების გზაზე. ვუსურვებთ ყველა მათგანს მომავალ წარმატებებს.

ჯიური რუსიშვილი

კონსერვატორიის მცირე ღარბაზი

შოპენის მუსიკით შთაგონებული კონცეხი

ეთერ ანჯათაძიძე

შოპენის მუსიკამ მთელი თავისი ბრწყინვალეობით კიდევ ერთხელ გაიჟღერა სახელგანთქმული ქართველი პიანისტის, ჩიკაგოს დეპოლის უნივერსიტეტის პროფესორის, გრემის პრემიის ნომინანტის, საერთაშორისო კომპურსების ლაურეატის, საქართველოს სახალხო არტისტის ეთერ ანჯათაძიძის სოლო კონცერტზე, რომელიც 14 დეკემბერს გაიმართა თბილისის სახელმწიფო კონსერვატორიი დიდ დარბაზში.

კონცერტი მიეძღვნა ქ-ნ ეთერისათვის ძვირფასი ადამანების ხსოვნას — მამის, დიდი მომღერლის ზურაბ ანჯათაძის 80 წლის და მამობილის, ლეონიდ ოძკელის 85 წლისთავს. იგი საქველმოქმედო იყო. შემოსული თანხა გადაირიცხა აგვისტოს მოვლენების შედეგად დაზარალებულთა ფონდში.

კონცერტის ხასიითიდან გამომდინარე შერჩეული იყო პროგრამა, რომელიც გაიხსნა შოპენის ლა ბემოლ მაჟორული პოლონეზით თხზ. 53. ეს იყო ერთგვარი მისალმება მსმენელისადმი, რის შემდეგაც აჟღერდა შოპენის ყველაზე დრამატული ნაწარმოებები: სონატა №2 სი ბემოლ მინორი თხზ.35 და ოთხი ბალადა - №1 თხზ. 23, №2 თხზ.38, №3 თხზ. 47, №4 თხზ.52.

ამ ნაწარმოებების განსხვავებულმა, არაქრესტომატიულმა ინტერპრეტაციამ ყველასათვის ნაცნობი და პოპულარული ნაწარმოებები ახალი რაკურსით წარმოგვიდგინა; ზედაპირზე ამოატივივა მათში ღრმად დაფარული ისეთი დეტალები, რომლებმაც შეს-

რულებას უდიდესი გამომსახველობა და ხატოვნება შესძინა.

ეთერ ანჯათაძიძე განეკუთვნება შემსრულებელთა იმ კატეგორიას, რომლებიც აზროვნებენ როგორც რეჟისორები. ის ფაქტობრივად დგამს ნაწარმოებს დრამატურგიული კონცეფციის საფუძველზე და ინდივიდუალური ინტერპრეტაციის საშუალებით მსმენელამდე მოაქვს ნაწარმოების ქეშმარიტი დედაზრი.

მისთვის დამახასიათებელია მსხვილი პლანებით აზროვნება, რაც უკეთ წარმოაჩენს ნაწარმოების ფორმას. სრულყოფილებამდე დამუშავებული საფორტეპიანო ტექნიკა კი საშუალებას აძლევს სრულად განახორციელოს თავისი ჩანაფიქრი, აამეტყველოს ინსტრუმენტი ვერბალური გამომსახველობის დონეზე, გადმოსცეს სისხლსავსე მუსიკალური სახეები და ინტონაციის უფაქიზესი ნიუანსები.

გამორჩეული აღნიშვნის ღირსია მისი ბგერითი პალიტრა, განსაკუთრებით კი პიანო, რომელიც ხან კოსმიური იდუმალეობით ჟღერს, როგორც №2 სონატის სამგლოვიარო მარშის შუა ნაწილში; ხან მატერიალიზდება, როგორც ბალადების ლირიკულ თემებში, სადაც სხვადასხვა ელფერს იძენს - ზოგან სევდიანს, ზოგან ნაზ და ალერსიანს. მის პიანოში თითქმის არ იგრძნობა კლავიატურაზე ფიზიკური შეხების მომენტი და რჩება შთაბეჭდილება, თითქოს ბგერა ამ მექანიკური პროცესის გარეშე იბადება. ეს დიდი ხელოვნებაა!

საამაყო, რომ გამოჩენილ ქართველ პიანისტთა თანავარსკვლავედში, რომლებიც მოღვაწეობენ საზღვარგარეთ არის ასეთი რანგის მუსიკოსი. მან დიდი აღიარება და დაფასება მოიპოვა ამერიკის შეერთებულ შტატებში, სადაც ამჟამად ცხოვრობს, ეწევა საშემსრულებლო და პედაგოგიურ მოღვაწეობას. „ფენომენალური მუსიკოსი“, „ფანტასტიკური შესრულება“, „ბგერები“, რომლებიც ფორტეპიანოდან იღვრებოდა იყო ისეთი, როგორიც მანამდე არ გვსმენია - ეს არის ამონარიდები ამერიკული პრესიდან, სადაც კარგად ჩანს რეცენზენტების აღფრთოვანებული დამოკიდებულება ეთერ ანჯათაძიძის ხელოვნებისადმი.

გადაუჭარბებლად შეიძლება ითქვას, რომ ქ-ნი ეთერი არის ასევე დიდი პედაგოგი. ეს ნათლად გამოჩნდა მის მასტერ-კლასებზე, რომელიც ჩატარდა 15-21 დეკემბერს „ეთერიანის“ კვირეულის ფარგლებში. მასში მონაწილეობდნენ თბილისის სახ. კონსერვატორიის სტუდენტები და ზ. ფალიაშვილის სახ. №1 ცენტრალური სამუსიკო სასწავლებლის მოსწავლეები. მასტერ-კლასები დაგვირგვინდა კონცერტით, რომელმაც წარმოაჩინა ამ გაკვეთილებზე ახალგაზრდა პიანისტებისათვის მიცემული მითითებების საუცხოო შედეგი..

მხოლოდ მუსიკალური სივრცე

თებერვლის მეორე ნახევარში კოვენტ გარდენის დარბაზში «Linbury Studio» შედგა ჯორჯ ბენჯამენის ოპერის «Into the Little Hill» - ის პრემიერა, რომელზეც მოულოდნელად, სპექტაკლის დაწყებიდან 10 წუთის შემდეგ, სინათლე ჩაქრა. 400 მაყურებელი 25 წუთი სიბნელეში მოთმინებით ელოდა სპექტაკლის განახლებას. შემდეგ კი ყველა ბუფეტში მიიწვიეს, სადაც გადაინაცვლა აგრეთვე ორმა შემსრულებელმა და 16 ორკესტრანტმა. ოპერა ბოლომდე „ჩაამღერეს ბუფეტში, სადაც ყველას უფასო სასმელებით უმასპინძლებოდნენ. თავშესაქცევია ის, რომ დარბაზში სწორედ მაშინ ჩაქრა სინათლე, როდესაც სცენიდან გაისმა სიტყვები „იქ რა ასხივებს? ალბათ თავგები მიირთმევენ კაბელის ბოლო ნაგლეჯებს.“

Sexvedr ebi past er nakTan

ცხოვრებაში ორ გენიოსს შევხვედრივარ: პასტერნაკს და შოსტაკოვიჩს. განსხვავებულობის მიუხედავად ისინი რალაცაში ჰგავდნენ ერთმანეთს. ეს ეხებოდა დამოკიდებულებას შემოქმედების მიმართ. ძნელ პერიოდში, როცა მათი მოღვაწეობა მკაცრი ცენზურის ქვეშ მიმდინარეობდა, მაინც ახერხებდნენ უკომპრომისო გზით სვლას.

მოახლოებული სიკვდილის წინ ხანდაზმული და უკვე მძიმე სენით შეპყრობილი პასტერნაკი თბილისს ეწვია. მისი უეცარი ჩამოსვლა განპირობებული იყო მოსკოვში მალალი რანგის ამერიკელი პოლიტიკოსის ვიზიტით, რისთვისაც

პასტერნაკს მოსთხოვეს დაეტოვებინა დედაქალაქი.

პასტერნაკი სად წავიდოდა, თუ არა საქართველოში, რომელთანაც შემოქმედებით იყო დაკავშირებული და სადაც მეგობრები ეგულბოდნენ. ჩამოსვლისთანავე, მუხლესთან ერთად, ტიცინ ტაბიძის ოჯახს მიაშურა.

ჩვენ, ტიცინის ქალიშვილის — ნიტას მეგობრებს, საშუალება მოგვეცა გაგვეცნო იგი.

სასადილო ოთახში, ცნობილ მრგვალ მაგიდასთან, სადაც საუკეთესო საზოგადოება იკრიბებოდა ხოლმე ტიცინის დროს, ჩვენც მოვკალათდით. დეიდა ნინამ, ტიცინის მუხლემ, პასტერნაკის დიდმა მეგობარმა, ოთახში შინაურულად ჩაცმული, ხანდაზმული, არც თუ ისე მიმზიდველი გარეგნობის პოეტი შემოიყვანა და სუფრის თავში დასვა.

მოსდა წარმოუდგენელი რამ — როგორც კი მან ხმა ამოიღო, გადაიქცა ყველაზე მიმზიდველ მამაკაცად. მის გარდა უკვე აღარავინ არსებობდა, ახალგაზრდები მოჯადოებული, გაშეშებული შევცქეროდით, ისე, როგორც უსსენებელი აშემებს ხოლმე თავის მსხვერპლს.

ხმა არავის ამოუღია. ის კი ლაპარაკობდა და ლაპარაკობდა. ეს იყო საინტერესო აზრების მთელი კასკადი.

დეიდა ნინა ცდილობდა ჩვენ წარვედგინეთ მისთვის. პირადად მე ჩამაცვიდა რაიმე დამეკრა ჩემი ნაწარმოებებიდან. კიდევ კარგი, მეყო ჭკუა და ეს „ცოდვა“ არ ჩავიდინე.

მეორე დღეს, ისევ დეიდა ნინას წყალობით მომეცა საშუალება პასტერნაკს ჰაერზე სეირნობის დროს გავყოლოდი. სახლიდან გამოსვლისათანავე გაიმართა საუბარი, უფრო სწორად, მონოლოგი, რადგან ლაპარაკობდა მხოლოდ ის. მე კი ენა მუცელში ჩამივარდა, ხმა არ ამომიღია.

სეირნობა-სეირნობით გოგებაშვილის ქუჩიდან ზოოპარკისკენ გავემურეთ, სადაც მისი მუხლემ გვიცდიდა. რა არ თქვა. მე, მხოლოდ შემოიძლია ჩამოვთვალე ის საკითხები, რაც მას აღელვებდა და რის გამოც ასე გაუთავებლად ლაპარაკობდა.

პირველი აზრი ეხებოდა მის მოღვაწეობას. მითხრა: კმაყოფილი ვარ, როგორც ვიცხოვრე. რადგან გავაკეთე რაც მინდოდა და ახლა არავითარი მნიშვნელობა აქვს იმას, თუ როგორ დავასრულებ ნუთისოვლასო.

კმაყოფილი იყო, რომ დაასრულა პროზაული ნაწარმოები „დოქტორ ჟივაგო“. ეს ნაწარმოები მას ძალიან უყვარდა და საერთოდ, მიაჩნდა, რომ კარგი „პროზის დაწერა უფრო ძნელია, ვიდრე ლექსისა“.

შემდეგი აზრი ეხებოდა სწავლის პერიოდს, როცა ჯერ კიდევ მუსიკოსად თვლიდა თავს და სწავლობდა კონსერვატორიაში მესამე კურსამდე. მეცადინეობდა თვით სკრიაბინთან (კიდევ კარგი, რომ წინა სალამოს არ ავყვევი დეიდა ნინას წინადადებას და არ ავაჟღერე მის წინ ჩემი ნაჯახირევი). მხოლოდ მესამე კურსზე იყო, როცა მიხვდა, მუსკოსად კი არა, პოეტად იყო დაბადებული.

საინტერესო აზრი გამოთქვა თავის შემოქმედებაზე. მითხრა: ახალგაზრდობაში ნორმალურ ლექსებს ვწერდი, შემდეგ შემოვიდა მოდა ლექსების „მტვრევისა“. მე მრცხვენოდა ჩემი ნორმალური ლექსებისა და მივყვეი სხვებს. დავინყე ხელოვურად ლექსის დამახინჯება. მხოლოდ სიცოცხლის ბოლოს მიხვდი, რომ ლექსი ნორმალურად უნდა წერო ისე, როგორც გვწერება.

სეირნობის დროს უცებ შედგა და წამოიძახა: „მარინა, მარინა“. მხედველობაში ჰყავდა მარინა ცვეტაევა. თავს იდანაშაულებდა იმის გამო, რომ არ დააძალა მარინას საქართველოში წამოსულიყო ავადსახსენებელი ელაბუგის ნაცვლად. იგი დარწმუნებული იყო, რომ აქ, ქართველ ხალხთან, ამ შესანიშნავ ქვეყანაში ყოფნის დროს გადაურჩებოდა ტრაგიკულ დასასრულს.

ბოლოს შემეკითხა: რაზე მუშაობ და რა გაქვს გეგმაშიო. მე რალაც ნავილულულე (ბარათაშვილზე ვაპირებდი პოემის დაწერას). ძალიან გაიხარა და რალაც-რალაცები მირჩია.

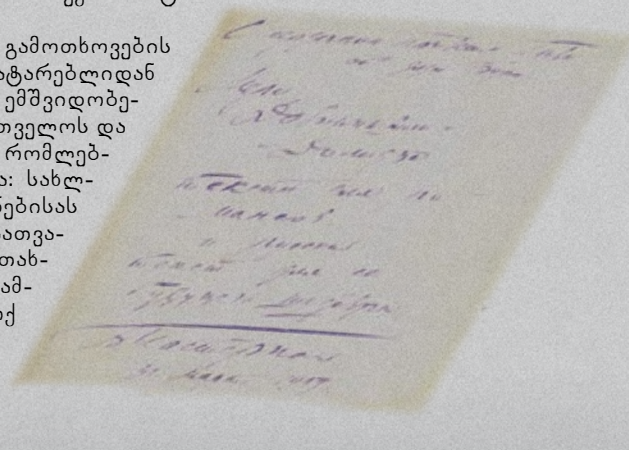
ჩანაფიქრი მე განუხორციელებელი დამრჩა. სამაგიეროდ შემრჩა ბარათაშვილის პასტერნაკისეული თარგმანების წიგნი კეთილი სურვილებით სავსე წარწერით.

ზოოპარკში მისვლისას დიდხანს იდგა სპილოს ვოლიერთან და მერე აღნიშნა: ეს ცხოველი უფრო კარგად წარმოადგენს ინდოეთის ქვეყანას, ვიდრე ზოგიერთი დიპლომატიო.

კიდევ ერთი სალამო გავატარეთ პასტერნაკთან, ეს მოხდა ლადო გუდიაშვილის ოჯახში, სადაც მას ძალიან თბილი შეხვედრა მოუწყვეს.

ბატონმა ლადომ და მისმა მუხლემ საზეიმოდ მორთულ ოთახში ორი დიდი სანთლებიანი სანათურებით განათებულ დიდებულ სუფრასთან მიგვიწვიეს. დაუვიწყარი სალამო გავატარეთ დიდი პოეტის პატივსაცემად მოწყობილი. პასტერნაკი ისე იყო აღელვებული მასპინძლების დიდი ყურადღებით, რომ გადანყვიტა ლექსები წაეკითხა. ასე მოვისმინეთ თვით პოეტის სურვილით წარმოქმნილი ცნობილი შედეგები. სახლიდან გამოსვლისას „ბოდიში“ მოგვიხადა ამ ექსპრომტი-სათვის.

დადგა გამოთხოვების უამიც, მატარებლიდან პასტერნაკი ემშვიდობებოდა საქართველოს და მეგობრებს, რომლებსაც მიმართა: სახლში დაბრუნებისას კარგად დაათვალიერეთ ოთახები, მე ნამდვილად იქ დავრჩიო.

st anisl av neihauzi

ჰენრიხ ნეიჰაუზის სკოლის ერთ-ერთი გამოჩენილი წარმომადგენელი, მისი შვილი — სტანისლავი ნატივი გემოვნების, ფაქიზი, პოეტური სტილის მალალი რანგის პიანისტი ცხოვრებაში ასევე ფაქიზი და არისტოკრატიული ბუნების ადამიანი იყო.

მასზე, როგორც ბრწყინვალე პიანისტზე, დიდ მუსიკოსზე და შესანიშნავ პედაგოგზე, ბევრი თქმულა და დანერჩილა, მე, მხოლოდ მის ყოფით, ცხოვრებისეულ თვისებებზე მინდა ორიოდ სიტყვა ვთქვა, რადგან მქონდა ბედნიერება ეს დიდი პიროვნება ახლოს გამეცნო და მეშვეობა კიდეც მასთან.

პირველად ტიცინანის ოჯახში შევხვდი სტანისლავს. როგორც მუსიკოსს. ერთგვარი „გამოცდა“ მომიწყო; შემომთავაზა ოთხ ხელში ფურცლიდან დაგვეკრა ჩაიკოვსკის „რომეო და ჯულიეტა“. დაკვრის დამთავრების შემდეგ მომიყვა, რომ თურმე მისი მშობლები ხშირად ასრულებდნენ ამ ნაწარმოებს სახლში. პატარა სტანისლავმა პირველი მელოდია, რომელიც ფორტეპიანოზე ააწყო, „რომეო და ჯულიეტას“ მთავარი თემა იყო. ამ შესრულების შემდეგ დაიწყო ჩვენი მეგობრობა. მე სახლში პეტერბურგიდან ჩამოტანილი საუკეთესო ბენშტეინი მედგა, როცა სტანისლავმა გასინჯა, ძალიან მოეწონა, ამის შემდეგ თბილისში ჩამოსვლისას უკვე ჩვენთან ჩერდებოდა.

საოცარი პიროვნება იყო სტანისლავი. ბრწყინვალე პიანისტი, ყოველთვის გარშემორტყმული მეგობრებით, თაყვანისმცემლებით, მონაფეებით ცხოვრებაში მეტად ჩუმი და გულჩათხრობილი. საუბარი არ უყვარდა, მაგრამ ყველაფრის აზრზე იყო, ხალხს სალად აფასებდა და შეუშინველი არაფერი რჩებოდა, როგორც მუსიკოსებს სჩვევიათ — უყვარდა სიჩუმე. ერთხელ რადიოდან შუბანის საუკეთესო საფორტეპიანო პიესების გადაცემა მიმდინარეობდა. ვკითხე: — ნუთუ ასეთი მუსიკა არ სჯობია სიჩუმეს? — მიპასუხა: — ესეც სიჩუმეაო.

ლაპარაკი არ უყვარდა, განსაკუთრებით თავის თავზე. მიკვირდა, როცა ამ ნესს ჩემთან არღვევდა და ბევრს მიყვებოდა თავის ცხოვრებაზე. მასსოვს, პერედელკინოში ერთ საღამოს დაიწყო თავის ამბების გასხენება და გვიან ღამემდე მთელი თავისი ბიოგრაფია გადაამიბრა.

პატარაობიდანვე ტრავმირებული ყოფილა, როცა დედამ ოჯახი მიატოვა და პასტერნაკს გაჰყვა ცოლად. დედამ პატარა 5 წლის სტანისლავი თან წაიყვანა. ბავშვმა მიიმედა განიცადა ოჯახის წგრევა და საყვარულ დედისთვის დიდხანს სიტყვა „დედა“ არ უთქვამს. თუმცა მისი მამობლი, გენიალური პოეტი პასტერნაკი, უბრწყინვალესი პიროვნება, ძალიან უყვარდა.

საოცრად რთული ცხოვრება გაიარა სტანისლავმა, უამრავი სიძნელის გადალახვით შესძლო მიეღწია იმ სიმალისთვის, რითაც რუსული პიანისტური სკოლის ერთ-ერთი საუკეთესო წარმომადგენელი გახდა.

არ ვიცი, რითი დავიმსახურე ასეთი ადამიანური ნდობა. ვამჩნევდი, რომ სურდა რაღაცნაირად გამოეხატა თავისი თბილი დამოკიდებულება და მასსოვს ერთ-ერთი კონცერტის პორგრაამაში შოპენის „ნანას“ შესრულება მომიძღვნა. შემომთავაზა, რომ ჩემი „ფანტაზია“ შეესრულებინა. ამის ნება მე არ მივეცი, არ მინდოდა შემეწუხებინა, თუმცაღა სიამოვნებით მოვისმენდი საინტერესო ინტერპრეტაციას. მაგრამ ამას მადლობის გადახდის იერი ექნებოდა. ეს კი მე არ მინდოდა. მთხოვდა წერილები მიმეწერა ხოლმე, თუმცა გამაფრთხილა, რომ თვითონ არ მიპასუხებდა. მეც ვასრულებდი მის თხოვნას და დროდადრო ვწერდი აქაურ ამბებს. მოსკოვში ყოველი ჩასვლისას სიურპრიზებით მხვდებოდა. ასე, ერთხელ რისტერის კონცერტზე წამიყვანა. სასაფლაოზეც ვიყავით, მაყიდინა ყვავილები და ჰენრიხის საფლავზე მიმიყვანა. გზაზე სკრიაბინის საფლავთან გაჩერდით. აგარაკზე, პერედელკინოში ხშირად მპატიჟებდა, მინვევდა საინტერესო ხალხს, შლიდა მაგიდას და მთელი გულით მიმასპინძლდებოდა.

მისი ოჯახის სხვა წევრებიც იმსახურებდნენ მალალ შეფასებას. არაფერი რომ არა ვთქვათ სტანისლავის

მამობილზე, გენიალურ პოეტზე, ბორის პასტერნაკზე, რომელთანაც შეხვედრები ჩემთვის მნიშვნელოვანია, მაგრამ ეს სხვა თემაა. ოჯახში განსაკუთრებით გამოირჩეოდა სტანისლავის უმცროსი ძმა — მოსიყვარული, თბილი ბუნების ახალგაზრდა — ლეონიდ პასტერნაკი. ის და მისი მეუღლე ნატაშა ჩვენი ახლობლები გახდნენ. პერედელკინოში უფროსების შემდეგ პირველი და განსაკუთრებით ადგილი მაინც სტანისლავს ეკუთვნოდა და ამიტომ ყველა მას ეთაყვანებოდა.

სტანისლავი ღამაზი გარეგნობით გამოირჩეოდა და იგი მუდმივი თაყვანისმცემლებით იყო გარემოცული. სასაცილომდეც კი მიდიოდა მათი ქცევა. დილიდანვე მოეშურებოდნენ პასტერნაკის ცნობილ აგარაკისკენ. შემოდოდნენ მოსაცდელ ოთახში და საათობით ისდნენ ერთი სურვილით შეპყრობილი — როგორმე თვალი შეეგობით სტანისლავისთვის, მათი კერპისთვის, ისიც, რომელიც ჩუმი იუმორით გამოირჩეოდა, „აკმაყოფილებდა“ მათ სურვილს და დილით, პი-ჟამოში გამოიწობილი, ღამაზი პირსახოცით მხარზე გადადებულნი, წელი ნაბიჯით მედიდურად მიიბიჯებდა... აბაზანისაკენ.

ახლოს გაცნობისას, მიკვირდა: სტანისლავი, რომელიც მაინცდამაინც არ გამოირჩეოდა ეროტიზმით, როგორ იზიდავდა ქალებს — მის თაყვანისმცემლებს ამაზე ფიქრის დროს დამებოდა ერთი აზრი, იგი ხომ აგარაკზე ცხოვრობდა, ტყეში. სხვათა შორის, სანოლი კიბის ქვეშ ჰქონდა. ეტყობა მარტოობა აწუხებდა და სულ სჭირდებოდა ვიღაცა ყოფილიყო, რომელიც მის გვერდით იქნებოდა და იზრუნებდა მასზე. ამიტომაც ეს ქალები პერმანენტულად, რიგრიგობით მოდიოდნენ (თუმცა ამ ვაკანტურ ადგილს ერთმანეთს არ ეცილებოდნენ).

ბოლო დროს, როცა მოსკოვში კომპოზიტორთა შემოქმედებით პლენუმზე ჩავედი, კვლავ ვესტუმრე სტანისლავს პერედელკინოში. თან ჩემი კოლეგა — მზია დიაკონიშვილი, წავიყვანე, რომელიც ჩემთან ერთად იყო სასტუმროში. ვიყიდეთ ტკბილეული და ტაქსით მივაღვეით პასტერნაკის სახელგანთქმულ აგარაკს. იქ კიდევ ერთი ბოლო თაყვანისმცემელი დაგვხვდა — ფრანგი პიანისტი — ბრიჯიტ ანუერერი, მისი მოსწავლე, რომელიც ჩამოსვლისთანავე, რა თქმა უნდა, მაშინვე მის თაყვანისმცემელთა რიგში მოხვდა. სტანისლავს ძალიან გაუხარდა ჩვენი სტუმრობა. მე ძალიან მოტყეხილი მეჩვენა. იმ დღეს მოვიხდომე პასტერნაკის საფლავზე გასვლა (იქვე იყო სოფელში დაკრძალული) და ყველანი ფეხით გავეშურეთ. გზაზე მე და ბრიჯიტი დავწინაურდით, ვესაუბრე სტანისლავის ჯანმრთელობაზე, რომელიც შერყეული მომეჩვენა და შევთავაზე წაეყვანა თან საფრანგეთში, რომ უკეთ მოეგლო მისთვის. მან უარით მიპასუხა. იქ მისი მოღვაწეობა შეიზღუდებდა და ამას ვერ აიტანსო. გამოდიოდა, რომ ამ ქალის წასვლის შემდეგ ისევე მარტო, მოუვლელი უნდა დარჩენილიყო ამ ტყეში. რამდენიმე თვეში (იანვარში) სტანისლავი უეცრად (53 წლის ასაკში) გარდაიცვალა. დამთავრდა ამ ბრწყინვალე პიროვნების ხანმოკლე ცხოვრება.

ჩემი ბოლო ვიზიტის დასასრულს არაჩვეულებრივად თბილად და მნიშვნელოვანი ხაზგასმით დამემშვიდობა, თითქოს გრძნობდა, რომ ეს ჩვენი ბოლო შეხვედრა იყო. საკვირველია, ადამიანი თითქმის ყოველთვის გრძნობს დასასრულის მოახლოებას. ასე ნავიდა ჩვენგან ეს დიდებული ადამიანი, დააკვლდა მუსიკას, უანისტების კოპორტას, ახალგაზრდობას, რომლის უბადლო აღმზრდელი იყო, მის ახლობლებს, მეგობრებს, თაყვანისმცემლებს ეს ნიჭიერი, მალალი რანგის მუსიკოსი, ბრწყინვალე პიანისტი და პიროვნება — სტანისლავ ნეიჰაუზი.

ზურაბ მამარიანი

ბნ ჟნმრდმ რენჟარნ

ჟნზვმრმბი სულხან ცინცაძისთან

მოსკოვში ყოფნისას ბატონმა სულხანმა და მე მოვილაპარაკეთ, რომ შევხვდებოდით პუშკინის მუზეუმში, საგანგებოდ რენჟარის სანახავად. მისი სურვილი იყო მაინცდამაინც „მადამ სამარის პორტრეტის“ ნახვა და მაინცდამაინც ჩემთან ერთად. ეს ამბავი ჩემთვის დღესაც საგულისხმოა. იმ დროისათვის (ეს იყო 50 წლის წინ — ზ. მ.) სულხანი უკვე სახელმწიფო კომპოზიტორი იყო. პირველად მას შევხვდი ფილმის — „ჩრდილი გზაზე“ გადაღებისას, სადაც ერთად მიგვიწვია რეჟისორმა დავით რონდელმა, ის — როგორც კომპოზიტორი, მე — როგორც მხატვარი. მთაგორიან თიანეთში ცხენებზე ამხედრებულნი ვათვალიერებდით „ნატურას“ (ასე ეწოდებოდა ადგილების შერჩევას — ზ. მ.). ჩემი მოგონება ნაწყვეტებად იფანტება, იმის მიხედვით, რაც მახსენდება წყვეტილად... ისევ „ნატურა“ მთებში...

ჩვენთან, სამხატვრო აკადემიაში, ხშირად „იდგა“ ნატურა“. „იდგებოდა“, ან შიშველი ან ჩაცმული. „იდგა“ როგორც ნივთი, რათა აღგვექვა ნატურა ნატურალისტურად, როგორც იყო მისი ბუნება. რა თქმა უნდა, ოთხკუთხა ქალაღზე უნდა მიგვეგნო პროპორციებისათვის და მიგვეღწია კომპოზიციის განლაგებისათვის. ამ ნატურაში შეიძლებოდა ბევრი რამ საიდუმლო აღმოგეჩინა.

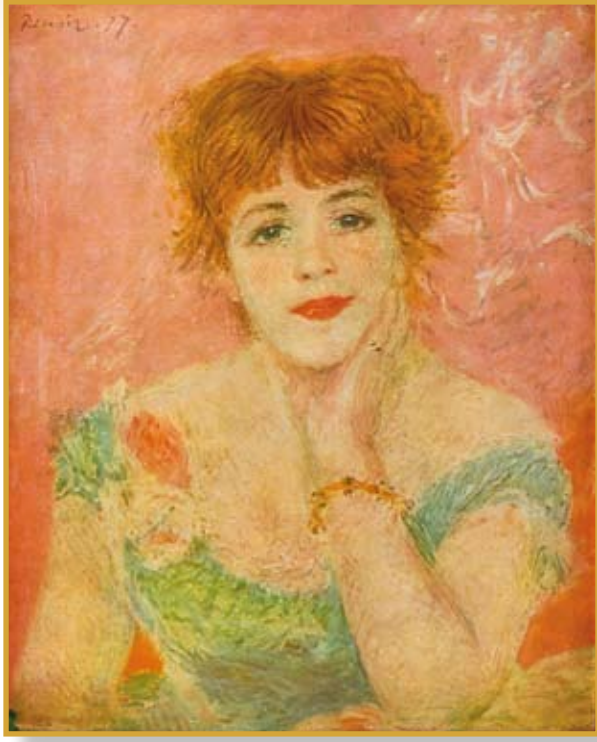
*

„თამარ ქალო, ქვეყნის თვალთ, რა ლამაზი რამა ხარო“ — ეს სიმღერა პირდაპირ იყო მიმართული ბრწყინვალე დედოფლისადმი, ქვეყნის თვალისაკენ. იმ დროის, იმავე წუთის ცოცხლად თანამავალი გალობა, ბგერა, ინტონაცია, საოცრებაა, დღესაც გვესმის და გვხიბლავს, თუ როგორ უგალობდნენ ცოცხალ დედოფალს.

იგივე შეიძლება ითქვას კიდევ უფრო ძველ ბევრად უფრო ძველ, საკრალურ, ალბათ ისტორიულ წარსულში, უსოვარ დროში ჩაკარგულ და მუდამ მარადიულ „ნანა“ — „ნანინა ნანაზე“, რომელიც ყველა ქართველურ ენაშია შემორჩენილი (მეგრულში, სვანურში...).

სულხან ცინცაძე

რ. რენჟარი — შან სამარის პორტრეტი

უხსოვარი დროიდან ხმელთაშუა ზღვის აუზში იბერიულ-კოლხურ ან კოლხურ-იბერიულ არსებობას ბევრი ევროპელი მეცნიერი ადასტურებს. მათი თეორიიდან გამომდინარე, როგორ გვესახება, იყო თუ არა „ნანა“ ქალღმერთი?

***

ბატონ სულხანს გავუმხილე, რაც მანუხებდა. შევეკითხე: რატომ გამოიყენა ჩაიკოვსკიმ „მაცნატუნაში“ „იავნანა“ და რატომ გადაისროლა იგი არაბეთში, როდესაც არაბეთში არაფერი საერთო არ მოეძებნება და კითხვას თვითონვე ვუპასუხე: ალბათ, აილო უკვე არსებული მელოდია (მხედველობაში მაქვს Арабский танец) როგორც ნატურა, ისე როგორც ჩვენ, მხატვრები, ვიყენებთ უკვე არსებულ „ნატურას“ და გადმოგვაქვს ტილოზე ან ქალაღზე, რის შემდეგაც, სურვილისდა მიხედვით, ან გარდავქმნით, ან ვტოვებთ როგორც იყო. ისეთმა დიდმა კომპოზიტორმა, როგორც იყო პეტრე ჩაიკოვსკი, „იავნანა“ დატოვა ისე, როგორც იყო, თუმცა იტალიაში ყოფნისას თუკი უცვლელად გადმოჰქონდა იტალიური მუსიკალური სანწყისი, საფრანგეთში ყოფნისას ფრანგული, მათ თავის სახელს არქმევდა (მიუხედავად იმისა, რომ ბევრი რამ გაითავისა), „იავნანას“ შემთხვევაში კი ასე არ მოიქცა.

***

რენჟარის პორტრეტები (შეიძლება ითქვას, ნატურაა, დავარქვათ ნატურა, რომ გაგვიადვილდეს გაგება, რაზეც ვსაუბრობთ)? — შემეკითხა ბატონი სულხანი. დიახ, — ვუპასუხე — „იმპრესიო“ შთაბეჭდილება პირდაპირ გადმოაქვს ტილოზე ნატურიდან, რასაც გრძნობს. და უცებ გამოივლია აზრმა, რატომ მეკითხება ამას? (მე მგონი, სულხანიც იმპრესიონისტი გახლდათ) მას პირდაპირ გადმოჰქონდა ხალხური „ნატურალური“ მელოდიები. პირდაპირ? — მოდი, სათქმელი რომ გავგვიადვილდეს, ამასაც დავარქვათ ნატურიდან გადმოტანა. თუმცა საკმაოდ რთული. ვთქვათ ასე: შეიძლება თუ არა მუსიკალური ბგერა

გაუტოლდეს ფერს. პეტრინის თქმით, არსებობს სამე-
ბა ანუ სამი ძირითადი ხმა. მოძახილი ყირი და ბამი.
და თუ ერთი მათგანი მაინც აკლდება, მაშინ მთელი
არ შედგება.

ყოველ ფერს და მათ შორის თეთრსაც აქვს თავისი
თბილი და თავისი ცივი. როდესაც თბილი მო-
დის, მაშინ ცივი მიდის, ფერწერის თვისებაა. ეს არა
მარტო ფერის, არამედ ბგერის თვისებაცაა. სულხ-
ანი მშვენივრად გრძობდა — რომელი ინსტრუმენტი
როდის გამოსცემდა ამ საიდუმლოს.

დღეს სამი ძირითადი ფერი განვრცობილია —
როგორც რუსთველი იტყოდა — „უთვალავითა ფერი-
თა“. პეტრინის სამება დღეს უკიდევანო სივრცე-
ში ჟღერს. ესეც მშვენივრად იცოდა სულხანმა, რაც
იმპრესიონისტებმა შემოიტანეს. დაუმატებდი, რომ
ყოველ წითელს აქვს თავისი ცივი და თბილი, ასევე
ზუსტად ყოველ ყვითელს, ყოველ მწვანეს, ლურჯს
და ასე შემდეგ.

რენუარი ჰკრებს სივრცეში გაფანტულ უთვალავ
ფერთა სიმრავლეს, გრძობისა და აზროვნების ძა-
ლით ხელმეორედ ბადებს „ნატურას“, ოღონდ უკვე
სხვა სამყაროში. სეზანმა მარადიული გახადა წუთ-
იერი „შთაბეჭდილება“, შექმნა „მიმეზისი“. „მიმეზისი“
სულაც არ ნიშნავს მიბაძვას, არამედ ეს არის მიღწევა
მიუწვდომელისა და უხილავის. იგი თავისივე თავის
შინაარსია, ვთქვათ ასე: რა შინაარსი უნდა ჰქონდეს
ნატიურმორტს, მაგალითად, მსხალს და ვაშლს? იგი
თავისავე თავის შინაარსია. ალბათ, ამას ჰქვია მი-
მეზისი. წამიერი განცდა, შთაბეჭდილება, შეიძლება
დაძლეულ იქნას მხოლოდ აბსტრაქციზმით, როგორც
პლატონი ამბობს, — მუსიკა არის ხელოვნება ხე-
ლოვნებათა შორის, რომელსაც შეუძლია აბსტრაქცია
აბსტრაქციის საშუალებით. შექმნას ასე-
თი აღმატებული მუსიკა, თვითონ
არის აბსტრაქცია.

ფერწერაში ყოველ ფერს
თავისი მონინალმდეგე
განსხვავებული კონ-
ტრასტი ახლავს. ასე-
ვეა, ალბათ, მუსიკა-
შიც და ეს საიდ-
უმლო მხოლოდ
კომპოზიტორმა
შეიძლება შეიგრძ-
ნოს რამდენი რამ უხილავი არის ჩადებული სიმებიან
ორკესტრში.

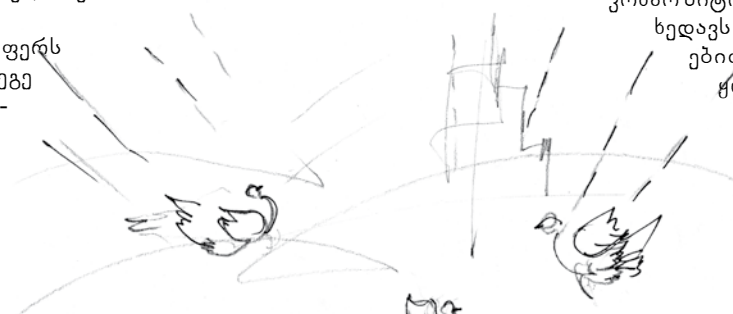
ზურაბ მემმარიაშვილი „ავტოპორტრეტი“

ნოს რამდენი რამ უხილავი არის ჩადებული სიმებიან
ორკესტრში.

სულხანს „პირდაპირ“ გადმოჰქოდა ხალხური
ჰანგები, ისე როგორც ჩაიკოვსკიმ გამოიტანა „ია-
ვნანა“, თუმცა მათ შორის განსხვავება დიდია. რადგან
სულხანი ფერთა სიმრავლით ამდიდრებდა, რა თქმა
უნდა, ისედაც მდიდარ ხალხურ საუნჯეს ხალხურ
შემოქმედებას, უმატებდა „იმპრესიას“, ახლად აღმოჩე-
ნილ კონტრასტებს. ურთიერთშორის შეთანხმებული
შეკრებილ კონტრასტების სახით კი ქმნიდა ფერ-
წერულ სინათლეს.

სულხანის კვარტეტის ყოველ ხმაში ძვეს ეს შეფა-
რული, მხოლოდ კომპოზიტორისათვის მისაწვდომი
რამ. გაზედავ და ვიტყვი — ფსალმუნდანი „გამი-
ნათე თვალნი ჩემნი გონებისანი ყურად იღე გა-
ლობანი, გულისხმისანი“. ამ შემთხვევაში
კომპოზიტორი უსმენს თვალთ,
ხედავს ყურით, აღიქვამს გონ-
ებით, იგივეა ფერწერაშიც:
ყოველი შეზავებული
კონტრასტი იკრებება
მთლიან ნათელში.

ამიტომ უსმენდა
სულხანი რენუარს,
ჩემი აზრით, ისიც
იმპრესიონისტი იყო.

ზურაბ მემმარიაშვილი „ლირის აღზევება“ ექვნივეა შურნალ „მუსიკას“

ლიანას შენოშენი

მანანა კორძია

სალამოს, ლიანას კონცერტის წინ მეგობარს უნდა შევხვედროდი, ერთი ცნობილი მუსიკოსი კი თავის დედას ელოდა. მითხრა, დედაჩემი მევედრა, ბილეთი აუცილებლად უნდა მიშოვოო. მრავალი წლის წინ ყოველთვის დავდიოდი ლიანას საშობაო კონცერტებზე, კარგად მქონდა „დაცდილი“, მერე ყველაფერი კარგად მიდიოდაო. ახლაც უნდა წამოვიდე, იქნებ რამე გვეშველოსო...

ცხადია, ეს ხუმრობა იყო, მაგრამ, როგორც იტყვიან, ყველა ხუმრობაში სიმართლე ჩანს...

მუსიკოსებმაც ერთგვარ გამონწვევად მიიღეს ლიანას არჩევანი, დაეკრა ჩაიკოვსკის სავიოლინო კონცერტი, რომელიც თავისი დიდი ფორმისა და თავბრუდამხვევი ტემპის გამო, გასაოცარ ენერგიას მოითხოვს შემსრულებლისაგან. აქ ყველაზე ნათლად გამოჩნდებოდა, ხომ არ დაამჩნიეს წლებმა თავისი დალი ამ უდიდესი მუსიკოსის, სავიოლინო ხელოვნების დიდოსტატის გამორჩეულ ტემპერამენტულ-ემოციურ მუსტს.

მაგრამ ბგერის სიხასხასემ, ფრაზირების ახალგაზრდულმა სილაღემ, მუსიკის ტემპობრივმა დაუოკებელმა, წინსწრაფმა დინებამ, განსაკუთრებით ფინალში, ისეთი ემოციური მუსტის ქვეშ მოაქცია მსმენელი, რომ შეუძლებელი აღმოჩნდა კონცერტის ბოლოს თავის დახსნა აუდიტორიის „მარწუხებისაგან“ და ბისირების მოთხოვნის შეუჩერებელი შეძახილების ფონზე, კვლავ გაისმა კონცერტის წელი ნაწილი. მაგრამ ვერც ამან დაამშვიდა აღფრთოვანებული მსმენელი, რომელიც დაშლას არ აპირებდა...

ბედნიერებაა, როცა შემსრულებელი ყოფაშიც ისეთ დადებით ემოციებს ინვევს, როგორც საკონცერტო ესტრადაზე...

სიკეთეს აფრქვევს ლიანას ღიმილი სცენიდან და გამოჩენისთანავე იპყრობს მსმენელს. შემდგომ ეს კეთილი, უშუალო ღიმილი უკვე მუსიკაში ისმის და ადამიანს ბენდიერების გრძნობა ეუფლებს.

იმიტომ უყვარს ლიანა ისაკაძე ყველას, რომ უკიდურესად დრამატულ მუსკავშიც კი პოულობს სინათლის ნაპერწკალს და უტოვებს მსმენელს იმედს, რომელიც ასე აუცილებელია ადამიანისთვის ყოველთვის, ჩვენთვის კი განსაკუთრებით დღეს.

P.S. მომიტევონ დირიჟორმა ნიკა მემანიშვილმა და ევგენი მიქელაძის სახელობის სიმფონიურმა ორკესტრმა. ეს კონცერტის რეცენზირების მიზნით არ დამინერია, ლიანას ფენომენმა დამაფიქრა...

კლასიკური მუსიკის რომელიმე შემსრულებელზე თუ შეიძლება ითქვას, რომ არა მხოლოდ მუსიკალური სამყარო, არამედ მთელი საქართველო იცნობს და უყვარსო, ეს ლიანა ისაკაძეზე ითქმის. ეს ყოველთვის იგრძნობოდა ჩვენში, მაგრამ წინა საახალწლო დღეებში, თითქოს განგებ, რამდენიმე ფაქტმა განსაკუთრებით დამაფიქრა ამაზე.

ბოსტნეულის საყიდლად გავედი. მოგეხსენებათ, ახლა ასეთი დახლები ყოველ კუთხეში აქვთ გაშლილი, მით უმეტეს, დღესასწაულების წინ. ასეა ჩემს სახლთანაც, სადაც ერთი სანდომიანი ქალი ვაჭრობს. ვილაცხას ალგზნებული ელაპარაკებოდა. რომ მივუახლოვდი, მესმის: — გამომიხვედი შენც ლიანა ისაკაძე, რომ შენ ხელებს მოვუფრთხილდე, უცებ „სკრიპკა“ არ დაიჭირო ხელშიო. გავოცდი! ისე გამიხარდა, უხვად ვიყიდე ის მწვანილიც, რომელიც სრულიად არ მჭირდებოდა...

26 დეკემბერს ლიანა ისაკაძის კონცერტი უნდა ყოფილიყო მუსიკალურ ცენტრში აღმაშენებელზე. მაგრამ პრობლემა გაჩნდა... ირმა ნიორაძის ბარგისა და „პუანტების“ არ იყოს, არც ლიანას ბარგი ჩამოვიდა და საკონცერტო კოსტუმი და ნოტებიც იქ დარჩა. ამიტომ კონცერტი გადაიდო. სალაროსთან ბათუმელი ახალგაზრდა ყმანვილი ლაშა იდგა, აგრარული უნივერსიტეტის მელიორაციის ფაკულტეტის სტუდენტი, რომელიც საშინლად წუხდა ამ ფაქტის გამო. დავამშვიდე, 29-ში ნამდვილად ჩატარდება-მეთქი. სწორედ ეს მანუხებსო, — მიპასუხა სევდიანი ღიმილით. — საახალწლოდ სახლში რომ არ ჩავიდე, შეუძლებელია. ისაკაძის მოსმენაზე კი ვოცნებობდი. 7 წლის ასაკში მისი ხათრით შევედი ვიოლინოზე და რამდენიმე წელი სწორედ მისი ხათრით გავუძელიო...

ოთარ გორდელი

გულბათი ტორაძე

თვალსაჩინო კომპოზიტორს, საქართველოს ხელოვნების დამსახურებულ მოღვაწეს ოთარ გორდელს (1928-1994) 80 წელი შეუსრულდებოდა.

მე, როგორც მის თანაკლასელსა და მეგობარს, მსურს გავუზიარო მკითხველს სევდანარევი მოგონებები ამ ნიჭიერი კომპოზიტორისა და მომხიბლავი პიროვნების შესახებ, მოკლედ გავაღწეოთ თვალი მის ცხოვრებასა და შემოქმედებით გზას.

ოთარი დაიბადა მაღალკულტურულ ოჯახში (დედამისი, ქალბატონი ნადია ბუზოლი თბილისის კონსერვატორიის პროფესორი იყო), სწავლობდა შესანიშნავ პედაგოგებთან: პროფ. იონა ტუსკიასთან (კომპოზიცია) და პროფ. ანასტასია ვირსალაძესთან (ფორტეპიანო). თბილისში სწავლის დამთავრების შემდეგ გაიარა ასპირანტურის კურსი მოსკოვის კონსერვატორიაში პროფ. სერგი ბოგატიროვის ხელმძღვანელობით.

სამშობლოში დაბრუნებისთანავე (1959) მუშაობას იწყებს თბილისის კონსერვატორიაში, სადაც ასწავლის პოლიფონიის საგანს (პროფესორი). პარალელურად იგი ეწეოდა აქტიურ საზოგადოებრივ მოღვაწეობას, ოცი წლის მანძილზე (1967-1987) სათავეში ედგა საქართველოს მუსიკალურ და ქორეოგრაფიულ საზოგადოებას, ხოლო 1968-73 წლებში იყო კომპოზიტორთა კავშირის მდივანი, დიდი ხნის მანძილზე ზ. ფალიაშვილის სახელობის სახლ-მუზეუმის დირექტორი გახლდათ.

შემოქმედებითი მოღვაწეობა ოთარმა თბილისის კონსერვატორიაში სწავლის დროს დაიწყო. მასსოვს მისი პირველი საკომპოზიტორო ცდები — საფორტეპიანო პიესები, რომელთაც თვითონ ასრულებდა.

1949 წელს, ჯერ კიდევ სტუდენტობის პერიოდში, იგი ქმნის დიდი ფორმის ნაწარმოებს — საფორტეპიანო კვინტეტს, რომელსაც დღესაც არ დაუკარგავს მხატვრული მიმზიდველობა. მომდევნო წლებში შექმნა სხვადასხვა ჟანრისა და ფორმის მუსიკალური ნაწარმოებები, რომლებსაც მსმენელთა მონონება ხვდათ წილად. მათ შორის გამოირჩევა კონცერტები ფორტეპიანოსათვის (1952) და, განსაკუთრებით, ფლეიტისათვის (1958), რომელსაც ასრულებდნენ ცნობილი ფლეიტისტები და პედაგოგიურ რეპერტუარშიც შევიდა. მნიშვნელოვანი ნაწარმოებია ვოკალურ-სიმფონიური პოემა „რაზედ ბუტბუტებს მტკვარი“, „ახალგაზრდული უფერტიურა“ ორკესტრისათვის. გორდელს ეკუთვნის აგრეთვე ორი ოპერეტა, პოპულარული „ვალსი“ და „ქართული“ სიმფონიური ორკესტრისათვის, საესტრადო სიმღერები („წუნელ სიზმარში გნახე“) და ა. შ.

ოთარ გორდელი შესანიშნავი პიროვნული თვისებებით გამოირჩეოდა. იგი კეთილმოსურნე, გულღია, ღიმილიანი კაცი გახლდათ, მასთან ურთიერთობა მუდამ ძალზე სასიამოვნო და სახალისო იყო.

ასეთად დარჩა იგი ჩემს მეხსიერებაში.

ოთარ გორდელის სახელი ჩანერილია ქართული მუსიკის მატრიანეში.

ცირა ჩიკვაძე

ჯაყუხუყური სწავლობები

დიდი კომპოზიტორის დაკრძალვის დღე

2008 წლის 10 ოქტომბერს გენიალური ქართველი კომპოზიტორის — ზაქარია ფალიაშვილის დაკრძალვიდან 75 წელი შესრულდა. ამ მნიშვნელოვან თარიღთან დაკავშირებით დიდი ხელოვანის სახლ-მუზეუმში ფალიაშვილის შთამომავალნი და მისი შემოქმედების თაყვანისცემელნი შეიკრიბნენ რათა პატივი მიეგოთ „აბესალომ და ეთერის“, „დაისის“ ამ უკვდავი ოპერების ავტორისადმი.

სალამოზე მოსულებმა საოცარი მღელვარებით მოისმინეს აბესალომის არიის ჩანაწერი ზურაბ ანჯაფარიძის შესრულებით. როგორც სალამოს ავტორმა და წამყვანმა, მუსიკისმცოდნე თამარ წულუკიძემ აღნიშნა: „ამით ჩვენ შევეცადეთ აგვეხმანებინა ლეგენდა, რომლის გმირები არიან აბესალომი და მალხაზი, ეთერი და მარო, რომელთაც განასახიერებდნენ ვანო სარაჯიშვილი, ზურაბ ანჯაფარიძე, რომელთა სცენურ ხორცშესხმას განაგრძობენ ახალგაზრდა მომღერლები... ოპერის ბალში განისვენებენ ვანო სარაჯიშვილი, ზურაბ ანჯაფარიძე, სწორედ იქ სადაც ზაქარია ფალიაშვილმა 1933 წლის 10 ოქტომბერს სამუდამოდ დაიდო ბინა...“ სალამოს წამყვანმა აგრეთვე ისაუბრა კომპოზიტორის სიცოცხლის ბოლო პერიოდზე, უკანასკნელ დღეებზე, შემდეგ

კი წარმოადგინა ახალგაზრდა მომღერლები, რომელთა მეოხებითაც გრძელდება ფალიაშვილის გმირთა სიცოცხლე.

დამსწრე საზოგადოებამ განსაკუთრებული ყურადღებით მოუსმინა მუზეუმის დირექტორს, კომპოზიტორ შალვა დავითაშვილს. მან მსმენელებს ბევრი საინტერესო და საგულისხმო ცნობა მიანოდა ზაქარია ფალიაშვილის შესახებ. შეკრებილებმა დიდი ინტერესით მოისმინეს გულბათ ტორაძის, ნოდარ ფალიაშვილის, ტარიელ ბერაძის, თამარ ჩინჩალაძის მონათხრობი. საღამოზე მოსულნი აღტაცებით უსმენდნენ ცნობილ მომღერალსა და სცენის ოსტატს ელდარ გენაძეს. ახალგაზრდა შემოქმედებმა მაია ტურაშვილმა, არმაზ დარაშვილმა, ლაშა თითბერიძემ, ალუდა თოდუამ, მარიკა მაჩიტაძემ (კონცერტმაისტერები — დარეჯან მახაშვილი, მაია ბებიაშვილი, ირინა ჯაფარიძე) თავიანთი სიმღერით მოხიბლეს მსმენელი. ზაქარიას ახალგაზრდული წლების აღსანიშნავად საღამოზე სიმბოლურად აუღერდა ვალტორნაც (შემსრულებელი — ვეფხია ხვედელიძე, საფორტეპიანო თანხლებას უწევდა მუზეუმის თანამშრომელი — თეა დუმბაძე) — საკრავი, რომელსაც ფალიაშვილის სიყრმის წლები უკავშირდებოდა.

თბილისი, ბაქრაძის ქუჩა №10, ზაქარია ფალიაშვილის სახლ-მუზეუმი, ქართული საზოგადოების თავმჯდომარის ერთერთი სასიამოვნო კერა... აქ გამართული სალონური შეკრებების დამსწრეთ დიდხანს მიყვებათ ამალღებული განწყობა და უჩნდებათ სურვილი მორიგ შეხვედრაზე მოსვლისა.

რევაზ კაკაბაძის გახსენება

რეზო კაკაბაძეს, გამორჩეული ხმის მქონე ქართველ ბარიტონს, ოპერისა და კამერული მუსიკის მოყვარული საზოგადოება ათეული წლების მანძილზე უსმენდა. მსმენელები გულწრფელად აღიარებდნენ, რომ რეზო კაკაბაძის ხმის, მისი ტემბრის დავინწყება შეუძლებელია. ამიტომაც მადლიერი მსმენელები, კოლეგები, მუსიკის მცოდნეები და ახლობლები შეიკრიბნენ ზაქარია ფალიაშვილის სახლ-მუზეუმში, რათა აღენიშნათ რევაზ კაკაბაძის დაბადებიდან 80 წლისთავი. ამ შეკრების ერთ-ერთი ინიციატორი გახლდათ ზურაბ ანჯაფარიძის ფონდის ხელმძღვანელი, ქ-ნი მარინა ანჯაფარიძე.

შთამბეჭდავი იყო საღამოს გახსნა, რომელიც ჩატარდა მამა ამირანის ლოცვა-კურთხევით. იგი აღფრთოვანებული იყო ბატონი რევაზის შემოქმედებით. სწორედ ამიტომ, მან თავად აღტაცებით ისაუბრა წარმოუდგენელი მასშტაბის, არაჩვეულებრივი დიაპაზონის ხმის მქონე მომღერალზე. მსმენელებმა დიდი ინტერესით მოისმინეს კომპოზიტორ შალვა დავითაშვილის ვოკალური ციკლი... შეკრებილებს სიამოვნება მიანიჭა რევაზ კაკაბაძის შესრულებით შოთა ჭავჭავაძის ნაწარმოების მოსმენამ.

გამომსვლელები ნოდარ მგალობლიშვილი, გულიკო კარიაული, ერეკლე საღლიანი, საოცარი სიყვარულით იხსენებდნენ დიდ ხელოვანს. მუზეუმის თანამშრომლებმა თამარ წულუკიძემ და თამარ ჩინჩალაძემ ყურადღება გაამახვილეს რევაზ კაკაბაძის მიერ განსახიერებულ ფალიაშვილის ოპერების გმირებზე, მის ურთიერთობაზე დიდი ზაქარიას სახლ-მუზეუმთან. დამსწრე საზოგადოება მოიხიბლა თემურ გუგუშვილის, ელდარ გენაძის, თამარ ნოზაძის, ალუდა თოდუას სიმღერით. განსაკუთრებული აღტაცება გამოიწვია ზურაბ ანჯაფარიძის (უმცროსის) გამოსვლამ. საღამოს ჩვეული ოსტატობით უძღვებოდა ბატონი ელდარ გენაძე.

სოცევა მეგობარზე

ერთხელ შალვა დავითაშვილის ნახვა დამჭირდა; ერთმა ჩემს მეგობარმა მირჩია, გადამეთვალყურებინა თეატრალური, მუსიკალური, საგამოყვანო თუ სხვა აფიშები და თუ რაიმე საინტერესოს ვნახავდი, სწორედ იქ მივსულიყავი მის სანახავად. მართლაც, ეს დაუოკებელი სწრაფვა — ყოველთვის იყოს ნებისმიერი სახელოვნებო აქციის მოწმე და შემფასებელი, და, ალბათ, მისი შემოქმედების მასტიმულირებელიც; დღეს ყველასათვის ცნობილი და პატივდებული კომპოზიტორის ერთ-ერთ ყველაზე დამახასიათებელ და სიმპათიის აღმძვრელ თვისებას წარმოადგენს.

პირველად შალვა დავითაშვილი კონსერვატორიაში გავიცანი. მაშინაც აქტიურობითა და ცნობისმოყვარეობით გამოირჩეოდა. 50-იანი წლების ბოლო, საკმაოდ გაჭირვებული დრო იყო. კონსერვატორიის რექტორი მაშინ ბ-ნი იონა ტუსკია გახლდათ, საოცრად განათლებული და ასევე საოცრად ქველმოქმედი პიროვნება. მას განსაკუთრებით უყვარდა ნიჭიერებით გამორჩეული სტუდენტები. ერთ-ერთი მათგანი შალვაც იყო. მახსოვს, ერთხელ დერეფანში სახეგაბრწყინებელი შალვა შემეგება და მომახალა: „ეს რა კაცი ყოფილა, მაგას ვენაცვალო!“ თურმე, ბატონ იონას შალვას ნაწარმოები მოესმინა, ფრიად სასარგებლო შენიშვნებიც მიუცია და იქვე დაუყოლებია: „ბიჭო, გაუპარსავი რატომ ხარო“, მაგიდის უჯრა გამოუღია და რალაც კოლოფი მიუცია. იმ კოლოფში ელექტროსაპარსი იდო, საკმაოდ ძვირი — 87 მანეთი ღირდა, მაშინ როდესაც შალვას სტიპენდია სულ რალაც ოციოდე მანეთს ითვლიდა. მას შემდეგ შალვა ყოველდღე იპარსავს წვერს და კარგი იქნებოდა ზოგიერთ ჩვენს პარლამენტარსა თუ ოპოზიციონერს მაგალითი აეღოს მისგან.

ამ ადამიანში განსაკუთრებით ის მომწონს, რომ იცის სიკეთის დაფასება და არდავიწყება.

განსაკუთრებით მადლიერია მისი აღმზრდელი პედაგოგის, ალექსი მაჭავარიანისა, რომელმაც ახალდაოჯახებულ და ფრიად გაჭირვებულ საყოფაცხოვრებო პირობებში მყოფ ახალგაზრდას ხელი

გაუმართა და მშვენიერ ბინაში დაასახლა.

მომწონს ამ პიროვნებაში ისიც, რომ, ბევრი მისი კოლეგისაგან განსხვავებით, სიტყვებს არ იშურებს ჭეშმარიტად დიდი და უნიჭიერესი ქართველი კომპოზიტორების სადიდებლად და საქებრად.

ეჭვიც არ მეპარება, რომ ეს ბუნებით თანდაყოლილი ინტელიგენტურობა შალვას ოჯახიდან, აღმზრდელი მშობლებისგან დაჰყვა; მაგრამ არანაკლები წვლილი მიუძღვით მის კულტურულ და, უწინარეს, შემოქმედებით ფორმირებაში, უკვე ნახსენები ბატონების — იონასა და ალექსის გარდა, ქართული მუსიკალური ხელოვნების კორიფეებს: ანდრია ბალანჩივაძეს, შალვა მშველიძეს, რევაზ გაბინვაძეს, გუგული თორაძეს, ოთარ თაქთაქიშვილს, არჩილ ჩიმაკაძეს, ალექსანდრე შავერზაშვილს და სხვებს. თითო მისხალიც რომ აელო ქართული კულტურის ამ ეტალონებისაგან, ესეც საკმარისი იქნებოდა.

დღეს შალვა, როგორც ვთქვი, ცნობილი და დაფასებული შემოქმედი. განსაცვიფრებელია მისი პროდუქტიულობა, რომელიც მოიცავს სიმფონიებს, სიმფონიურ პოემებს, კანტატებს, საბალეტო ნაწარმოებებს, ვოკალურ-სიმფონიურ ციკლებს, ინსტრუმენტულ კონცერტებს, მუსიკას დოკუმენტური და თოჯინური ფილმებისათვის და ა.შ. მათი უბრალოდ ჩამოთვლაც კი ძალიან შორს წაგვიყვანს. საგულლისხმოა, რომ მისი შემოქმედების ერთერთი მთავარი მასაზრდოებელი წყარო მუდამ იყო ქართული მწერლობა, აგრეთვე ხალხური პოეზია. მაგალითად, ჯერ მარტო „ვეფხი და მოყმის“ მოტივებზე რამოდენიმე ნაწარმოები აქვს შექმნილი (სიმფონიური პოემა, ბალეტი, სიმფონიური სიუიტი), აგრეთვე აღსანიშნავია ვოკალურ-საგუნდო ციკლები (ილია ჭავჭავაძის, ვაჟა-ფშაველას, ანა კალანდაძის, იოსებ ნონეშვილის ლექსებზე), რომანსები, სიმღერები 60-ზე მეტი ქართველი პოეტის ნაწარმოებებზე.

მუსიკაზე საოცრად შეყვარებულმა შალვამ ისიც კი მოახერხა, რომ ცხოვრების მეგობრად ასევე მუსიკოსი, კომპოზიტორი, შესანიშნავი ქალბატონი ნინო ზაბუკიძე აირჩია და, რაც მთავარია, მათ აღზარდეს ქალ-ვაჟი — ასევე მუსიკოსები. მათი ვაჟი გიორგიც კომპოზიტორია. ერთ პატარა ოჯახში კომპოზიტორთა კავშირის სამი წევრია. ერთიც — ქალიშვილი — ვიქტორია — ნიჭიერი ფლეიტისტი და პედაგოგია.

დაბოლოს, არ შემიძლია არ შევეხო ბატონ შალვას საზოგადოებრივ საქმიანობას. კომპოზიტორთა კავშირის გამგეობის სული და გული ხომ ყოველთვის იყო, მაგრამ განსაკუთრებული ღვაწლი მას მაინც გენიალური ზაქარია ფალიაშვილის პიროვნების წარმოჩენაში მიუძღვის; თავის თანამოაზრებთან ერთად გაამშვენიერა და ახალი სული შთაბერა მის სახლ-მუზეუმს, რომელიც დღეს ქართული მუსიკალური საზოგადოების თავშეყრის უსაყვარლესი ადგილია.

იცოცხლე დიდხანს და გაგვახარე ახალი მიღწევებით! შენს ასაკზე და საიუბილეო თარიღზე არაფერს ვამბობ, რადგან უხერხულად ახალგაზრდულად გამოიყურები.

შალვა დავითაშვილი

ქართველი მომღერლის პორტრეტი

სასიხარულო განცდას აღძრავს საქართველოს მუსიკალური საზოგადოების მიერ გამოცემული წიგნი — „თენგიზ მუშუქუდიანი“, მისი ავტორი გახლავთ ცნობილი მუსიკისმცოდნე ნანა ქავთარაძე. თავისთავად მნიშვნელოვან ფაქტს წარმოადგენს წიგნის მოპოვება პიროვნებაზე, რომელიც დიდი ხანია, ათეული წლებია საზოგადოების ინტერესს იწვევს, პიროვნებაზე, რომლის უკან დგას შთამბეჭდავი წარსული, დაკავშირებული არამხოლოდ ერთი ადამიანის ცხოვრებასთან.

როდესაც ვეცნობით წიგნს, უკვე წიგნი გვიპყრობს თავის გმირთან ერთად. ავტორის მიზანია მთელი სისრულით ჩანვდეს მომღერლის სამყაროს, გახდეს მისი შემოქმედებითი ცხოვრების მონაწილე და ასე წარმოაჩინოს მომღერლის შემოქმედებითი პორტრეტი.

წიგნის ერთ-ერთ ღირსებად უნდა მივიჩნიოთ, რომ აქ მკაფიოდ იკვეთება თენგიზ მუშუქუდიანი-მომღერლის ეროვნული ბუნება, მასში ეროვნული კოდის გაღრმავება და განვითარება. ისიც ნიშანდობლივია, რომ ავტორი თვითმიზნურად და ხელოვნურად არ წამოსწევს ამ მოტივს. განიხილავს რა მომღერლის მიერ ეროვნული საოპერო გმირების შექმნისა და კამერულ-ვოკალური ლირიკის გათავისების პროცესს და საბოლოო შედეგს მოიაზრებს ერთ-ერთ მთავარ შტრიხად მუშუქუდიანის მხატვრული პორტრეტისათვის. თუმცა ამ საკითხის გამახვილების მინიშნებად აღიქმება წინათქმასში მოცემული ავტორისა და მომღერლის კითხვა-პასუხი.

ცხადია, შემთხვევითი არც ის არის, რომ წიგნის ერთ-ერთ სანყის თავს — „თაობათა ჯაჭვს“, მიძღვნილს მშობლიური საოპერო თეატრის დიდ მომღერალთა თაობათა ცვლისადმი, გადავყავართ შემოქმედებით პორიზონტზე, რომელიც ქართული მუსიკის სამყაროთი იხსნება.

საყოველთაოდ ცნობილია თენგიზ მუშუქუდიანის, როგორც მომღერლის, მსახიობის, პიროვნების მომხიბვლელობა, ასევე არახალია მისი ხმის ტემბრის სილამაზე და სიძლიერე, მაგრამ ახალია მკითხველისათვის წიგნში გადმოშლილი გზა, რომელმაც აპოვინა მუშუქუდიანს თავისი გამორჩეული სახე.

ავტორი თანმიმდევრულად მიჰყვება მომღერლის შემოქმედებითი ცხოვრების საფეხურებს და გზადაგზა უღრმავდება მნიშვნელოვან მოვლენებს, შეიძლება ითქვას ყურადღების მიღმა არ ტოვებს არცერთ დეტალს, რომელიც ამ გზასთან არის დაკავშირებული. სათითაოდ უღრმავდება ყველა იმ საოპერო პერსონაჟს, რომელიც მუშუქუდიანმა განასახიერა. ამ სიღრმისეული მიდგომის შედეგია დასკვნების გამოტანა — თუ რა გავლენა და ზემოქმედება მოახდინა მუშუქუდიანის მიერ განსახიერებულმა ერთმა საოპერო პერსონაჟმა მეორეზე, რამდენად განსაზღვრა ამ როლებმა მომღერლის მხატვრული სახე. ასე, ზედმიწევნით გამოწვლილვით განიხილავს „სადვით ბილიკებს, ამ სივრცისკენ მიმავალს“, ანუ ევროპულ საოპერო ხელოვნებასთან ზიარების პროცესებს. თითქოს მკითხველის წინაშე იქმნება დონ-ბაზილიოსა (როსინის „სევილიელი დალაქი“) და მეფისტოფელის (ჭუნოს „ფაუსტი“), რამფისისა (ვერდის „აიდა“) და შტელინის (სუხონის „კრუტნიავა“) როლები.

ბუნებრივია, მუშუქუდიანის, როგორც მომღერალი-ბანის შემოქმედებით ცხოვრებაში, გამორჩეული ადგილი ეკავა ბორისის პარტიას (მუსორგსკის „ბორის გოდუნოვი“). ამიტომ შემთხვევითი არ არის, რომ მუსიკისმცოდნე განსაკუთრებით უღრმავდება მას და დანვრილებით ეხება მისადგომებს, რომელთა გამოვლამაც მოიტანა მუშუქუდიანი — გოდუნოვის საბოლოო გამარჯვება. აქ ერთი მხრივ ნაჩვენებია გზა ბორისისკენ, რომელიც გამოვლილ იქნა გრემინის (ჩაიკოვსკის „ევგენი ონეგინი“), გალიცკის (ბოროდინის „თავადი იგორი“), მენისქვილის (დარგომიშკის „ალი“), ტიბო დ'არკის (ჩაიკოვსკის „ორლეანელი ქალწული“) როლების მომზადებით, მეორე მხრივ წარმოჩენილია ისიც, თუ რამდენად არის ამ პარტიის მომზადებასთან დაკავშირებული მომღერლის შემოქმედებითი ამპლიტუდის გაფართოვება.

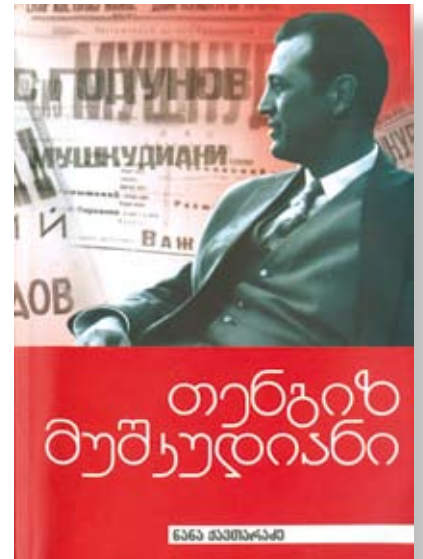
მომღერლის პორტრეტს ავსებს წიგნში თავმოყრილი მისი კოლეგებისა და თაყვანისმცემლების თვალთ დასახული მუშუქუდიანი — შემოქმედი და პიროვნება (აქ გზადაგზა მოცემულია ო. დიმიტრიადისა და ზ. ანჯაფარიძის, ნ. ანდლუაძისა და ჯ. კახიძის, ბ. კრავეიშვილისა და ც. ტატიშვილის, მ. ახმეტელისა და მ. ამირანაშვილის, გ. მეღვიას, ლ. კანდელაკის, ზ. ლულუნიშვილის ჩანაწერები, ამონარიდები პ. ხუჭუას, ბ. ხაიკინის, ა. ჩიშკაძის, რ. შჩედრინის, ა. ნულუკიძის, ა. შავერზაშვილი, ვ. ფალიაშვილის, გ. ტორაძის, ვ. აჩბას, ლ. გოგლიჩიძის და სხვათა საგაზეთო სტატიებიდან. ამით ავტორი ამზეურებს არამხოლოდ მუშუქუდიანის სახელის ყოველ გამოძახილს, მისი შემოქმედებითი გზის მანძილზე, არამედ ყურადღების მიღმა არ ტოვებს იმ ჩანაწერებსაც, რომელთა საშუალებითაც აისახება ერთგვარი ფონი მისი მოღვაწეობისა.

ცხადია, მუშუქუდიანის პიროვნება სრულყოფილად არ იქნებოდა წარმოჩენილი, რომ არ ასახულიყო მისი საზოგადო, პედაგოგიური მოღვაწეობა. ამ საკითხებსაც ეძღვნება ცალკეული თავები.

აღსანიშნავია წიგნის ვიზუალური სახე. იგი გამოდინარეობს მის შინაარსობრივ მხარედან, დახვეწილი გემოვნებითა და სისადავით არის შესრულებული დიზაინი (ავტორი ბესიკ დანელია). რედაქტორი გახლავთ მანანა ახმეტელი.

წიგნის ბოლოთავის სასთაურია — „კინოვარსკვლავი“. შესაძლოა აქაც ავტორს გამიზნული ჩანაფიქრი ჰქონდეს — მუშუქუდიანი-ვარსკვლავისადმი სათანადო ყურადღების მიპყრობა.

ბანალური ქეშმარიტებაა, რომ წიგნი ყოველთვის ჰგავს თავის ავტორს. ვფიქრობთ, ამ შემთხვევაში უმაღლესი მიზანია მიღწეული — წიგნი ჰგავს თავის გამირს.

გუსტავო დუდამელი და აბრეუს სავანმანათლენლო სისტემა

2009-2010წ.ს. საკონცერტო სეზონი 28 წლის დირიჟორ გუსტავო დუდამელისთვის პირველი სეზონი იქნება ლოს-ანჯელესის ფილარმონიის ორკესტრის მთავარი დირიჟორის პოსტზე.

გუსტავო დუდამელი — სრულიად ახალი მოვლენაა სიმფონიური მუსიკის უკვე დამკვიდრებულ ფასეულობათა სისტემაში. ევროპულ საკონცერტო დარბაზებში გამეფებული აკადემიური სერიოზულობის ატმოსფეროში მას შემოაქვს იუმორი და სიმსუბუქე, თავქარიანობა, ბისზე „კუხარაჩას“ შესრულება და სხვა მსგავსი ავანტიურები.

ახალგაზრდა ვენესუელელი ყველას ძალიან მოსწონს — პუბლიკას, ორკესტრანტებს, უფროს თაობას — რეტლს, ბარენბოიმს, აბადოს, რომლებიც საკუთარ ორკესტრებთან დასაკრავად ხშირად პატიუბენ მას.

დუდამელის წარმატების ისტორია არ შეიძლება განვიხილოთ სიმონ ბოლივარის ორკესტრის გარეშე, იმ „სისტემისაგან (ე.წ. ლ სისტემი), რომელმაც ეს ორივე საოცრება შექმნა. იგი გამოიგონა ვენესუელელმა მუსიკოსმა და ეკონომისტმა დოქტორ ხოსე ანტონიო აბრეუმ 1975 წელს, რომელსაც მოგვიანებით სწორედ ამ გამოგონებისა და საქმიანობისათვის მიენიჭა ნობელის პრემია.

28 წლის დუდამელი და სიმონ ბოლივარის ორკესტრის მუსიკოსები, რომელთა ასაკი საშუალოდ 25 წელს არ აღემატება, არიან ამ „სისტემის“ პირველი თაობა.

ესაა კერძო საგანმანათლებლო პროგრამა, რომელშიც ფულს დებს ყველა: სახელმწიფო, სპონსორები. იგი მოიცავს დაახლოებით ასი ათას ახალგაზრდას: მთელ ქვეყანაში 102 — მოზარდთა და 52 — საბავშვო ორკესტრებს. ამასთან, „სისტემას“ პატრონობს არა კულტურის სამინისტრო, არამედ მთავრობის სოციალური კაბინეტი. ამჟამად „სისტემის“ წლიური ბიუჯეტი 30 მილიონი დოლარია.

„სისტემაში“ მონაწილე თითქმის ყველა ბავშვი არის ან ძალიან გაჭირვებული ოჯახიდან, ან საერთოდ უსახლკარო. მათ ეძლევათ საკვები, საცხოვრებელი სახლი და ინსტრუმენტი და ისინი იმთავითვე იწყებენ დაკვრას ორკესტრში. ამ სისტემის ყველა მოსწავლისათვის მუსიკა არის არა მარტო მათი ნიჭისა და ამბიციების რეალიზაციის საშუალება, არამედ გარანტი იმისა, რომ მიუსაფარი, უპატრონო ბავშვები არ დარჩნენ „გამოქვამულში“ და სიცოცხლე არ დაასრულონ ციხეებში.

ნატალია გუტმანი ყვება, რომ მან რამდენჯერმე თქვა უარი ვენესუელაში გამგზავრებაზე, მაგრამ საბოლოოდ დაჰყვა დოქტორ აბრეუს დაჟინებულ თხოვნას — ჩასულიყო და შეესრულებინა შოსტაკოვიჩის მეორე სავიოლონჩელო კონცერტი. როცა გაიგო, რომ მოზარდთა ორკესტრთან უნდა დაეკრა, განწყობა კიდევ უფრო გა-

ფუჭებია: „მივედი რეპეტიციაზე — იხსენებს გუტმანი — ზის 100-მდე ადამიანი, ყმანვილები, ზოგი კვამი... როგორც

კი შევედი, ისინი წამოხტნენ და მომიწყვეს ოვაცია... შოსტაკოვიჩის მეორე სავიოლონჩელო კონცერტი ვიოლონჩელოების ჯგუფური სოლოთი იწყება და ამის მეშინოდა. მაგრამ მესმის — იდეალურად უკრავენ, როგორც ერთი, და იმ გამომსახველობით, რომელიც საჭიროა აქ. გააგრძელეს დაკვრა... როდესაც საქმე ვალტორნებამდე მივიდა, კინაღამ ავტირდი — არასდროს მომისმენია ამ ვალტორნების კადენციის ასეთი შესრულება.“

ამ ახალგაზრდების მთავარი ხიბლი გასაგებია რაშიცაა. თითოეული, შესაძლოა არც ისე სრულყოფილია. ცნობილია მხოლოდ ერთი მუსიკოსი, კონტრაბასისტი — ედიკსონ რუისი, რომელმაც დამოუკიდებელი კარიერა შეიქმნა და გახდა ბერლინის ფილარმონიული ორკესტრის ყველაზე ახალგაზრდა ორკესტრანტი. მათ შორის განსაკუთრებულია დუდამელი.

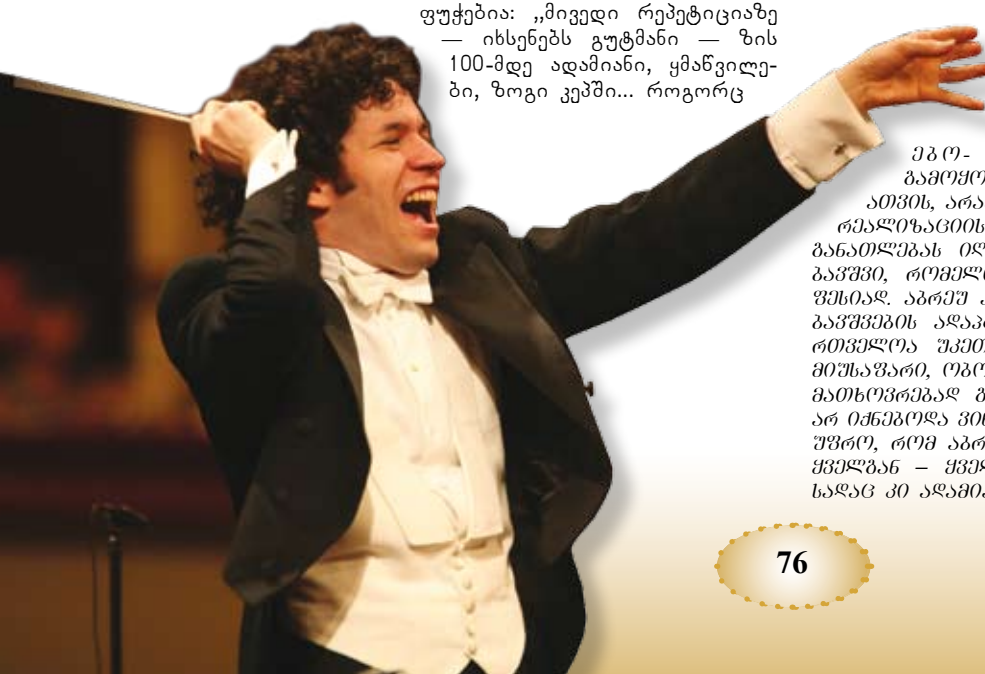
ვენესუელები სხვა თვისებით გამოირჩევიან — მათ როგორც კი ხელში ინსტრუმენტი აიღეს, მაშინათვე დაიწყეს ერთად დაკვრა. ამიტომაც, ინდივიდუალური ჟღერადობა ჩანაცვლებულია ერთიანით, „მთელით“. დიდმა დირიჟორებმა იცოდნენ, როგორ მიეღწევიან იმ ორკესტრისთვის ეს ერთიანობა, მთლიანობა. მაგრამ, ისინიც კი მთლიან მექანიზმს დეტალებისგან აშენებდნენ. აქ კი დეტალი იმთავითვე არის მთელი.

დირიჟორი გუსტავო დუდამელი ამ დეტალის ნაწილია. ამიტომაც, როგორც კრიტიკოსები აღნიშნავენ, იგი მეტ შედეგებს აღწევს ბოლივარის ორკესტრთან, ვიდრე ევროპულთან.

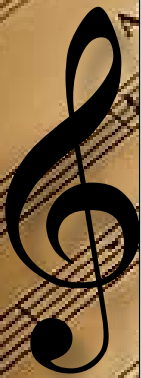
დოქტორ აბრეუმ მისი დირიჟორად მომზადება უკვე 18 წლის ასაკში დაიწყო. 18 წლის იგი გახდა სიმონ ბოლივარის მოზარდთა ორკესტრის მთავარი დირიჟორი. 23 წლისამ კი გაიმარჯვა მალერის სახელობის სადირიჟორო კონკურსზე. მასზე შეფომა აიღეს რეტლმა და აბადომ. კითხვაზე — თუ რატომ მოსწონთ დუდი, მუსიკოსები პასუხობენ: „როცა ის დირიჟორობს, ისეთი შეგრძნებაა, თითქოს მუსიკა ახლახან შეიქმნა და რომ მან ის თვითონ შექმნა თავისთვის.“ — ეს სიტყვები ლოს-ანჯელესის ფილარმონიული ორკესტრის კლარნეტისტი მიჩელ უუკოვსკის ეკუთვნის. დუდამელი ლამის თავზე აჯდება პირველ ვიოლინოს, ხტუნავს პულტთან, და თავისი უჩვეულო მიმიკით უკან იტოვებს სერ საიმონ რეტლს და თავისი მკაცრი ექსპრესიულობით ვაღერი გერგიევს. თუკი ვინმეს ადარებენ მას, ესაა ლეონარდ ბერნსტაინი.

დუდამელის ხელოვნება, ესაა სიამოვნების ხელოვნება, მასში არის რალაც ძალიან მიწიერი, ფიზიკური, ასე ახასიათებენ მას. დუდი ფიქრობს, რომ მას შესწევს უნარი კლასიკურ მუსიკას ახალი მუხტი და ახალი ენერჯია მიანიჭოს ე.ი. — შესძინოს ახალი მსმენელი.

რედაქციისათვის: დოქტორ აბრეუს სისტემაში, ბავშვი გაუპაღურებულია და მიუსაფარი, გაჭირვებული ბავშვი ახიარა მუსიკის სამყაროს, შანსი მისცა ახალი ცხოვრებისთვის. უბო ჩავესიცი პი მისვლა, რომ ამ სამყარო ხელშეწყობა სტირ-ეპო- და. იგი არამცთუ სპირიტუალ უმანსებს გამოყოფს აბრეუს საგანმანათლებლო სისტემისათვის, არამედ სავსაოვ დიდი შენობაც გააღებს მისი რეალიზაციისათვის. უამრავი ბავშვი უფასო მუსიკალურ განათლებას იღებს. ამ პროგრამაში ჩართულია 250 000 ბავშვი, რომელთაგან 20% მუსიკას ირჩევს თავის პროფესიად. აბრეუ აღნიშნავს, რომ მათი მითავარი ამოცანაა ბავშვების აღაპტაცია საზოგადოებაში. ღვს არც საპროგრამო უკეთეს ფორმარეობაში. აქ, სადაც უამრავი მიუსაფარი, ობოლი და გაჭირვებული ბავშვია, რომლებიც მათთვის გააღებულია თბილისის ქუჩაში, უბო არ იქნებოდა ვინმეს უბოძრა ამ სისტემის დანერგვაში. მით უფრო, რომ აბრეუს აზრით, ასეთი ორგანიზტი უნდა იქონ ყველგან — ყველა ქალაქში, ყველა სოფელში, ყველგან, სადაც პი აღამიანი ცხოვრობს.

მეჯლისი კენის საოპერო თეატრში

19 თებერვალს გაიხსნა ტრადიციული საოპერო მეჯლისი ვენის სახელმწიფო საოპერო თეატრში, რომელიც 1877 წლიდან დღემდე ითვლება ავსტრიის სამეჯლისო სეზონის მთავარ მოვლენად. წლევიანდელი სამეჯლისო სეზონი ეძღვნება დიდ ავსტრიელ კომპოზიტორს ფრანც იოზეფ ჰაიდნს, რომლის გარდაცვალებიდან 200 წელი სრულდება.

მეჯლისის გახსნის ცერემონიაზე შტრაუსის ტრადიციულ მელოდებთან ერთად აულერდა ჰაიდნისა და ჩაიკოვსკის ნაწარმოებები. არიებს და დუეტებს „ევგენი ონეგინიდან“ ასრულებდნენ ქართველი სოპრანო თამარ ივერი და მექსიკელი ტენორი რამონ ვარგასი.

ფინანსური კრიზისის მიუხედავად ყველა ბილეთი სამეჯლისო სეზონის გახსნამდე ბევრად ადრე გაიყიდა. მხოლოდ მეჯლისების ჭეშმარიტ თაყვანისმცემელთ შუშლიათ გადაიხადონ უადგილო ბილეთებში 230 ევრო, ხოლო ლოჟის ღირებულება 42 000 ევროა.

სტუდია „დო-რე-მი“

კონცერტი, რომელზედაც ახლა მოგახსენებთ, ერთი შეხედვით სრულიად ჩვეულებრივი იყო. მისი მონაწილენი გახლდნენ სტუდია „დო-რე-მი“-ს მომღერალი ბავშვები (კონცერტი გაიმართა 2 თებერვალს მერაბ ბერძენიშვილის ხელოვნების ცენტრ „მუზაში“). თითქოს არაფერი უნდა ყოფილიყო აქ განსაკუთრებული, ვინაიდან ბოლო ხანს მაინც მეტი სმეტად მომრავლდა სასიმღერო სტუდიები თუ სკოლები. ამ კონცერტზე კი იგრძნობოდა სტუდიის ხელმძღვანელის პროფესიონალიზმი, გემოვნება, პედაგოგიური თუ მხატვრული ალლო, რის სიმწირესაც ასე ხშირად ვაწყდებით დღეს. ამიტომაც არ იყო

სოფო კუჭავა, ნინუცა ბედიანიშვილი... ისინი საერთაშორისო კონკურსების რამდენიმე გზის ლაურეატები არიან. ასევე ლაურეატობა მოიპოვეს სტუდიის სხვა აღზრდილებმაც: მარიამ ტონიამ, გვანცა ბახუტაშვილმა, თიკო ნიკლაურმა და სხვებმა.

სულ ყველაფერი კი 1995 წელს დაიწყო. საქართველოს სახელმწიფო ტელევიზიის ჟურნალისტ ქალთა ასოციაციის ბაზაზე შეიქმნა სტუდია, რომელშიც ნორჩ აღსაზრდელებს საშუალება ეძლეოდათ დაუფლებოდნენ ცეკვისა და სიმღერის ხელოვნებას, აგრეთვე უცხო ენებსაც. შემდეგ თანდათან ეს კომპლექსური სტუდია დაიშალა, აქედან მხოლოდ სიმღერის განყოფილების ხელმძღვანელი და მისი აღსაზრდელები ვერ შეეღინწინნენ წამოწყებულ საქმეს და განაგრძეს ურთიერთობა. მართლაც, რაოდენ დიდი უნდა იყოს სტუდია „დო-რე-მის“ ხელმძღვანელის, ქალბატონი ნუნუ გაბუნიას ენთუზიაზმი, ენერჯია, თვით აღსაზრდელების სურვილი საყვარელ პედაგოგთან კონტაქტისა, რომ ფაქტობრივად მატერიალური ბაზის, შენობის უქონლობის პირობებში აღწევნენ გასაოცარ წარმატებულ შედეგებს. სხვა გზა რომ არ გამოინახა, სტუდიის ბინა ქალბატონ ნუნუს სახლი გახდა. მეორე მხრივ — შეიძლება აღსაზრდელებისთვის ამას მეტი სარგებლობაც მოაქვს — სხვა აურა და განწყობა ახლავს აქ მეცადინეობას.

გასაკვირი შთაბეჭდილება, როგორსაც „დო-რე-მის“ ბავშვები ტოვებენ, ვინაიდან სტუდიის ხელმძღვანელი გახლავთ ყველასათვის ცნობილი ქალბატონი — კომპოზიტორი და მომღერალი ნუნუ გაბუნიანი.

კონცერტში 28 ბავშვმა მიიღო მონაწილეობა. საერთო შთაბეჭდილება განსაზღვრა პროგრამამაც. განსაკუთრებული ყურადღება მიიპყრო ქართველი კომპოზიტორების — რ. ლალიძის, ს. ცინცაძის, ბ. კვერნაძის, გ. ცაბაძის, ნ. დულაშვილის, ნ. გიგაურის, მ. კვალიაშვილის, რ. სებისკვერაძის, ლ. ნემსაძის სიმღერებმა. შესრულდა უცხოური ჰიტებიც — იტალიურ, ინგლისურ, ფრანგულ ენებზე.

ქ-ნი ნუნუს მუშაობა სასარგებლო, ერთი შეხედვით მოკრძალებულ მიზანს ისახავს — გამოუმუშავოს ნორჩ აღსაზრდელებს სიმღერის ხალასი შეგრძნება და მისი გადმოცემის უნარი. შედეგს კი, შეიძლება ითქვას, მაინც ხმაურიანი ეთქმის, გამომდინარე მისი აღზრდილებისაგან, რომელთა სახელები უკვე კარგადაა ცნობილი საზოგადოებისათვის. ესენი არიან: სალომე გასვიანი, ელენე ფოჩხუა, ლიკა შუბითიძე,

ცხადია, მთავარი კითხვა, რომელიც ქალბატონ ნუნუსთან შეხვედრისას დაგვებადა, შემოქმედებით პროცესს შეეხება — მაინც რაში მდგომარეობს ის საიდუმლო, რითიც იგი აღწევს განსაკუთრებულ შედეგებს. ქალბატონი ნუნუს პასუხი თითქოს უბრალო და მარტივია, მაგრამ სწორედ ეს უბრალოება და სიმარტივე არის უმრავლესობისთვის მიუღწეველი. იგი, ცხადია, დიდ მნიშვნელობას ანიჭებს სწავლების პროცესში სწორად და გემოვნებით არჩეულ პროგრამას და ნორჩი მომღერლის აღზრდას ასეთ რეპერტუარზე, მუშაობისას კი იმ სკურპულოზურობას, რომლის გარეშეც პროფესიონალიზმთან მიახლოება შეუძლებელია. იგი იძულებულია ნორჩებთან საათობით მუშაობდეს მეტყველებაზეც, რბილი თუ მაგარი „ლ“-ს პრობლემაც მისი გადასაწყვეტია. ამ ბოლო დროს მისთვისაც ძალიან საგრძნობი გახდა მუსიკალური სკოლების შემცირების პრობლემა, ეს საერთო დონეს ასვამს დაღს. მართლაც, რამდენად შესაძლებელია სრულფასოვანი მომღერლის აღზრდა ელემენტარული მუსიკალური განათლების გარეშე?!.. ეს ყველაფერი საგონებელში აგდებს სტუდიის ხელმძღვანელს, საფიქრალსა და საზრუნავს უმატებს მას.

ამ სტუდიასთან მუშაობას უჩვეულო შედეგებიც ახლავს. მაგალითად, მოუყვანიათ ფაქტობრივად უსმენო ბავშვები, რომლებსაც გარკვეული ხნის შემდეგ უკვე კონცერტზე ისე უმღერიათ, მათი ახლობლებისთვის დაუჯერებელი გამხდარა. ამგვარი ფაქტების მომსწრე მუსიკისმცოდნე ლია სეხნიაშვილიც განლაგვთ: „მომისმენია ბავშვი და შემდეგ იგივე მოსწავლისგან საოცრად გამკვირვებია — იმდენად წინ წასულა სმენისა და ხმის ფლობის მხრივ. ეს შემთხვევითი არ არის. აქ მოქმედებს ნუნუ, როგორც კომპოზიტორისა და მომღერლის ფაქტორი, სპეციფიკის ცოდნა. ამავე დროს კოლოსალურ მუშაობას ეწევა — დილიდან საღამომდე ამ საქმით არის დაკავებული. ეტყობა, ეს ყველაფერი ისე გახმაურდა, რომ მასთან ბავშვები მთელი საქართველოდან, სხვადასხვა რაიონებიდან ჩამოდიან. ყველა მსურველს ვერც იღებენ იმიტომ, რომ შეზღუდულია მისაღებათა რაოდენობა. ისე კი მიკვირს, ასეთ რეჟიმში როგორ აგრძელებს შემოქმედებით მუშაობასაც? გარდა ამისა, საზოგადოებრივ საქმიანობასაც ეწევა, მაგალითად, ამ სფეროს რაც შეეხება — არის ჰოლივუდის კონკურსის — „ხელოვნების ოლიმპიადა“ — „ნაციონალ-დი-რექტორი“ ამიერკავკასიის მასშტაბით, ასევე არაერთი საერთაშორისო კონკურსის ფიურის ნევრი.“

„დო-რე-მი“ წლის განმავლობაში ყოველთვის ორ კონცერტს მართავს, ერთს — საშობაოდ, მეორეს — სასწავლო წლის ბოლოს — საანგარშო კონცერტს.

სტუდიასთან თანამშრომლობს კონცერტმაისტერი თამილა ჩირაძე, რომელიც გამართულ კონცერტებზე საფ-ნო თანხლებას უწევს ბავშვებს.

თამილა ჩირაძე: „ქ-ნი ნუნუ საოცრად გულდასმით მუშაობს ბავშვებთან. თავისი მეთოდი აქვს. დიდ დროს უთმობს სხვადასხვაგვარ ვოკალურ სავარჯიშოებს. სხვაგან ეტყობა ასეთი რამ არ ხდება. ამიტომაც სხვა სტუდიებიდან რომ მოდიან ბავშვები, გაკვირვებულები რჩებიან. იმასაც დიდი მნიშვნელობა აქვს, რომ თითოეული ჯგუფი არ არის მრავალრიცხოვანი, სულ 2-3 ბავშვისაგან შედგება. სასიხარულოა, რომ ქ-ნი ნუნუ თვითონაც წერს ბავშვებისთვის ახალ-ახალ სიმღერებს. ამ ბოლო დროს გაამდიდრა ქართული საბავშვო რეპერტუარი სიმღერებით — „ჩემთვის ამოსულ მზე“, „საქართველო ჩვენი“, „ჩემი თბილისი“ და სხვ.

სტუდია „სანომ“ გამოუშვა კიდევ დისკები, სადაც მოთავსებულია მისი 60 საბავშვო სიმღერა, კიდევ გამოდის 40 სიმღერა. „დო-რე-მი-ში“ შემოსული თანხის უმეტესი ნაწილი ისევ სტუდიას ხმარდება. ქ-ნი ნუნუ იმასაც კი აკეთებს, რომ ბავშვებს მინუსიან ფონოგრამას აძლევს ყოველგვარი გადასახადის გარეშე. ესეც იშვიათია. საერთოდ, აქ ისეთი იშვიათი ატმოსფეროა, რომ ბავშვებს და მშობლებს, — ყველას ერთნაირად უხარიათ მოსვლა“.

სტუდია „დო-რე-მის“ ბოლო კონცერტს ესწრებოდა კომპოზიტორი ლილი შავერზაშვილი: „დო-რე-მის“ ბავშვები მართლაც განსხვავდებიან სხვებისაგან. ეს ნამდვილად არ არის ის თვითშემოქმედება, რასაც ვამბობთ ხოლმე ტელევიზიით გამოსული ბავშვების უმრავლესობაზე. იმიტომ, რომ აღსაზრდელების უკან დგას პედაგოგი თავისი მაღალი პროფესიონალიზმით, სკოლით. ნუნუ გაბუნია ხომ ვოკალური სკოლა ვერა დავიდოვასთან გაიარა, ვერა დავიდოვასთან, რომელიც თვით დიდ თეატრში ბრწყინავდა. შემდგომში ნუნუ სტაჟირებაზე იყო დიდ თეატრში — ლია მაგილევსკაიასთან. ეს ყველაფერი უკვალოდ არ რჩება.

სტუდიის კონცერტზე, რომლის პროგრამა ძალზე კარგად იყო შერჩეული, ყველა ბავშვი ასაკის შესაბამის ნაწარმოებს მღეროდა, დღეს ესეც იშვიათია. მნიშვნელოვანია, რომ ქართულ რეპერტუარზეც იყო ყურადღება გამახვილებული.

ბედნიერი ვარ, რომ თბილისში არის ასეთი პედაგოგი, რო-

მელიც სწორ მიმართულებაზე აყენებს ბავშვებს, უმუშავებს მათ მუსიკალურ ესთეტიკას. მიმაჩნია, რომ ნუნუს უნდა ჰქონდეს თავისი სკოლა, ჰყავდეს მიმდევრები, რომლებიც განაგრძობენ მის გზას და მათი აღსაზრდელები იზოლირებული იქნებიან იმ უხამსობისაგან, რაც ხდება გარშემო“.

ჩვენც ვუერთდებით იმ ადამიანების რიცხვს, ვისაც ახარებს „დო-რე-მის“ არსებობა. ვუსურვებთ სტუდიასა და მის ხელმძღვანელს კვლავ წარმატების გზით სვლას და, რაც მთავარია, იმ პრობლემების მოგვარებას, „დო-რე-მის“ წინაშე რომ დგას, იქნება სტუდიის შედეგებმა მიაღწიოს იმ ადამიანებამდე, რომელთაც შესწევთ ძალა რეალური დახმარების განწევსა.

სტუდია

თიკო ჯანიუშვილი

მარიამ ტონია

ანა ლემენიცი

ნინო მუშკულიანი

ბექა რუხაია

სოფო ბურჭულაძე

ლიკა ჯბერნაია

ბარბარე ჯმუხაძე

მარიამ კაპანაძე

თამთა თვალავაძე

ნუსტა ზურაბაშვილი

ნინო არსენიშვილი

თიკო ქოქრაშვილი

ნია ბარამაძე

"დღის ბავშვი"

მუსიკა

რუსუღან ლეკანოიძე

ტიკო ტყვზაძე

მელა ბიკაიშვილი

ნუჭი ნატიაიშვილი

ქეთი შუბლაძე

მაია მიმიშიშვილი

ანა ჩირჩიშიშვილი

გიორგი მუხერიძე

კისო აბულაძე

გვანცა ბახუტაიშვილი

ლიზი ვაშლანია

ანანო ნოუზაძე

მარიამი ტყვლორაიშვილი

ანანო კვტალია

„მოვით, ერთად მივცეთ სცენაზე ქართულ კომპოზიციონებს“

გიორგი კანაკიძე – გიბ ბენდის დამაარსებელი და მთავარი კონსულტანტი

XX ს. 40-იანი წლების თბილისში აკრძალული და დევნილი, მაგრამ ყველაზე უფრო დემოკრატიული — ჯაზური მუსიკის ხანა დაიწყო. პოლიფონიური სიმღერებით განებივრებულ საქართველოში ამერიკიდან აღწევდა ჯაზური მუსიკის ტალღები და ამ მუსიკით მოხიბლული ახალგაზრდობა არალეგალურად იკრიბებოდა, რომ ახალი ფირფიტის მოსმენით დამტკბარიყო და თავადაც ეცადა ბედი. 1978 წ. სწორედ თბილისში ჩატარდა პირველი უდიდესი ჯაზ-ფესტივალი. ეს მოვლენა საბჭოთა სივრცეში უდიდეს გარღვევად იქცა. ფესტივალში ცამეტი ქალაქის ოცდასამმა ჯგუფმა მიიღო მონაწილეობა, ათდღიან მარათონს 30 000 მაყურებელი ესწრებოდა.

თბილისის მუნიციპალური საკონცერტო ორკესტრი ცარიელ ადგილას არ შექმნილა, იგი იმ დიდი ტრადიციების გაგრძელებაა, ჯერ კიდევ 40-იან წლებში რომ გაჩნდა თბილისში. 30 წლის წინ თბილისის პირველი ჯაზ-კლუბის პრეზიდენტმა ბ-მა გაიოზ კანდელაკმა „ბარათაშვილის ხიდის ქვეშ“ შეკრიბა

ქალაქის ახალგაზრდა მუსიკოსები ბიგ ბენდისათვის, აქ უკრავდნენ: თამაზ ყურაშვილი, დათო ჯაფარიძე, ენვერ ხმილიოვი, დინი ვირსალაძე, ალიკა კილაძე თავისი ჯაზ-ქორალით და ა.შ. ეს გახლდათ ერთადერთი ჯაზ-კლუბი იმდროინდელ საბჭოთა კავშირში. წლების მანძილზე იგი აწყობდა ჯაზისა თუ როკ მუსიკის ფესტივალებს, უცხოური ანსამბლების კონცერტებს თბილისში. 1989 წელს გაიოზ კანდელაკმა თავისი ცხოვრების ოცნება განახორციელა; თავის მეგობართან, ცნობილ იმპრესარიო ბო ჯონსონთან ერთად ჩაატარა ჯაზის საერთაშორისო ფესტივალი თბილისში „ინტერ-ჯაზი 89“, სადაც ძირითადად მოწვეული იყვნენ ამერიკელი ვარსკვლავები: Art Blackey Jazz Messengers, Freddie Hubbard Group, Mingus Dynasty, Sun Ra Orchestra, Jimmie Smith, Lehhey Stern, Luter Alison და სხვები. ათი დღის განმავლობაში თბილისი მსოფლიო ჯაზის ცენტრად იქცა. სწორედ გაიოზ კანდელაკს ეკუთვნის თბილისის საკონცერტო ორკესტრის შექმნის იდეა, მისი დიდი მონდომება და შრომაა ჩაქსოვილი იდეის განხორციელებაში, რათა თბილისს კვლავ ჰყოლოდა ჯაზორკესტრი. თბილისის ბიგ ბენდის 13 წლიან შემოქმედებით ბიოგრაფიასა და სამომავლო პროექტებზე ვესაუბრეთ ორკესტრის ერთერთ დამაარსებელსა და პროდიუსერს ბატონ გაიოზ კანდელაკს:

როგორ დაიბადა დღეს უკვე თბილისის საერთაშორისო ბარათად ქცეული ბიგ ბენდის შექმნის იდეა და რა ძალისხმევა დაგჭირდათ ამ იდეის განახორციელებლად?

იმ რეალობაში, როდესაც საქართველოში აღარ არსებობდა „რერო“, არ არსებობდა „გემეის“ (თბილისის პოლიტექნიკური ინსტიტუტი), ტელევიზიის ორკესტრები და ფაქტობრივად მომსპარი იყო საქართველოში უკვე ტრადიციად ქცეული საორკესტრო მუსიკის დარგი. წარმოიშვა იდეა, რომ ვინმეს ეთავა ამ საქმის გამოსწორება. მარჯანიშვილის თეატრში დირექტორად რომ მივიდი, მუსიკალური ნაწილის გამგე გივი გაჩეჩილაძე იყო. ერთ დღეს შევხვდით მე და გივი და ვუთხარი, ისე როგორ უნდა მოვკვდეთ, რომ ერთი ორკესტრი არ დაფუტოვოთ ამ ქვეყანას. ეს იყო 13 წლის წინ, გივი ძალიან სკეპტიკურად იყო განწყობილი, მოგხსენებათ ამ იდეის განხორციელება ფინანსებთან იყო დაკავშირებული. მაინც მოვახერხეთ, 40-წუთიანი საჩვენებელი პროგრამა მოვაშადადეთ და ორკესტრი ოფიციალურ, ავტორიტეტულ პირებს წარვუდგინეთ, შეიკრიბა ძალიან ბევრი ხალხი, მათ შორის— ნიკო ლევიშვილი, გიგი წერეთელი, ბადრი შოშიტაიშვილი და

გიბ ბენდი და ტილი ო' ბილი (ბრიტანეთი)

ა. შ. იყო აღფრთოვანებული შეფასებები, იყო ცრემლიც ნოსტალგიისა, ბევრი ვისაუბრეთ იმის თაობაზე, რომ ასეთი ორკესტრის არსებობა პრაქტიკულად აუცილებელია. საესტრადო მუსიკის უანრში მოღვაწე კომპოზიტორები არ არიან რეალიზებულნი, რადგანაც შექმნილის გაჟღერების საშუალება არ გააჩნიათ, ყველაფერი ხომ არ შეიძლება რომ ფონოგრამაზე და სინთეზატორზე იყოს ჩანერილი, ის არასდროს არ იქნება ღირებული. ვოკალისტებს ძალიან ცუდი, დათვური სამსახური გაუწია ამ ფონოგრამებმა, შედეგად, თითხე ჩამოსათვლელი არიან მომღერლები, რომელთაც ცოცხალ ორკესტრთან სიმღერა შეუძლიათ. ორკესტრის შექმნის იდეას, როგორც ქალაქის მთავრობამ, ასევე საზოგადოებამ მხარი დაუჭირა. ფინანსები იმ მომენტში დიდ როლს თამაშობდა, მაგრამ თბილისელთა მორალურმა მხარდაჭერამ, რა თქმა უნდა, დიდი შედეგი გამოიღო. ორკესტრი თბილისის მერიამ და მარჯანიშვილის თეატრმა ერთად დავაფუძნეთ და სარეპეტიციო ფართიც თეატრის სხვენში გამოინახა.

თბილისის ბიგ ბენდი უაღრესად ნიჭიერი მუსიკოსებით და ამ საქმის დიდი პროფესიონალებით გამოირჩევა, როგორ ხდებოდა ორკესტრის ნევრთა შერჩევა?

თბილისის სოკონცერტო ორკესტრების დამლის შემდეგ, მუსიკოსები სად იყვნენ კაცმა არ იცოდა, ზოგიერთები ახერხებდნენ ახალშექმნილ კაფეებში და ბარებში რაღაც დაეკრათ. ორკესტრის შექმნის იდეის გაჩენისთანავე შევეკრიბეთ თბილისში მყოფი მუსიკოსები თავისი ინსტრუმენტებით: საქსაფონი, საყვირი, ტრომბონი ზოგი ტელევიზიიდან ნათხოვარი, ძველისძველი, დაჭეჭყილი, ჰაერი რომ გასდიოდა. რამდენიმე კაცი გპი-ს ორკესტრიდან იყო, 3-4 მათგანი დღესაც უკრავს. უკვე ჭარმაგი ხალხია მაგრამ ამ მუსიკას ვერ ეშვებინან. ენვერ ხმილიოვი საერთოდ კანადიდან ჩამოვიდა, კანადის მოქალაქეა. ზოგიერთი მუსიკოსი მიწისქვეშა გადასასვლელზე უკრავდა და იქიდან მოვიყვანეთ ორკესტრში. აქ ისეთი მუსიკოსები არიან თავმოყრილი, რომელთა მოსმენისას ამერიკელებიც აღფრთოვანებას ვერ მალავენ. 13 წლის განმავლობაში დღე არ იყო, რომ ჩვენ რეპეტიცია არ ჩაგვეტარებინა და სულ მიდიოდა მუშაობა, შრომის გარეშე ხომ არაფერი არ მოდის. ამას ვეუბნებოდი ჩვენი ორკესტრის ბიჭებსაც, მოდი ახლა მუხლებზე ვიფოფხოთ, რომ მერე ფეხით სიარული ვისწავლოთ. მოვა დრო როდესაც ქვეყანას ეს ორკესტრი დასჭირდება-მეთქი და ასეც მოხდა — საზოგადოებრივი მოთხოვნა ამ ორკესტრზე უკვე გაიზარდა.

ასაკის შესაბამისად ბიგ ბენდის რეპერტუარი ალბათ საკმაოდ მოცულობითია?

ჩვენ გვაქვს ძალიან მრავალფეროვანი რეპერტუარი, 230 ნაწარმოები, როგორც ქართული ისე ამერიკული სტანდარტები. ეს არის სახელმწიფო ორკესტრი, რომელიც ინტენსიურად მუშაობს თავის მუსიკალურ ნინსვლაზე, ერთ ადგილზე არ ვართ გაჩერებულნი. არ არსებობს წლის მანძილზე 8-10 ახალი ნაწარმოები რომ არ დავამატოთ, ამ მხრივ გივი გაჩეჩილაძეს ძალიან დიდი დატვირთვა აქვს, ყველა არანჟირებას ბენდისთვის ის აკეთებს. მე და გივი რომ მეგობრები არ ვყოფილიყავით, ამ საქმეს არ დავინწყებდი. მე არ მეგულება დღეს საქართველო-

ბიგი ბანქნოლაძე ბიგ ბენდის მთავარი დირიჟორი, სამხატვრო ხელმძღვანელი და აშშ-ს ელჩი საქართველოში ჯონ ტაუზტი

ში სხვა კაცი, არანჟირება და ბიგბენდი ასეთ დონეზე იცოდეს და ასეთი გამოცდილება ჰქონდეს. გივი ჩვენ კივიდან ჩამოვიყვანეთ, ის უკრაინის ბიგ ბენდის „დნიპროს“ დამაარსებელია. გივის დამსახურებით ჩვენ გვაქვს საორკესტრო ნაწარმოებების არანჟირებების უნიკალური ბიბლიოთეკა. 230 ნაწარმოები, ეს რაოდენობა ალბათ ამერიკის დიდ ორკესტრებსაც შეუზრდებოდათ.

როგორც უკვე აღნიშნეთ, ბენდი არ შემოიფარგლება მხოლოდ ჯაზური კომპოზიციებით, მის რეპერტუარში მრავლადაა ქართველ კომპოზიტორთა ნაწარმოებებიც. რამდენად ინტენსიურად გინვთ ქართულ პროექტებში მონაწილეობა?

ძალიან ბევრს ვფიქრობთ ქართულ რეპერტუარზე. ბიგ ბენდმა მოამზადა და მონაწილეობა მიიღო ქართველი კომპოზიტორების — ბიძინა კვერნაძის, მაცაცო სეზისკვერაძის და აგრეთვე, ანსამბლ ქართული ხმების ვარსკვლავების გახსნისადმი მიძღვნილ საზეიმო კონცერტებში. ეს პროექტები მთლიანად ჩვენი ორკესტრის ბაზაზე გაკეთდა. ახლა მზადდება გურამ ბზვანელის მთლიანი რეპერტუარი და ეს უკვე იმის ნიშანია, რომ ცოცხალი, პროფესიული მუსიკა, იკრებს ძალას. ფაქტობრივად, ეს ორკესტრი იმიტომ კი არ შეიქმნა, რომ ამერიკული ჯაზი გვიყვარს, არამედ იმიტომ, რომ ქართველ კომპოზიტორთა ახალი ნაწარმოებების შესრულება მოხდეს. აქვე მინდა შევთავაზო კომპოზიტორთა კავშირს ერთი

მუშაში მარცხნიდან: ბაიოზ კანელაძე, ოთარ მაღრაძე და ბარი ბარტონი ჯაზ-ბენდთან ერთად

მუსიკა

ასეთი ახალი იდეა, „ქართული საქმე“ — მოდით, ერთად ვიფიქროთ, რა არის ქართული სიმღერის სვალინდელი გზა. მოვამზადოთ ერთობლივი პროექტი - ქართველ კომპოზიტორთა რჩეული ნაწარმოებების გრანდიოზული კონცერტი. მოდით, ერთად მივცეთ ქართველ კომპოზიტორებს სტიმული, რომ დაინეროს სიმღერა. იცით, რატომღაც დაკარგულად მეჩვენება ჩვენი პლეადა, უფროსი პლეადა კომპოზიტორებისა. მე ბედნიერი ვარ, რომ გურამ ბზვანელმა მოინდომა, დადის და მუშაობს პროგრამაზე; ამირან ებრალიძემ აღადგინა კვარტეტი და ჩანანერიც გაუკეთებიათ, მაგრამ უფრო ბედნიერი ვიქნები თუ მოვლენ და ცოცხალ ორკესტრთან ერთად შეასრულებენ სიმღერებს, მითუმეტეს რომ ბრწყინვალედ მღერიან. ბიგ ბენდი - ეს არის ბაზა ნებისმიერი ქართველი მომღერლისათვის, რომ მოვიდეს და საკუთარი პროგრამა მოამზადოს. ჩვენ ბევრ ქართველ მომღერალთან ვთანამშრომლობთ: გენო ნადირაშვილი დღესაც ჩვენთან მღერის, მაია ბარათაშვილი, ზაურ შავგულისძე, თაკო გაჩეჩილაძე, მარიკო ებრალიძე. მე ვლამპარაკობ არა იმიტომ, რომ თვითონ ვარ აქ, გეუბნებით, ქართველებო, თქვენ გყავთ უმაღლესი კლასის ორკესტრი, რომელსაც მაქსიმალურ რეალიზაციას არ უკეთებთ.

ჯაზი და საერთოდ, მუსიკა ურთიერთობების საუკეთესო საშუალებაა. ბიგ ბენდს ალბათ ხშირად ჰქონია საერთაშორისო თანამშრომლობის მაგალითი.

ორკესტრის დაარსების პირველივე წელს, თბილისში შედგა კონცერტი, სადაც ბენდს “Orchestra USA” - ს დამაარსებელი გიუნტერ შულერი დირიჟორობდა, ეს იყო ორკესტრის საერთაშორისო პროექტი. 2002 წელს, კომპანია ასტერნ რომოტიონ—ის მიერ ორგანიზებულ თბილისის საერთაშორისო ჯაზ ფესტივალზე შედგა ბიგ ბენდისა და 3 გრემის მფლობელის, ზობ მინცერის თანამშრომლობა. ეს დიდი სკოლა იყო ბენდისთვის. კონცერტზე, რომელიც ფილარმონიის დიდ დარბაზში გაიმართა, მისი ნაწარმოებები, არანჟირებები შევასრულეთ, თვითონ გამოვიდა როგორც სოლისტი, თავის ტრიოსთან ერთად. ჩანანერიც განხორციელდა. ჯაზ ფესტივალის ფარგლებში კიდევ რამდენიმე საერთაშორისო პროექტი შედგა: ერთობლივი კონცერტი ცნობილ ამერიკელ კომპოზიტორ და ვიბროფონისტ როი აიერსთან, ამერიკულ ჯგუფ “Ladys Blues”-თან და ა. შ.

4წლის განმავლობაში თბილისის ბიგ ბენდში მღეროდა ცნობილი ინგლისელი მომღერალი ტონი ოპ მელი. ამერიკელი პიანისტი - ბენ ტეფერი, ჯაზის ამომავალი ვარსკვლავი; ა.შ.შ-ს საელჩოს ინიციატივით კონსერვატორიაში ჩვენი ერთობლივი პროექტი შედგა. ასევე, საერთაშორისო ფესტივალ “Gift”-ის ფარგლებში გაიმართა ბრიტანელი მომღერლის ჯეისონ ისააკისა და ბიგ ბენდის ერთობლივი კონცერტი.

გარი ბარტონი და ჩიკ-კორეა რომ ჩამოვიდნენ ოპერაში, თქვენ გახსოვთ, გამოვიდა გარი ბარტონი და თქვა, მე ბედნიერი ვარ და არ მოველოდი, რომ თბილის ასეთი მაღალი დონის ორკესტრი ეყოლებოდაო. ამერიკის ელჩთან გამართულ მიღებაზე ჩვენ რამდენიმე ნაწარმოები დავეუკარი და მან თქვა, რომ მე ბედნიერი ვიქნები, რომ ასეთი დონის ორკესტრთან დავეუკრაო. ეს ჩვენთვის ძალზედ საამაყოა, იმიტომ რომ პრაქტიკულად ბიგ ბენდი პოსტ საბჭოთა ქვეყნებში, არც სასომხეთში, არც აზერბაიჯანში არ არის... მოსკოვში არის, ბუტმანსაც აქვს ორკესტრი ერთერთ ჯაზკლუბში, მაგრამ აი, თვითონ ბუტმანი წერს, თბილისის ბიგ ბენდი უფრო თანამედროვე ჟღერადობისააო.

თქვენს ოფისში მრავალრიცხოვან აფიშებსა და პლაკატებს შორის ერთი ძალიან მნიშვნელოვანი ჯილდო შევნიშნე

Monte Carlo International Jazz Awards პირველად რამდენიმე წლის წინ გაიმართა და მას შემდეგ თანამედროვე ჯაზის სამყაროს ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ჯილდოა. ორგანიზაციას კონკრეტული მიმართულება აქვს თანამედროვე ჯაზის მუსიკოსების შემოქმედების შეფასება და ფართო აუდიტორიისთვის გაზიარება. 2006 წელს გამართულ ფესტივალზე თბილისის მუნიციპალურმა ორკესტრმა ბიგ ბენდების ნომინაციაში გრან-პრი მიიღო. ასევე, მივიღეთ ხელოვანთა შორის ქართული ხარისხის დიპლომი. ამ ჯილდოს ბიზნეს სამყარო აწესებს. ამერიკის საელჩოს მიერ ორგანიზებულ ღონისძიებებში ხშირად ვმონაწილეობთ. ამერიკის საელჩოს გახსნის ცერემონიაზეც ჩვენ ვუკრავდით, ელჩი ჩვენი მეგობარია. ამერიკასა და საქართველოს ურთიერთობაში შეტანილი დიდი ღვაწლისათვის 28 დეკემბერს, კონსერვატორიის დიდ დარბაზში ჯონ ტეფტმა სიგელი გადმოგვცა. ჩვენს საქმიანობაში გარკვეული პოლიტიკური მარცვალაც დევს — როდესაც ჯაზის ქვეყანაში საქართველოდან ჩასული ჯაზ ორკესტრი ამ ქვეყნის კულტურულ მონაპოვარს: დიუკ ელინგტონის, ქაუნთ ბეისის, ფრენკ სინატრას, ელა ფიცჯერალდის და პიტერსონის ნაწარმოებებს ასრულებს, ესე იგი მათ კულტურას პატივს სცემ და აფასებ, შესაბამისად ისინიც ეცდებიან იგივენაირად გიპასუხონ.

აქვე გეტყვით, რომ არის იდეა, განხორციელდეს ამერიკის საელჩოსა და კულტურის სამინისტროს ერთობლივი პროექტი რაც ჩვენი ორკესტრის ამერიკაში გამგზავრებას და ამერიკულ უნივერსიტეტებში მასტერ-კლასების ჩატარებას გულისხმობს.

მარჯანიშვილის თეატრიდან თქვენი წამოსვლის შემდეგ, თბილისის ჯაზ ორკესტრს სარეპეტიციო სტუდიის პრობლემა გაუჩნდა. როგორც ვხედავ დღეს ეს პრობლემა მოგვარებულია.

ამისათვის მინდა დიდი მადლობა გადავუხადო მერიას, რომ ეს თავშესაფარი მოგვცა და დეველოპერულ კომპანია „მეიდან ჯგუფს“, რომელმაც თავის თავზე აიღო ამ ბალის განახლების საქმე. ეს ჯგუფი დიდ ინვესტიციას დებს, რომ ეს ბალი კულტურულ ცენტრად იქცეს, საკონცერტო დარბაზით, ღია კინოთეატრითა და ღია კაფეებით, ამ ბალს ისტორიულად ერქვა ბალი „ფანტაზია“. იმედი მაქვს, ტრადიცია აღდგება და ბალი ისევ შემოქმედებით ადგილად იქცევა. ასევე, მერიამ ორკესტრისთვის შეიძინა „იამა-ჰას“ ფირმის ინსტრუმენტების მთელი კომპლექტი, რის შემდეგაც ორკესტრის წყობა შესამჩნევლად გაუმჯობესდა, შესრულებული კომპოზიციების ჟღერადობა კი ჩანანერის დონეს მიუახლოვდა. თბილისის მუნიციპალური ორკესტრი ქალაქის სავიზიტო ბარათად იქცა. მერიის ღონისძიებებში მუდმივად ვმონაწილეობთ, რადგანაც ეს მუნიციპალური ორკესტრია. ამჟამად განიხილება თბილისის დაქობილებულ ქალაქ ბრისტოლში (ბრიტანეთი) ქართული კულტურის დღეებზე მუნიციპალური ორკესტრის მონაწილეობის საკითხი. ასევე, მერიის ინიციატივით, ყოველწლიურ მოვალეობად გვექცა ინსტიტუტებში სტუდენტებისთვის უფასო კონცერტების ჩატარება. ყველა ინსტიტუტი მოვიარეთ, ეს იგივე მასტერ-კლასია, ეს გემოვნების გაზრდაა. არის ახალგაზრდობა, რომელსაც დიდი ორკესტრი ცოცხლად არ უნახავს, და რომ ისმენენ, ძალიან მოსწონთ. მინდა გითხრა, რომ ახალგაზრდობის კრიტიკა მდარე მუსიკალური გემოვნების გამო, არასწორია. შენ მიაწოდე, შესთავაზე და შედეგი შემდეგ მოითხოვე. აქვე მინდა დიდი მადლობა გადავუხადო კომპანია მაგთის, თბილისის მუნიციპალური ორკესტრის გენერალურ სპონსორს, რომელიც ძალიან მნიშვნელოვან პროექტს ანხორციელებს; გასულ წელს კომპანია მაგთის ინიციატივით მოვიარეთ თითქმის მთელი საქართველო კონცერტებით და მოსახლეობას საშუალება მიეცა სრულიად უფასოდ მოესმინა და შეეფასებინა თბილისის ბიგ ბენდის ხელოვნება.

P.S. ბ-ნ გაიოზთან საუბრისას არაჩვეულებრივი განწყობა დამეუფლა. ვუსმენდი ადამიანს, რომელიც შესაშური ენთუზიაზმითა და ოპტიმიზმით საუბრობდა ბენდისა და ზოგადად, ქართული მუსიკის მომავალზე. უამრავი ახალი იდეის, წამოწყებისა და პროექტის ავტორმა მეც გადამლო თავისი განწყობა და რაც მთავარია დამარწმუნა, რომ ამ შესანიშნავი იდეების რეალიზაცია სრულიად შესაძლებელია. ვიმედოვნებ, ამ საშურ „ქართულ საქმეში“ ჩვენი კომპოზიტორებიც აქტიურად ჩაერთვებიან.

ქართული ჯაზის პიონერი პიოტრი პაპუაშვილი (1911 - 1976)

კომპოზიტორი, დირიჟორი, ჰავაის გიტარაზე შემსრულებელი, შესანიშნავი მესაყვირე და მომღერალი გიორგი გაბესკირია დაიბადა ჩინეთის ქალაქ ხარბინში, ქართველი ემიგრანტის მიხეილ გაბესკირიას ოჯახში. იმ დროს ხარბინი და შანხაი რუსული ემიგრაციის ქალაქებად ითვლებოდა. მოგვიანებით გაბესკირიების ოჯახი შანხაიში გადადის საცხოვრებლად, სადაც გიორგიმ მუსიკალური სასწავლებელი დაამთავრა. ამ წლებში იგი ვირტუოზულად დაეუფლა საყვირზე დაკვრის ტექნიკას, რაც შეუმჩნეველი არ დარჩენიათ იქაურ მუსიკოსებს, მათ გიორგი მიიწვიეს ნიკ კორინის ჯაზ-ორკესტრში, რომელიც ერთ-ერთ პრესტიჟულ ორკესტრად ითვლებოდა შანხაიში. ორკესტრში მუშაობის პერიოდში გაბესკირიამ ჯაზური კომპოზიციების არანჟირება დაიწყო, შემდეგ კი ბედი კომპოზიციაშიც სცადა, რაც იმდენად წარმატებული აღმოჩნდა, რომ შანხაის ერთ-ერთმა სანოტო გამომცემლობამ მისი სიმღერების კრებული გამოსცა.

მეორე მსოფლიო ომში საბჭოთა კავშირის გერმანიაზე გამარჯვების შემდეგ ემიგრაციაში დიდი პროპაგანდა მიდიოდა საბჭოეთის სიძლიერისა და საამური ცხოვრების შესახებ, რამაც ემიგრანტების უმეტესობაზე გავლენა მოახდინა და ორმოცდაათიან წლებში მათი დიდი ნაკადის ჩამოსვლა გამოიწვია. მათ შორის იყვნენ საბჭოთა ჯაზის გამოჩენილი მუსიკოსი ოლეგ ლუნდსტრემი და მისი ორკესტრის წევრები,

გიორგი გაბესკირია და მისი მეგობარი მუსიკოსები. გიორგი ქ. მინსკში დასახლდა და ემიგრანტ მუსიკოსებთან ერთად ჯაზ-ორკესტრი ჩამოაყალიბა. ორკესტრმა მალე მოიპოვა პოპულარობა, ერთ-ერთი საგასტროლო ტურნეს დროს კი თბილისსაც ესტუმრა და დიდი წარმატებით გამოვიდა ფილარმონიის საზაფხულო თეატრის სცენაზე ე. წ. გოფილექტის ბალში. გაბესკირიას ნიჭიერება შეუმჩნეველი არ დარჩენია ისეთ დიდ მენეჯერს, როგორც იყო ფილარმონიის მაშინდელი დირექტორი გუგული ყიფიანი, რომელმაც, სხვათა შორის, ძალიან ბევრ შემოქმედს გაუკვალა გზა ხელოვნებაში. მან გიორგის, როგორც ქართველს, შესთავაზა საქართველოში დარჩენა, რათა აქ შეექმნა ქართული ჯაზ-ორკესტრი. გაბესკირიაში, როგორც ჩანს, სამშობლოს გენეტიკურმა სიყვარულმა იძალა და თბილისში დარჩა, მისი ორკესტრი კი მინსკში დაბრუნდა.

გიორგი გაბესკირია ძალზე პრინციპული, შრომისმოყვარე და დისციპლინირებული ადამიანი იყო. მან მოკლე დროში შეძლო თავისი ხელნერიტა და ჟღერადობით მაღალპროფესიული კოლექტივის ჩამოყალიბება. ორკესტრში მიიწვიეს ახალგაზრდა მომღერლები: გიული ჩოხელი, ეთერ ჭელიძე, ზურაბ რცხილაძე და ვენერა მაისურაძე, აგრეთვე ვოკალური კვარტეტი სულიკო კოროშინაძის, ზურაბ ხელაიას, ავთანდილ ცირეკიძისა და ზურდან გემაზაშვილის შემადგენლობით, საცეკვაო ნომრების დადგმა კი ილიკო სუხიშვილს მიანდეს.

ნიკ კორინის შანხაის ორკესტრი ზამოთში მაკჟვნოძან მეორე პ. პაპუაშვილია

მარცხნიდან – ბირობი ცაბაძე, ზურაბ ტყეშელაძე, ბიული ჩოხელი და ბირობი ბაბუსკირია

საქართველოს ფილარმონიის საესტრადო ორკესტრის პირველი კონცერტი გიორგი გაბესკირიას ხელმძღვანელობით 1956 წლის 21 ივნისს გაიმართა ფილარმონიის საზაფხულო თეატრში. შესრულდა ქართველი კომპოზიტორების: რევაზ ლალიძის, სულხან ცინცაძის, დავით თორაძის, ფელიქს ლლონტის, გიორგი ცაბაძის, შოთა მილორაზას, გია ყანჩელის კომპოზიციები და სიმღერები გაბესკირიას არანჟირებით, ასევე თვით გაბესკირიას საორკესტრო პიესები. ამ კონცერტმა გიორგი გაბესკირიას, როგორც სოლისტის, მრავალმხრივი ნიჭი გამოავლინა. მან შესანიშნავად დაუკრა საყვირზე იოზეფ კოსმას ცნობილი მელოდია „შემოდგომის ფოთლები“ და მექსიკური სიმღერა „ამაპოლა“. ჩინეთიდან ჩამოტანილ ჰავაის გიტარაზე კი შეასრულა კომპოზიცია „როზიტა“. უნდა ითქვას, რომ გაბესკირიამ ქართული არ იცოდა და ამიტომ განსაკუთრებული აღფრთოვანება გამოიწვია მის მიერ ქართულ ენაზე შესრულებულმა სიმღერამ „ნიბლია“, რომელიც კომპოზიტორმა გიორგი ცაბაძემ სპეციალურად მისთვის დაწერა. ამავე წელს ფილარმონიის საესტრადო ორკესტრს სახელი შეეცვალა და დაერქვა საქართველოს ფილარმონიის ჯაზ-ორკესტრი გიორგი გაბესკირიას ხელმძღვანელობით. სიტყვა „ჯაზი“ ორკესტრის სახელწოდებაში სწორედ გაბესკირიას დროს გაჩნდა, რადგან იმდროინდელ საბჭოთა კავშირში ჯაზის პროპაგანდა კარგ საქმედ არ ითვლებოდა, გაბესკირიას ხშირად ჰქონდა კონფლიქტური სიტუაციები საბჭოთა პარტიულ მუშაკებთან. ისინი მას ამერიკული მუსიკის პროპაგანდაში ადანაშაულებდნენ, ამიტომ გაბესკირია იძულებული იყო ასეთი საკონცერტო ნომერიც კი მოეფიქრებინა: სცენაზე გამოქონდათ დიდი ყუთი პალმით. პიანისტი იწყებდა ჩაიკოვსკის პირველი საფორტეპიანო კონცერტის დაკვრას, ამ დროს ყუთში მჯდომი ადამიანის დახმარებით პალმა ლამაზად იშლებოდა, უცებ ჩაიკოვსკის მუსიკა წყდებოდა და სცენაზე წინ გამოსული გიორგი გაბესკირია თავის სამ მესაყვირესთან ერთად იწყებდა ცნობილი ამერიკელი მესაყვირის — ჰარი ჯეიმსის პიესის — „რაფსოდია ოთხი საყვირისათვის“ და-

კვრას, ამ დროს, პალმა ნელ-ნელა ჭკნობას იწყებდა ყუთში მჯდომი ადამიანის დახმარებით, რომელიც პალმის ფოთლებს მათზე მიმაგრებული მავთულების საშუალებით დაბლა უშვებდა. ეს კურიოზული ნომერი დარბაზში სიცილს იწვევდა, ხოლო ჯაზური კომპოზიცია ყოველგვარი წინააღმდეგობის გარეშე სრულდებოდა.

გიორგი გაბესკირიას ჯაზ-ორკესტრის კონცერტებს დიდძალი მაყურებელი ესწრებოდა. ბილეთის შოვნა ძალზე ჭირდა. საზაფხულო თეატრის შესასვლელს ცხენოსანი მილიცია იცავდა. თბილისის მერე ორკესტრმა საქართველოს ყველა კუთხე მოიარა; გაბესკირიამ მამის — მიხეილის — მშობლიური სენაკის რაიონის სოფ. ხორაშაშიც კი გამართა კონცერტი. ამის შემდეგ ჯაზ-ორკესტრს წარმატებული გასტროლები ჰქონდა საბჭოთა კავშირის მრავალ ქალაქში: რიგაში, კაუნასში, სოჭში, ტალინში, სიმფეროპოლში, მოსკოვში, მინსკში, ბაქოში, ერევანში, ტაშვენტში და სხვ.

1958 წლიდან კოლექტივის ორი ხელმძღვანელი ჰყავს — გიორგი ცაბაძე და გიორგი გაბესკირია. ამავე წელს ორკესტრი დიდი წარმატებით გამოვიდა თბილისის 1500 წლისთავისადმი მიძღვნილ საიუბილეო კონცერტზე. ერთი წლის შემდეგ კი ორკესტრი დაიშალა. სამწუხაროდ, ჩვენში გიორგი გაბესკირიას ღვანლი სათანადოდ არ არის დაფასებული. ხუთი წლის განმავლობაში ის ფილარმონიის შერობაში ცხოვრობდა მეუღლესთან და შვილთან ერთად და მხოლოდ 1961 წელს მიიღო ბინა წერეთლის გამზირზე, სადაც ახლა მისი შვილიშვილი — გოგა გაბესკირია ცხოვრობს ოჯახთან ერთად.

გიორგი გაბესკირია იყო მოვლენა — ამ შესანიშნავ მუსიკოსს დიდი წვლილი მიუძღვის საქართველოში ჯაზის პროპაგანდის საქმეში. ის იყო ამერიკელი ჯაზმენის — მესაყვირე ჰარი ჯეიმსის სკოლის წარმომადგენელი. შორეულ შანხაიში იგი უყვარდათ და დიდ პატივს სცემდნენ, ისევე, როგორც ლუი არმსტრონგს სეჩმოს, მას ზედმეტ სახელად გაბოს ეძახდნენ.

სურათი გადაღებულია „ბოშილქტის“ ბაღში 1956 წელს, ქართული კულტურის მოღვაწეებთან – ილიკო სუხიშვილთან, გუბული ყიფიანთან, ნინო რამიშვილთან, სულიკო კოროშინაძესთან, ბიული ჩოხელთან, ზურაბ ტყეშელაძესთან და სხვებთან ერთად. I რიგში მარჯვნიდან მესამე ზის ბირობი ბაბუსკირია.

თანამეფხოვე მუსიკის ფესტივალი "კონტრაპუნქტი N2"

2009 წლის 2-3 მარტს საქართველოს ეროვნულ-მუსიკალურ ცენტრში გაიმართა თანამედროვე პროფესიული მუსიკის ფესტივალი კონტრაპუნქტი №2, სადაც ნოდარ მამისაშვილისა და არვო პიარტის თხზულებები შესრულდა. კონტრაპუნქტი, საქართველოს ეროვნული-მუსიკალური ცენტრის მიერ დაფუძნებული ტრადიციული ფესტივალია, რომლის კონცეფციის ავტორიც გახლავთ ნიკა მემანიშვილი. ფესტივალის პროგრამა განისაზღვრება ორი კომპოზიტორის — ქართველისა და უცხოელის შემოქმედებით. კონტრაპუნქტი №1 ჩატარდა 2007 წლის 7, 8 და 9 ივნისს, სადაც აჟღერდა სულხან ნასიძისა და რუსი კომპოზიტორის ალფრედ შნიტკეს ნაწარმოებები. კონტრაპუნქტი №3 კი უკვე დაგეგმილია და ერთმანეთის მხარდამხარ შესრულდება ნათელა სვანიძისა და გურმანიაში მოღვაწე რუსი კომპოზიტორის სოფია გუბაიდულინას ნაწარმოებები.

მისი საორკესტრო ნაწარმოების რეპეტიციის მსვლელობა გადაღებული. მეორე მხრივ, კონცერტის განყოფილება დაემო ნოდარ მამისაშვილთან შეხვედრას, სადაც მან ვიდეო ჩანაწერის მეშვეობით წარადგინა თავისი გამოგონილი აპარატურა და განმარტა მისი დანიშნულება. ამავდროულად აუდიტორია ეზიარა ნ. მამისაშვილის ძალიან საინტერესო და საოცრად მიმზიდველ პოეზიას.

ძიებებითა და ნოვაციებითაა აღსავსე ნ. მამისაშვილის შემოქმედება. კომპოზიტორის ყოველი თხზულება ახალი იდეითაა გამსჭვალული და განსაკუთრებული ტექნიკური არსენალით — ტემბრალური, აკუსტიკური, ასტრალური თუ სხვა ელემენტებით არის გაჯერებული, რასაც საბოლოოდ სამფაზიან კომპოზიციის მუსიკალურ სისტემასთან მივყავართ. მის კლამს ეკუთვნის სიმფონიები, ოპერები, პასიონები, ორატორიები და ა.შ. მხატვრული სახეებისა და საკუთარი შეგრძნებების გადმოცემისთვის გასაოცარი სიზუსტითა და რუდუნებით აქვს გააზრებული და გამოყენებული თითოეული ინსტრუმენტის თუ სიტყვის აკუსტიკური თვისებები და შესაძლებლობები. შეგრძნებათა გადმოცემის გამჭვირვალობა და სისპეტაკე განცდათა ასტრალურ მდგომარეობას უფრო მოგვაგონებს, ვიდრე მინიერ სინამდვილეს. თითქოს ავტორი ამ შეგრძნებებს არაამქვეყნიურ, უფრო მისტრიკურ რეალობაში აღიქვამს და ასეთივე სახით გადმოსცემს მსმენელს. თავს ნებას მივცემ და საკუთარ მოსაზრებას მოგახსენებთ, ამგვარ მუსიკალურ-მხატვრულ სტილს „ასტრალურ რომანტიზმს“ ვუნოდებდი.

3 აპრილის კონცერტზე ერთმანეთს ენაცვლებოდნენ ნ. მამისაშვილისა და ა. პიარტის ნაწარმოებები. შესრულდა ნოდარ მამისაშვილის „სევდის პოეზია“ სიმფონიური ორკესტრისთვის, რომელიც 2008 წელს დაიწერა და არვო პიარტის უკვე ცნობილი 1977 წელს შექმნილი „TABULA RASA“ („სუფთა დაფა“), ასევე სიმფონიური ორკესტრისთვის.

კონცერტი დაიწყო ნოდარ მამისაშვილის, ამჯერად საგუნდო ნაწარმოებით; შესრულდა ოთხი ფრაგმენტი, 1981 წელს კანონიური ლოცვების ტექსტებზე აკაპელა შერეული გუნდისთვის დაწერილი ციკლიდან „განცდანი“ „დაუსაბამოსა მზისა...“; „აჰა, ესე რა მიწა ნაცარ და თიხად...“; „აღვიმსოთ ჩვენ ცისკარსა...“; „და ძალთა ზეცისათა...“ კონცერტი დასრულდა არვო პიარტის საკმაოდ ომბიანი ნაწარმოებით „CREDO“ /მწამისი/ ფორტეპიანოს, შერეული გუნდისა და სიმფონიური ორკესტრისათვის.

საორკესტრო ნაწარმოებები შეასრულა საქართველოს ეროვნულ-მუსიკალური ცენტრის ორკესტრმა, რომელსაც მონეული შვეიცარიელი დირიჟორი საიმონ კამარტინი ხელმძღვანელობდა. მას უკვე იცნობდა ქართველი აუდიტორია მაკა ვირსალაძის საავტორო კონცერტიდან. ისიც უნდა

ნოდარ მამისაშვილი — კომპოზიტორი, თეორეტიკოსი, პედაგოგი, მცნობი-გამომგონებელი, ხელოვნების დამსახურებული მოღვაწე. მას შემდეგი აქვს 13-მდე აკუსტიკურ-საინჟინერო აპარატი. ჩატარებული აქვს უამრავი საგმიანერო კვლევა ამა თუ იმ სფეროში, რაც უშუალოდ მუსიკალური აზროვნების კრიტიკულ-შეფასებლად აქვს ახსნილი, რასაც საოცრად საინტერესო ვერსიებთან მივყავართ. მუსიკალური აზროვნების ფორმა სომ ჯერაც აუხსნელი ფენომენია, სადაც უამრავი საიდუმლო იმალება.

ნ. მამისაშვილი არის საქართველოს ეროვნული აკადემიის აკადემიკოსი და ვიცეპრეზიდენტი, საინჟინერო აკადემიის საპატიო აკადემიკოსი, ჟოლოსტულის პრეზიდენტი, აკადემია ნოუსფერუს პროფესორი და ვიცეპრეზიდენტი, თბილისის სახელმწიფო კონსერვატორიის, სამხატვრო აკადემიის და საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის მინიწილი პროფესორი, გვირგვინი მუსიკალური ცენტრის კოორდინატორი, ასოციაცია „ატლ“-ს კონსულტანტი აპუსტიკის საპიტონაჟში, საპატრიარქოსთან არსებული სამგალო-ლო კოლაჟის მრჩეველი.

კონტრაპუნქტი №2-ის რეპერტუარში მრავალფეროვნად იყო წარმოდგენილი საორკესტრო, საგუნდო და კამერული ნაწარმოებები. აქვე უნდა აღინიშნოს 4 აპრილის კონცერტის ორიგინალური გადაწყვეტა, სადაც ავტორთა სახეები განსხვავებული რაკურსით წარმოჩინდნენ.

ერთი მხრივ, კონცერტი დაიწყო დოკუმენტური ფილმით არვო პიარტის შესახებ „24 პრელუდია ფუგისათვის“. ნაჩვენები იყო კადრები არვო პიარტის ცხოვრებიდან, სადაც

აღინიშნოს, რომ იგი ხშირად ასრულებს მამისაშვილის მუსიკას ევროპაში.

უკვე აღვნიშნეთ, რომ 3-4 აპრილის კონცერტებზე შესრულდა საგუნდო მუსიკაც; აჟღერებული იქნა 4 ფრაგმენტი ნ. მამისაშვილის „განცდანი“-დან და არვო პიარტის 2 აკაპელა გუნდი „MAGNIFICAT“ („ადიდებს სული ჩემი“-1989) და „NUNC DIMITTIS“ („ან განუტყვე“-2001) ლუკას სახარების მიხედვით. ნაწარმოებები შესრულდა საქართველოს ეროვნული საგუნდო კაპელის მიერ არჩილ უშვერიძის ხელმძღვანელობით.

გარდა საორკესტრო და საგუნდო მუსიკისა, 4 აპრილის კონცერტზე, შესრულდა კამერული ნაწარმოებებიც: ნოდარ მამისაშვილის „ტრიპტიქი“ ვიოლინოსა და ფორტეპიანოსთვის (1978) და არვო პიარტის „SPIEGEL IM SPIEGEL“ /„სარკე სარკეში“/ ალტისა და ფორტეპიანოსათვის (1978) ნინო ჟვანიასა და გიორგი ცაგარელის შესრულებით. ნაწარმოების სიმსუბუქე და ბგერის განსაკუთრებული საკრალურობა სწორედ შემსრულებელთა ოსტატობაზე მიუთითებს და ავტორის მიგნებებს უსვამს ხაზს.

არვო პიარტი — გერმანიაში მცხოვრები ესტონური წარმოშობის კომპოზიტორია. დაამთავრა ტალინის კონსერვატორია კომპოზიციის განხრით. 1964 წლიდან ახალგაზრდა კომპოზიტორი პირველად იყენებს კოლაჟის ტექნიკას. თითქმის იმავდროულად მის მუსიკაში ჩნდება რელიგიური მოტივები, რაც უზურადღებოდ არ დარჩენია საბჭოთა ცენზურას. პირველი ნაშრომების დასაწყისში მისი არაერთი თხზულება შევსტილი სახელწოდებით სრულდებოდა. თუმცა პიარტის ნოვატორული მუსიკა არცთუ იშვიათად, ყოველგვარი ბანკაშურობის გარეშე, მინც იკრძალებოდა სსრკ-ში, რის გამოც კომპოზიტორი იძულებული გახდა წასულიყო ვიენაში, ჯერ ვენაში, სოლო 1980 წლიდან, გერმანიაში საბოლოოდ დამკვიდრდა და აქტიურ შემოქმედებით მოღვაწეობს განაგრძობს. დღეისათვის არვო პიარტი მსოფლიოში ერთ-ერთი ყველაზე აღიარებული პროფესიონალი კომპოზიტორია. მას ინიშობენ აქვს უმაღლესი საერთაშორისო პრემიები: „ტრიუფი“/ფოსკოპი, 1999; აპერიკული „გრემი“-კატეგორიაში „საუკეთესო თანამედროვე ნაწარმოების ავტორი“ /საბუნდო ნაწარმოებებისათვის „მონანიების კანონი“; დანიური სონიგანის სახელობის პრემია — „როგორც ერთ-ერთ ყველაზე ორიგინალურ კომპოზიტორს“ /კოპენაგენი, 2008; არჩულია ტალინის მუსიკალური აკადემიისა და ტარტუს უნივერსიტეტის საპატიო დოქტორად, შვედეთის სახელმწიფო მუსიკალური აკადემიის საპატიო წევრად. მის შემოქმედებას მიეკუთვნება ე.წ. საკრალურ მინიმალისტურ, იმავდროულად ბანინილურად, როგორც ახალ კონსონანტურ მუსიკას, რაც დააპყრობა მისი შემოქმედებანი ჯერ კიდევ 1970-იანი წლების შუახანებიდან ჩამოყალიბებული ახალი, უპარტიკის გზებით ელემენტარული-სამხროვნებებისა და დიატონურ გზებით რიგის ტონება-დაფუძვნილ სტილთან. თავად კომპოზიტორი ამ სტილს უწოდებს „ტინტინ-ნაგული“-ს ლათინურად „ზანაზანაჟი“/ და ადარებს „გამტყვან ნებაყოფლობითი სილბატაქსინა“. შემდგომ ეს სტილი განვითარებულია კომპოზიტორის ამაღლებული რელიგიური სულიერებით გამსჭვალულ მრავალრიცხოვან პარტიტურებში. საბულისხმოდ, რომ შესანიშნავი საოქსიტრო პიესის „თაბულა რასა“-ს ფრაგმენტები გამოყენებული თენგიზ აბულაძის ფილმში „მონანიება“.

საიონე კამარტინი — შვეიცარიელი მწიგნობარი და დირიჟორი. მუდმივად თანამშრომლობს სართავორისო ასაარეზე მოღვაწე ორკესტრთან, რუსეთის კულტურის სამინისტროს სიმფონიურ ორკესტრთან, კიევის კამერატასთან, რუმინეთის სახელმწიფო ფილარმონიის სიმფონიური ორკესტრთან, ლეგაბრის ლეოპოლდის ორკესტრთან და სხვა. იგი არის თანამდებობაშვილი და სახე-ბტვო ხელმძღვანელი ფალერა/ლაას/ფლირის მუსიკალური ფესტივალისა MENHIR.

ამტიური და ნახოფიერი მუსიკალური მოღვაწეობისა და კულტურული პროექტების ორგანიზაციისთვის მას მიღებული აქვს საფრანგეთის აკადემიის ჯილდო, „Sciences-Art-Letter“; არჩულია უკრაინის კომპოზიტორთა კავშირის საპატიო წევრად და მოლდოვას მუსიკისა და ხელოვნების აკადემიის საპატიო დოქტორად.

3-4 აპრილის კონცერტებში ასევე მონაწილეობდნენ სოლისტი-შემსრულებლები, მევიოლინები — ლევან ქაშუკაშვილი, იონა კამარტინი (შვეიცარია), სალომე ბუკია; პიანისტები — მაია ჩიქოვანი და თამარ ბახტაძე. მათმა ოსტატობამ დიდი სიამოვნება მიანიჭა მსმენელებს.

საბოლოოდ, კონტრაპუნქტი შედგა, მიუხედავად კომპოზიტორების მუსიკალური სტილისა და აზროვნების რადიკალური სხვადასხვაობისა. ორივე ავტორი ხშირად მიმართავს რელიგიურ თემატიკას. რა თქმა უნდა, ამ საკითხის მიმართაც მათი დამოკიდებულება ასევე ორიგინალურია და ერთმანეთისგან განსხვავებული. პიარტი მიმართავს სტილიზაციას და გვიძრავს იმ ეპოქისთვის დამახასიათებელ კოლაჟებში, ხოლო მამისაშვილი საკუთარი მუსიკის ერთგვარ პრიზმაში ატარებს და ახალი შეგრძნებით განგვაცდევინებს ძველ განცდებს.

გონებ, ფესტივალი „კონტრაპუნქტი“ კიდევ ერთი დადებული აგურია ქართულ თანამედროვე კულტურაში იმ სიმაღლეების ასაშენებლად, საიდანაც მსოფლიო პანორამა ჩანს. იდეის ავტორი ნიკა მემან-იშვილი და მთელი საორგანიზაციო ჯგუფი უდიდეს მადლობას იმსახურებს განუვლი შრომისათვის. ამასთანავე ეს ინიციატივა უფრო მეტ ყურადღებას მოითხოვს მავანთა და მავანთაგან, რომ არ იქცეს „ხმად მლაღადებლისა უდაბნოთა შინა“. გამოვცეთ, ჩავენროთ, გავაგრცელოთ, დავანახოთ, გაუწიოთ პოპულარიზაცია და ნუ დაველოდებით სხვათა თანხმობას.

არჩილ უშვერიძე — დირიჟორი. პირველი სადირიჟორო ნათლობა მიიღო ანსამბლ „მარტოვი“, სადაც იგი ბავშვობაში მღეროდა. 1990 წლიდან არის ფოლკლორულ ანსამბლ „გემრბიას“ სოლისტი, 1991 წლიდან ბავშვთა ფოლკლორულ ანსამბლ „გიშვის“ ლოტბარი. მისი ხელმძღვანელობით „გიშვი“ დიდი წარმატებით მართავს სოლო თუ სხვა სახის კონცერტებს. ანსამბლს გამოშვებული აქვს ხალხური სიმღერებისა და საგლოტეობური ორი კომპაქტდისკი. 2005 წლიდან ა.უშვერიძე არის ნიკო სულხანიშვილის სახელობის ეროვნული საგუნდო კაპელის მთავარი დირიჟორი. 2009 წლის ივლისში მიწვეულია ნიდერლანდების კამერული გუნდის დირიჟორად იოს ვან ფალდოფინისა და შტიფან ქლოპერის მასტირკლასებში.

საავტორო კონცერტის გამოძახილი

შრადღობრა შოტხლოგს, ბრქელდება!

ცნობილია, თუ რაოდენ დიდია მემკვიდრეობითობის ძალა. დადებითი მხარე ამ თვისებისა საქართველოში მძლავრადაა გამოვლენილი, განსაკუთრებით მუსიკალურ ხელოვნებაში. მსოფლიო მუსიკის ისტორიამ ცოტა თუ იცის სახელოვანი დინასტიები. ჩვენში კი — პირიქით, ფალიაშვილების, ბალანჩივაძეების, ანდლულაძეების, ვირსალაძეების, ამირანაშვილების, თორაძეების, შავერზაშვილის და სხვათა გვარები ამის საუკეთესო დასტურია. ამ ბრწყინვალე ჩამონათვალს თამამად შეიძლება მიუერთდეს კახიძის გვარი. ჯანსუღ კახიძემ — დირიჟორმა, მომღერალმა, ლოტბარმა, კომპოზიტორმა, საზოგადო მოღვაწემ სამარადისო ადგილი დაიმკვიდრა ეროვნულ მუსიკალურ მატრიანეში. ვახტანგი, მისი ვაჟიშვილი, მამას კვალში ჩაუდგა.

ჩემთვის, ვინც ვახტანგ კახიძეს მისი სიჭაბუკიდანვე იცნობს, გულიყურით ადევნებს თვალს მის შემოქმედებითს მოღვაწეობას, გასაკვირია, მაგრამ მაინც მოულოდნელი აღმოჩნდა, რომ წლეულს ნახევარსაუკუნოვანი საიუბილეო თარიღი დასდგომია. ჭეშმარიტად, დრო სწრაფად გარბის!

ესოდენ პასუხსაგებ ასაკს — 50 წელს — ვახტანგ კახიძე ხელხვავიანად შეეგება, ხმამაღალი სიტყვა თქვა, როგორც დირიჟორმა, კომპოზიტორმა, მომღერალმა, პიანისტმა, მუსიკალურმა ორგანიზატორმა, გამოჩენილ ეროვნულ მოღვაწეთა რიგში ჩადგა.

თურმე რაოდენ დიდ დროს ჩაუვლია ვახტანგ კახიძის საკომპოზიტორო დებიუტიდან, პიანისტური დებიუტიც რომ დაემთხვა. ახლა უკვე შორეულ წარსულში აი რას ვწერდი: „Яркое впечатление оставил фортепианный концерт Вахтанга Кахидзе, самого молодого участника пленума (ему 21 год, он студент V курса Московской консерватории по классу Н. Сидельникова). Чем же пленил концерт? В основном тем, чего так недоставало мно-

гим другим прозвучавшим здесь произведениям: конопешским пылом, безыскусной непринужденностью высказывания, порождающей иллюзию лёгкости пера, общим мажорным тоном. Музыка концерта запечатлелась в памяти и благодаря виртуозному блеску, темпераментности, импровизационной свободе авторского исполнения. Конечно, это опус талантливого, хотя еще незрелого автора. (...) В нём отчетливо стремление композитора органично сплавить закономерности джазовой импровизации и родного фольклора. Трудно, да и рано еще гадать, пойдёт ли В. Кахидзе по заявленному сегодня пути, но всё сказанное даёт основания с надеждой следить за его дальнейшим развитием. Он безусловно сумеет найти свой путь в искусстве» (Журн. «Советская музыка», 1981г. №4)

ჩემი ვარაუდი — ხელოვნებაში საკუთარი გზის მიკვლევის თაობაზე — იმხანად გაბედულად ჩამითვალეს და ჯანსუღ კახიძისადმი ქათინაურადაც მიიჩნიეს. ჩემთვის გასახარია, რომ ვარაუდი გამიმართლდა, უფრორე კი ის, რომ ჯანსუღ კახიძის ვაჟმა, მართლაც იპოვა საკუთარი გზა ხელოვნებაში. იმ თავისებურებათაგან, პირველ საკომპოზიტორო ოპუსში რომ გამოჰკვეთა, ბევრი რამ შეინარჩუნა და ახლითაც გაამდიდრა... იოლი როდია ინდივიდუალური გზის მიგნება, ხმამაღალი სიტყვის თქმა, საკუთარი ადგილის დამკვიდრება, როცა სახელოვანი მამის შარვანდელი გადგას. ასე მგონია, ეს ამრავლებს პასუხისმგებლობას, სხვა საზომით განიზომავენ პიროვნებას, მოთხოვნებს მაღალს უყენებენ. იყო ღირსეული მემკვიდრე სახელმწიფოვეტილი ხელოვანისა — რთულია მეტად!

საიუბილეო კონცერტმა (2009წ. 23 მარტი) ნათელჰყო — ვახტანგ კახიძე ღირსებით ატარებს პროფესიულ ტვირთს. ხელხვავიანობა რომ ვახსენე, განა

ჯანსუღ და ვახტანგ კახიძეები

განმარტავენ, ამართლებენ, მიესალმებიან. დაე ვიყო მოძველებული შეხედულების — მე მკვეთრად ეროვნული მუსიკის ერთგული ვრჩები! ვახტანგ კახიძე კი თანამედროვე კომპოზიტორიცაა და ქართველადაც რჩება!

ვახტანგ კახიძის პიანისტური ოსტატობა მაღალპროფესიული დონისაა, ტექნიკური აპარატი მას სრულ გასაქანს აძლევს საკუთარ ნაწარმოებთა ვირტუოზული სირთულეები მსმენელთათვის შეუმჩნეველი გახადოს და მუსიციურებას იმპროვიზაციული სილალე შესძინოს, რაც სიბლს უმრავლესს შესრულებას. ეს თვისებაც ხომ დებიუტისთანავე გამოიჟღავნდა, პირველი დიდი ფორმის თხზულების, საფორტეპიანო კონცერტის თბილისური პრემიერის დროსაც ქაბუკი მუსიკოსის ტექნიკური თავისუფლება თვალშისაცემი იყო. ახლა პიანისტური

მარტო მოღვაწეობის მრავალგვარ ასპექტს ვგულისხმობდი. საიუბილეო კონცერტზე საკომპოზიტორო შემოქმედება წარმოდგენილი იყო ნაწარმოებთა შექმნის ქრონოლოგიის გათვალისწინებით. დიდი ფორმის ხუთმა ინსტრუმენტულმა და ვოკალურ-ინსტრუმენტულმა ნაწარმოებმა, მრავალრიცხოვანი შემოქმედებიდან რომ ამოუკრებია ავტორს, ხილული გახადა ვ. კახიძის შემოქმედებით ინტერესთა სივრცე, და, რაც მნიშვნელოვანია, მაძიებლური სული. იგი ყოველ ჯერზე ეძიებს და აგნებს კიდევაც გამოსახვის მისთვის ახალ-ახალ საშუალებებს, ახალ ფორმას, ახალ საშემსრულებლო შემადგენლობას. სთხზავს ხან საბალეტო მუსიკას (სიმფონიური სიუიტა „ამორძალები“, 13 ნაწილი), წერს ხან სიმფონიური („შეთანხმებანი“, Coniugationes), ხან კამერული ორკესტრისათვის (In memoriam); სოლისტად ხან ჩელოს (Moon Dansces, ჩელოსა და კამერული ორკესტრისათვის), ხან ვიოლინოს, ხან ადამიანის ხმას ირჩევს („ბლიც-ფანტაზია ქართულ კილოკავებზე“, ვიოლინოს, ვოკალური ხმის, სინთეზატორისა და კამერული ორკესტრისათვის). ბევრ თხზულებას საიუბილეო პროგრამის მიღმაც სტოვებს. ჩემთვის, მაგალითად, დასაწანი იყო, თეატრალური დადგმებისათვის დაწერილი მშვენიერი მუსიკიდან იმ საღამოს რომ არაფერი გახშიანდა. საშემსრულებლო ანსამბლის არჩევანის ნაირგვარობა თავისთავად, მართალია, უკვე ლამის ჩვეულებრივ ამაბად იქცეს, მაგრამ ვ. კახიძისათვის არჩევანის სიახლეს არაა თვითმიზანი. მისი არჩევანი თანხმობაშია ჩანაფიქრთან, სათქმელსაც აგნებს და ესწრაფვის გამოთქმასაც საკუთარი იერი შესძინოს. საგულისხმოა ფრიად, რომ ვ. კახიძის საკომპოზიტორო მეტყველება ჩვენი დროისაა, თანამედროვე ტექნოლოგიითაა აღჭურვილი, და ამასთან, ეროვნული ფესვებიდანაა ამოზრდილი (პირველსავე, სადებიუტო თხზულებაში არჩეული ამ პრინციპის ერთგულია ახლაც). ეს, ჩემთვის პირადად, დიდად გასახარო და დასაფასებელია. ამაშიც თავისი მამის კვალს მიჰყვება. ჯანსუღ კახიძის სიმღერები ხომ ღრმად ქართულია, ეროვნული. ეროვნულ მუსიკალურ მეტყველებას განსაკუთრებულ ღირსებად იმად მივიჩნევ, რომ დღესდღეობით ეს ნიშან-თვისება მუსიკალური ხელოვნებისა მიზანმიმართულად და აჩქარებული ტემპით განიცდის ნიველირებას. ფრიად საძნელო ხდება ამოცნობა კომპოზიტორის სადაურობისა, ვერ გაარკვევ ფრანგია იგი თუ ავსტრალიელი, იტალიელი თუ შვედი. ამას თანამედროვეებს მისადაგებული მოთხოვნებით

რი განაფულობა შენარჩუნებულიც არის და წლების მსვლელობით გამრავლებულიც. ამას ხაზს ვუსვამ, რადგან პიანისტური ტექნიკის შენარჩუნების გარდა მუსიკოსს სხვა საზრუნავიც თავსაყრელი აქვს.

ვახტანგ კახიძე მომღერალი. ეს ნიჭი, უთუოდ, მემკვიდრეობითობის შედეგია. ქართული ხალხური სიმღერის საუცხოო მცოდნის, ვანიჩკა კახიძის შვილიშვილისგან, მომწუსხავი მომღერლის, ჯანსუღ კახიძის შვილისგან ეს ნიჭი, თითქოს, არც უნდა იყოს მოულოდნელი, მაგრამ ვატო „კარგი მთქმელის კარგი გამგონეა“ და აქაც, მუსიკალური მოღვაწეობის ამ სფეროშიც, ინდივიდუალობას ინარჩუნებს. მისი ვოკალურ-ინსტრუმენტული თხზულებების ვოკალური მელოდიკა, ისევ და ისევ ეროვნულიცაა და თანამედროვეც, მოითხოვს ვოკალიზაციის ბუნებრიობასაც, უშუალობასაც და განაფულობასაც, მახვილ სმენასაც და რიტმის ზუსტ შეგრძნებასაც, რაც მომღერალს ადვილი საშემსრულებლო ამოცანების პირისპირ როდი აყენებს. ამის ჩინებული ნიმუშია „ბლიც-ფანტაზია ქართულ კილო-კავებზე“. საკუთარი თხზულებების შესრულებისას, ვახტანგის ვოკალური მანერა იმგვარია, იმპროვიზაციულად იმდენად ლაღია, თავისუფალი, რომ მსმენელის წინაშე, იმ წუთას შექმნილის შთაბეჭდილებას ახდენს, ქართული ხალხური სიმღერის სურნელითაცაა გაჟღერებული და იმავედროულად კომპოზიციის თანამედროვე ხერხებით გამდიდრებულიც. ვახტანგ კახიძის ვოკალურ ნაწარმოებებს, უეჭველია, მომავალში სხვა შემსრულებლებიც ეყოლება. უკეთესი შესრულება, ვიდრე კახიძე-ავტორისეულია, იქნებ, შესაძლოც იყოს, მაგრამ ძნელად წარმოსადგენი კია.

თუკი ვახტანგ კახიძე ცალკეულ ნაწარმოებში როგორც მომღერალი, ცალკეულში კი როგორც პიანისტი წარმოდგა, კახიძე-დირიჟორი მთელი საღამოს მსვლელობისას თავის ძირითად ამბულუში იმყოფებოდა, კონცერტის მთავარი მოქმედი პირი, საშემსრულებლო პროცესის ცენტრალური პერსონაჟი იყო. უძღვებოდა რა ვრცელი პროგრამის შესრულებას მსმენელი აუდიტორიის ყურადღების ცენტრში იყო მოქცეული. ვახტანგ კახიძე მგზნებარე ტემპერამენტის დირიჟორია, თუმცა მის ემოციას მუდამ რაციონალური საწყისის აღვირი იჭერს. მისი მანუალური პლასტიკა მეტყველია, დამუხტული, ჟესტი ხშირად ვიზუალურადაც აღბეჭდავს მუსიკაში დაშიფრულ მხატვრულ-ემოციურ შინაარსს. დირიჟორსა და მის უზარმაზარ ინსტრუმენტს — სიმფონიურ ორკესტრს

— შორის დამყარებული კონტაქტი უწყვეტია, დირიჟორის მონოდებაზე მუსიკოსთა გამოძახილი მყისიერია და ზუსტი. ეს მუშტად შეკრული ანსამბლია, ერთსულოვნად დარაზმული მასეტროს სადირიჟორო ჯოხით. ვახტანგ კახიძე ფლობს საკუთარ სადირიჟორო მანერას, მაგრამ რარიგ ხშირად ცოცხლდება მის მიხრა-მოხრაში, ჟესტში, მიმიკაში, მამის სადირიჟორო მანერის ცალკეული თავისებურება. როგორ არ უნდა აღინიშნოს მემკვიდრეობითობის ძალა! აი ამ წამიერ მოძრაობაში, ამ ერთ გაელვებაში ცოცხლდება ჯანო, იგი კვლავ დარაზმია, პულტთან დგას, რაზმავს ორკესტრს, ნუსხავს მსმენელს! ტრადიცია ცოცხლობს!

უნდა იმის შესახებაც ითქვას, რომ მომთხოვნი, მუდამ მობილიზებული, სამუშაოდ შემართული დირიჟორის მოვალეობა-ვალდებულებანი წმინდა მუსიკალური საკითხებით როდია შემოფარგლული. მისი საზრუნავია ორკესტრისა და ორკესტრანტების ათასგვარი პრობლემები, საკონცერტო დარბაზის მოვლა-პატრონობისა და საგასტროლო ტურნეების მოგვარების და უამრავი სხვა საორგანიზაციო საკითხი, რაც დღევანდელ საქართველოში ათასგვარ სირთულეს აწყდება. ამ ყველაფრისათვის თავის გართმევა მხოლოდ დროის ხარჯს რომ მოითხოვდეს ისიც არ იქნებოდა ადვილი. აქ კი...

აუცილებლად უნდა ითქვას ვახტანგ კახიძის ერთი თვისების თაობაზე. მან საოცრად მშრომელი მუსიკოსის ავტორიტეტი დაიმკვიდრა. გარჯის, დღენიდაგ მუშაობის გარეშე ის მხატვრულ-ესთეტიკური შედეგი სოლიდურმა, ორგანოფილებიანმა კონცერტმა ერთბაშად რომ წარმოაჩინა, შეუძლებელი

იქნებოდა. ზუსტად რომ გამოვთქვა, რასაც ვგულისხმობ, სულხან ნასიძის ერთ გამონათქვამს მოვიშველიებ: „ვერ წარმომიდგენია ნიჭიერების შეთავსება სიზარმაცესთან. სიზარმაცე შედეგია ადამიანის მონაცემებისა, ნიჭიერების ხარისხის გამოხატულებაა. ნიჭიერი ადამიანი, რომელსაც ნამდვილი შემოქმედებითი იდეა ამოძრავებს, შეუძლებელია იყოს ზარმაცი. მას შრომის უნარის ის იმპულსი ამოძრავებს, ნიჭიდან რომ მოდის. ვახტანგ კახიძის შრომის უნარს კი, როგორც უკვე ვთქვი, მრავალგვარი ნიჭის იმპულსი ამოძრავებს.“

არ შევუდგები საიუბილეო საღამოს პროგრამის თითოეული ნომრით მიღებული შთაბეჭდილებების მკითხველისათვის გაზიარებას. მუსიკა ერთობ აბსტრაქტირებული ხელოვნებაა და ყოველ ადამიანში განსხვავებულ ემოციას ჰბადებს, განსხვავებულ შთაბეჭდილებას აღძრავს. იმას კი ვიტყვი, რომ ყოველ უკანასკნელ ბგერას დარბაზის გულმხურვალე ტაში მოსდევდა. თბილისის ზ. ფალიაშვილის სახ. ოპერისა და ბალეტის სახელმწიფო თეატრის დარბაზი (სადაც ჯანსუღ კახიძე რამდენიმე ათეული წლის განმავლობაში ნაყოფიერად მოღვაწეობდა) კი გაჭედილი იყო. მრავლად იყვნენ ისინიც, ვინც თაყვანს სცემდა ჯანსუღ კახიძეს და ამდენად ერთგვარი ცნობისმოყვარეობით ელოდა მისი ვაჟიშვილის საავტორო კონცერტს, რომელსაც ფართოდ უნდა წარმოედგინა მისი მოღვაწეობის სხვადასხვა მხარე, მრავალმხრივი შემოქმედებითი სახე. ტაშის დინამიკა იყო იმგვარი, სჩანდა, მოლოდინი რომ არავის გასწილენია. პირიქით — ტაში გამოხატავდა სიხარულს, რომ ესტაფეტა საიმედო ხელშია, რომ ტრადიცია ცოცხლობს, გრძელდება!

ახილვით მუსიკალური სივრცე

ჰაიდნის ანდერძი ინტერნეტ - მომხმარებლებისათვის

უდიდესი ავსტრიელი კომპოზიტორის იოზეფ ჰაიდნის ანდერძის რამოდენიმე გვერდი და ასევე ხელმოწერა სკანირებულია და განთავსებულია ინტერნეტში, ვენის მაგისტრატის ვებ-გვერდზე, რომელიც, მიწის არქივთან ერთად, ფლობს უფლებებს ამ დოკუმენტზე.

იოზეფ ჰაიდნი საოკმაოდ შეძლებული იყო, როდესაც გარდაიცვალა და თავის ახლობლებს მნიშვნელოვანი ფულადი მემკვიდრეობა დაუტოვა, მათ შორის 100 გულდენზე მეტი — თავის დას, 50 — შეწყალების ძმებს, 12 — მღვდელს თავისი მშობლიური რორაუდან; ოჯახის წევრებისა და მოახლის გარდა კომპოზიტორმა დაასაჩუქრა აიზენშტადტის ეკლესიები და საავადმყოფოები მიუსაფართათვის.

ჰაიდნის ანდერძისა და მის ბიოგრაფიასთან დაკავშირებული სხვა დოკუმენტების ორიგინალების ნახვა ხელმისაწვდომია ყველა დაინტერესებული პირისათვის ვენის მაგისტრატისა და მიწის არქივში 2009 წლის 28 აგვისტომდე.

წელს ავსტრიაში აღინიშნება ჰაიდნის გარდაცვალებიდან 200 წელი. მემორიალური წლის მთავარ მოვლენათა შორისაა — ჰაიდნის 107-ვე სიმფონიის შესრულება. პირველი სიმფონია შესრულდა 31 მარტს, დირიჟორობდა ნიკოლაუს არნოკუური.

31 მაისს, ჰაიდნის გარდაცვალების დღეს, აიზენშტადტში, ასევე ევროპის, ჩრდილოეთ ამერიკის და აზიის ქალაქებში შესრულდება მისი ორატორია „სამყაროს შექმნა“.

გია ყანჩელის დღეები მრეკანში

2009 წლის მაისის დამდეგს — 6-9 მაისს ქ. ერევანში გამართულ საერთაშორისო ფესტივალის „XX საუკუნის პერსპექტივები“ ფარგლებში, ჩატარდა გია ყანჩელის დღეები.

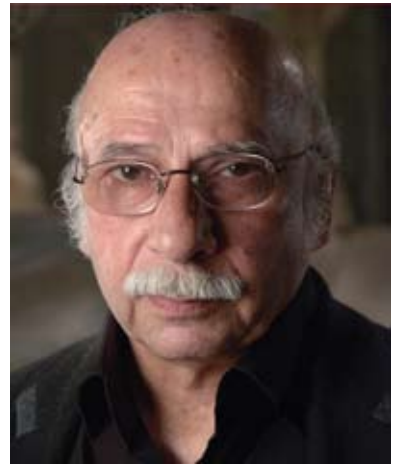
სომხეთის კულტურის სამინისტროში გამართულ პრეს-კონფერენციაზე გია ყანჩელმა ბრძანა: „ჩემი დამოკიდებულება სომხეთისადმი, რამდენადმე არითმეტიკულია. სიმფონიის ავტორი გახლავართ. მათ შორის 6 — დილიჟანში, კომპოზიტორთა შემოქმედებით სახლში დავწერე. ყოველი სიმფონიის შექმნას 2-3 წელი დასჭირდა. ახლა გადაამრავლეთ ეს წლები და გამოვა, რომ ჩემი ცხოვრების 15 წელი სომხეთში გამიტარებია“.

„დარწმუნებული ვარ, რომ გია ყანჩელის დღეები საჩუქარი იქნება მათთვის, ვისაც შესწევს უნარი დააფასოს ჭეშმარიტი ნიჭიერება, ჩვენი თანამედროვე, საქვეყნოდ ცნობილი კომპოზიტორის მუსიკის მგრძობიანობა და სულიერება“ — აღნიშნა სომხეთის კულტურის მინისტრმა ჰასმიკ პოლოსიანმა.

ანდრეს მუსტონენმა კი თავის მხრივ დასძინა: „გია ყანჩელის მუსიკა ღრმა სულიერებითაა გაჯღენთილი და რადგან დემოკრატიულია, იგი გასაგებია ყველა ქვეყანაში. თანამედროვე კომპოზიტორთა უმრავლესობისგან განსხვავებით, ყანჩელმა შექმნა ჰარმონიული მუსიკა, რომელსაც თუკი ერთხელ მაინც შეასრულებ, მისი მხურვალე თაყვანისმცემელი ხდები“.

გია ყანჩელის დღეები გაიხსნა 6 მაისს არამ ხაჩატურიანი სახელობის ფილარმონიის საკონცერტო

დარბაზში. კამერულმა ორკესტრმა „სერენადა“ (სამხატვრო ხელმძღვანელი და დირიჟორი ედუარდ თოფჩიანი), ვიოლონჩელისტმა გიედრე დირვანაუსკაიტემ და ალტისტმა მაქსიმ რიზანოვმა შეასრულეს გია ყანჩელის სიმფონიური კომპოზიციები „Silence Prayer“ და „Liturgy“.

8 მაისს, კამერული მუსიკის სახლში კამერული გუნდის „ოვერის“ (სამხატვრო ხელმძღვანელი და მთავარი დირიჟორი სონა ოვანესიანი), გიდონ კრემერისა და ანდრეს მუსტონენის მიერ შესრულდა „Sio“, „Ex Contranio“ და „Broken chant“.

9 მაისს, არამ ხაჩატურიანის სახელობის ფილარმონიის საკონცერტო დარბაზში დასრულდა გია ყანჩელის დღეები. სომხეთის სახელმწიფო ფილარმონიული ორკესტრისა და გუნდის „ოვერის“ შესრულებით აჟღერდა „Lone Stone“, „Fingerprint“ და „Styx“.

„новости армении“
www.panarmenian.net

მხოვლი მუსიკალური სივრცე

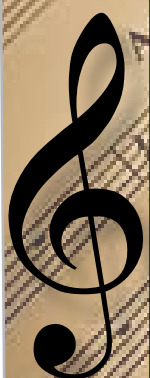
ვენის ოპერა დიდ ეკრანზე

ვენის საოპერო თეატრმა 25 მაისს 140 წლის სახელოვანი იუბილე იზეიმა. 140 წლის მანძილზე ამ თეატრის სცენაზე 36 000 საოპერო დადგმა განხორციელდა. სხვადასხვა დროს სადირიჟორო პულტთან იდგნენ ჯუზეპე ვერდი, რიჰარდ ვაგნერი, იოჰან შტრაუსი, არნოლდ შონბერგი, გუსტავ მალერი, კარლ ბიომი, ჰერბერტ ფონ კარაიანი...

საიუბილეო დღეს შედგა მოცარტის „დონ ჟუანის“ პირდაპირი ტრანსლაცია უზარმაზარ ეკრანზე, რომელიც განთავსებული იყო საოპერო თეატრის კედელზე. სპექტაკლს 4 ვიდეო-კამერა იღებდა და გადმოსცემდა დიდ ეკრანზე.

„დონ ჟუანი“ იყო ვენის საოპერო სცენაზე წარმოდგენილი პირველი სპექტაკლი — 1869 წლის 25 მაისს. ამ დღეს პრემიერას ესწრებოდა ავსტრიის იმპერატორი — ფრანც-იოზეფი და მისი მეუღლე ელიზავეტა.

ვენის საოპერო თეატრის სპექტაკლების ტრანსლაციები მომავალში წელიწადში ოთხჯერ გაიმართება — მაისში, ივნისში, სექტემბერში და ოქტომბერში.

იოსებ კეჭავაძე

პორტრეტი

ჩემი სოსო, შენ აღმოჩენა იყავი ჩვენი დროის ქართულ კულტურაში და წარმოიდგინე ჯერ კიდევ რჩენი აღმოსაჩენად.

თავისთავადი, არავის მსგავსი უნიკალური შემოქმედი – საკვირველია, საიდან მოხვედრი იქამად, სადარ საერთოდ სხვა სიახლე სჩანდა, მაგრამ იმავდროს შენში მაშინვე იგრძნობოდა უძველესი წარმოშობის ძალიან ქართული გენის მიემკვიდრე, რომელიც მოველინე საგუნდო მუსიკას მისი საოწარო სიღრმეებისა და ლოგიკის ახლებურად გამოხატვლინად. ეს უძველესი ფესვები დიდი დროის განმავლობაში რჩებოდა გადაუღებავ ეტალონად. რჩება ფალონიკალი, სულოანიშვილი და მიუხედავად იმისა, რომ გუნდისათვის ზევრი მშვენიერი ფურცლია დაწერილი, შენ მაინც, როგორღაერ ახალი აზროვნება, ენა, ლექსიკა და ტექნიკა იპოვე ამ უწარის ხელობას ასალორძინებლად. შენი უღვევი გამომგონებლობა, ელვარე იუმორი, სევდარ, გამოთქმული ზეერათა ინტონარეებით ჰგავს უძველეს ქართულ ტიხრულ მინანქარს, სულ რომ გიკვირს, როგორ ქმნიდნენ ასეთი ფერთა შეხამების ნაკეთობას, საიდანარ წმინდანები სულიერებით, თითქოს მიამიკად, სევდითა და იუმორითარ კი იმზირებინ. საოწარია ეს შენი ინტონარია, მოუხელითენელი და იმავდროს მყარარ. თუმარ ეს ყველაფერი რატომ უნდა გაგვიკვირდეს, როარ შენ თვი-თონ ჰიროვნება ხარ ასეთი: იუმორით და აზროვნების სისხარტით ნამდვილი გურული, რზოვრებაში ზუსტი თვალის მქონე დიანოსტიკოსი, გამჭოლი მზერით ყველაფერს რომ ხედავ და აფასებ. თითქოს ნყარია, მაგრამ მაინც მშფოთვარე, მკვეთრი პოზირის, მაგრამ მაინც იღუმალ და ვანრიდებულ კარად რჩენი.

იქნებ, მართლარ ახლო ნათესავები ვართ ქართველები და ესპანელები. შენ მაგონებ ვაუდის რნობილ ზარსელონის ტაძარს, სადარ იმ ჩამოსხმული, მკვეთრ ფორმებში ქიმერებინი ჩუქურთმების არერითი ინტონარია არ მიორდებარ, სადარ შეუთავსებელიერ კი ჰარმონიამისა და ქმნის მომაჯადოებლად ერთიან ქვის აყურულ პოლიფონიას.

მე მიყვარს ეს ტაძარი, სადარ შენ „მეფერ ხარ და პოეტიერ“ და მარტოსულიერ! ჯანმრთელონას გისურვენ, ჩემო კარგო, ისევ შენსავე მუსიკალურ ლაზირინთებში გესეირნოს, სადარ დაკარგვის არასოდეს შეგეზინდებარ, რადვან შენი სიტყვა უკვე თქვი. ასეთად გვესახენი მეერ და ნუგეშსარ.

*სიყვარულით, ერთგულებით
შენი ზიძინა კვერნაძე*

კომპოზიტორი - ნოვატორი

მანანა ახმატალი

სოსო კეჭავაძეს 70 წელი შეუსრულდა. შინაარსიანი და ნაყოფიერია გამოჩენილი კომპოზიტორის ცხოვრების გზა.

ღვთითნაბოძებმა ტალანტმა, ღრმა და საფუძვლიანმა პროფესიულმა განსწავლულობამ იმთავითვე განსაზღვრა მისი შემოქმედებითი მოღვაწეობის სფეროც და ესთეტიკური კრედოც, განსაკუთრებული ადგილიც მიუჩინა ქართულ მუსიკალურ კულტურაში.

სოსო კეჭავაძემ საგუნდო მუსიკის სამყაროში ახალი გზები გაკვალა, ახალი მწვერვალები დაიპყრო. მან ეს ძვრები განახორციელა თვითმიზნური ძიებებისა და ექსპერიმენტების გვერდის ავლით. მის შემოქმედებით სტილს ორგანულობა ახასიათებს, მუსიკალურ ენას — ეროვნულობა, სახოვანება, სიცხადე. მდიდარი და მრავალფეროვანია მისი ტემბრული პალიტრა. მსატრული აზროვნების პროცესი ბუნე-

ბრივად, ლოგიკურად, ძალდაუტანებლად ვითარდება. ფართოა მისი მუსიკის ემოციური დიაპაზონი: ნატრიფი ლირიკიდან ექსპრესიულ დრამატიზმამდე. არტისტიული მახვილგონიერებით გამოსატავს იუმორსა თუ გროტესკს.

ტექნიკურ-ტექნოლოგიური ნოვაციებით შეიარაღებულ კომპოზიტორს არასოდეს უღალატია ეროვნული იდეალებისა და მარადიული ეთიკურ-ესთეტიკური ფასეულობებისათვის. ამ მისწრაფებებმა შესანიშნავი ნაყოფი გამოიღო: ქართული მუსიკა გაამდიდრა მაღალმხატვრული ნაწარმოებებით, მსურველე გამოძახილს რომ პოულობენ სამშობლოშიც და ჩვენი ქვეყნის საზღვრებს გარეთაც.

უნიკალური საგუნდო კომპოზიციების ავტორს თამამად შეიძლება ეწოდოს კომპოზიტორი-ნოვატორი, კომპოზიტორი-კლასიკოსი.

დღეგრძელობა ვუსურვოთ საგუნდო მუსიკის შესანიშნავ დიდოსტატს!

საგუნდო მუსიკის კლასიკოსი

მანანა კორძია

ოქსოპ კაპაშვილი — ჩვენი დროის სამოციანელთა ერთ-ერთი უკანასკნელი მოპიკანი, აკაპელური საგუნდო სიმღერის კლასიკოსი, დაულალავი ექსპერიმენტატორი, ქართული ლიტერატურისა და ფოლკლორის უბადლო მცოდნე, იუმორით აღსავსე, კეთილშობილი და კეთილგონიერი პიროვნება, ერთდროულად მოკრძალებული და უკომპრომისო... და, რა ვიცი, კიდევ რა შეიძლება ითქვას ამ სრულიად არაორდინარულ ადამიანზე და შემოქმედზე, რომელმაც თავისი ცხოვრების წესით დაადასტურა, რომ არის ერთ-მოყვარე ცხოვრებაშიც და შემოქმედებაშიც.

მთელი ცხოვრება თავის უსაყვარლეს მეუღლესთან გაატარა. არ უყვარს ადგილის შეცვლა, მოგზაურობა და ამ მობილურ ეპოქაში, შეიძლება ითქვას, საქართველოს ფარგლებს არ გასცილებია, მიუხედავად დიდი შესაძლებლობებისა; მას ვერ შეხვდებით კონცერტებზე თუ სხვა საზოგადოებრივი თავშეყრის ადგილებზე. მაგრამ ღრმად, უმცირეს დეტალებში იცნობს ხელოვნებას, ლიტერატურას, მუსიკას. საოცარი განცდა ეუფლება, როდესაც ახალ ქართულ საინტერესო ნაწარმოებს ისმენს. არაფერს იტყვის, მაგრამ სახეზე აღებუქდება ხოლმე ეს განცდა. ვერ ეგუება სიყალბეს ვერც ხელოვნებაში, ვერც ურთიერთობებში.

თავისი შემოქმედება საგუნდო მუსიკას, უმეტესად კი საგუნდო აკაპელურ სიმღერას მიუძღვნა და მთელი ეპოქა შექმნა ამ ჟანრში. ეს კი იმიტომ, რომ იქ ხედავს ქართული სულიერების, ქართული მუსიკალური აზროვნების ყველაზე მნიშვნელოვან შრეებს, რომლებიც განვითარების, ახალი გზების ძიების, ახალი აზროვნების უკიდურესო სამყაროს ბადებს... და ისიც თავდაუზოგავად ეძიებს და ჰპოვებს.

ამგვარმა დამოკიდებულებამ შეაძლებინა კონსერვატორიაში საგუნდო-სადირიჟორო ფაკულტეტი ელიტარულად ექცია ამ კათედრის ხელმძღვანელად ყოფნის 27 წლის მანძილზე, რომელიც უპირობოდ დასტოვა მხოლოდ იმიტომ, რომ თავისი პრინციპების ლალატი არ სჩვევია. მისი აზრით, რეფორმა რეფორმისათვის არ უნდა არსებობდეს, მისი მიზანი წინსვლა უნდა იყოს, რაც ვერ დაინახა თავის კათედრაზე და... არა მარტო ნავიდა კონსერვატორიიდან, არამედ ტაბუ დაადო საგუნდო კათედრაზე თავისი ნაწარმოებების შესრულებას. ახლა ხშირად მოისმენთ სტუდენტებისაგან, კეჭყამაძის მუსიკის შესრულება მოგვენატრაო.

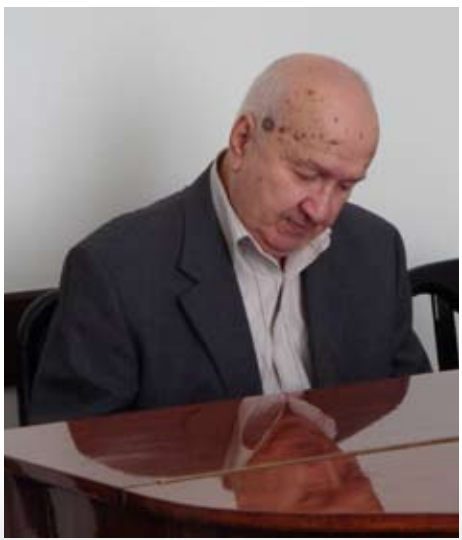
ეს მონატრება შემთხვევითი არ არის, ამას კეჭყამაძის ნაწარმოებების მხატვრული ხარისხი და საგუნდო ხელწერის ინდივიდუალობა განაპირობებს. მან ქართულ საგუნდო მუსიკაში მოიტანა თავისი დროის ახალი ინტონაციური სამყარო, რომელიც მთლიანად ამოზარდა ქართული მუსიკალური აზროვნების შინაგანი თვისებიდან, ხალხური აზროვნების სტუქტურებიდან და თავისი კერპის, ნიკო სულხანიშვილის მიერ დამკვიდრებული ტრადიციიდან. ეს არ იყო ხელოვნური გადმოღება მსოფლიო თანამედროვე მუსიკალური ტექნოლოგიებისა, ეს ქართული მრავალხმი-

ანობის ორგანული და ლოგიკური განახლების პროცესი იყო და ამის პირველ სრულყოფილ ნიმუშად იქცა მისი საგუნდო ციკლი — ძველი თბილისის სიმღერები. ამ ციკლით სოსო სრულად ამართლებს 70-იანი წლების ნეოექსპრესიონიზმის ცნობილი წარმომადგენლის, მხატვარ ბუცერის გამონათქვამს: — იმისათვის, რომ შექმნა რაიმე ახალი და მართლაც ღირებული, უნდა იყო რადიკალური ტრადიციონალისტი. ამ ციკლის ახალი ჰარმონიული მოდუსები, მოულოდნელი მოდულაციური სვლები, აკოორდიკის სტრუქტურა სწორედ რადიკალური ტრადიციონალისტის მიგნებებია. ამიტომ უღერს ასე ბუნებრივად ქალაქურ (თბილისურ) ერთხმიან მარტივ, ხშირად პრიმიტიულ მელოდიებზე აგებული ეპიკური ფრესკები მრავალხმიან საგუნდო პარტიტურაში, რომელშიც სონორული ეფექტებიც უხვად არის და თეატრალიზებული შტრიხებიც. ამ ნაწარმოებმა განვითარების რამდენიმე საზი დაამკვიდრა კეჭყამაძის მიმდევართა შემოქმედებაში. ერთი — „ახ, თვალბოს“ შინაგანი სიღრმით გაჯერებული ლირიკული ნაკადი იყო, მეორე — სონორისტიკას მორგებული „კეკელჯან“ და ბოლოს, სიმფონიური გაქანების პოლიფონიური ფრესკა, ციკლის მუსიკალური კულმინაცია და აზრობრივი კვინტენსენცია „ჩემს სიმღერას ვინ გაიგებს“.

ამ ციკლში ნათლად გამოჩნდა ისიც, რომ კეჭყამაძისათვის სიტყვა უფრო მუსიკალური კატეგორიაა, ვიდრე სემანტიკური. ეს გამოვლინდა სიტყვის მარცვლენად დაჩეხვის პროცესში. ანუ, კომპოზიციის გარკვეული მონაკვეთის დომინანტად ამა თუ იმ სტროფის ის მარცვლი იქცევა ხოლმე, რომლის, როგორც მუსიკალური ბგერის ფუნქციის მატარებლის ვარიანტად საჭირო აკუსტიკურ ველს ბადებს.

ეს პროცესი უფრო საცნობი გახდა ციკლში „მთისაი ბარსა“ ანა კალანდაძის ლექსების მიხედვით. თბილისური ციკლისაგან განსხვავებით, ამ კომპოზიციის საფუძველი უკვე მაღალი პოეზია გახლდათ, სადაც ყოველ სიტყვას თავისი სიმძაფრე და წონა აქვს. აქ სიტყვის „დაჩეხვა“ ცალკეულ მარცვლებად, რომლებიც კარგავენ თავის სემანტიკურ საფუძველს და იძენენ მუსიკალურ დატივრთვას, ბევრად უფრო ფაქიზ მიდგომას საჭიროებდა. სოსო კეჭყამაძემ შესძლო ამ პრინციპით შეექმნა ვოკალური პროგრამულ-ასახვითი მუსიკის უჩვეულო ნიმუშები ისე, რომ არ შეიბღალა ანას პოეზიის დიდებულება. ტერმინი „პროგრამულ-ასახვითი“ იმიტომ ვინმარე, რომ ამ აკაპელური ციკლის საგუნდო პარტიტურა ინსტრუმენტული უღერადობის ტემბრულ-აკუსტიკურ არეალში ეხვევა და სიმფონიურ გაქანებას იძენს, რის შედეგად მსმენელი ხედავს ფშავის ხევეში ჩამონოლილ წილს, მის კლდოვან ფერდობებზე მიმავალ ქარმაგ ქალს, საშიშ სიჩუმეს ქარიშხლის წინ და სხვ.

ფშაური კილო-ინტონაციური საქცევების გამოყენება კლასიკურ მუსიკაში არახალია და მეოცე საუკუნის 30-იანი წლებში იღებს სათავეს. მაგრამ კეჭყამაძე სხვა გზით ნავიდა. ტრადიციულ ეთნიკურ-კუთხურ კონკრეტულობას მან განზოგადების პრინციპის მასშტაბურობა დაუპირისპირა, ზოგადქართულ ორბიტაში მოაქცია და ახალი სააზროვნო სისტემების, ორიგინალური მიგნებებისა და აკუსტიკური ეფექტების წყალობით თანამედროვე საგუნდო მუსიკის საუკეთესო ნიმუშების რანგში აიყვანა. ეს აკუსტიკურ-სონორული ძიებები კიდევ უფრო მრავალფეროვნად გამოჩნდა მის იუმორით სავსე ურთულეს საგუნდო ეგზერსისებში, მინიატურებში, მიძღვნებში, კომპოზიციებში ილია ჭავჭავაძის თუ სხვა ქართველი პოეტების ლექსებზე. საგულისხმოა, რომ აკაპელური საგუნდო ჟანრი მან

ოსტატურად გამოიყენა კინო-სათეატრო მუსიკაშიც, სადაც ინსტრუმენტის ჩარევის გარეშე, მხოლოდ გუნდური ხმოვანებით მიიღწევა ისეთი პასაჟებიც კი, რომლებიც ადამიანის ცნობიერებაში მხოლოდ ინსტრუმენტულ მუსიკას ძალუძს. მისი ხელნერით ეს ხერხი სრულად მისაღები აღმოჩნდა როგორც თანამედროვე ქართული, ისე კლასიკური ქართული თუ უცხოური დრამატურგიის ინტერპრეტაციისას, როგორც იყო „შუმანიკის ნამება“ რუსთაველის თეატრში, „ოდიპოსი“ მარჯანიშვილის თეატრში, „ლამარა“ ბათუმის თეატრში და არა ერთი ნამუშევარი კინოსტუდია „ქართულ ფილმში“, მათ შორის ნანა ხატისკაცის „არსენა“ — ფაქტობრივად, მიუზიკლი, რომლის მუსიკალური პარტიტურის ორიგინალობის საფუძვლად კვლავ აკაპელური საგუნდო დრამატურგია იქცა. ფილმს დიდი წარმატება ხვდა ვენეციაში და გრან-პრი მოიპოვა ქალი რეჟისორების ფილმების საერთაშორისო ფესტივალზე.

საგუნდო აზროვნება იყო გზა, რომელმაც კეჭაყმაძე საგალობელთან, ტაძართან მიიყვანა 70-იან წლებში, იმ ურთულეს საბჭოური ტოტალიტარულ-ათეისტური რეჟიმის პირობებში. მაშინ ბევრმა ვერ გაბედა მიეღო მისი უწმინდესობის ილია II-ის წინადადება, ემუშავათ საგალობლებზე. კეჭაყმაძე პირველივე მონოდებს გამოეხმაურა, რადგან შინაგანად მზად იყო ამ ნაბიჯისათვის. დღეს ხშირად კამათობენ იმის თაობაზე, შეიძლება თუ არა თანამედროვე საგალობლის კანონიზაცია, რომ მისი საგალობლები რთულია და მრევლს უჭირს დამახსოვრება. ამ პოლემიკაში ჩართვის უფლებას ვერასოდეს მივცემ ჩემს თავს, მაგრამ იმის თაობაზე კი ბევრი მიფიქრია, რომ რადგან ლოცვა-საგალობელი ადამიანის სულის მოძრაობაა, სულის ამოძახილია, იგი ადამიანს იმ ენაზე აღმოხდება, რომლითაც აზროვნებს. ამიტომ ითარგმნება სახარება, ამიტომვე ვლოცულობთ ჩვენ თანამედროვე ქართულით. მუსიკოსისთვის ეს ენა

საგალობლის ენაა და თუ ეს მუსიკალური ლოცვა მის სულში დაიბადა, იგი აუცილებლად აღმოხდება, მისი შეჩერება შეუძლებელია. იმის თქმა კი შემოიძლია ავიღო ჩემს თავზე, რომ იოსებ კეჭაყმაძის საგალობლები სწორედ ასეთი სულიდან ამოხეთქილი ლოცვაა და ეს ლოცვები ითქმის იმ ენით, რომლითაც აზროვნებს იგი. სასიძღვროდ რთულია და მოსახლეობა, სპორტსმენები, მოსწავლეები ვერ იმღერებენო იმ ჰიმნზეც ამბობდნენ, რომელიც იოსებ კეჭაყმაძემ ზაქარია ფალიაშვილის მოტივებზე შექმნა. მაგრამ დრომ სხვა რეალობა დაგვანახა — იგი საქართველოს ჰიმნად აღიარეს, ხალხმა სიხარულით აიტაცა, სპორტსმენებიც მღერიან და ბავშვებიც, მისი უამრავი ვერსია ყლერს ჩვენს ყოველდღიურ ყოფაში და ამას სულ მცირე დრო დასჭირდა.

ყველაზე უცნაური კი ის არის, რომ XX საუკუნეში საქართველოში არის აღიარებული კომპოზიტორი იოსებ კეჭაყმაძე — რუსთაველის, ფალიაშვილისა და სახელმწიფო პრემიების ლაურეატი, რომლის მუსიკა ყლერდა მსოფლიოს მრავალ ქვეყანაში, რომლის ნაწარმოებები შესრულებულა მრავალი უცხოური საგუნდო კოლექტივის მიერ, აჟღერდა კინოსა და თეატრში, მუსიკის მიყვარულნი ვერ გაიხსენებენ საგუნდო მუსიკის კონცერტს საქართველოში, რომლის კულმინაცია მისი კომპოზიცია არ ყოფილიყო — და ასეთ ვითარებაში მისი თითქმის არც ერთი ნაწარმოები დაბეჭდილი და გამოცემული არ არის, 70 წელი შეუსრულდა და არასოდეს აღნიშნულა მისი რომელიმე საიუბილეო თარიღი, არასოდეს გამოჩენილა ტელეეკრანზე.

ახლა, ჩვენი ვალია, ვაჯობოთ იოსებ კეჭაყმაძის „ახირებას“ და სხვას თუ ვერაფერს მივალწევთ, გამოვცეთ მისი საგუნდო სიმღერების სრული კრებული. ეს ხომ ქართული მუსიკის უდიდესი მონაპოვარია!

ღირსეული იუბილარი

რეჟია ტაკიძე

ჩემი მეგობრული ურთიერთობა ბატონ სოსო კეჭაყმაძესთან გასული საუკუნის 50-იანი წლების ბოლოდან იწყება, როდესაც ჩვენ ორივენი ბათუმის სამუსიკო სასწავლებელში ვსწავლობდით. ბათუმი მაშინ არ იყო ძალიან დიდი ქალაქი და კულტურულ წრეებში შეუმჩნეველი არ დარჩენილა, რომ გამოჩნდა ძალიან ნიჭიერი ახალგაზრდა მუსიკოსი, რომელსაც შეუძლია ახალი სიტყვა თქვას ქართულ მუსიკალურ ხელოვნებაში.

თბილისის კონსერვატორიაში სწავლისას სოსოს ნიჭი ძალიან მაღე გამოვლინდა და მან სწრაფი ნაბიჯებით იწყო წინსვლა.

დღეს კი მე ვესალმები აღიარებულ შესანიშნავ ქართველ კომპოზიტორს, რომლის ყოველი ახალი ნაწარმოების გამოჩენას დიდი ინტერესით ელის ქართველი მსმენელი. სოსოს მიერ შექმნილი მუსიკალური სამყარო არის უაღრესად მაღალი რანგის, სუფთა და გულშიჩამწვდომი. იგი არაჩვეულებრივად გრძობს ქართულ სიტყვას, რისი დასტურიცაა არა მარტო მისი ბრწყინვალე

შემოქმედება, არამედ მისივე რამდენიმე ფუნაგორია და ეპიგრამა, რომელთაც არ აკლიათ პოპულარობა და აღიარება ქართულ მუსიკალურ სამყაროში.

მისი ნამდვილად თვითმყოფადი შემოქმედებისა და პიროვნების ერთერთ საინტერესო და თითქმის ამოუხსნელ თავისებურებას წარმოადგენს ის, რომ ბ-ნი სოსოს საკმაოდ დიდი ნაღვანი ჯერჯერობით მხოლოდ ხელნაწერების სახით არსებობს. თუ გავიხსენებთ ნ. სულხანიშვილის ოპერა „პატარა კახს“, რომელიც დღემდე დაკარგულად ითვლება, მიმიხვდებით რაც მაქვს მხედველობაში.

ჩემთვის დიდი პატივია, რომ ბატონმა სოსომ ორი საგუნდო ნაწარმოები ჩემს ლექსებზე შექმნა. მოუთმენლად ველოდები მათ აჟღერებას.

ჩემს თავს მინდა ვუსურვო, რომ სოსომ გააგრძელოს დაწყებულ ოპერაზე მუშაობა და შევახსენო, რომ არ შეიძლება „ლალატის“ ლალატი.

ვუსურვებ ჩვენს ღირსეულ იუბილარს დიდხანს სიცოცხლეს და მომავალ შემოქმედებით წარმატებებს.

მარბარტა თუმბალიზილი
მასლიბრისი იოსებ
კეჭაყმაძისათვის. ტუში, კალაში.

მერი ძვირფასო!

მისარია კიდევ, რომ მაქვს უფლება თქვენზე სია-მოგონებით ვილაპარაკო. ეს იმიტომ, რომ ყველა ჩვენს სტუმრებს შორის, მე ალბათ, ერთერთი ვარ, ვინც ყველაზე ადრე გაგიცანით.

თქვენ ყველას უყვარხართ, ვინც კი გიცნობთ, მე კი, ალბათ, გენეტიკური სიყვარულიც დამყვა.

საქმე ის არის, რომ ქალბატონი მერი და ჩემი ძმა — თენგიზ მესხი, ერთ კლასში სწავლობდნენ ქუთაისის პირველ სანიმუშო სკოლაში. მშობლები უახლოესი მეგობრები იყვნენ: ცნობილი რენტგენოლოგი — ბატონი შალვა დავითაშვილი, იშვიათი ინტელიგენტი; მერის ძმა — ქალბატონი მარიამ ბეროზაშვილი, მერის ძეა ბატონი თამაზი და ჩვენი ოჯახი, სხვა საუკეთესო ოჯახებთან ერთად, არაჩვეულებრივ მეგობრულ წრეს ქმნიდნენ. ღვთის წყალობით, მაშინ ქუთაისში ზრდილი, განათლებული და კეთილშობილი ხალხი საკმაოდ იყო და არც შემთხვევითია, ასეთ ნიადაგზე მშვენიერი ქალბატონი მერის აღმოცენება.

ჩემი ძმა და მისი თანაკლასელები თექვსმეტი წლით უფროსები იყვნენ ჩემზე, ამიტომ ძალიან მანუბვირებდნენ. ჩემი ტოლები ირგვლივ არ მყავდა, ამიტომ გავიზარდე მათ გარემოცვაში.

მერი ყველასგან გამორჩეული ქალიშვილი გახლდათ, პირველ რიგში, ჭეშმარიტი მუსიკალური ნიჭით, სადა, მშვენიერი გარეგნობით, სქელი გრძელი ნაწნავით, რომელიც ცალკეც ნამდვილი განძი იყო. ყველასათვის მისაბაძი იყო, მაგრამ ასეთად უნდა დაიბადო.

შემდეგ კარგად მახსოვს ქალბატონ მერის მეუღლე — გამოჩენილი მეცნიერი ბატონი გივი დოლიძე. საუკეთესო პიროვნება, ვაჟკაცი. მახსოვს, რომ სულ მისკენ მიმინევდა გული, ძალიან ჭკვიანი და საუკეთესო მთხრობელი იყო.

ერთხელ, მაშინ ოთხი წლისა ვიყავი, ბატონ გივეს ვეჭირე ხელჩაკიდებული, ქუჩაზე გადავდიოდით. ბევრნი ვიყავით, ვხედავთ, ქუჩაზე შლემიანი კაცები რელსებს ადუღებენ და იფრქვევა ნაპერწკლები შიშინით.

— нугеша, ты знаешь, что это такое? — მკითხა.

— „бокус — დაუფიქრებლად ვუპასუხე მე.

— не понимаю, почему „бокус?“

— „потому, что примус горит прямо, а этот, с боку“.

მგონი ეს ის შემთხვევაა, რომელიც ნაშრომში აღწერილი აქვს, როგორც ბავშვის ასოციაციური აზროვნების უნარის გამოვლენა.

სამწუხაროდ, ბატონი გივი, ბიძინას დიდი მეგობარი, ადრე დაიღუპა. როცა გაჩნდა მამუკა, სულ თოთო, ხშირად მეჭირა ხელში და ახლა შემოძლია ვიტრაბახო, რომ „у колыбели будущего философа – академика стояла“.

მათი ოჯახის ყველა წევრისგან დავალებული ვარ. ქალბატონი თამარიკო კვანტალიანი, მამუკას მშვენიერი მეუღლე — ბრწყინვალე ექიმი, ჩემი მკურნალი გახლავთ. მთელი შემდგომი თაობაც, ყველანი არაჩვეულებრივები არიან.

უნდა გითხრათ, რომ მე ვიყავი მისი ცნობილი საფორტეპიანო „ფანტაზიის“ ორკესტრთან ერთად პირველი შემსრულებელი (სკოლაში). შემდეგ, როცა გულიკო ქავთარაძის შესრულებით მოვისმინე, მივხვდი, რომ ჩემი საყვარელი მერისთვის დიდი ვერაფერი სამსახური გამინევია.

მერი ანდრია ბალანჩივაძის ერთერთი უსაყვარლესი სტუდენტი იყო. მისი საბავშვო მუსიკა დღეს კლასიკაა. ესაა — დღევანდელი საფორტეპიანო რეპერტუარის საუკეთესო ნიმუშები, საბავშვო ოპერები, სიმღერები, მშვენიერი ვოკალური ციკლები ანა კალანდაძის და სხვათა ტექსტებზე.

საერთოდ იგი საოცრად პოეტური ადამიანია და უძლებთაგან განსხვავებით — უმდიდრესი. მას ხომ სულ ფეხით აქვს შემოვლილი მთელი საქართველო, თავის თვალთ ნანახი და შეგრძნებული, ამას ხომ ვერავინ წაართმევს. იგი ჭეშმარიტად მდიდარი პიროვნებაა სავეს შთაგონებით და ამ ასაკშიც აქტიურად მოღვაწე.

ბოლოს და ბოლოს, ამდენი ლაპარაკის უფლებას მერის ირგვლივ მაძლევს ისიც, რომ იგი, ასე ვთქვათ, პირდაპირ „დამნაშავეა“ კვერნაძე — მესხების ოჯახის შექმნაში. მან მოიყვანა ბიძინა ქუთაისში, ჩვენ სახლში, კომპოზიტორთა ერთერთი გასვლითი პლენუმის დროს. ეტყობა წინასწარ განჭვრიტა და შეამზადა ჩვენი ბედი. როცა ბიძინაზე გაბრაზებული ვარ (რა თქმა უნდა, არც მე ვარ ფრთიანი ანგელოზი), მერის მაინც ვერ ვიმეტებ რაღაც წვრილმანი უთანხმოებების გამო აუგად მოსახსენებლად და უფრო სხვებს ვაბრალებ „სისხლის სამართლის დანაშაულს“. ეს ხუმრობით, რადგან თითქმის ამ ხუთი ათეული წლის განმავლობაში, ბოლოს და ბოლოს სავესებით შევეგუეთ ერთმანეთს.

მინდა ქალბატონ მერის მადლობა გამოვუთქვა იმისათვის, რომ ასეთი მშვენიერი შემოქმედი და კეთილშობილი ქალბატონი გვიმშვენებს ცხოვრებას.

პირველ რიგში — პატარა ნუგუა მისხი; მეორე რიგში მარცხნიდან მეორე — მერი ლაპითაშვილი, მერთხე — ნუგუას ამა თენგიზ მისხი; კოლო რიგში მარცხნიდან პირველი - ნუგუას და ლალა მისხი.

ჯემალ ოიკაშვილის ხსოვნას

ეს ტკივილიანი წერილი კომპოზიტორს, თეორეტიკოსსა და საზოგადო მოღვაწეს, ჩემს სკოლის მეგობარ ჯემალ ოიკაშვილს მინდა მივუძღვნა, რომელსაც ა.წ. 18 მაისს 70 წელი შეუსრულდებოდა. მან სულ რაღაც წელიწადნახევრის წინ მოულოდნელად დატოვა ეს წუთისოფელი და უსაშველო მწუხარება გვარგუნა მის ახლობლებსა და მეგობრებს.

ჯემალ ოიკაშვილი ერთერთი გამორჩეული ფიგურაა პიროვნებათა იმ თანაგარსკვლავედიდან, რომლებმაც თბილისის №30-ე (ყოფილი ვაჟთა №19) საშუალო სკოლა დაამთავრეს.

ღვთით მომადლებული ნიჭით დაჯილდოებულმა, ხელოვნებას მიუძღვნა მთელი თავისი შეგნებული სიცოცხლე. მრავალმხრივი გახლდათ მისი ნიჭიერება — სამსახიობო, საორკესტრო, მუსიკალური. ჯემალი შესანიშნავად ხატავდა და წერდა მშვენიერ ლექსებს. გატაცებული იყო ფოტოხელოვნებით. მისი მოღვაწეობის ნებისმიერი მიმართულება ჯანსაღი იუმორის საკმაოდ „დიდი ულუფით“ იყო გაჯერებული.

მე და ჯემალი პარალელურ კლასებში ვსწავლობდით, მაგრამ ეს სულაც არ უშლიდა ხელს ჩვენს მეგობრულ ურთიერთობას, რამეთუ კლასგარეშე გარემოშიც გვიხდებოდა ერთობლივი მონაწილეობა სხვადასხვა სასკოლო ღონისძიებაში და ისედაც, კარგი დამოკიდებულება გვქონდა ერთმანეთთან.

მე ხელოვანი არ გახლავართ და ჯემალ ოიკაშვილის შემოქმედებით ღვანლს ისე ვერ შევაფასებ, როგორც ამას მისი კოლეგები გააკეთებენ. ამიტომ, ვისარგებლებ ჯემალ ოიკაშვილის ლექსების (რომლებიც მათი ავტორის თავმდაბლობის გამო აქამდე არ გამოქვეყნებულა) მცირე კრებულში მოთავსებული წინათქმით (რედაქტორები — გიორგი ნიკოლაძე და გოჩა კუჭუხიძე):

— ვინც ჯემალ ოიკაშვილს იცნობდა, იცის როგორი მრავალმხრივი ნიჭი მიჰმადლა უფალმა — მუსიკოსი იყო და მისი პიესების ბგერებში არის ტოკრატიული, — ქართული სულით დამუხტული სუნთქვა იგრძნობა; სიყმაწვილისას თეატრალურ ინსტიტუტში სწავლობდა და ყოველი მისი ფესტი, მეტყველება, მისი ქართული, სინატიფითა და მაღალი ქართულით გამოირჩეოდა; ... ჯემალ ოიკაშვილი თეატრალურ ინსტიტუტში სარეჟისორო ფაკულტეტზე სწავლობდა, თუმც, თეატრალური ინსტიტუტი არ დაუმთავრებია და კონსერვატორიის სტუდენტი გახდა. მეგობრების წრეში პატარა სპექტაკლებიც დაუდგამს; ფოტოხელოვნება ეხერხებოდა, კაფიაობაც უყვარდა... მუსიკათმცოდნე იყო, — დისერტაცია ზაქარია ფალიაშვილის შემოქმედებას მიუძღვნა, მრავალი ქართველი და არაქართველი კომპოზიტორის შემოქმედების შესახებ დანერა ნაშრომები; შექმნილი აქვს სპეციალიზირებული მუსიკალური სახელმძღვანელოები (კარნახებისა და სოლფეჯიოს კრებულები)... ბევრმა არ იცის, რომ საბავშვო ოპერაც დანერა, სახელწოდებით „სიზმარა“.

წლების განმავლობაში იყო კონსერვატორიის მუსიკათმცოდნეობის კათედრის თანამშრომელი, მუსიკათმცოდნეობა-კომპოზიციის ფაკულტეტის დეკანი; საკმაოდ დიდი ხნის წინ ხანგრძლივი ბრძოლა მოუხდა, რომ საფრანგეთში მოღვაწე ქართველი კომპოზიტორის — ერეკლე ჯაბადარის სახელი საქართველოშიც ყოფილიყო ცნობილი...

მის ოჯახში მუსიკის სული მეფობს, მუსიკის მასწავლებელი ჰყავდა დედა, — ქალბატონი მარიამ ჯაბადარი; მუსიკოსია მისი ოჯახის თითქმის ყველა წევრი. იმასაც დავამატებ, რომ ჯემალის მამა, ბატონი შალვა ოიკაშვილი, წარმატებული მხატვარი გახლდათ.

ლექსების კრებული ვახსენეთ წელან... სწორედ ეს ლექსები გვეხმარება ჯემალ ოიკაშვილის, როგორც პიროვნების, რომანტიკოსისა და პატრიოტის ლამაზი პორტრეტის შექმნაში... კრებულში გამოქვეყნებული ლექსების უმეტესობა ჯემალის მეუღლეს, ინგა გვეტაძეს ეძღვნება. მასში გამოთქმულია ის ლამაზი სპეტაკი გრძნობები, რომლითაც საგსე იყო ამ ორი ადამიანის თანაცხოვრება.

ოიკაშვილების მუსიკოსთა „დასუია“ მისი ვაჟიც — მუსიკათმცოდნე ზურაბ ოიკაშვილი... არც ოიკაშვილების ოჯახში შესულ პიანისტ რძალს კირა ლელაშვილს შეუტანია დისპარმონია მათ მუსიკალურ კერაში...

მიმდინარე წლის 11 მარტს ოპერისა და ბალეტის თეატრში გაიმართა ჯემალ ოიკაშვილის ხსოვნისადმი მიძღვნილი საღამო, რომელზეც ხელოვნების ოსტატთა მიერ შესრულდა ჯემალ ოიკაშვილის სხვადასხვა ჟანრის ნაწარმოებები, წაკითხულ იქნა მისი შესანიშნავი ლექსები. განსაკუთრებით დასამახსოვრებელი იყო დამსწრე საზოგადოების მიერ გულთბილად მიღებული ჯემალ ოიკაშვილის შეილიშვილების — გიორგის (კლარნეტი) და ირაკლის (ფორტეპიანო) მიერ შესრულებული თავიანთი ბაბუის ნაწარმოები — პიესა ფორტეპიანოსა და კლარნეტისათვის... რაოდენ სასიხარულოა, რომ ჯემალ ოიკაშვილის ოჯახში გრძელდება ლამაზი მუსიკალური ცხოვრება...

ჯემალ ოიკაშვილმა ბრწყინვალედ ჩააბარა ცხოვრებისეული გამოცდა და სამშობლოსადმი თავისი ალაღმართალი სამსახურით, მისგან, სწორედაც რომ, უმაღლესი შეფასება დაიმსახურა.

ჯემალ ოიკაშვილის ხსოვნისადმი მიძღვნილი საღამო ოპერისა და ბალეტის თეატრში.

ქუთაისის მ. ბალანჩივაძის სახელობის საქუსიკო სასწავლებელი – 90

მერი ღავითაშვილი

დიდი სიყვარულით ვუღმსაქ

საიუბილეო თარიღს დიდი სიყვარულით მოვულოცავ ჩემს საყვარელ სასწავლებელს, რომელიც სახელოვანი კომპოზიტორის, კლასიკოსის — მელიტონ ბალანჩივაძის სახელს ატარებს.

მხვდა წილად ბედნიერება პირადად მენახა მელიტონი, როცა ამ სასწავლებელს დირექტორობდა. კარგად მახსოვს აივანზე, ძველებურ სავარძელში მჯდომარე სანდომიანი მოხუცი, რომელიც დიდი სიყვარულით გასცქეროდა მშფოთვარე რიონის კლდოვან ნაპირზე განლაგებულ ქუთათური სახლების საოცარ ლამაზ პანორამას, თან ცალი თვალით ჩვენ, მოსწავლეებს გვითვალთვალებდა და ხშირად გვესაუბრებოდა კიდევ. შემონახული მაქვს მის მიერ ნაჩუქარი ნოტები. სწორედ ამ სასწავლებლის კედლებში დაასრულა მან სიცოცხლე. აქედან გავასვენეთ ბაგრატიის ტაძრისაკენ, სადაც ანდერძისამებრ ეზოში დავერძა-ლეთ.

საინტერესოდ მიმდინარეობდა იმხანად სასწავლებლის მუსიკალური ცხოვრება. მელიტონმა შემოიკრიბა გამოჩენილი მუსიკოსები. მახსოვს სასწავლო ნაწილს ცნობილი მუსიკისმცოდნე პავლე ხუჭუა უძღვებოდა. არ დამავიწყდება მისი ბრწყინვალე ლექციები მუსიკის ისტორიაში. შესანიშნავ პედაგოგებთან — ანისიმოვასთან და სტალევიკთან გავიარე ფორტეპიანოს კურსი. გუნდს გამოჩენილი ლოტბარი ბართლომე კუხიანიძე ხელმძღვანელობდა.

ხშირად იმართებოდა საუკეთესო კონცერტები, რომლებშიც სასწავლებლის აღსაზრდელებთან ერთად მონაწილეობდნენ გამოჩენილი მუსიკოსები: ლევობორინი, ლეო შიუკაშვილი, ლუარსაბ იაშვილი, ბიჭიკო ბარნაბიშვილი და სხვები.

1941 წელს ჩემი უსაყვარლესი პედაგოგების შემნობით სოლო კლავირაბენდით დავამთავრე სასწავლებელი. დაუვიწყარია ჩემთვის იქ გატარებული წლები.

ქართული კულტურის სასახელოდ უნდა ითქვას, რომ ეს სასწავლებელი დღევანდლამდე დიდ როლს ასრულებს საქართველოში ახალგაზრდა მუსიკოსების აღზრდის საპატიო საქმეში.

მეღაა ამირანაშვილი

თანაღკოპიან სეჭიკოპებს

ქუთაისის მუსიკალური სასწავლებელი დიდი ტრადიციების მქონეა. ჩემთვის ის განსაკუთრებით ახლობელია, რადგანაც აქ სწავლობდნენ მამაჩემი — პეტრე ამირანაშვილი და დედაჩემი — ნადეჟდა ცომაია. მათ ბოლომდე განსაკუთრებული გრძნობები ამოქრავებდათ ამ სასწავლებლის მიმართ. ასევე მშობლიურ დამოკიდებულებას ამჟღავნებდნენ მის

მიმართ დავით გამრეკელი, ეკატერინე სოხაძე, ბათუკრავეიშვილი და სხვები.

ჩემდა საბედნიეროდ, მთელი ცხოვრება აქტიურად ვარ დაკავშირებული ქუთაისთან და ამიტომაც თვალყურს ვადევნებ სასწავლებლის სასწავლო, შემოქმედებით პროცესებს. ძალიან მახარებს, რომ ის ტრადიცია, რომელსაც სათავე დაუდო მელიტონ ბალანჩივაძემ, გრძელდება. ქუთაისის საოპერო თეატრისათვის ერთერთი ძირითადი საყრდენი ყოველთვის იყო სწორედ სასწავლებელი, აქ იზრდებოდნენ და იზრდებიან მომავალი კადრები და რაც არანაკლებ მნიშვნელოვანია, კარგი მასწავლებელიც. ამ პრობლემის მომგვარებლადაც სასწავლებელი გვეგულეობდა მუდამ.

სასიხარულოა, რომ დღეს სასწავლებელს ღირსეული წინამძღოლი ჰყავს — ქალბატონი ენი არსენიძე, რომელიც საკმაოდ რთული პერიოდში ჩაუდგა მას სათავეში, შესაბამისად საკმაო სიძნელების გადალახვა მოუხდა.

ვუსურვებ სასწავლებელს კვლავდაკვლავ წარმატების გზით სვლას, დიდი ტრადიციების გაგრძელებას და მათ, ვისაც საამისო ძალა შესწევს, მოვუწოდებ, გამოიჩინონ თანადგომა და მზრუნველობა ქართული კულტურის ამ უძველესი აღმზრდელობითი კერის მიმართ.

გომარ სიხარულია

გუსლს ვიღრეკ ვის წინაშე

ქუთაისის მელიტონ ბალანჩივაძის სახელობის სასწავლებელთან დაკავშირებული ვარ ოჯახური ძირებით. სწორედ ამიტომ ბედნიერი და ამაყი ვარ. ეს სასწავლებელი დაამთავრა მამაჩემმა — გიორგი სიხარულიძემ, ჩემმა ძმამ — ვიტალი სიხარულიძემ და თქვენმა მონა მორჩილმა. აქ პირველად სულ პატარამ შევდგი ფეხი, როდესაც სკოლა და სასწავლებელი გაერთიანებული იყო, მას სათავეში ედგა ბატონი კოტე მეღვინეთუხუცესი.

ბედნიერი ვარ კიდევ იმიტომ, რომ აქ იმ პერიოდში მომინია სწავლა, რომელსაც შეიძლება „ოქროს ხანა“ ეწოდოს. სასწავლებელს მაშინ შესანიშნავი მუსიკოსი და პიროვნება თეიმურაზ კობახიძე ხელმძღვანელობდა. განუზომელია ბატონი თეიმურაზის ღვაწლი, მისი ძალისხმევით განხორციელებული საქმენი, მაგალითად, მან შექმნა სასწავლებლის ბაზაზე მცირე სიმფონიური ორკესტრი. აქ იდგმებოდა ნაწყვეტები კლასიკური ოპერებიდან, რაც შემდეგ სახალხო ოპერის თეატრად ჩამოყალიბდა და საბოლოოდ კი თბილისის ოპერის ფილიალის სახე მიიღო. კონცერტებზე ჩამოდიოდნენ და შეიძლება ითქვას, სასწავლო პროცესშიც კი იყვნენ ჩართული ისეთი დიდი მუსიკოსები, როგორებიც იყვნენ ლუარსაბ იაშვილი და მისი ქალიშვილები, პეტრე ამირანაშვილი, ზურაბ ანჯაფარიძე.. მათ სასწავლებ-

ელში წარდგენას იმგვარი სახე ჰქონდა, რასაც ახლა „მასტერკლასს“ უწოდებენ, მათ „მასტერკლასებზე“ იზრდებოდა ქუთაისის მუსიკალური სასწავლებლის მოსწავლეთა თაობები. ბატონი თეიმურაზის შესახებ უნდა ვთქვა, რომ ის თვალყურს ადევნებდა არამხოლოდ მუსიკალური საგნების მეცადინეობას, არამედ გვასწავლიდა ურთიერთობასაც, ადამიანობასაც. რამდენჯერ საგანგებოდ გავუხდევართ მონაწილე მასთან ოჯახში სტუმრად მყოფი დიდი ადამიანების თავშეყრისა.

ქუთაისის სამუსიკო სასწავლებელში მოღვაწეობდნენ ისეთი ღვანღმოსილი პიროვნებები, როგორებიც იყვნენ ბართლომე და სიმონ კუხიანიძეები, ასევე დაუფინყარი ადამიანები: გიორგი კემულარია, რომელიც დიდმ მირცხულავასთან ერთად ევგენი მიქელაძის ერთ-ერთი პირველი მოსწავლე იყო. მასთან ვეუფლებოდით საგუნდო დირიჟორობის პარალელურად პოლიფონიისა და კომპოზიციის საფუძვლებს. აღსანიშნავია, რომ ქუთაისიდან წამოსულ ლოტბართა მთელი თაობა, ყველა, ვინც კი დღეს ცნობილია, მისი აღზრდილია. ასევე განსაკუთრებით უნდა მოვიხსენიოთ თეორიული საგნების მოსწავლე-ბლები ჯუბულა კაჭარავა, თინა ლეჟავა, სიმებიანი განყოფილების პედაგოგიური — გიორგი ჩილინგარაშვილი, იაკობ მელამერსონი, შემდგომში კიდევილია ფიზიკი და სხვანი.

ქუთაისის სამუსიკო სასწავლებელს დიდმა მელიტონ ბალანჩივაძემ ჩაუყარა საფუძველი. ამ სასწავლებლის დაარსებას, იმ დროს ერისათვის შეიძება ითქვას იმგვარი მნიშვნელობა ჰქონდა, როგორიც თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტისა და კონსერვატორიის დაარსებას, ვინაიდან ეს გახლდათ არამხოლოდ ქუთაისის მუსიკალური აღზრდის კერა, არამედ მთელი დასავლეთ საქართველოსი.

პირადად მე არ მყოფნის მადლიერების სიტყვები. თუკი რაიმესთვის მიმიღწევია, რაიმე გამიკეთებია, უპირველესად სასწავლებელს ვუმაღლი. ქედს ვიხრი, მუხლს ვიდრე მის წინაშე!

ზ. ფალიაშვილის სახლ-მუზეუმიდან

„მუზეუმების გაზაფხული — 2009“

წელს ზაქარია ფალიაშვილის მემორიალურმა სახლ-მუზეუმმა, ისევე როგორც სხვა მუნიციპალურ-მა მუზეუმებმა, წარმოადგინა ღონისძიებათა ციკლი ფესტივალზე — „მუზეუმების გაზაფხული — 2009“.

17 მაისს გაიმართა მოსწავლეთა კონცერტი „ქართული მუსიკა ბავშვებს“, რომლის ძირითადი მონაწილეები იყვნენ მუზეუმის თანამშრომლები და მათი მოსწავლეები: ნინო მესხი (ფლეიტა, მე-8 სამუსიკო სკოლა, პედაგოგი ვიკა დავითაშვილი—სირაძე), აგრეთვე მე-4 სამუსიკო სკოლის თეა დუმბაძის საფორტეპიანო კლასის მოსწავლეები: თამარ დარჩიაშვილი (მე-4 კლ.), თეკლა გურგენიძე (მე-5 კლ.), იზა ზარიძე მე-5 კლ.). კონცერტში მონაწილეობა მიიღო საერთაშორისო კონკურსების ლაურეატმა, 21—ე სამუსიკო სკოლის მოსწავლემ ასლან ჩიქოვანმა (ფენო, მე 6 კლ. პედ. მარინა ვარდოშვილი).

18 მაისს ჩატარდა ქართული მუსიკისადმი მიძღვნილი კონფერენცია— კონცერტი. დამსწრე საზოგადოებას მიესალმნენ მუზეუმის დირექტორი შალვა დავითაშვილი და მეცნიერ-მუშაკი თამარ ჩინჩალაძე-მარი. ნაკითხული იქნა მოხსენებები: „სამუზეუმო ექსპონატები ზაქარია ფალიაშვილის რეჟისორული ინტერპრეტაციების შესახებ“, მომხსენებელი— მუზეუმის თანამშრომელი თამარ წულუკიძე, „ზაქარია ფალიაშვილის მოსკოვში ყოფნის პერიოდი — მუსიკისმცოდნე ანა კაპანაძე, ოპერა „აბესალომ და ეთერის“ სცენოგრაფია — ხელოვნებათმცოდნეობის მეცნიერებათა დოქტორი თამარ ბელაშვილი. კონსერვატორიის მაგისტრანტმა ალუდა თოდუამ (პროფესორ ელდარ გენაძის კლ.) შეასრულა კიაზოს არია ოპერიდან „დაისი“.

შარშანდლიდან მოყოლებული მუზეუმში ტრადიციად დამკვიდრა ამ დღესასწაულზე ქართველი კომპოზიტორების მონაწილეობა, მათი ნაწარმოებების აჟღერება. საქართველოს კომპოზიტორთა შემოქმედებითი კავშირის ტრიომ (ქეთევან თავშავაძე (ვიოლინო), ია ბახტაძე (ფლეიტა), თამარ ჭელიძე (ფენო)) შეასრულა მანანა ალფაიძის სამი პიესა ტრიოსათვის, გიორგი შავერზაშვილის პიესა ფლეიტისათვის (ია ბახტაძე (ფლეიტა), თამარ ჭელიძე (ფენო)); პიანისტმა ეთერ გულისაშვილმა კი ნიკოლოზ გუდიაშვილის „პრელუდია“ და ლილი შავერზაშვილის „ტანგო“, დასასრულს გიორგი შავერზაშვილმა ააჟღერა საფენო კომპოზიცია რევაზ ლალიძის თემებზე.

19 მაისს დილით მუზეუმმა უმასპინძლა უპატრონო ბავშვთა სახლის აღსაზრდელებს; ამავე საღამოს მოენყო შეხვედრა გამოჩენილ მომღერალ — ცისანა ტატიშვილთან. ნაჩვენები იქნა რეჟისორ სალომე კობახიძის ფილმი „ცისანა ტატიშვილი“. საღამოს უძღვებოდნენ ბატონები ნოდარ ანდლულაძე და შალვა დავითაშვილი. მომღერლის შესახებ საუბრობდნენ ქალბატონები: მედეა ამირანაშვილი, ზინაიდა კვერენჩხილაძე და ნესტან (ნუგუშა) მესხი; ბატონები: გულბათ ტორაძე, ელდარ გენაძე, ვალერი ასათიანი. მომღერალს საკონცერტო ნომრები მიუძღვნეს ბატონებმა: თემურ გუგუშვილმა, ელდარ გენაძემ, არმაზ დარაშვილმა, ბაჩო ნაკაშიძემ.

1 ივნისს, ბავშვთა საერთაშორისო დღეს მუზეუმში წარსდგა ცნობილი კომპოზიტორისა და მომღერლის ნუნუ გაბუნიას მოსწავლეთა სტუდია— „დო-რე-მი“.

ქალაქის მერიამ ფესტივალის „მუზეუმების გაზაფხული—2009“ მონაწილენი დაასაჩუქრა სამკერდე ნიშნებითა და სიგელებით.

ლაურეატები

გულოცავთ ეროვნულ პრემიას!

წელს საქართველოს ეროვნული პრემია მიენიჭა მუსიკათმცოდნე მანანა ახმეტელს პუბლიცისტური კრებულისათვის „ცხოვრება ხელოვნებაში“; ასევე ლოტბარსა და მომღერალს თემურ ქეჭვიშვილს 2008 წელს გამოცემული ხალხური სოლო სიმღერების ჩანაწერისათვის და მთელი მისი შემოქმედებითი მოღვაწეობისათვის.

მათ გადაეცათ დიპლომი, ვერცხლის მედალი და ფულადი ჯილდო 10 000 ლარი.

შურნალ „მუსიკის“ რედაქცია გულითადად ულოცავს მათ ამ ღირსეულ ჯილდოს და უსურვებს ახალ და ახალ წარმატებებს შემოქმედებით მზაზე.

ძნელია იყო კომპოზიტორი?

— ძნელია ჩვენ დროში იყო კომპოზიტორი, — არაერთხელ გამიგონია ანდრია მელიტონის ძე ბალანჩივაძისაგან — მისი ცხოვრების დასავალზე. პატრიარქი არ აზუსტებდა, თუ რას გულისხმობდა ამ სიტყვებით. მაგრამ, საფიქრებელია, მას მხედველობაში ჰქონდა ის „სიძნელები“, რომელთაც ახალგაზრდა კომპოზიტორები ხვდებიან შემოქმედებით პროცესის დროს. კერძოდ, როგორ უნდა დაინეროს მუსიკა, რომელიც იქნებოდა არა მხოლოდ წარსულის გამოცდილებაზე ორიენტირებული, არამედ აუცილებლად საკუთარი ინდივიდუალური ხელწერითა და ორიგინალური აზროვნებით აღბეჭდილიც.

გიორგი (გოგი) ჩლაიძის საავტორო საღამომ ამ რთულ კითხვაზე დამაჯერებელი პასუხი გასცა. კონცერტზე წარმოდგენილი იყო ვოკალური ციკლი — „სიყვარულო, ნიჭო სრულო“. საგუნდო-სახუმარო „სალალობო“ და საფორტეპიანო ტრიო „მედიტაციები“.

ვოკალურ ციკლს აქვს ქვესათაური — „ასოციაციები“, რაც გულისხმობს მასში შემავალი შვიდი სიმღერის (ა. ნერეთლის, ვაჟა-ფშაველას და ხალხურ ტექსტებზე) კავშირს ავტორის მიერ ადრე შექმნილი მუსიკისა და აგრეთვე სხვა კომპოზიტორების ცნობილ მელოდიებთან.

ბუნებრივია, რომ სიყვარულის თემაზე შექმნილი ნაწარმოებები მელოდიურობითა და ემოციურობით გამოირჩევა, რაც განსაკუთრებით კულმინაციურ მომენტში იჩენს თავს.

ვოკალური ციკლის საუკეთესო ინტერპრეტატორებად წარმოგვიდგნენ მომღერალი თამაზ სანიკიძე, ფლეიტისტი ნუგზარ კიკნაძე, ვიოლონჩელისტი გიორგი ჯორჯაძე და პიანისტი გიორგი შავერზაშვილი.

მსმენელთა დიდი ინტერესი გამოიწვია „სალალობო“, რომელიც ჩინებულად შეასრულა აფხაზეთის კამერულმა გუნდმა (სამხატვრო ხელმძღვანელი და დირიჟორი გურამ ყურაშვილი). ეჭვგარეშეა, რომ აღნიშნული ნაწარმოები მისი კოლორიტული მუსიკით, კონტრასტული ფერების ელვარებით, სხ-

ვადასხვა საგუნდო კოლექტივის რეპერტუარს დაამუშავებს.

იგი აგებულია გლოსოლალიებზე (შორისდებულეზე) და სონორულ-ფონიკურ ეფექტებზე.

კონცერტის ცენტრალური ნომერი — საფორტეპიანო ტრიო — „მედიტაციები“ გამოირჩევა მასშტაბურობით, სიღრმითა და მრავალმხრივობით, რომელშიც ჭარბობენ ნელი ტემპები, ჩუმი ჟღერადობა, რაც წარმოგვიდგენს თავისებურ ჩაფიქრებას „მუსიკალურ-ფილოსოფიურ“ მარადიულ ეთიკურ პრობლემებზე, მათ უპირისპირდება დრამატული, ექსპრესიული და მკვეთრი კონტრასტული ხმოვანება.

გ. ჩლაიძის ტრიო თანამედროვე ინსტრუმენტული მუსიკის მნიშვნელოვანი შენაძენია.

ტრიო მშვენივრად შეასრულეს შესანიშნავმა მუსიკოსებმა თამარ ლიჩელმა (ფორტეპიანო), მანანა ქანთარია (ვიოლინო) და ოთარ ჩუბინიშვილმა (ჩელო).

დასასრულს, დავუბრუნდეთ შეკითხვას — ძნელია თუ არა ჩვენ დროში იყო კომპოზიტორი? დიას, ძალიან ძნელია (ისევე როგორც, ყველა დროში), რადგანაც, ვიმეორებ, ინდივიდუალური შემოქმედებითი ხელწერის გარდა (რაც განსაკუთრებით ძნელად მისაღწევია სწორედ დღეს), სავალდებულოა დახვეწილი თანამედროვე დონის პროფესიული ოსტატობა.

ჩვენ კიდევ ერთხელ დავრწმუნდით, რომ ყველა ამ თვისებით დაჯილდოებულია დიდად ნიჭიერი კომპოზიტორი გიორგი ჩლაიძე.

სადიდებელი გიორგი ჩლაიძეს!

ეს სადიდებელი დაიწერა ბაჭონ გოგი ჩლაიძის საავტორო ყონცერტის შემდეგ.

საღამოზე ერთად ვაჯექით მე და ბაჭონი რეზო მიშველაძე, ვიყავით მინუსხული მისი მუსიკით, უყრავდით წაშს და ერთმანეთს ვერ ველაპყარებოდით. მუსიკამ სადღაც წაგვიყვანა შორს, ძალიან შორს მეთოდისა სამყაროში, წაშა არ ცხრებოდა, ყველას მსურავდად უტოლავდა დიდ წარმავებას და ჩვენ, მისი მეგობრები ბედნიერები ვართ.

ცხა და მისხ, რომ შენ ჩვენი ყაჯი ხარ.

საამაყოს, როცა მეგობარი მყავს უნაჭიერესი, სიყვითლი სავსე ადამიანი, ძალბედ სიმპათიური, დიდი მუსიკალური წრადიციების მქონე ოჯახის შვილი. ღედა, რომელიც სალონავ ყაჯად ყავს აღარინებულს, მეუღლე დიდებულს სილამაზით შემეყული ქალბაჭონი, შესახიშნავი შვილები და შვილიშვილები.

გაჩლაიძე ყომპოზიციონის, ბრწყინვალე ჰიანსიცი და დიდებლი აურის მავარინებელია. მგონი ფოთლებივც ყი ცნობენ, როცა ის ქუჩაში მიდის, მზე მიჰყვება, ყურს

ჩაესმის ჩიციბის გაღობა, ფიფქების ხმა, მომღიმარე, ემოციებით სავსე, მის მეუღლეს არ ეწყინება, რომ ის ყველას ლამაზ ქაოს უყვარს, ის ყველგან გამოირჩეულია, ის მხესაც უყვარს, მოვარესაც, ლამესაც. მუდამ ლამილასი, ცრემლიანი, შეუცნობადი, ცუვილიანი.

მეგობართ სრეში საუბრობს მუნხად, მაგრამ მღერის მხარგაშლილად. მისი საოცარი თითები ფორცეპანობე შორინესაც ხელტებს მაკონებს. ერის ყაჯი არ არის, ღვთის ყაჯია, მუსიკის ღმერთის, ჩემთვის ჩემია, ვერავის ვერ ვუთმობ, მუდამ მენაჯრება, მუდამ მინდა ჩემს გვერდით იყოს.

ვინ არის ეს ყაჯი ვინ მოავლინა, ვინ შექმნა, ვინ შეავსო მისით ჩემი საქაროველი: ეს ის ქაროველი ყაჯია, სულის აღმადრინა, ცხა და მზის შვილი, ყომპოზიციონი გიორგი ჩლაიძე.

შენი ნიჭის ოყვანისმცემელი ამირან შალიაშვილი

(სტილი დაცულია! — რედ.)

„ცხოვრება ხელოვნებაში“

საქართველოს მუსიკალური საზოგადოება, რომლის ისტორია მრავალ ათწლეულს მიითვლის, მნიშვნელოვან და მრავალფეროვან საზოგადოებრივ და შემოქმედებით მოღვაწეობას ეწევა.

„საზოგადოების“ მიერ დაარსებულია ზაქარია ფალიაშვილის სახელობის პრემია, მის საქმიანობას მიეკუთვნება გამოჩენილ ადამიანთა საიუბილეო თარიღებთან დაკავშირებული კომპაქტდისკების და მონოგრაფიული წიგნების გამოცემა, პირველად საქართველოში ყოველწლიურად გამერული ანსამბლების ფესტივალების ჩატარება და მრავალი სხვა მნიშვნელოვანი ღონისძიებები.

სულ ახლახან, საქართველოს მუსიკალურმა საზოგადოებამ გამოსცა ცნობილი მუსიკოლოგის — მანანა ახმეტელის საინტერესო და დიდად ღირებული წიგნი „ცხოვრება ხელოვნებაში“.

წიგნი შეიცავს 51 პუბლიკაციას მუსიკალური და თეატრალური ხელოვნების მნიშვნელოვან საკითხებზე. ესენია: ხელოვნების სხვადასხვა ჟანრის პრობლემური და კრიტიკული წერილები, რეცენზიები, ესეები, შემოქმედებითი პორტრეტები, დიალოგები, ინტერვიუები

და საუბრები „მრგვალ მაგიდასთან“. აქ წარმოდგენილი მასალის უმეტესი ნაწილი გამოქვეყნებული იყო ჟურნალ „ხელოვნების“ ფურცლებზე (ავტორი წლების მანძილზე ხელმძღვანელობდა ამ ჟურნალის მუსიკისა და ქორეოგრაფიის განყოფილებას), ასევე მოცემულია ახალი გამოქვეყნებული წერილებიც.

მკითხველისათვის დღევანდელი გადასახედიდან წიგნის თითოეული წერილი მეტად მნიშვნელოვანი და შთამბეჭდავია, უაღრესად აქტუალურიც, ვინაიდან აქ წამოჭრილი საქართველოს კულტურული ცხოვრების როგორც წარსული, ისე აწმყოს საკითხები ჭეშმარიტი ხელოვანის მიერ არის დანახული და განცდილი. თითოეული წერილი საქართველოს კულტურული ცხოვრების მნიშვნელოვანი ნაწილია, რომლის გაცნობით მკითხველისათვის ცოცხლდება დიდ ხელოვანთა შემოქმედებითი პორტრეტები, მათი გასტროლები საქართველოში, მუსიკალური ფესტივალები, სიმპოზიუმები, პრობლემური საკითხები მუსიკის შესახებ, ქართულ-ხალხურ სიმღერებზე, თეატრზე, საინტერესო ინტერვიუები ცნობილ კომპოზიტორებთან, მუსიკის შემსრულებლებთან, ხელოვნების მოღვაწეებთან. წერილებში ვხვდებით საინტერესო მასალას ისეთ დიდ ქართველ და უცხოელ ხელოვნების კორიფეებზე, როგორებიც არიან: სანდრო ახმეტელი, ვახტანგ ჭაბუკიანი, ანდრია ბალანჩივაძე, რევაზ ლალიძე, ელენე ახვლედიანი, რეზო გაბრიაძე, მარინე იაშვილი, ალფრედ შნიტკე, მაია პლისცაკაია, იაკობსონი, თემურ მათურელი, ელდარ ისაკაძე, პავლე ხუჭუა და სხვანი. წიგნში ავტორის განცდილი და ლამაზად დანახული საინტერესო მოვლენები წარმოაჩენენ ხელოვნებაში ცხოვრების ხანგრძლივ პერიოდს მე-20 საუკუნის 70-იანი წლებიდან დღემდე.

მიმზიდველად გაფორმებულ 431 გვერდიან წიგნში 51 პუბლიკაციაა ჟანრული და თემატური თანმიმდევრობითაა განაწილებული. წიგნის გარეკანი აბსტრაქციულ ტილოს მოგვაგონებს (დიზაინი — ბესო დანელია), რომელიც ჰარმონიულად ერწყმის შინაარსობრივ მოზაიკას. წიგნის რედაქტორია მუსიკოლოგი ნანა ქავთარაძე.

ავტორმა „ცხოვრება ხელოვნებაში“ მიუძღვნა მშობლების — ქეთევან ჩუბინიშვილის და შალვა ახმეტელის ნათელ ხსოვნას. გამოცემის ფინანსური მხარდაჭერა ეკუთვნის საქართველოს კულტურის, ძეგლთა დაცვისა და სპორტის სამინისტროს.

მუსიკოლოგი მანან ახმეტელის წიგნი „ცხოვრება ხელოვნებაში“ საინტერესოა კრიტიკის, ესთეტიკისა და შემეცნებით ჭრილში. მისი გაცნობა სარგებლობას მოუტანს როგორც მუსიკოსებს, ისე მუსიკის მოყვარულ მკითხველებს.

www.radiomuza.ge
info@radiomuza.ge

ISSN 1987-7773
ISBN 9771987777001

SYNDICATE
104.3 FM

პროექტის ავტორი და
რედაქტორი:
თანარედაქტორები:
ლიხანინები:

მინილ ოძული
მზია ჯაფარიძე
თამარ წულუკიძე
დალი ჯვარციანიძე

ნომრის მომზადებაში გაწეული დახმარებისათვის
მადლობას ვუხდით: სტატიების ავტორებს, აბრეშვი
მხედო ბოგოზურს, ნინო ქუნიძეს, დავით ხარეზაძეს.

მის: დ.აღმაშინებლის 123,
ტელ.: (+995 32) 95 41 64
(+995 32) 96 75 05
ფაქსი: (+995 32) 96 86 78

ჟურნალი დაიბეჭდა შ.პ.ს. "გაზეთ საქართველოს მაცნეს" სტამბაში
რობაქიძის 7